നമോ തസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ

വിനയപിടകേ

പരിവാര-അട്ഠകഥാ

സോളസമഹാവാരോ

പഞ്ഞത്തിവാരവണ്ണനാ

വിസുദ്ധപരിവാരസ്സ , പരിവാരോതി സാസനേ;
ധമ്മക്ഖന്ധസരീരസ്സ, ഖന്ധകാനം അനന്തരാ.

സങ്ഗഹം യോ സമാരുള്ഹോ, തസ്സ പുബ്ബാഗതം നയം;
ഹിത്വാ ദാനി കരിസ്സാമി, അനുത്താനത്ഥവണ്ണനം.

൧. തത്ഥ **യം തേന ഭഗവതാ…പേ… പഞ്ഞത്ത**ന്തി ആദിനയപ്പവത്തായ താവ പുച്ഛായ അയം സങ്ഖേപത്ഥോ - യോ സോ ഭഗവാ സാസനസ്സ ചിരട്ഠിതികത്ഥം ധമ്മസേനാപതിനാ സദ്ധമ്മഗാരവബഹുമാനവേഗസമുസ്സിതം അഞ്ജലിം സിരസ്മിം പതിട്ഠാപേത്വാ യാചിതോ ദസ അത്ഥവസേ പടിച്ച വിനയപഞ്ഞത്തിം പഞ്ഞപേസി, തേന ഭഗവതാ തസ്സ തസ്സ സിക്ഖാപദസ്സ പഞ്ഞത്തികാലം ജാനതാ, തസ്സാ തസ്സാ സിക്ഖാപദപഞ്ഞത്തിയാ ദസ അത്ഥവസേ പസ്സതാ; അപിച പുബ്ബേനിവാസാദീഹി ജാനതാ, ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ പസ്സതാ, തീഹി വിജ്ജാഹി ഛഹി വാ പന അഭിഞ്ഞാഹി ജാനതാ, സബ്ബത്ഥ അപ്പടിഹതേന സമന്തചക്ഖുനാ പസ്സതാ, സബ്ബധമ്മജാനനസമത്ഥായ പഞ്ഞായ ജാനതാ, സബ്ബസത്താനം ചക്ഖുവിസയാതീതാനി തിരോകുട്ടാദിഗതാനി ചാപി രൂപാനി അതിവിസുദ്ധേന മംസചക്ഖുനാ ച പസ്സതാ, അത്തഹിതസാധികായ സമാധിപദട്ഠാനായ പടിവേധപഞ്ഞായ ജാനതാ, പരഹിതസാധികായ കരുണാപദട്ഠാനായ ദേസനാപഞ്ഞായ പസ്സതാ, അരഹതാ സമ്മാസമ്ബുദ്ധേന ''യം പഠമം പാരാജികം പഞ്ഞത്തം, തം കത്ഥ പഞ്ഞത്തം, കം ആരബ്ഭ പഞ്ഞത്തം, കിസ്മിം വത്ഥുസ്മിം പഞ്ഞത്തം, അത്ഥി തത്ഥ പഞ്ഞത്തി…പേ… കേനാഭത''ന്തി.

൨. പുച്ഛാവിസ്സജ്ജനേ പന **''യം തേന ഭഗവതാ ജാനതാ പസ്സതാ അരഹതാ സമ്മാസമ്ബുദ്ധേന പഠമം പാരാജിക''**ന്തി ഇദം കേവലം പുച്ഛായ ആഗതസ്സ ആദിപദസ്സ പച്ചുദ്ധരണമത്തമേവ, **''കത്ഥ പഞ്ഞത്തന്തി വേസാലിയാ പഞ്ഞത്തം; കം ആരബ്ഭാതി സുദിന്നം കലന്ദപുത്തം ആരബ്ഭാ''**തി ഏവമാദിനാ പന നയേന പുനപി ഏത്ഥ ഏകേകം പദം പുച്ഛിത്വാവ വിസ്സജ്ജിതം. **ഏകാ പഞ്ഞത്തീ**തി ''യോ പന ഭിക്ഖു മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവേയ്യ പാരാജികോ ഹോതി അസംവാസോ''തി അയം ഏകാ പഞ്ഞത്തി. **ദ്വേ അനുപഞ്ഞത്തിയോ**തി ''അന്തമസോ തിരച്ഛാനഗതായപീ''തി ച, ''സിക്ഖം അപച്ചക്ഖായാ''തി ച മക്കടിവജ്ജിപുത്തകവത്ഥൂനം വസേന വുത്താ - ഇമാ ദ്വേ അനുപഞ്ഞത്തിയോ. ഏത്താവതാ ''അത്ഥി തത്ഥ പഞ്ഞത്തി അനുപഞ്ഞത്തി അനുപ്പന്നപഞ്ഞത്തീ''തി ഇമിസ്സാ പുച്ഛായ ദ്വേ കോട്ഠാസാ വിസ്സജ്ജിതാ ഹോന്തി. തതിയം

വിസ്സജ്ജേതും പന **“അനുപ്പന്നപഞ്ഞത്തി തസ്മിം നത്ഥീ”**തി വുത്തം. അയഞ്ഹി **അനുപ്പന്നപഞ്ഞത്തി** നാമ അനുപ്പന്നേ ദോസേ പഞ്ഞത്താ; സാ അട്ഠഗരുധമ്മവസേന ഭിക്ഖുനീനംയേവ ആഗതാ, അഞ്ഞത്ര നത്ഥി. തസ്മാ വുത്തം “അനുപ്പന്നപഞ്ഞത്തി തസ്മിം നത്ഥീ”തി. **സബ്ബത്ഥപഞ്ഞത്തീ**തി മജ്ഝിമദേസേ ചേവ പച്ചന്തിമജനപദേസു ച സബ്ബത്ഥപഞ്ഞത്തി. വിനയധരപഞ്ചമേന ഗണേന “ഉപസമ്പദാ, ഗുണങ്ഗുണൂപാഹനാ, ധുവനഹാനം, ചമ്മത്ഥരണ”ന്തി ഇമാനി ഹി ചത്താരി സിക്ഖാപദാനി മജ്ഝിമദേസേയേവ പഞ്ഞത്തി. ഏത്ഥേവ ഏതേഹി ആപത്തി ഹോതി, ന പച്ചന്തിമജനപദേസു. സേസാനി സബ്ബാനേവ സബ്ബത്ഥപഞ്ഞത്തി നാമ.

സാധാരണപഞ്ഞത്തീതി ഭിക്ഖൂനഞ്ചേവ ഭിക്ഖുനീനഞ്ച സാധാരണപഞ്ഞത്തി; സുദ്ധഭിക്ഖൂനമേവ ഹി സുദ്ധഭിക്ഖുനീനം വാ പഞ്ഞത്തം സിക്ഖാപദം **അസാധാരണപഞ്ഞത്തി** നാമ ഹോതി. ഇദം പന ഭിക്ഖും ആരബ്ഭ ഉപ്പന്നേ വത്ഥുസ്മിം “യാ പന ഭിക്ഖുനീ ഛന്ദസോ മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവേയ്യ, അന്തമസോ തിരച്ഛാനഗതേനപി പാരാജികാ ഹോതി അസംവാസാ”തി ഭിക്ഖുനീനമ്പി പഞ്ഞത്തം, വിനീതകഥാമത്തമേവ ഹി താസം നത്ഥി, സിക്ഖാപദം പന അത്ഥി, തേന വുത്തം “സാധാരണപഞ്ഞത്തീ”തി. **ഉഭതോപഞ്ഞത്തിയ**മ്പി ഏസേവ നയോ. ബ്യഞ്ജനമത്തമേവ ഹി ഏത്ഥ നാനം, ഭിക്ഖൂനം ഭിക്ഖുനീനമ്പി സാധാരണത്താ **സാധാരണപഞ്ഞത്തി,** ഉഭിന്നമ്പി പഞ്ഞത്തത്താ **ഉഭതോപഞ്ഞത്തീ**തി. അത്ഥേ പന ഭേദോ നത്ഥി.

നിദാനോഗധന്തി “യസ്സ സിയാ ആപത്തി സോ ആവികരേയ്യാ”തി ഏത്ഥ സബ്ബാപത്തീനം അനുപവിട്ഠത്താ **നിദാനോഗധം;** നിദാനേ അനുപവിട്ഠന്തി അത്ഥോ. **ദുതിയേന ഉദ്ദേസേനാ**തി നിദാനോഗധം നിദാനപരിയാപന്നമ്പി സമാനം “തത്രിമേ ചത്താരോ പാരാജികാ ധമ്മാ”തിആദിനാ ദുതിയേനേവ ഉദ്ദേസേന ഉദ്ദേസം ആഗച്ഛതി. **ചതുന്നം വിപത്തീന**ന്തി സീലവിപത്തിആദീനം. പഠമാ ഹി ദ്വേ ആപത്തിക്ഖന്ധാ സീലവിപത്തി നാമ, അവസേസാ പഞ്ച ആചാരവിപത്തി നാമ. മിച്ഛാദിട്ഠി ച അന്തഗ്ഗാഹികദിട്ഠി ച ദിട്ഠിവിപത്തി നാമ, ആജീവഹേതു പഞ്ഞത്താനി ഛ സിക്ഖാപദാനി ആജീവവിപത്തി നാമ. ഇതി ഇമാസം ചതുന്നം വിപത്തീനം ഇദം പാരാജികം സീലവിപത്തി നാമ ഹോതി.

ഏകേന സമുട്ഠാനേനാതി ദ്വങ്ഗികേന ഏകേന സമുട്ഠാനേന. ഏത്ഥ ഹി ചിത്തം അങ്ഗം ഹോതി, കായേന പന ആപത്തിം ആപജ്ജതി. തേന വുത്തം “കായതോ ച ചിത്തതോ ച സമുട്ഠാതീ”തി. **ദ്വീഹി സമഥേഹി സമ്മതീ**തി “ആപന്നോസീ”തി സമ്മുഖാ പുച്ഛിയമാനോ “ആമ ആപന്നോമ്ഹീ”തി പടിജാനാതി, താവദേവ ഭണ്ഡനകലഹവിഗ്ഗഹാ വൂപസന്താ ഹോന്തി, സക്കാ ച ഹോതി തം പുഗ്ഗലം അപനേത്വാ ഉപോസഥോ വാ പവാരണാ വാ കാതും. ഇതി സമ്മുഖാവിനയേന ച പടിഞ്ഞാതകരണേന ചാതി ദ്വീഹി സമഥേഹി സമ്മതി, ന ച തപ്പച്ചയാ കോചി ഉപദ്ദവോ ഹോതി. യം പന ഉപരി പഞ്ഞത്തിവഗ്ഗേ “ന കതമേന സമഥേന സമ്മതീ”തി വുത്തം, തം സമഥം ഓതാരേത്വാ അനാപത്തി കാതും ന സക്കാതി ഇമമത്ഥം സന്ധായ വുത്തം.

പഞ്ഞത്തി വിനയോതി “യോ പന ഭിക്ഖൂ”തിആദിനാ നയേന വുത്തമാതികാ പഞ്ഞത്തി വിനയോതി അത്ഥോ. **വിഭത്തീ**തി പദഭാജനം

വുച്ചതി; **വിഭത്തീ**തി ഹി വിഭങ്ഗസ്സേവേതം നാമം. **അസംവരോ**തി വീതിക്കമോ. **സംവരോ**തി അവീതിക്കമോ. **യേസം വത്തതീ**തി യേസം വിനയപിടകഞ്ച അട്ഠകഥാ ച സബ്ബാ പഗുണാതി അത്ഥോ. **തേ ധാരേന്തീ**തി തേ ഏതം പഠമപാരാജികം പാളിതോ ച അത്ഥതോ ച ധാരേന്തി; ന ഹി സക്കാ സബ്ബം വിനയപിടകം അജാനന്തേന ഏതസ്സ അത്ഥോ ജാനിതുന്തി. **കേനാഭത**ന്തി ഇദം പഠമപാരാജികം പാളിവസേന ച അത്ഥവസേന ച യാവ അജ്ജതനകാലം കേന ആനീതന്തി. **പരമ്പരാഭത**ന്തി പരമ്പരായ ആനീതം.

൩. ഇദാനി യായ പരമ്പരായ ആനീതം, തം ദസ്സേതും **"ഉപാലി ദാസകോ ചേവാ"**തിആദിനാ നയേന പോരാണകേഹി മഹാഥേരേഹി ഗാഥായോ ഠപിതാ . തത്ഥ യം വത്തബ്ബം, തം നിദാനവണ്ണനായമേവ വുത്തം. ഇമിനാ നയേന ദുതിയപാരാജികാദിപുച്ഛാവിസ്സജ്ജനേസുപി വിനിച്ഛയോ വേദിതബ്ബോതി.

മഹാവിഭങ്ഗേ പഞ്ഞത്തിവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

കതാപത്തിവാരാദിവണ്ണനാ

൧൫൭. ഇതോ പരം "മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവന്തോ കതി ആപത്തിയോ ആപജ്ജതീ"തി ആദിപ്പഭേദോ **കതാപത്തിവാരോ,** "മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവന്തസ്സ ആപത്തിയോ ചതുന്നം വിപത്തീനം കതി വിപത്തിയോ ഭജന്തീ"തി ആദിപ്പഭേദോ **വിപത്തിവാരോ,** "മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവന്തസ്സ ആപത്തിയോ സത്തന്നം ആപത്തിക്ഖന്ധാനം കതിഹി ആപത്തിക്ഖന്ധേഹി സങ്ഗഹിതാ"തി ആദിപ്പഭേദോ **സങ്ഗഹവാരോ,** "മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവന്തസ്സ ആപത്തിയോ ഛന്നം ആപത്തിസമുട്ഠാനാനം കതിഹി സമുട്ഠാനേഹി സമുട്ഠഹന്തീ"തി ആദിപ്പഭേദോ **സമുട്ഠാനവാരോ,** "മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവന്തസ്സ ആപത്തിയോ ചതുന്നം അധികരണാനം കതമം അധികരണ"ന്തി ആദിപ്പഭേദോ **അധികരണവാരോ,** "മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവന്തസ്സ ആപത്തിയോ സത്തന്നം സമഥാനം കതിഹി സമഥേഹി സമ്മന്തീ"തി ആദിപ്പഭേദോ **സമഥവാരോ,** തദനന്തരോ **സമുച്ചയവാരോ** ചാതി ഇമേ സത്ത വാരാ ഉത്താനത്ഥാ ഏവ.

൧൮൮. തതോ പരം "മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവനപച്ചയാ പാരാജികം കത്ഥ പഞ്ഞത്ത"ന്തിആദിനാ നയേന പുന പച്ചയവസേന ഏകോ **പഞ്ഞത്തിവാരോ,** തസ്സ വസേന പുരിമസദിസാ ഏവ കതാപത്തിവാരാദയോ സത്ത വാരാതി ഏവം അപരേപി അട്ഠ വാരാ വുത്താ, തേപി ഉത്താനത്ഥാ ഏവ. ഇതി ഇമേ അട്ഠ, പുരിമാ അട്ഠാതി മഹാവിഭങ്ഗേ സോളസ വാരാ ദസ്സിതാ. തതോ പരം തേനേവ നയേന ഭിക്ഖുനിവിഭങ്ഗേപി സോളസ വാരാ ആഗതാതി ഏവമിമേ ഉഭതോവിഭങ്ഗേ ദ്വത്തിംസ വാരാ പാളിനയേനേവ വേദിതബ്ബാ. ന ഹേത്ഥ കിഞ്ചി പുബ്ബേ അവിനിച്ഛിതം നാമ അത്ഥി.

മഹാവിഭങ്ഗേ ച ഭിക്ഖുനിവിഭങ്ഗേ ച

സോളസമഹാവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

സമുട്ഠാനസീസവണ്ണനാ

൨൫൭. തദനന്തരായ പന സമുട്ഠാനകഥായ **അനത്താ ഇതി നിച്ഛയാ**തി അനത്താ ഇതി നിച്ഛിതാ. **സഭാഗധമ്മാനന്തി** അനിച്ചാകാരാദീഹി സഭാഗാനം സങ്ഖതധമ്മാനം. **നാമമത്തം ന നായതീ**തി നാമമത്തമ്പി ന പഞ്ഞായതി. **ദുക്ഖഹാനിന്തി** ദുക്ഖഘാതനം. **ഖന്ധകാ യാ ച മാതികാ**തി ഖന്ധകാ യാ ച മാതികാതി അത്ഥോ. അയമേവ വാ പാഠോ. **സമുട്ഠാനം നിയതോ കതന്തി** സമുട്ഠാനം നിയതോകതം നിയതകതം; നിയതസമുട്ഠാനന്തി അത്ഥോ. ഏതേന ഭൂതാരോചനചോരിവുട്ഠാപനഅനനുഞ്ഞാതസിക്ഖാപദത്തയസ്സ സങ്ഗഹോ പച്ചേതബ്ബോ. ഏതാനേവ ഹി തീണി സിക്ഖാപദാനി നിയതസമുട്ഠാനാനി, അഞ്ഞേഹി സദ്ധിം അസമ്ഭിന്നസമുട്ഠാനാനി.

സമ്ഭേദം നിദാനഞ്ചഞ്ഞന്തി അഞ്ഞമ്പി സമ്ഭേദഞ്ച നിദാനഞ്ച. തത്ഥ സമ്ഭേദവചനേന സമുട്ഠാനസമ്ഭേദസ്സ ഗഹണം പച്ചേതബ്ബം, താനി ഹി തീണി സിക്ഖാപദാനി ഠപേത്വാ സേസാനി സമ്ഭിന്നസമുട്ഠാനാനി. നിദാനവചനേന സിക്ഖാപദാനം പഞ്ഞത്തിദേസസങ്ഖാതം നിദാനം പച്ചേതബ്ബം. **സുത്തേ ദിസ്സന്തി ഉപരീ**തി സിക്ഖാപദാനം സമുട്ഠാനനിയമോ സമ്ഭേദോ നിദാനന്തി ഇമാനി തീണി സുത്തമ്ഹി ഏവ ദിസ്സന്തി; പഞ്ഞായന്തീതി അത്ഥോ. തത്ഥ "ഏകേന സമുട്ഠാനേന സമുട്ഠാതി, കായതോ ച ചിത്തതോ ചാ"തിആദിമ്ഹി താവ പുരിമനയേ സമുട്ഠാനനിയമോ ച സമ്ഭേദോ ച ദിസ്സന്തി. ഇതരം പന നിദാനം നാമ -

"വേസാലിയാ രാജഗഹേ, സാവത്ഥിയാ ച ആളവീ;
കോസമ്ബിയാ ച സക്കേസു, ഭഗ്ഗേസു ചേവ പഞ്ഞത്താ"തി.

ഏവം ഉപരി ദിസ്സതി, പരതോ ആഗതേ സുത്തേ ദിസ്സതീതി വേദിതബ്ബം.

"വിഭങ്ഗേ ദ്വീസൂ"തി ഗാഥായ അയമത്ഥോ - യം സിക്ഖാപദം ദ്വീസു വിഭങ്ഗേസു പഞ്ഞത്തം ഉപോസഥദിവസേ ഭിക്ഖൂ ച ഭിക്ഖുനിയോ ച ഉദ്ദിസന്തി, തസ്സ യഥാഞായം സമുട്ഠാനം പവക്ഖാമി, തം മേ സുണാഥാതി.

സഞ്ചരിത്താനുഭാസനഞ്ചാതി സഞ്ചരിത്തഞ്ച സമനുഭാസനഞ്ച. **അതിരേകഞ്ച ചീവരന്തി** അതിരേകചീവരം ; കഥിനന്തി അത്ഥോ. **ലോമാനി പദസോധമ്മോ**തി ഏളകലോമാനി ച പദസോധമ്മോ ച. **ഭൂതം സംവിധാനേന ചാ**തി ഭൂതാരോചനഞ്ച സംവിദഹിത്വാ അദ്ധാനപ്പടിപജ്ജനഞ്ച. **ഥേയ്യദേസനാ ചോരിം ചാ**തി ഥേയ്യസത്ഥോ ച ഛത്തപാണിസ്സ അഗിലാനസ്സ ധമ്മദേസനാ ച ചോരിവുട്ഠാപനഞ്ച. **അനനുഞ്ഞാതായ തേരസാ**തി മാതാപിതുസാമികേഹി അനനുഞ്ഞാതായ സദ്ധിം ഇമാനി തേരസ സമുട്ഠാനാനി ഹോന്തി. **സദിസാ ഇധ ദിസ്സരേ**തി ഇധ ഉഭതോവിഭങ്ഗേ ഏതേസു തേരസസു സമുട്ഠാനസീസേസു ഏകേകസ്മിം അഞ്ഞാനിപി സദിസാനി സമുട്ഠാനാനി ദിസ്സന്തി.

പഠമപാരാജികസമുട്ഠാനവണ്ണനാ

൨൫൮. ഇദാനി താനി ദസ്സേതും **"മേഥുനം സുക്കസംസഗ്ഗോ"**തിആദി വുത്തം. തത്ഥ **മേഥുനന്തി** ഇദം താവ പഠമപാരാജികം നാമ ഏകം സമുട്ഠാനസീസം, സേസാനി തേന സദിസാനി. തത്ഥ **സുക്കസംസഗ്ഗോ**തി സുക്കവിസ്സട്ഠി ചേവ കായസംസഗ്ഗോ ച. **അനിയതാ പഠമികാ**തി പഠമം അനിയതസിക്ഖാപദം. **പുബ്ബൂപപരിപാചിതാ**തി "ജാനം പുബ്ബൂപഗതം ഭിക്ഖു"ന്തി സിക്ഖാപദഞ്ച ഭിക്ഖുനിപരിപാചിതപിണ്ഡപാതസിക്ഖാപദഞ്ച. **രഹോ ഭിക്ഖുനിയാ സഹാ**തി ഭിക്ഖുനിയാ സദ്ധിം രഹോ നിസജ്ജസിക്ഖാപദഞ്ച.

സഭോജനേ രഹോ ദ്വേ ചാതി സഭോജനേ കുലേ അനുപഖജ്ജനിസജ്ജസിക്ഖാപദഞ്ച ദ്വേ രഹോനിസജ്ജസിക്ഖാപദാനി ച. **അങ്ഗുലി ഉദകേ ഹസന്തി** അങ്ഗുലിപതോദകഞ്ച ഉദകേ ഹസധമ്മസിക്ഖാപദഞ്ച. **പഹാരേ ഉഗ്ഗിരേ ചേവാ**തി പഹാരദാനസിക്ഖാപദഞ്ച തലസത്തികഉഗ്ഗിരണസിക്ഖാപദഞ്ച. **തേപഞ്ഞാസാ ച സേഖിയാ**തി

പരിമണ്ഡലനിവാസനാദീനി ഖുദ്ദകവണ്ണനാവസാനേ വുത്താനി തേപഞ്ഞാസ സേഖിയസിക്ഖാപദാനി ച.

അധക്ഖഗാമാവസ്സുതാതി ഭിക്ഖുനീനം അധക്ഖകസിക്ഖാപദഞ്ച ഗാമന്തരഗമനം അവസ്സുതാ അവസ്സുതസ്സ ഹത്ഥതോ ഖാദനീയഭോജനീയഗ്ഗഹണസിക്ഖാപദഞ്ച. **തലമട്ഠഞ്ച സുദ്ധികാ**തി തലഘാതകം ജതുമട്ഠം ഉദകസുദ്ധികാദിയനഞ്ച. **വസ്സംവുട്ഠാ ച ഓവാദ**ന്തി വസ്സംവുട്ഠാ ഛപ്പഞ്ചയോജനാനി സിക്ഖാപദഞ്ച ഓവാദായ അഗമനസിക്ഖാപദഞ്ച. **നാനുബന്ധേ പവത്തിനി**ന്തി യാ പന ഭിക്ഖുനീ വുട്ഠാപിതം പവത്തിനിം ദ്വേ വസ്സാനി നാനുബന്ധേയ്യാതി വുത്തസിക്ഖാപദം.

ഇമേ സിക്ഖാതി ഇമാ സിക്ഖായോ; ലിങ്ഗവിപരിയായോ കതോ. **കായമാനസികാ കതാ**തി കായചിത്തസമുട്ഠാനാ കതാ.

ദുതിയപാരാജികസമുട്ഠാനവണ്ണനാ

ഢൻ. അദിന്നന്തി ഇദം താവ അദിന്നാദാനന്തി വാ ദുതിയപാരാജികന്തി വാ എകം സമുട്ഠാനസീസം, സേസാനി തേന സദിസാനി. തത്ഥ **വിഗ്ഗഹുത്തരീ**തി മനുസ്സവിഗ്ഗഹഉത്തരിമനുസ്സധമ്മസിക്ഖാപദാനി. **ദുട്ഠുല്ലാ അത്തകാമിന**ന്തി ദുട്ഠുല്ലവാചാഅത്തകാമപാരിചരിയസിക്ഖാപദാനി. **അമൂലാ അഞ്ഞഭാഗിയാ**തി ദ്വേ ദുട്ഠദോസസിക്ഖാപദാനി. **അനിയതാ ദുതിയികാ**തി ദുതിയം അനിയതസിക്ഖാപദം.

അച്ഛിന്ദേ പരിണാമനേതി സാമം ചീവരം ദത്വാ അച്ഛിന്ദനഞ്ച സങ്ഘികലാഭസ്സ അത്തനോ പരിണാമനഞ്ച. **മുസാ ഓമസപേസുണാ**തി മുസാവാദോ ച ഓമസവാദോ ച ഭിക്ഖുപേസുഞ്ഞഞ്ച. **ദുട്ഠുല്ലാ പഥവീഖണേ**തി ദുട്ഠുല്ലാപത്തിആരോചനഞ്ച പഥവീഖണഞ്ച. **ഭൂതം അഞ്ഞായ ഉജ്ഝാപേ**തി ഭൂതഗാമഅഞ്ഞവാദകഉജ്ഝാപനകസിക്ഖാപദാനി.

നിക്കഡ്ഢനം സിഞ്ചനഞ്ചാതി വിഹാരതോ നിക്കഡ്ഢനഞ്ച ഉദകേന തിണാദിസിഞ്ചനഞ്ച. **ആമിസഹേതു ഭുത്താവീ**തി "ആമിസഹേതു ഭിക്ഖുനിയോ ഓവദന്തീ"തി സിക്ഖാപദഞ്ച, ഭുത്താവിം അനതിരിത്തേന ഖാദനീയാദിനാ പവാരണാസിക്ഖാപദഞ്ച. **ഏഹി അനാദരി ഭിംസാ**തി "ഏഹാവുസോ ഗാമം വാ"തി സിക്ഖാപദഞ്ച, അനാദരിയഞ്ച ഭിക്ഖുഭിംസാപനകഞ്ച. **അപനിധേ ച ജീവിത**ന്തി പത്താദീനം അപനിധാനസിക്ഖാപദഞ്ച, സഞ്ചിച്ച പാണം ജീവിതാവോരോപനഞ്ച.

ജാനം സപ്പാണകം കമ്മന്തി ജാനം സപ്പാണകഉദകസിക്ഖാപദഞ്ച പുനകമ്മായ ഉക്കോടനഞ്ച. **ഊനസംവാസനാസനാ**തി ഊനവീസതിവസ്സസിക്ഖാപദഞ്ച ഉക്ഖിത്തകേന സദ്ധിം സംവാസസിക്ഖാപദഞ്ച നാസിതകസാമണേരസമ്ഭോഗസിക്ഖാപദഞ്ച. **സഹധമ്മികം വിലേഖാ**തി സഹധമ്മികം വുച്ചമാനസിക്ഖാപദഞ്ച, വിലേഖായ സംവത്തന്തീതി ആഗതസിക്ഖാപദഞ്ച. **മോഹോ അമൂലകേന ചാ**തി മോഹനകേ പാചിത്തിയസിക്ഖാപദഞ്ച, അമൂലകേന സങ്ഘാദിസേസേന അനുദ്ധംസനസിക്ഖാപദഞ്ച.

കുക്കുച്ചം ധമ്മികം ചീവരം ദത്വാതി കുക്കുച്ചഉപദഹനഞ്ച, ധമ്മികാനം കമ്മാനം ഛന്ദം ദത്വാ ഖീയനഞ്ച, ചീവരം ദത്വാ ഖീയനഞ്ച. **പരിണാമേയ്യ പുഗ്ഗലേ**തി സങ്ഘികം ലാഭം പുഗ്ഗലസ്സ പരിണാമനസിക്ഖാപദം. **കിം തേ അകാലം അച്ഛിന്ദേ**തി "കിം തേ അയ്യേ ഏസോ പുരിസപുഗ്ഗലോ കരിസ്സതീ"തി ആഗതസിക്ഖാപദഞ്ച, "അകാലചീവരം കാലചീവര"ന്തി അധിട്ഠഹിത്വാ ഭാജനസിക്ഖാപദഞ്ച, ഭിക്ഖുനിയാ സദ്ധിം ചീവരം പരിവത്തേത്വാ അച്ഛിന്ദനസിക്ഖാപദഞ്ച. **ദുഗ്ഗഹീ നിരയേന ചാ**തി ദുഗ്ഗഹിതേന ദുപ്പധാരിതേന പരം ഉജ്ഝാപനസിക്ഖാപദഞ്ച, നിരയേന വാ ബ്രഹ്മചരിയേന വാ അഭിസപനസിക്ഖാപദഞ്ച.

ഗണം വിഭങ്ഗ ദുബ്ബലന്തി "ഗണസ്സ ചീവരലാഭം അന്തരായം കരേയ്യാ"തി ച "ധമ്മികം ചീവരവിഭങ്ഗം പടിബാഹേയ്യാ"തി ച "ദുബ്ബലചീവരപച്ചാസായ ചീവരകാലസമയം അതിക്കാമേയ്യാ"തി ച വുത്തസിക്ഖാപദാനി. **കഥിനാ ഫാസു പസ്സയ**ന്തി "ധമ്മികം കഥിനുദ്ധാരം പടിബാഹേയ്യ, ഭിക്ഖുനിയാ സഞ്ചിച്ച അഫാസും കരേയ്യ, ഭിക്ഖുനിയാ ഉപസ്സയം ദത്വാ കുപിതാ അനത്തമനാ നിക്കഡ്ഢേയ്യ വാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദാനി.

അക്കോസചണ്ഡീ മച്ഛരീതി "ഭിക്ഖും അക്കോസേയ്യ വാ പരിഭാസേയ്യ വാ, ചണ്ഡികതാ ഗണം പരിഭാസേയ്യ, കുലേ മച്ഛരിനീ അസ്സാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദാനി. **ഗബ്ഭിനിഞ്ച പായന്തിയാ**തി "ഗബ്ഭിനിം വുട്ഠാപേയ്യ, പായന്തിം വുട്ഠാപേയ്യാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദാനി.

ദ്വേവസ്സം സിക്ഖാ സങ്ഘേനാതി "ദ്വേ വസ്സാനി ഛസു ധമ്മേസു അസിക്ഖിതസിക്ഖം സിക്ഖമാനം വുട്ഠാപേയ്യ, സിക്ഖിതസിക്ഖം സിക്ഖമാനം സങ്ഘേന അസമ്മതം വുട്ഠാപേയ്യാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദാനി. **തയോ ചേവ ഗിഹീഗതാ**തി ഊനദ്വാദസവസ്സം ഗിഹിഗതം, പരിപുണ്ണദ്വാദസവസ്സം ഗിഹിഗതം "ദ്വേ വസ്സാനി ഛസു ധമ്മേസു അസിക്ഖിതസിക്ഖം ദ്വേ വസ്സാനി സിക്ഖിതസിക്ഖം സങ്ഘേന അസമ്മത"ന്തി വുത്തസിക്ഖാപദാനി. **കുമാരിഭൂതാ തിസ്സോ**തി "ഊനവീസതിവസ്സം കുമാരിഭൂത"ന്തിആദിനാ നയേന വുത്താ തിസ്സോ. **ഊനദ്വാദസസമ്മതാ**തി "ഊനദ്വാദസവസ്സാ വുട്ഠാപേയ്യ, പരിപുണ്ണദ്വാദസവസ്സാ സങ്ഘേന അസമ്മതാ വുട്ഠാപേയ്യാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം.

അലം താവ സോകാവാസന്തി "അലം താവ തേ അയ്യേ വുട്ഠാപിതേനാ"തി ച, "ചണ്ഡിം സോകാവാസം സിക്ഖമാനം വുട്ഠാപേയ്യാ"തി ച വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം. **ഛന്ദാ അനുവസ്സാ ച ദ്വേ**തി "പാരിവാസികഛന്ദദാനേന സിക്ഖമാനം വുട്ഠാപേയ്യ, അനുവസ്സം വുട്ഠാപേയ്യ, ഏകം വസ്സം ദ്വേ വുട്ഠാപേയ്യാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദത്തയം. **സമുട്ഠാനാതികാ കതാ**തി തികസമുട്ഠാനാ കതാ.

സഞ്ചരിത്തസമുട്ഠാനവണ്ണനാ

ഛന്നം. **സഞ്ചരീ കുടി വിഹാരോ**തി സഞ്ചരിത്തം സഞ്ഞാചികായ കുടികരണം മഹല്ലകവിഹാരകരണഞ്ച. **ധോവനഞ്ച പടിഗ്ഗഹോ**തി അഞ്ഞാതികായ ഭിക്ഖുനിയാ പുരാണചീവരധോവാപനഞ്ച ചീവരപടിഗ്ഗഹണഞ്ച. **വിഞ്ഞത്തുത്തരി അഭിഹട്ഠു**ന്തി അഞ്ഞാതകം ഗഹപതിം ചീവരവിഞ്ഞാപനം തതുത്തരിസാദിയനസിക്ഖാപദഞ്ച. **ഉഭിന്നം ദൂതകേന ചാ**തി "ചീവരചേതാപന്നം ഉപക്ഖടം ഹോതീ"തി ആഗതസിക്ഖാപദദ്വയഞ്ച ദൂതേന ചീവരചേതാപന്നപഹിതസിക്ഖാപദഞ്ച.

കോസിയാ സുദ്ധദ്വേഭാഗാ, ഛബ്ബസ്സാനി നിസീദനന്തി "കോസിയമിസ്സകം സന്ഥത"ന്തിആദീനി പഞ്ച സിക്ഖാപദാനി. **രിഞ്ചന്തി രൂപികാ ചേവാ**തി വിഭങ്ഗേ "രിഞ്ചന്തി ഉദ്ദേസ"ന്തി ആഗതം ഏളകലോമധോവാപനം രൂപിയപ്പടിഗ്ഗഹണസിക്ഖാപദഞ്ച. **ഉഭോ നാനപ്പകാരകാ**തി രൂപിയസംവോഹാരകയവിക്കയസിക്ഖാപദദ്വയം.

ഊനബന്ധനവസ്സികാതി ഊനപഞ്ചബന്ധനപത്തസിക്ഖാപദഞ്ച വസ്സികസാടികസിക്ഖാപദഞ്ച. **സുത്തം വികപ്പനേന ചാ**തി സുത്തം വിഞ്ഞാപേത്വാ ചീവരവായാപനഞ്ച തന്തവായേ ഉപസങ്കമിത്വാ ചീവരേ വികപ്പാപജ്ജനഞ്ച. **ദ്വാരദാനസിബ്ബാനി ചാ**തി യാവ ദ്വാരകോസാ അഗ്ഗളട്ഠപനായ, "അഞ്ഞാതികായ ഭിക്ഖുനിയാ ചീവരം ദദേയ്യ, ചീവരം സിബ്ബേയ്യാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദത്തയം. **പൂവപച്ചയജോതി ചാ**തി പൂവേഹി വാ മന്ഥേഹി വാ അഭിഹട്ഠും പവാരണാസിക്ഖാപദം ചാതുമാസപച്ചയപ്പവാരണാജോതിസമാദഹനസിക്ഖാപദാനി ച.

രതനം സൂചി മഞ്ചോ ച, തൂലം നിസീദനകണ്ഡു ച, വസ്സികാ ച സുഗതേനാതി രതനസിക്ഖാപദഞ്ചേവ സൂചിഘരസിക്ഖാപദാദീനി ച സത്ത സിക്ഖാപദാനി. **വിഞ്ഞത്തി അഞ്ഞം ചേതാപനാ, ദ്വേ സങ്ഘികാ മഹാജനികാ, ദ്വേ പുഗ്ഗലലഹുകാ ഗരൂ**തി "യാ പന ഭിക്ഖുനീ അഞ്ഞം വിഞ്ഞാപേത്വാ അഞ്ഞം വിഞ്ഞാപേയ്യാ"തിആദീനി നവ സിക്ഖാപദാനി. **ദ്വേ വിഘാസാ സാടികാ ചാ**തി "ഉച്ചാരം വാ പസ്സാവം വാ സങ്കാരം വാ വിഘാസം വാ തിരോകുട്ടേ വാ തിരോപാകാരേ വാ ഛഡ്ഡേയ്യ വാ ഛഡ്ഡാപേയ്യ വാ, ഹരിതേ ഛഡ്ഡേയ്യ വാ ഛഡ്ഡാപേയ്യ വാ"തി ഏവം വുത്താനി ദ്വേ വിഘാസസിക്ഖാപദാനി ച ഉദകസാടികാസിക്ഖാപദഞ്ച. **സമണചീവരേന ചാ**തി "സമണചീവരം ദദേയ്യാ"തി ഇദമേതം സന്ധായ വുത്തം.

സമനുഭാസനാസമുട്ഠാനവണ്ണനാ

൨൬൫. ഭേദാനുവത്തദുബ്ബചദൂസദുട്ഠുല്ലദിട്ഠി ചാതി സങ്ഘഭേദാനുവത്തകദുബ്ബചകുലദൂസകദുട്ഠുല്ലപ്പടിച്ഛാദനദിട്ഠിഅപ്പടിനിസ്സജ്ജനസിക്ഖാപദാനി. **ഛന്ദം ഉജ്ജഗ്ഘികാ ദ്വേ ചാതി** ഛന്ദം അദത്വാ ഗമനസിക്ഖാപദം ഉജ്ജഗ്ഘികായ അന്തരഘരേ ഗമനനിസീദനസിക്ഖാപദദ്വയഞ്ച. **ദ്വേ ച സദ്ദാതി** "അപ്പസദ്ദോ അന്തരഘരേ ഗമിസ്സാമി, നിസീദിസ്സാമീ"തി സിക്ഖാപദദ്വയഞ്ച. **ന ബ്യാഹരേതി** "ന സകബളേന മുഖേന ബ്യാഹരിസ്സാമീ"തി സിക്ഖാപദം.

ഛമാ നീചാസനേ ഠാനം, പച്ഛതോ ഉപ്പഥേന ചാതി ഛമായം നിസീദിത്വാ, നീചേ ആസനേ നിസീദിത്വാ; ഠിതേന നിസിന്നസ്സ, പച്ഛതോ ഗച്ഛന്തേന പുരതോ ഗച്ഛന്തസ്സ, ഉപ്പഥേന ഗച്ഛന്തേന പഥേന ഗച്ഛന്തസ്സ ധമ്മദേസനാസിക്ഖാപദാനി. **വജ്ജാനുവത്തിഗഹണാതി** വജ്ജപ്പടിച്ഛാദനഉക്ഖിത്താനുവത്തകഹത്ഥഗ്ഗഹണാദിസങ്ഖാതാനി തീണി പാരാജികാനി. **ഓസാരേ പച്ചാചിക്ഖനാതി** "അനപലോകേത്വാ കാരകസങ്ഘം അനഞ്ഞായ ഗണസ്സ ഛന്ദം ഓസാരേയ്യാ"തി ച "ബുദ്ധം പച്ചക്ഖാമീ"തി ച വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം.

കിസ്മിം സംസട്ഠാ ദ്വേ വധീതി "കിസ്മിഞ്ചിദേവ അധികരണേ പച്ചാകതാ"തി ച "ഭിക്ഖുനിയോ പനേവ സംസട്ഠാ വിഹരന്തീ"തി ച "യാ പന ഭിക്ഖുനീ ഏവം വദേയ്യ സംസട്ഠാവ അയ്യേ തുമ്ഹേ വിഹരഥാ"തി ച "അത്താനം വധിത്വാ വധിത്വാ രോദേയ്യാ"തി ച വുത്തസിക്ഖാപദാനി. **വിസിബ്ബേ ദുക്ഖിതായ ചാതി** "ഭിക്ഖുനിയാ ചീവരം വിസിബ്ബേത്വാ വാ വിസിബ്ബാപേത്വാ വാ"തി ച "ദുക്ഖിതം സഹജീവിനി"ന്തി ച വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം. **പുന സംസട്ഠാ ന വൂപസമേതി** "സംസട്ഠാ വിഹരേയ്യ ഗഹപതിനാ വാ ഗഹപതിപുത്തേന വാ"തി ഏവം പുന വുത്തസംസട്ഠസിക്ഖാപദഞ്ച "ഏഹയ്യേ, ഇമം അധികരണം വൂപസമേഹീ"തി വുച്ചമാനാ, "സാധൂ"തി പടിസ്സുണിത്വാ "സാ പച്ഛാ അനന്തരായികിനീ നേവ വൂപസമ്മേയ്യാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദഞ്ച. **ആരാമഞ്ച പവാരണാതി** "ജാനം സഭിക്ഖുകം ആരാമം അനാപുച്ഛാ പവിസേയ്യാ"തി ച "ഉഭതോസങ്ഘേ തീഹി ഠാനേഹി ന പവാരേയ്യാ"തി ച വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം.

അന്വദ്ധം സഹജീവിനിം ദ്വേതി "അന്വദ്ധമാസം ഭിക്ഖുനിയാ ഭിക്ഖുസങ്ഘതോ ദ്വേ ധമ്മാ പച്ചാസീസിതബ്ബാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദഞ്ച, "സഹജീവിനിം വുട്ഠാപേത്വാ ദ്വേ വസ്സാനി നേവ അനുഗ്ഗണ്ഹേയ്യ, സഹജീവിനിം വുട്ഠാപേത്വാ നേവ വൂപകാസേയ്യാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയഞ്ച. **ചീവരം അനുബന്ധനാതി** "സചേ മേ ത്വം, അയ്യേ, ചീവരം ദസ്സസി, ഏവാഹം തം വുട്ഠാപേസ്സാമീ"തി ച "സചേ മം ത്വം, അയ്യേ, ദ്വേ വസ്സാനി അനുബന്ധിസ്സസി, ഏവാഹം തം വുട്ഠാപേസ്സാമീ"തി ച വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം.

കഥിനസമുട്ഠാനവണ്ണനാ

൨൬൬. ഉബ്ഭതം കഥിനം തീണീതി "നിട്ഠിതചീവരസ്മിം ഭിക്ഖുനാ ഉബ്ഭതസ്മിം കഥിനേ"തി വുത്താനി ആദിതോവ തീണി സിക്ഖാപദാനി. **പഠമം പത്തഭേസജ്ജന്തി** "ദസാഹപരമം അതിരേകപത്തോ"തി വുത്തം പഠമപത്തസിക്ഖാപദഞ്ച "പടിസായനീയാനി ഭേസജ്ജാനീ"തി വുത്തസിക്ഖാപദഞ്ച. **അച്ചേകഞ്ചാപി സാസങ്കന്തി** അച്ചേകചീവരസിക്ഖാപദഞ്ച തദനന്തരമേവ സാസങ്കസിക്ഖാപദഞ്ച. **പക്കമന്തേന വാ ദുവേതി** "തം പക്കമന്തോ നേവ ഉദ്ധരേയ്യാ"തി ഭൂതഗാമവഗ്ഗേ വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം.

ഉപസ്സയം പരമ്പരാതി "ഭിക്ഖുനുപസ്സയം ഗന്ത്വാ ഭിക്ഖുനിയോ ഓവദേയ്യാ"തി ച "പരമ്പരഭോജനേ പാചിത്തിയ"ന്തി ച വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം. **അനതിരിത്തം നിമന്തനാതി** "അനതിരിത്തം ഖാദനീയം വാ ഭോജനീയം വാ"തി ച "നിമന്തിതോ സഭത്തോ സമാനോ"തി ച വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം. **വികപ്പം രഞ്ഞോ വികാലേതി** "സാമം ചീവരം വികപ്പേത്വാ"തി ച "രഞ്ഞോ ഖത്തിയസ്സാ"തി ച "വികാലേ ഗാമം പവിസേയ്യാ"തി ച വുത്തസിക്ഖാപദത്തയം. **വോസാസാരഞ്ഞകേന ചാതി** "വോസാസമാനരൂപാ ഠിതാ"തി ച "തഥാരൂപേസു ആരഞ്ഞകേസു സേനാസനേസു പുബ്ബേ അപ്പടിസംവിദിത"ന്തി ച വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം.

ഉസ്സയാ സന്നിചയഞ്ചാതി "ഉസ്സയവാദികാ"തി ച "പത്തസന്നിചയം കരേയ്യാ"തി ച വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം. **പുരേ പച്ഛാ വികാലേ ചാതി** "യാ പന ഭിക്ഖുനീ പുരേഭത്തം

കുലാനി ഉപസങ്കമിത്വാ”തി ച, “പച്ഛാഭത്തം കുലാനി ഉപസങ്കമിത്വാ”തി ച, “വികാലേ കുലാനി ഉപസങ്കമിത്വാ”തി ച വുത്തസിക്ഖാപദത്തയം. **പഞ്ചാഹികാ സങ്കമനീ**തി “പഞ്ചാഹികാ സങ്ഘാടിചാരം അതിക്കമേയ്യാ”തി ച “ചീവരസങ്കമനീയം ധാരേയ്യാ”തി ച വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം. **ദ്വേപി ആവസഥേന ചാ**തി “ആവസഥചീവരം അനിസ്സജ്ജിത്വാ പരിഭുഞ്ജേയ്യ, ആവസഥം അനിസ്സജ്ജിത്വാ ചാരികം പക്കമേയ്യാ”തി ച ഏവം ആവസഥേന സദ്ധിം വുത്തസിക്ഖാപദാനി ച ദ്വേ.

പസാഖേ ആസനേ ചേവാതി “പസാഖേ ജാതം ഗണ്ഡം വാ”തി ച “ഭിക്ഖുസ്സ പുരതോ അനാപുച്ഛാ ആസനേ നിസീദേയ്യാ”തി ച വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം.

ഏളകലോമസമുട്ഠാനവണ്ണനാ

൨൬൩. **ഏളകലോമാ ദ്വേ സേയ്യാ**തി ഏളകലോമസിക്ഖാപദഞ്ചേവ ദ്വേ ച സഹസേയ്യസിക്ഖാപദാനി. **ആഹച്ച പിണ്ഡഭോജന**ന്തി ആഹച്ചപാദകസിക്ഖാപദഞ്ച ആവസഥപിണ്ഡഭോജനസിക്ഖാപദഞ്ച. **ഗണവികാലസന്നിധീ**തി ഗണഭോജനവികാലഭോജനസന്നിധികാരകസിക്ഖാപദത്തയം . **ദന്തപോനേന ചേലകാ**തി ദന്തപോനസിക്ഖാപദഞ്ച അചേലകസിക്ഖാപദഞ്ച. **ഉയ്യുത്തം സേനം ഉയ്യോധീ**തി “ഉയ്യുത്തം സേനം ദസ്സനായ ഗച്ഛേയ്യ, സേനായ വസേയ്യ, ഉയ്യോധികം വാ…പേ॰… അനീകദസ്സനം വാ ഗച്ഛേയ്യാ”തി വുത്തസിക്ഖാപദത്തയം. **സുരാ ഓരേന ന്ഹായനാ**തി സുരാപാനസിക്ഖാപദഞ്ച ഓരേനദ്ധമാസനഹാനസിക്ഖാപദഞ്ച. **ദുബ്ബണ്ണേ ദ്വേ ദേസനികാ**തി “തിണ്ണം ദുബ്ബണ്ണകരണാന”ന്തി വുത്തസിക്ഖാപദഞ്ച വുത്താവസേസപാടിദേസനീയദ്വയഞ്ച. **ലസുണുപതിട്ഠേ നച്ചനാ**തി ലസുണസിക്ഖാപദം, “ഭിക്ഖുസ്സ ഭുഞ്ജന്തസ്സ പാനീയേന വാ വിധൂപനേന വാ ഉപതിട്ഠേയ്യാ”തി വുത്തസിക്ഖാപദം, “നച്ചം വാ ഗീതം വാ വാദിതം വാ ദസ്സനായ ഗച്ഛേയ്യാ”തി വുത്തസിക്ഖാപദഞ്ച. ഇതോ പരം പാളിം വിരജ്ഝിത്വാ ലിഖന്തി. യഥാ പന അത്ഥം വണ്ണയിസ്സാമ; ഏവമേത്ഥ അനുക്കമോ വേദിതബ്ബോ.

ന്ഹാനമത്ഥരണം സേയ്യാതി “നഗ്ഗാ നഹായേയ്യ, ഏകത്ഥരണപാവുരണാ തുവട്ടേയ്യും, ഏകമഞ്ചേ തുവട്ടേയ്യു”ന്തി വുത്തസിക്ഖാപദത്തയം. **അന്തോരട്ഠേ തഥാ ബഹീ**തി “അന്തോരട്ഠേ സാസങ്കസമ്മതേ, തിരോരട്ഠേ സാസങ്കസമ്മതേ”തി വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം. **അന്തോവസ്സം ചിത്താഗാര**ന്തി “അന്തോവസ്സം ചാരികം പക്കമേയ്യ, രാജാഗാരം വാ ചിത്താഗാരം വാ…പേ॰… പോക്ഖരണിം വാ ദസ്സനായ ഗച്ഛേയ്യാ”തി ച വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം. **ആസന്ദിം സുത്തകന്തനാ**തി “ആസന്ദിം വാ പല്ലങ്കം വാ പരിഭുഞ്ജേയ്യ, സുത്തം കന്തേയ്യാ”തി വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം.

വേയ്യാവച്ചം സഹത്ഥാ ചാതി “ഗിഹിവേയ്യാവച്ചം കരേയ്യ, അഗാരികസ്സ വാ പരിബ്ബാജകസ്സ വാ പരിബ്ബാജികായ വാ സഹത്ഥാ ഖാദനീയം വാ ഭോജനീയം വാ ദദേയ്യാ”തി വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം. **അഭിക്ഖുകാവാസേന ചാ**തി “അഭിക്ഖുകേ ആവാസേ വസ്സം വസേയ്യാ”തി ഇദമേതം സന്ധായ വുത്തം. **ഛത്തം യാനഞ്ച സങ്ഘാണി**ന്തി “ഛത്തുപാഹനം ധാരേയ്യ, യാനേന യായേയ്യ, സങ്ഘാണിം ധാരേയ്യാ”തി വുത്തസിക്ഖാപദത്തയം. **അലങ്കാരഗന്ധവാസിത**ന്തി “ഇത്ഥാലങ്കാരം ധാരേയ്യ, ഗന്ധചുണ്ണകേന നഹായേയ്യ, വാസിതകേന പിഞ്ഞാകേന നഹായേയ്യാ”തി വുത്തസിക്ഖാപദത്തയം. **ഭിക്ഖുനീ**തിആദിനാ “ഭിക്ഖുനിയാ ഉമ്മദ്ദാപേയ്യാ”തിആദീനി ചത്താരി സിക്ഖാപദാനി വുത്താനി. **അസങ്കച്ചികാ ആപത്തീ**തി “അസങ്കച്ചികാ ഗാമം പവിസേയ്യ പാചിത്തിയ”ന്തി ഏവം വുത്തആപത്തി ച. **ചത്താരീസാ ചതുത്തരീ**തി ഏതാനി സബ്ബാനിപി ചതുചത്താലീസ സിക്ഖാപദാനി വുത്താനി.

കായേന ന വാചാചിത്തേന, കായചിത്തേന ന വാചതോതി കായേന ചേവ കായചിത്തേന ച സമുട്ഠഹന്തി; ന വാചാചിത്തേന ന വാചതോതി അത്ഥോ. **ദ്വിസമുട്ഠാനികാ സബ്ബേ, സമാ ഏളകലോമികാ**തി ഇദം ഉത്താനത്ഥമേവ.

പദസോധമ്മസമുട്ഠാനവണ്ണനാ

൨൩൪. പദഞ്ഞത്ര അസമ്മതാതി "പദസോ ധമ്മം, മാതുഗാമസ്സ ഉത്തരിഛപ്പഞ്ചവാചാഹി ധമ്മം ദേസേയ്യ, അഞ്ഞത്ര വിഞ്ഞുനാ പുരിസവിഗ്ഗഹേന, അസമ്മതോ ഭിക്ഖുനിയോ ഓവദേയ്യാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദത്തയം. **തഥാ അത്ഥങ്ഗതേന ചാ**തി "അത്ഥങ്ഗതേ സൂരിയേ ഓവദേയ്യാ"തി ഇദമേതം സന്ധായ വുത്തം. **തിരച്ഛാനവിജ്ജാ ദ്വേ**തി "തിരച്ഛാനവിജ്ജം പരിയാപുണേയ്യ, വാചേയ്യാ"തി ഏവം വുത്തസിക്ഖാപദദ്വയം . **അനോകാസോ ച പുച്ഛനാ**തി "അനോകാസകതം ഭിക്ഖും പഞ്ഹം പുച്ഛേയ്യാ"തി ഇദമേതം സന്ധായ വുത്തം.

അദ്ധാനസമുട്ഠാനവണ്ണനാ

൨൩൫. അദ്ധാനനാവം പണീതന്തി "ഭിക്ഖുനിയാ സദ്ധിം സംവിധായ ഏകദ്ധാനമഗ്ഗം പടിപജ്ജേയ്യ, ഏകം നാവം അഭിരുഹേയ്യ, പണീതഭോജനാനി അഗിലാനോ അത്തനോ അത്ഥായ വിഞ്ഞാപേത്വാ ഭുഞ്ജേയ്യാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദത്തയം. **മാതുഗാമേന സംഹരേ**തി മാതുഗാമേന സദ്ധിം സംവിധായ ഗമനഞ്ച "സമ്ബാധേ ലോമം സംഹരാപേയ്യാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദഞ്ച. **ധഞ്ഞം നിമന്തിതാ ചേവാ**തി "ധഞ്ഞം വിഞ്ഞാപേത്വാ വാ"തി ച "നിമന്തിതാ വാ പവാരിതാ വാ ഖാദനീയം വാ ഭോജനീയം വാ ഖാദേയ്യ വാ ഭുഞ്ജേയ്യ വാ"തി വുത്തസിക്ഖാപദഞ്ച. **അട്ഠ ചാ**തി ഭിക്ഖുനീനം വുത്താ അട്ഠ പാടിദേസനീയാ വാ.

ഥേയ്യസത്ഥസമുട്ഠാനവണ്ണനാ

൨൩൬. ഥേയ്യസത്ഥം ഉപസ്സുതീതി ഥേയ്യസത്ഥേന സദ്ധിം സംവിധായ ഏകദ്ധാനമഗ്ഗഗമനഞ്ച ഉപസ്സുതിതിട്ഠനഞ്ച. **സൂപവിഞ്ഞാപനേന ചാ**തി ഇദം സൂപോദനവിഞ്ഞത്തിം സന്ധായ വുത്തം. **രത്തിഛന്നഞ്ച ഓകാസ**ന്തി "രത്തന്ധകാരേ അപ്പദീപേ, പടിച്ഛന്നേ ഓകാസേ, അജ്ഝോകാസേ പുരിസേന സദ്ധി"ന്തി ഏവം വുത്തസിക്ഖാപദത്തയം. **ബ്യൂഹേന സത്തമാ**തി ഇദം തദനന്തരമേവ "രഥികായ വാ ബ്യൂഹേ വാ സിങ്ഘാടകേ വാ പുരിസേന സദ്ധി"ന്തി ആഗതസിക്ഖാപദം സന്ധായ വുത്തം.

ധമ്മദേസനാസമുട്ഠാനവണ്ണനാ

൨൩൭. ധമ്മദേസനാസമുട്ഠാനാനി ഏകാദസ ഉത്താനാനേവ. ഏവം താവ സമ്ഭിന്നസമുട്ഠാനം വേദിതബ്ബം. നിയതസമുട്ഠാനം പന തിവിധം, തം ഏകേകസ്സേവ സിക്ഖാപദസ്സ ഹോതി, തം വിസുംയേവ ദസ്സേതും **"ഭൂതം കായേന ജായതീ"**തിആദി വുത്തം, തം ഉത്താനമേവ. **നേത്തിധമ്മാനുലോമിക**ന്തി വിനയപാളിധമ്മസ്സ അനുലോമന്തി.

സമുട്ഠാനസീസവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

അന്തരപേയ്യാലം

കതിപുച്ഛാവാരവണ്ണനാ

൨൭൧. ഇദാനി ആപത്തിആദികോട്ഠാസേസു കോസല്ലജനനത്ഥം ''കതി ആപത്തിയോ''തിആദിനാ നയേന മാതികം ഠപേത്വാ നിദ്ദേസപ്പടിനിദ്ദേസവസേന വിഭങ്ഗോ വുത്തോ.

തത്ഥ **കതി ആപത്തിയോ**തി മാതികായ ച വിഭങ്ഗേ ച ആഗതാപത്തിപുച്ഛാ. ഏസ നയോ ദുതിയപദേപി. കേവലഞ്ഹേത്ഥ ആപത്തിയോ ഏവ രാസിവസേന **ഖന്ധാ**തി വുത്താ. **വിനീതവത്ഥൂനീ**തി താസം ആപത്തീനം **വിനയപുച്ഛാ;** ''വിനീതം വിനയോ വൂപസമോ''തി ഇദഞ്ഹി അത്ഥതോ ഏകം, വിനീതാനിയേവ **വിനീതവത്ഥൂനീ**തി അയമേത്ഥ പദത്ഥോ. ഇദാനി യേസു സതി ആപത്തിയോ ഹോന്തി, അസതി ന ഹോന്തി, തേ ദസ്സേതും **''കതി അഗാരവാ''**തി പുച്ഛാദ്വയം. വിനീതവത്ഥൂനീതി അയം പന തേസം അഗാരവാനം വിനയപുച്ഛാ. യസ്മാ പന താ ആപത്തിയോ വിപത്തിം ആപത്താ നാമ നത്ഥി, തസ്മാ ''കതി വിപത്തിയോ''തി അയം ആപത്തീനം വിപത്തിഭാവപുച്ഛാ. **കതി ആപത്തിസമുട്ഠാനാനീ**തി താസംയേവ ആപത്തീനം സമുട്ഠാനപുച്ഛാ. **വിവാദമൂലാനി അനുവാദമൂലാനീ**തി ഇമാ ''വിവാദാധികരണം അനുവാദാധികരണ''ന്തി ആഗതാനം വിവാദാനുവാദാനം മൂലപുച്ഛാ. **സാരണീയാ ധമ്മാ**തി വിവാദാനുവാദമൂലാനം അഭാവകരധമ്മപുച്ഛാ. **ഭേദകരവത്ഥൂനീ**തി അയം ''ഭേദനസംവത്തനികം വാ അധികരണ''ന്തിആദീസു വുത്തഭേദകരണപുച്ഛാ. **അധികരണാനീ**തി ഭേദകരവത്ഥൂസു സതി ഉപ്പജ്ജനധമ്മപുച്ഛാ. **സമഥാ**തി തേസംയേവ വൂപസമനധമ്മപുച്ഛാ. **പഞ്ച ആപത്തിയോ**തി മാതികായ ആഗതവസേന വുത്താ. **സത്താ**തി വിഭങ്ഗേ ആഗതവസേന.

ആരകാ ഏതേഹി രമതീതി **ആരതി;** ഭുസാ വാ രതി **ആരതി**. വിനാ ഏതേഹി രമതീതി **വിരതി** . പച്ചേകം പച്ചേകം വിരമതീതി **പടിവിരതി**. വേരം മണതി വിനാസേതീതി **വേരമണീ**. ന ഏതായ ഏതേ ആപത്തിക്ഖന്ധാ കരീയന്തീതി **അകിരിയാ**. യം ഏതായ അസതി ആപത്തിക്ഖന്ധകരണം ഉപ്പജ്ജേയ്യ, തസ്സ പടിപക്ഖതോ **അകരണം**. ആപത്തിക്ഖന്ധഅജ്ഝാപത്തിയാ പടിപക്ഖതോ **അനജ്ഝാപത്തി**. വേലനതോ **വേലാ;** ചലയനതോ വിനാസനതോതി അത്ഥോ . നിയ്യാനം സിനോതി ബന്ധതി നിവാരേതീതി **സേതു**. ആപത്തിക്ഖന്ധാനമേതം അധിവചനം. സോ സേതു ഏതായ പഞ്ഞത്തിയാ ഹഞ്ഞതീതി **സേതുഘാതോ**. സേസവിനീതവത്ഥുനിദ്ദേസേസുപി ഏസേവ നയോ.

ബുദ്ധേ അഗാരവാദീസു യോ ബുദ്ധേ ധരമാനേ ഉപട്ഠാനം ന ഗച്ഛതി, പരിനിബ്ബുതേ ചേതിയട്ഠാനം ബോധിട്ഠാനം ന ഗച്ഛതി, ചേതിയം വാ ബോധിം വാ ന വന്ദതി, ചേതിയങ്ഗണേ സഛത്തോ സഉപാഹനോ ചരതി, നത്ഥേതസ്സ ബുദ്ധേ ഗാരവോതി വേദിതബ്ബോ. യോ പന സക്കോന്തോയേവ ധമ്മസ്സവനം ന ഗച്ഛതി, സരഭഞ്ഞം ന ഭണതി, ധമ്മകഥം ന കഥേതി, ധമ്മസ്സവനഗ്ഗം ഭിന്ദിത്വാ ഗച്ഛതി, വിക്ഖിത്തോ വാ അനാദരോ വാ നിസീദതി, നത്ഥേതസ്സ ധമ്മേ ഗാരവോ. യോ ഥേരനവമജ്ഝിമേസു ചിത്തീകാരം ന പച്ചുപട്ഠാപേതി, ഉപോസഥാഗാരവിതക്കമാളകാദീസു കായപ്പാഗബ്ഭിയം ദസ്സേതി, യഥാവുഡ്ഢം

ന വന്ദതി, നഥേതസ്സ സങ്ഘേ ഗാരവോ. തിസ്സോ സിക്ഖാ സമാദായ അസിക്ഖമാനോയേവ പന സിക്ഖായ അഗാരവോതി വേദിതബ്ബോ. പമാദേ ച സതിവിപ്പവാസേ തിട്ഠമാനോയേവ അപ്പമാദലക്ഖണം അബ്രൂഹയമാനോ അപ്പമാദേ അഗാരവോതി വേദിതബ്ബോ. തഥാ ആമിസപ്പടിസന്ഥാരം ധമ്മപ്പടിസന്ഥാരന്തി ഇമം ദുവിധം പടിസന്ഥാരം അകരോന്തോയേവ **പടിസന്ഥാരേ അഗാരവോ**തി വേദിതബ്ബോ. ഗാരവനിദ്ദേസേ വുത്തവിപരിയായേന അത്ഥോ വേദിതബ്ബോ.

൨൭൨. വിവാദമൂലനിദ്ദേസേ **"സത്ഥരിപി അഗാരവോ"**തിആദീനം ബുദ്ധേ അഗാരവാദീസു വുത്തനയേനേവ അത്ഥോ വേദിതബ്ബോ. **അപ്പതിസ്സോ**തി അനീചവുത്തി; ന സത്ഥാരം ജേട്ഠകം കത്വാ വിഹരതി. **അജ്ഝത്തം വാ**തി അത്തനോ സന്താനേ വാ അത്തനോ പക്ഖേ വാ; സകായ പരിസായാതി അത്ഥോ. **ബഹിദ്ധാ വാ**തി പരസന്താനേ വാ പരപക്ഖേ വാ. **തത്ര തുമ്ഹേ**തി തസ്മിം അജ്ഝത്തബഹിദ്ധാഭേദേ സപരസന്താനേ വാ സപരപരിസായ വാ. **പഹാനായ വായമേയ്യാഥാ**തി മേത്താഭാവനാദീഹി നയേഹി പഹാനത്ഥം വായമേയ്യാഥ; മേത്താഭാവനാദിനയേന ഹി തം അജ്ഝത്തമ്പി ബഹിദ്ധാപി പഹീയതി. **അനവസ്സവായാ**തി അപ്പവത്തിഭാവായ.

സന്ദിട്ഠിപരാമാസീതി സകമേവ ദിട്ഠിം പരാമസതി; യം അത്തനാ ദിട്ഠിഗതം ഗഹിതം, ഇദമേവ സച്ചന്തി ഗണ്ഹാതി . **ആധാനഗ്ഗാഹീ**തി ദള്ഹഗ്ഗാഹീ.

൨൭൩. അനുവാദമൂലനിദ്ദേസോ കിഞ്ചാപി വിവാദമൂലനിദ്ദേസേനേവ സമാനോ, അഥ ഖോ അട്ഠാരസ ഭേദകരവത്ഥൂനി നിസ്സായ വിവദന്താനം കോധൂപനാഹാദയോ വിവാദമൂലാനി. തഥാ വിവദന്താ പന സീലവിപത്തിആദീസു അഞ്ഞതരവിപത്തിം ആപജ്ജിത്വാ "അസുകോ ഭിക്ഖു അസുകം നാമ വിപത്തിം ആപന്നോ"തി വാ, "പാരാജികം ആപന്നോസി, സങ്ഘാദിസേസം ആപന്നോസീ"തി വാ അനുവദന്തി. ഏവം അനുവദന്താനം കോധൂപനാഹാദയോ അനുവാദമൂലാനീതി അയമേത്ഥ വിസേസോ.

൨൭൪. സാരണീയധമ്മനിദ്ദേസേ മേത്തചിത്തേന കതം കായകമ്മം മേത്തം കായകമ്മം നാമ. **ആവി ചേവ രഹോ ചാ**തി സമ്മുഖാ ച പരമ്മുഖാ ച. തത്ഥ നവകാനം ചീവരകമ്മാദീസു സഹായഭാവഗമനം സമ്മുഖാ മേത്തം കായകമ്മം നാമ. ഥേരാനം പന പാദധോവനബീജനവാതദാനാദിഭേദമ്പി സബ്ബം സാമീചികമ്മം സമ്മുഖാ മേത്തം കായകമ്മം നാമ. ഉഭയേഹിപി ദുന്നിക്ഖിത്താനം ദാരുഭണ്ഡാദീനം തേസു അവമഞ്ഞം അകത്വാ അത്തനാ ദുന്നിക്ഖിത്താനം വിയ പടിസാമനം പരമ്മുഖാ മേത്തം കായകമ്മം നാമ. **അയമ്പി ധമ്മോ സാരണീയോ**തി അയം മേത്താകായകമ്മസങ്ഖാതോ ധമ്മോ സരിതബ്ബോ സതിജനകോ; യോ നം കരോതി, തം പുഗ്ഗലം; യേസം കതോ ഹോതി, തേ പസന്നചിത്താ "അഹോ സപ്പുരിസോ"തി അനുസ്സരന്തീതി അധിപ്പായോ. **പിയകരണോ**തി തം പുഗ്ഗലം സബ്രഹ്മചാരീനം പിയം കരോതി. **ഗരുകരണോ**തി തം പുഗ്ഗലം സബ്രഹ്മചാരീനം ഗരും കരോതി. **സങ്ഗഹായാ**തിആദീസു സബ്രഹ്മചാരീഹി സങ്ഗഹേതബ്ബഭാവായ. തേഹി സദ്ധിം അവിവാദായ സമഗ്ഗഭാവായ ഏകീഭാവായ ച സംവത്തതി.

മേത്തം വചീകമ്മന്തിആദീസു ദേവത്ഥേരോ തിസ്സത്ഥേരോതി ഏവം പഗ്ഗയ്ഹ വചനം സമ്മുഖാ മേത്തം വചീകമ്മം നാമ. വിഹാരേ അസന്തേ പന തം പടിപുച്ഛന്തസ്സ "കുഹിം അമ്ഹാകം ദേവത്ഥേരോ, കുഹിം അമ്ഹാകം തിസ്സത്ഥേരോ, കദാ നു ഖോ ആഗമിസ്സതീ"തി ഏവം മമായനവചനം പരമ്മുഖാ മേത്തം വചീകമ്മം നാമ. മേത്താസിനേഹസിനിദ്ധാനി പന നയനാനി ഉമ്മീലേത്വാ പസന്നേന മുഖേന ഓലോകനം സമ്മുഖാ മേത്തം മനോകമ്മം നാമ. "ദേവത്ഥേരോ തിസ്സത്ഥേരോ അരോഗോ ഹോതു, അപ്പാബാധോ"തി സമന്നാഹരണം പരമ്മുഖാ മേത്തം മനോകമ്മം നാമ.

അപ്പടിവിഭത്തഭോഗീതി നേവ ആമിസം പടിവിഭജിത്വാ ഭുഞ്ജതി, ന പുഗ്ഗലം. യോ ഹി "ഏത്തകം പരേസം ദസ്സാമി, ഏത്തകം അത്തനാ ഭുഞ്ജിസ്സാമി, ഏത്തകം വാ അസുകസ്സ ച അസുകസ്സ ച ദസ്സാമി, ഏത്തകം അത്തനാ ഭുഞ്ജിസ്സാമീ"തി വിഭജിത്വാ ഭുഞ്ജതി, അയം പടിവിഭത്തഭോഗീ നാമ. അയം പന ഏവം അകത്വാ ആഭതം പിണ്ഡപാതം ഥേരാസനതോ പട്ഠായ ദത്വാ ഗഹിതാവസേസം ഭുഞ്ജതി. "സീലവന്തേഹീ"തി വചനതോ ദുസ്സീലസ്സ അദാതുമ്പി വട്ടതി, സാരണീയധമ്മപൂരകേന പന സബ്ബേസം ദാതബ്ബമേവാതി വുത്തം. ഗിലാന-ഗിലാനുപട്ഠാക-ആഗന്തുക-ഗമികചീവരകമ്മാദിപസുതാനം വിചേയ്യ ദാതുമ്പി വട്ടതി. ന ഹി ഏതേ വിചിനിത്വാ ദേന്തേന പുഗ്ഗലവിഭാഗോ കതോ ഹോതി, ഈദിസാനഞ്ഹി കിച്ഛലാഭത്താ വിസേസോ കാതബ്ബോയേവാതി അയം കരോതി.

അഖണ്ഡാനീതിആദീസു യസ്സ സത്തസു ആപത്തിക്ഖന്ധേസു ആദിമ്ഹി വാ അന്തേ വാ സിക്ഖാപദം ഭിന്നം ഹോതി, തസ്സ സീലം പരിയന്തേ ഛിന്നസാടകോ വിയ ഖണ്ഡം നാമ. യസ്സ പന വേമജ്ഝേ ഭിന്നം, തസ്സ മജ്ഝേ ഛിദ്ദസാടകോ വിയ ഛിദ്ദം നാമ ഹോതി. യസ്സ പടിപാടിയാ ദ്വേ തീണി ഭിന്നാനി, തസ്സ പിട്ഠിയം വാ കുച്ഛിയം വാ ഉട്ഠിതേന വിസഭാഗവണ്ണേന കാളരത്താദീനം അഞ്ഞതരസരീരവണ്ണാ ഗാവീ വിയ സബലം നാമ ഹോതി. യസ്സ അന്തരന്തരാ ഭിന്നാനി, തസ്സ അന്തരന്തരാ വിസഭാഗവണ്ണബിന്ദുവിചിത്രാ ഗാവീ വിയ കമ്മാസം നാമ ഹോതി. യസ്സ പന സബ്ബേന സബ്ബം അഭിന്നാനി സീലാനി, തസ്സ താനി സീലാനി അഖണ്ഡാനി അച്ഛിദ്ദാനി അസബലാനി അകമ്മാസാനി നാമ ഹോന്തി. താനി പനേതാനി ഭുജിസ്സഭാവകരണതോ **ഭുജിസ്സാനി**. വിഞ്ഞൂഹി പസത്ഥത്താ **വിഞ്ഞുപ്പസത്ഥാനി**. തണ്ഹാദിട്ഠീഹി അപരാമട്ഠത്താ **അപരാമട്ഠാനി**. ഉപചാരസമാധിം അപ്പനാസമാധിം വാ സംവത്തയന്തീതി **സമാധിസംവത്തനികാനീ**തി വുച്ചന്തി. **സീലസാമഞ്ഞഗതോ വിഹരതീ**തി തേസു തേസു ദിസാഭാഗേസു വിഹരന്തേഹി കല്യാണസീലേഹി ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം സമാനഭാവൂപഗതസീലോ വിഹരതി.

യായം ദിട്ഠീതി മഗ്ഗസമ്പയുത്താ സമ്മാദിട്ഠി. **അരിയാ**തി നിദ്ദോസാ. നിയ്യാതീതി **നിയ്യാനികാ**. **തക്കരസ്സാ**തി യോ തഥാകാരീ ഹോതി, തസ്സ. **ദുക്ഖക്ഖയായാ**തി സബ്ബദുക്ഖസ്സ ഖയത്ഥം. സേസം യാവ സമഥഭേദപരിയോസാനാ ഉത്താനത്ഥമേവ.

കതിപുച്ഛാവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ഖന്ധകപുച്ഛാവാരോ

പുച്ഛാവിസ്സജ്ജനാവണ്ണനാ

൩൨൦. ഉപസമ്പദം പുച്ഛിസ്സന്തി ഉപസമ്പദക്ഖന്ധകം പുച്ഛിസ്സം. **സനിദാനം സനിദ്ദേസ**ന്തി നിദാനേന ച നിദ്ദേസേന ച സദ്ധിം പുച്ഛിസ്സാമി. **സമുക്കട്ഠപദാനം കതി ആപത്തിയോ**തി യാനി തത്ഥ സമുക്കട്ഠാനി ഉത്തമാനി പദാനി വുത്താനി, തേസം സമുക്കട്ഠപദാനം ഉത്തമപദാനം സങ്ഖേപതോ കതി ആപത്തിയോ ഹോന്തീതി. യേന യേന ഹി പദേന യാ യാ ആപത്തി പഞ്ഞത്താ, സാ സാ തസ്സ തസ്സ പദസ്സ ആപത്തീതി വുച്ചതി. തേന വുത്തം ''സമുക്കട്ഠപദാനം കതി ആപത്തിയോ''തി. **ദ്വേ ആപത്തിയോ**തി ഊനവീസതിവസ്സം ഉപസമ്പാദേന്തസ്സ പാചിത്തിയം, സേസേസു സബ്ബപദേസു ദുക്കടം.

തിസ്സോതി ''നസ്സന്തേതേ വിനസ്സന്തേതേ, കോ തേഹി അത്ഥോ''തി ഭേദപുരേക്ഖാരാനം ഉപോസഥകരണേ ഥുല്ലച്ചയം, ഉക്ഖിത്തകേന സദ്ധിം ഉപോസഥകരണേ പാചിത്തിയം, സേസേസു ദുക്കടന്തി ഏവം ഉപോസഥക്ഖന്ധകേ തിസ്സോ ആപത്തിയോ. **ഏകാ**തി വസ്സൂപനായികക്ഖന്ധകേ ഏകാ ദുക്കടാപത്തിയേവ.

തിസ്സോതി ഭേദപുരേക്ഖാരസ്സ പവാരയതോ ഥുല്ലച്ചയം, ഉക്ഖിത്തകേന സദ്ധിം പാചിത്തിയം, സേസേസു ദുക്കടന്തി ഏവം പവാരണാക്ഖന്ധകേപി തിസ്സോ ആപത്തിയോ.

തിസ്സോതി വച്ഛതരിം ഉഗ്ഗഹേത്വാ മാരേന്താനം പാചിത്തിയം, രത്തേന ചിത്തേന അങ്ഗജാതഛുപനേ ഥുല്ലച്ചയം, സേസേസു ദുക്കടന്തി ഏവം ചമ്മസംയുത്തേപി തിസ്സോ ആപത്തിയോ. ഭേസജ്ജക്ഖന്ധകേപി സമന്താ ദ്വങ്ഗുലേ ഥുല്ലച്ചയം, ഭോജ്ജയാഗുയാ പാചിത്തിയം, സേസേസു ദുക്കടന്തി ഏവം തിസ്സോ ആപത്തിയോ.

കഥിനം കേവലം പഞ്ഞത്തിമേവ, നത്ഥി തത്ഥ ആപത്തി. **ചീവരസംയുത്തേ** കുസചീരവാകചീരേസു ഥുല്ലച്ചയം, അതിരേകചീവരേ നിസ്സഗ്ഗിയം, സേസേസു ദുക്കടന്തി ഇമാ തിസ്സോ ആപത്തിയോ.

ചമ്പേയ്യകേ ഏകാ ദുക്കടാപത്തിയേവ. കോസമ്ബക-കമ്മക്ഖന്ധക-പാരിവാസികസമുച്ചയക്ഖന്ധകേസുപി ഏകാ ദുക്കടാപത്തിയേവ.

സമഥക്ഖന്ധകേ ഛന്ദദായകോ ഖിയ്യതി, ഖിയ്യനകം പാചിത്തിയം, സേസേസു ദുക്കടന്തി ഇമാ ദ്വേ ആപത്തിയോ. **ഖുദ്ദകവത്ഥുകേ** അത്തനോ അങ്ഗജാതം ഛിന്ദതി, ഥുല്ലച്ചയം, രോമട്ഠേ പാചിത്തിയം, സേസേസു ദുക്കടന്തി ഇമാ തിസ്സോ ആപത്തിയോ. **സേനാസനക്ഖന്ധകേ** ഗരുഭണ്ഡവിസ്സജ്ജനേ ഥുല്ലച്ചയം, സങ്ഘികാ വിഹാരാ നിക്കഡ്ഢനേ പാചിത്തിയം, സേസേസു ദുക്കടന്തി ഇമാ തിസ്സോ ആപത്തിയോ.

സങ്ഘഭേദേഭേദകാനുവത്തകാനം ഥുല്ലച്ചയം, ഗണഭോജനേ പാചിത്തിയന്തി ഇമാ ദ്വേ ആപത്തിയോ. **സമാചാരം പുച്ഛിസ്സ**ന്തി വുത്തേ വത്തക്ഖന്ധകേ

ഏകാ ദുക്കടാപത്തിയേവ. സാ സബ്ബവത്ഥേസു അനാദരിയേന ഹോതി. തഥാ **പാതിമോക്ഖട്ഠപനേ. ഭിക്ഖുനിക്ഖന്ധകേ** അപ്പവാരണായ പാചിത്തിയം, സേസേസു ദുക്കടന്തി ദ്വേ ആപത്തിയോ. പഞ്ചസതികസത്തസതികേസു കേവലം ധമ്മോ സങ്ഗഹം ആരോപിതോ, നത്ഥി തത്ഥ ആപത്തീതി.

ഖന്ധകപുച്ഛാവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ഏകുത്തരികനയോ

ഏകകവാരവണ്ണനാ

൩൨൧. **ആപത്തികരാ ധമ്മാ ജാനിതബ്ബാ**തിആദിമ്ഹി ഏകുത്തരികനയേ ആപത്തികരാ ധമ്മാ നാമ ഛ ആപത്തിസമുട്ഠാനാനി. ഏതേസഞ്ഹി വസേന പുഗ്ഗലോ ആപത്തിം ആപജ്ജതി, തസ്മാ "ആപത്തികരാ"തി വുത്താ. **അനാപത്തികരാ** നാമ സത്ത സമഥാ. **ആപത്തി ജാനിതബ്ബാ**തി തസ്മിം തസ്മിം സിക്ഖാപദേ ച വിഭങ്ഗേ ച വുത്താ ആപത്തി ജാനിതബ്ബാ. **അനാപത്തീ**തി "അനാപത്തി ഭിക്ഖു അസാദിയന്തസ്സാ"തിആദിനാ നയേന അനാപത്തി ജാനിതബ്ബാ. **ലഹുകാ**തി ലഹുകേന വിനയകമ്മേന വിസുജ്ഝനതോ പഞ്ചവിധാ ആപത്തി. **ഗരുകാ**തി ഗരുകേന വിനയകമ്മേന വിസുജ്ഝനതോ സങ്ഘാദിസേസാ ആപത്തി. കേനചി ആകാരേന അനാപത്തിഭാവം ഉപനേതും അസക്കുണേയ്യതോ പാരാജികാപത്തി ച. **സാവസേസാ**തി ഠപേത്വാ പാരാജികം സേസാ. **അനവസേസാ**തി പാരാജികാപത്തി. ദ്വേ ആപത്തിക്ഖന്ധാ **ദുട്ഠുല്ലാ;** അവസേസാ **അദുട്ഠുല്ലാ. സപ്പടികമ്മദുകം** സാവസേസദുകസദിസം. **ദേസനാഗാമിനിദുകം** ലഹുകദുകസങ്ഗഹിതം.

അന്തരായികാതി സത്തപി ആപത്തിയോ സഞ്ചിച്ച വീതിക്കന്താ സഗ്ഗന്തരായഞ്ചേവ മോക്ഖന്തരായഞ്ച കരോന്തീതി അന്തരായികാ. അജാനന്തേന വീതിക്കന്താ പന പണ്ണത്തിവജ്ജാപത്തി നേവ സഗ്ഗന്തരായം ന മോക്ഖന്തരായം കരോതീതി **അനന്തരായികാ**. അന്തരായികം ആപന്നസ്സാപി ദേസനാഗാമിനിം ദേസേത്വാ വുട്ഠാനഗാമിനിതോ വുട്ഠായ സുദ്ധിപത്തസ്സ സാമണേരഭൂമിയം ഠിതസ്സ ച അവാരിതോ സഗ്ഗമോക്ഖമഗ്ഗോതി. **സാവജ്ജപഞ്ഞത്തീ**തി ലോകവജ്ജാ. **അനവജ്ജപഞ്ഞത്തീ**തി പണ്ണത്തിവജ്ജാ. **കിരിയതോ സമുട്ഠിതാ** നാമ യം കരോന്തോ ആപജ്ജതി പാരാജികാപത്തി വിയ. **അകിരിയതോ**തി യം അകരോന്തോ ആപജ്ജതി, ചീവരഅനധിട്ഠാനാപത്തി വിയ. **കിരിയാകിരിയതോ**തി യം കരോന്തോ ച അകരോന്തോ ച ആപജ്ജതി, കുടികാരാപത്തി വിയ.

പുബ്ബാപത്തീതി പഠമം ആപന്നാപത്തി. **അപരാപത്തീ**തി പാരിവാസികാദീഹി പച്ഛാ ആപന്നാപത്തി. **പുബ്ബാപത്തീനം അന്തരാപത്തി** നാമ മൂലവിസുദ്ധിയാ അന്തരാപത്തി. **അപരാപത്തീനം അന്തരാപത്തി** നാമ അഗ്ഘവിസുദ്ധിയാ അന്തരാപത്തി. കുരുന്ദിയം പന **"പുബ്ബാപത്തി** നാമ പഠമം ആപന്നാ. **അപരാപത്തി** നാമ മാനത്താരഹകാലേ ആപന്നാ. **പുബ്ബാപത്തീനം അന്തരാപത്തി** നാമ പരിവാസേ ആപന്നാ. **അപരാപത്തീനം അന്തരാപത്തി** നാമ മാനത്തചാരേ ആപന്നാ"തി വുത്തം. ഇദമ്പി ഏകേന പരിയായേന യുജ്ജതി.

ദേസിതാ ഗണനൂപഗാ നാമ യാ ധുരനിക്ഖേപം കത്വാ പുന ന ആപജ്ജിസ്സാമീതി ദേസിതാ ഹോതി. **അഗണനൂപഗാ** നാമ യാ ധുരനിക്ഖേപം അകത്വാ സഉസ്സാഹേനേവ ചിത്തേന അപരിസുദ്ധേന ദേസിതാ ഹോതി. അയഞ്ഹി ദേസിതാപി ദേസിതഗണനം ന ഉപേതി. അട്ഠമേ വത്ഥുസ്മിം ഭിക്ഖുനിയാ പാരാജികമേവ ഹോതി. **പഞ്ഞത്തി ജാനിതബ്ബാ**തിആദീസു നവസു പദേസു പഠമപാരാജികപുച്ഛായ വുത്തനയേനേവ വിനിച്ഛയോ വേദിതബ്ബോ.

ഥുല്ലവജ്ജാതി ഥുല്ലദോസേ പഞ്ഞത്താ ഗരുകാപത്തി. **അഥുല്ലവജ്ജാതി** ലഹുകാപത്തി. **ഗിഹിപടിസംയുത്താതി** സുധമ്മത്ഥേരസ്സ ആപത്തി, യാ ച ധമ്മികസ്സ പടിസ്സവസ്സ അസച്ചാപനേ ആപത്തി, അവസേസാ **ന ഗിഹിപടിസംയുത്താ**. പഞ്ചാനന്തരിയകമ്മാപത്തി **നിയതാ,** സേസാ **അനിയതാ**. **ആദികരോതി** സുദിന്നത്ഥേരാദി ആദികമ്മികോ. **അനാദികരോതി** മക്കടിസമണാദി അനുപഞ്ഞത്തികാരകോ. **അധിച്ചാപത്തികോ** നാമ യോ കദാചി കരഹചി ആപത്തിം ആപജ്ജതി. **അഭിണ്ഹാപത്തികോ** നാമ യോ നിച്ചം ആപജ്ജതി.

ചോദകോ നാമ യോ വത്ഥുനാ വാ ആപത്തിയാ വാ പരം ചോദേതി. യോ പന ഏവം ചോദിതോ അയം **ചുദിതകോ** നാമ. പഞ്ചദസസു ധമ്മേസു അപ്പതിട്ഠഹിത്വാ അഭൂതേന വത്ഥുനാ ചോദേന്തോ **അധമ്മചോദകോ** നാമ, തേന തഥാ ചോദിതോ **അധമ്മചുദിതകോ** നാമ. വിപരിയായേന **ധമ്മചോദകചുദിതകാ** വേദിതബ്ബാ. മിച്ഛത്തനിയതേഹി വാ സമ്മത്തനിയതേഹി വാ ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ **നിയതോ,** വിപരീതോ **അനിയതോ**.

സാവകാ **ഭബ്ബാപത്തികാ** നാമ, ബുദ്ധാ ച പച്ചേകബുദ്ധാ ച **അഭബ്ബാപത്തികാ** നാമ. ഉക്ഖേപനീയകമ്മകതോ **ഉക്ഖിത്തകോ** നാമ, അവസേസചതുബ്ബിധതജ്ജനീയാദികമ്മകതോ **അനുക്ഖിത്തകോ** നാമ. അയഞ്ഹി ഉപോസഥം വാ പവാരണം വാ ധമ്മപരിഭോഗം വാ ആമിസപരിഭോഗം വാ ന കോപേതി. ''മേത്തിയം ഭിക്ഖുനിം നാസേഥ, ദൂസകോ നാസേതബ്ബോ, കണ്ടകോ സമണുദ്ദേസോ നാസേതബ്ബോ''തി ഏവം ലിങ്ഗദണ്ഡകമ്മ-സംവാസനാസനാഹി നാസിതബ്ബോ **നാസിതകോ** നാമ. സേസാ സബ്ബേ **അനാസിതകാ**. യേന സദ്ധിം ഉപോസഥാദികോ സംവാസോ അത്ഥി, അയം **സമാനസംവാസകോ,** ഇതരോ **നാനാസംവാസകോ** . സോ കമ്മനാനാസംവാസകോ ലദ്ധിനാനാസംവാസകോതി ദുവിധോ ഹോതി. **ഠപനം ജാനിതബ്ബന്തി** ''ഏകം ഭിക്ഖവേ അധമ്മികം പാതിമോക്ഖട്ഠപന''ന്തിആദിനാ നയേന വുത്തം പാതിമോക്ഖട്ഠപനം ജാനിതബ്ബന്തി അത്ഥോ.

ഏകകവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ദുകവാരവണ്ണനാ

൩൨൨. ദുകേസു സചിത്തകാ ആപത്തി **സഞ്ഞാവിമോക്ഖാ,** അചിത്തകാ **നോസഞ്ഞാവിമോക്ഖാ. ലദ്ധസമാപത്തികസ്സ ആപത്തി** നാമ ഭൂതാരോചനാപത്തി, **അലദ്ധസമാപത്തികസ്സ ആപത്തി** നാമ അഭൂതാരോചനാപത്തി. **സദ്ധമ്മപടിസഞ്ഞുത്താ** നാമ പദസോധമ്മാദികാ, **അസദ്ധമ്മപടിസഞ്ഞുത്താ** നാമ ദുട്ഠുല്ലവാചാപത്തി. **സപരിക്ഖാരപടിസഞ്ഞുത്താ** നാമ നിസ്സഗ്ഗിയവത്ഥുനോ അനിസ്സജ്ജിത്വാ പരിഭോഗേ, പത്തചീവരാനം നിദഹനേ, കിലിട്ഠചീവരാനം അധോവനേ, മലഗ്ഗഹിതപത്തസ്സ അപചനേതി ഏവം അയുത്തപരിഭോഗേ ആപത്തി. **പരപരിക്ഖാരപടിസഞ്ഞുത്താ** നാമ സങ്ഘികമഞ്ചപീഠാദീനം അജ്ഝോകാസേ സന്ഥരണഅനാപുച്ഛാഗമനാദീസു ആപജ്ജിതബ്ബാ ആപത്തി. **സപുഗ്ഗലപടിസഞ്ഞുത്താ** നാമ ''മുദുപിട്ഠികസ്സ ലമ്ബിസ്സ ഊരുനാ അങ്ഗജാതം പീളേന്തസ്സാ''തിആദിനാ നയേന വുത്താപത്തി. **പരപുഗ്ഗലപടിസഞ്ഞുത്താ** നാമ മേഥുനധമ്മകായസംസഗ്ഗപഹാരദാനാദീസു വുത്താപത്തി, ''സിഖരണീസീ''തി

സച്ചം ഭണന്തോ ഗരുകം ആപജ്ജതി, "സമ്പജാനമുസാവാദേ പാചിത്തിയ"ന്തി **മുസാ ഭണന്തോ ലഹുകം**. അഭൂതാരോചനേ **മുസാ ഭണന്തോ ഗരുകം**. ഭൂതാരോചനേ **സച്ചം ഭണന്തോ ലഹുകം**.

"സങ്ഘകമ്മം വഗ്ഗം കരിസ്സാമീ"തി അന്തോസീമായ ഏകമന്തേ നിസീദന്തോ **ഭൂമിഗതോ ആപജ്ജതി** നാമ. സചേ പന അങ്ഗുലിമത്തമ്പി ആകാസേ തിട്ഠേയ്യ, ന ആപജ്ജേയ്യ, തേന വുത്തം "നോ വേഹാസഗതോ"തി. വേഹാസകുടിയാ ആഹച്ചപാദകം മഞ്ചം വാ പീഠം വാ അഭിനിസീദന്തോ **വേഹാസഗതോ ആപജ്ജതി** നാമ. സചേ പന തം ഭൂമിയം പഞ്ഞാപേത്വാ നിപജ്ജേയ്യ ന ആപജ്ജേയ്യ, തേന വുത്തം - "നോ ഭൂമിഗതോ"തി. ഗമിയോ ഗമിയവത്തം അപൂരേത്വാ ഗച്ഛന്തോ **നിക്ഖമന്തോ ആപജ്ജതി നാമ, നോ പവിസന്തോ**. ആഗന്തുകോ ആഗന്തുകവത്തം അപൂരേത്വാ സഛത്തുപാഹനോ പവിസന്തോ **പവിസന്തോ ആപജ്ജതി നാമ, നോ നിക്ഖമന്തോ**.

ആദിയന്തോ ആപജ്ജതി നാമ ഭിക്ഖുനീ അതിഗമ്ഭീരം ഉദകസുദ്ധികം ആദിയമാനാ; ദുബ്ബണ്ണകരണം അനാദിയിത്വാ ചീവരം പരിഭുഞ്ജന്തോ പന **അനാദിയന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ. മൂഗബ്ബതാദീനി തിത്ഥിയവത്താനി സമാദിയന്തോ **സമാദിയന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ. പാരിവാസികാദയോ പന തജ്ജനീയാദികമ്മകതാ വാ അത്തനോ വത്തം അസമാദിയന്താ ആപജ്ജന്തി, തേ സന്ധായ വുത്തം "അത്ഥാപത്തി ന സമാദിയന്തോ ആപജ്ജതീ"തി. അഞ്ഞാതികായ ഭിക്ഖുനിയാ ചീവരം സിബ്ബന്തോ വേജ്ജകമ്മഭണ്ഡാഗാരികകമ്മചിത്തകമ്മാദീനി വാ കരോന്തോ **കരോന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ. ഉപജ്ഝായവത്താദീനി അകരോന്തോ **അകരോന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ. അഞ്ഞാതികായ ഭിക്ഖുനിയാ ചീവരം ദദമാനോ **ദേന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ. സദ്ധിവിഹാരികഅന്തേവാസികാനം ചീവരാദീനി അദേന്തോ **അദേന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ. അഞ്ഞാതികായ ഭിക്ഖുനിയാ ചീവരം ഗണ്ഹന്തോ **പടിഗ്ഗണ്ഹന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ. "ന ഭിക്ഖവേ ഓവാദോ ന ഗഹേതബ്ബോ"തി വചനതോ ഓവാദം അഗണ്ഹന്തോ **ന പടിഗ്ഗണ്ഹന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ.

നിസ്സഗ്ഗിയവത്ഥും അനിസ്സജ്ജിത്വാ പരിഭുഞ്ജന്തോ **പരിഭോഗേന ആപജ്ജതി** നാമ. പഞ്ചാഹികം സങ്ഘാടിചാരം അതിക്കാമയമാനാ **അപരിഭോഗേന ആപജ്ജതി** നാമ. സഹഗാരസേയ്യം **രത്തിം ആപജ്ജതി നാമ, നോ ദിവാ,** ദ്വാരം അസംവരിത്വാ പടിസല്ലീയന്തോ **ദിവാ ആപജ്ജതി, നോ രത്തിം**. ഏകരത്തഛാരത്തസത്താഹദസാഹമാസാതിക്കമേസു വുത്തആപത്തിം ആപജ്ജന്തോ **അരുണുഗ്ഗേ ആപജ്ജതി** നാമ, പവാരേത്വാ ഭുഞ്ജന്തോ **ന അരുണുഗ്ഗേ ആപജ്ജതി** നാമ.

ഭൂതഗാമഞ്ചേവ അങ്ഗജാതഞ്ച ഛിന്ദന്തോ **ഛിന്ദന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ, കേസേ വാ നഖേ വാ ന ഛിന്ദന്തോ **ന ഛിന്ദന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ. ആപത്തിം ഛാദേന്തോ **ഛാദേന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ, "തിണേന വാ പണ്ണേന വാ പടിച്ഛാദേത്വാ ആഗന്തബ്ബം, നത്വേവ നഗ്ഗേന ആഗന്തബ്ബം, യോ ആഗച്ഛേയ്യ ആപത്തി ദുക്കടസ്സാ"തി ഇമം പന ആപത്തിം **ന ഛാദേന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ. കുസചീരാദീനി ധാരേന്തോ **ധാരേന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ, "അയം തേ ഭിക്ഖു പത്തോ യാവ ഭേദനായ ധാരേതബ്ബോ"തി ഇമം ആപത്തിം **ന ധാരേന്തോ ആപജ്ജതി** നാമ.

“അത്തനാ വാ അത്താനം നാനാസംവാസകം കരോതീ”തി ഏകസീമായം ദ്വീസു സങ്ഘേസു നിസിന്നേസു ഏകസ്മിം പക്ഖേ നിസീദിത്വാ പരപക്ഖസ്സ ലദ്ധിം ഗണ്ഹന്തോ യസ്മിം പക്ഖേ നിസിന്നോ തേസം അത്തനാവ അത്താനം നാനാസംവാസകം കരോതി നാമ. യേസം സന്തികേ നിസിന്നോ തേസം ഗണപൂരകോ ഹുത്വാ കമ്മം കോപേതി, ഇതരേസം ഹത്ഥപാസം അനാഗതത്താ. സമാനസംവാസകേപി ഏസേവ നയോ. യേസഞ്ഹി സോ ലദ്ധിം രോചേതി, തേസം സമാനസംവാസകോ ഹോതി, ഇതരേസം നാനാസംവാസകോ. **സത്ത ആപത്തിയോ സത്ത ആപത്തിക്ഖന്ധാ**തി ആപജ്ജിതബ്ബതോ ആപത്തിയോ, രാസട്ഠേന ഖന്ധാതി ഏവം ദ്വേയേവ നാമാനി ഹോന്തീതി നാമവസേന ദുകം ദസ്സിതം. **കമ്മേന വാ സലാകഗ്ഗാഹേന വാ**തി ഏത്ഥ ഉദ്ദേസോ ചേവ കമ്മഞ്ച ഏകം, വോഹാരോ ചേവ അനുസ്സാവനാ ച സലാകഗ്ഗാഹോ ച ഏകം, വോഹാരാനുസ്സാവനസലാകഗ്ഗാഹാ പുബ്ബഭാഗാ, കമ്മഞ്ചേവ ഉദ്ദേസോ ച പമാണം.

അദ്ധാനഹീനോ നാമ ഊനവീസതിവസ്സോ. **അങ്ഗഹീനോ** നാമ ഹത്ഥച്ഛിന്നാദിഭേദോ. **വത്ഥുവിപന്നോ** നാമ പണ്ഡകോ തിരച്ഛാനഗതോ ഉഭതോബ്യഞ്ജനകോ ച. അവസേസാ ഥേയ്യസംവാസകാദയോ അട്ഠ അഭബ്ബപുഗ്ഗലാ **കരണദുക്കടകാ** നാമ. ദുക്കടകിരിയാ ദുക്കടകമ്മാ, ഇമസ്മിംയേവ അത്തഭാവേ കതേന അത്തനോ കമ്മേന അഭബ്ബട്ഠാനം പത്താതി അത്ഥോ. **അപരിപൂരോ** നാമ അപരിപുണ്ണപത്തചീവരോ. **നോ ച യാചതി** നാമ ഉപസമ്പദം ന യാചതി. **അലജ്ജിസ്സ ച ബാലസ്സ ചാ**തി അലജ്ജീ സചേപി തേപിടകോ ഹോതി, ബാലോ ച സചേപി സട്ഠിവസ്സോ ഹോതി, ഉഭോപി നിസ്സായ ന വത്ഥബ്ബം. **ബാലസ്സ ച ലജ്ജിസ്സ ചാ**തി ഏത്ഥ ബാലസ്സ ‘‘ത്വം നിസ്സയം ഗണ്ഹാ’’തി ആണായപി നിസ്സയോ ദാതബ്ബോ, ലജ്ജിസ്സ പന യാചന്തസ്സേവ. **സാതിസാര**ന്തി സദോസം; യം അജ്ഝാചരന്തോ ആപത്തിം ആപജ്ജതി.

കായേന പടിക്കോസനാ നാമ ഹത്ഥവികാരാദീഹി പടിക്കോസനാ. **കായേന പടിജാനാതീ**തി ഹത്ഥവികാരാദീഹി പടിജാനാതി. **ഉപഘാതികാ** നാമ ഉപഘാതാ. **സിക്ഖൂപഘാതികാ** നാമ സിക്ഖൂപഘാതോ. **ഭോഗൂപഘാതികാ** നാമ പരിഭോഗൂപഘാതോ, തത്ഥ തിസ്സോ സിക്ഖാ അസിക്ഖതോ സിക്ഖൂപഘാതികാതി വേദിതബ്ബാ. സങ്ഘികം വാ പുഗ്ഗലികം വാ ദുപ്പരിഭോഗം ഭുഞ്ജതോ ഭോഗൂപഘാതികാതി വേദിതബ്ബാ. **ദ്വേ വേനയികാ**തി ദ്വേ അത്ഥാ വിനയസിദ്ധാ. **പഞ്ഞത്തം** നാമ സകലേ വിനയപിടകേ കപ്പിയാകപ്പിയവസേന പഞ്ഞത്തം. **പഞ്ഞത്താനുലോമം** നാമ ചതൂസു മഹാപദേസേസു ദട്ഠബ്ബം. **സേതുഘാതോ**തി പച്ചയഘാതോ; യേന ചിത്തേന അകപ്പിയം കരേയ്യ, തസ്സ ചിത്തസ്സാപി അനുപ്പാദനന്തി അത്ഥോ. **മത്തകാരിതാ**തി മത്തായ പമാണേന കരണം; പമാണേ ഠാനന്തി അത്ഥോ. **കായേന ആപജ്ജതീ**തി കായദ്വാരികം കായേന ആപജ്ജതി; വചീദ്വാരികം വാചായ. **കായേന വുട്ഠാതീ**തി തിണവത്ഥാരകസമഥേ വിനാപി ദേസനായ കായേനേവ വുട്ഠാതി; ദേസേത്വാ വുട്ഠഹന്തോ പന വാചായ വുട്ഠാതി. **അബ്ഭന്തരപരിഭോഗോ** നാമ അജ്ഝോഹരണപരിഭോഗോ. **ബാഹിരപരിഭോഗോ** നാമ സീസമക്ഖനാദി.

അനാഗതം ഭാരം വഹതീതി അഥേരോവ സമാനോ ഥേരേഹി വഹിതബ്ബം ബീജനഗാഹധമ്മജ്ഝേസനാദിഭാരം വഹതി; തം നിത്ഥരിതും വീരിയം ആരഭതി.

ആഗതം ഭാരം ന വഹതീതി ഥേരോ ഥേരകിച്ചം ന കരോതി, ''അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ ഥേരേന ഭിക്ഖുനാ സാമം വാ ധമ്മം ഭാസിതും, പരം വാ അജ്ഝേസിതും, അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ ഥേരാധേയ്യം പാതിമോക്ഖ''ന്തി ഏവമാദി സബ്ബം പരിഹാപേതീതി അത്ഥോ. **ന കുക്കുച്ചായിതബ്ബം കുക്കുച്ചായതീ**തി ന കുക്കുച്ചായിതബ്ബം കുക്കുച്ചായിത്വാ കരോതി. **കുക്കുച്ചായിതബ്ബം ന കുക്കുച്ചായതീ**തി കുക്കുച്ചായിതബ്ബം ന കുക്കുച്ചായിത്വാ കരോതി. ഏതേസം ദ്വിന്നം ദിവാ ച രത്തോ ച ആസവാ വഡ്ഢന്തീതി അത്ഥോ. അനന്തരദുകേപി വുത്തപടിപക്ഖവസേന അത്ഥോ വേദിതബ്ബോ. സേസം തത്ഥ തത്ഥ വുത്തനയത്താ ഉത്താനമേവാതി.

ദുകവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

തികവാരവണ്ണനാ

൩൨൧. തികേസു **അത്ഥാപത്തി തിട്ഠന്തേ ഭഗവതി ആപജ്ജതീ**തി അത്ഥി ആപത്തി, യം തിട്ഠന്തേ ഭഗവതി ആപജ്ജതീതി അത്ഥോ. ഏസേവ നയോ സബ്ബത്ഥ. തത്ഥ ലോഹിതുപ്പാദാപത്തിം തിട്ഠന്തേ ആപജ്ജതി. ''ഏതരഹി ഖോ പനാനന്ദ, ഭിക്ഖൂ അഞ്ഞമഞ്ഞം ആവുസോവാദേന സമുദാചരന്തി, ന വോ മമച്ചയേന ഏവം സമുദാചരിതബ്ബം, നവകേന, ആനന്ദ, ഭിക്ഖുനാ ഥേരോ ഭിക്ഖൂ 'ഭന്തേ'തി വാ 'ആയസ്മാ'തി വാ സമുദാചരിതബ്ബോ''തി വചനതോ ഥേരം ആവുസോവാദേന സമുദാചരണപച്ചയാ ആപത്തിം പരിനിബ്ബുതേ ഭഗവതി ആപജ്ജതി, നോ തിട്ഠന്തേ. ഇമാ ദ്വേ ആപത്തിയോ ഠപേത്വാ അവസേസാ ധരന്തേപി ഭഗവതി ആപജ്ജതി, പരിനിബ്ബുതേപി.

പവാരേത്വാ അനതിരിത്തം ഭുഞ്ജന്തോ ആപത്തിം കാലേ ആപജ്ജതി നോ വികാലേ. വികാലഭോജനാപത്തിം പന വികാലേ ആപജ്ജതി നോ കാലേ. അവസേസാ കാലേ ചേവ ആപജ്ജതി വികാലേ ച. സഹഗാരസേയ്യം രത്തിം ആപജ്ജതി, ദ്വാരം അസംവരിത്വാ പടിസല്ലീയനം ദിവാ. സേസാ രത്തിഞ്ചേവ ദിവാ ച. ''ദസവസ്സോമ്ഹി അതിരേകദസവസ്സോമ്ഹീ''തി ബാലോ അബ്യത്തോ പരിസം ഉപട്ഠാപേന്തോ ദസവസ്സോ ആപജ്ജതി നോ ഊനദസവസ്സോ . ''അഹം പണ്ഡിതോ ബ്യത്തോ''തി നവോ വാ മജ്ഝിമോ വാ പരിസം ഉപട്ഠാപേന്തോ ഊനദസവസ്സോ ആപജ്ജതി നോ ദസവസ്സോ. സേസാ ദസവസ്സോ ചേവ ആപജ്ജതി ഊനദസവസ്സോ ച. ''പഞ്ചവസ്സോമ്ഹീ''തി ബാലോ അബ്യത്തോ അനിസ്സായ വസന്തോ പഞ്ചവസ്സോ ആപജ്ജതി. ''അഹം പണ്ഡിതോ ബ്യത്തോ''തി നവകോ അനിസ്സായ വസന്തോ ഊനപഞ്ചവസ്സോ ആപജ്ജതി. സേസം പഞ്ചവസ്സോ ചേവ ആപജ്ജതി ഊനപഞ്ചവസ്സോ ച. അനുപസമ്പന്നം പദസോധമ്മം വാചേന്തോ, മാതുഗാമസ്സ ധമ്മം ദേസേന്തോ ഏവരൂപം ആപത്തിം കുസലചിത്തോ ആപജ്ജതി, പാരാജിക-സുക്കവിസ്സട്ഠി-കായസംസഗ്ഗ-ദുട്ഠുല്ല-അത്തകാമപാരിചരിയ-ദുട്ഠദോസ-സങ്ഘഭേദപഹാരദാന-തലസത്തികാദിഭേദം അകുസലചിത്തോ ആപജ്ജതി, അസഞ്ചിച്ച സഹഗാരസേയ്യാദിം അബ്യാകതചിത്തോ ആപജ്ജതി, യം അരഹാവ ആപജ്ജതി, സബ്ബം അബ്യാകതചിത്തോവ ആപജ്ജതി, മേഥുനധമ്മാദിഭേദമാപത്തിം സുഖവേദനാസമങ്ഗീ ആപജ്ജതി, ദുട്ഠദോസാദിഭേദം ദുക്ഖവേദനാസമങ്ഗീ, യം സുഖവേദനാസമങ്ഗീ ആപജ്ജതി, തംയേവ മജ്ഝത്തോ ഹുത്വാ ആപജ്ജന്തോ അദുക്ഖമസുഖവേദനാസമങ്ഗീ ആപജ്ജതി.

തയോ പടിക്ഖേപാതി ബുദ്ധസ്സ ഭഗവതോ തയോ പടിക്ഖേപാ. ചതൂസു പച്ചയേസു മഹിച്ഛതാ അസന്തുട്ഠിതാ കിലേസസല്ലേഖനപടിപത്തിയാ അഗോപായനാ, ഇമേ ഹി തയോ ധമ്മാ ബുദ്ധേന ഭഗവതാ പടിക്ഖിത്താ. അപ്പിച്ഛതാദയോ പന തയോ ബുദ്ധേന ഭഗവതാ അനുഞ്ഞാതാ, തേന വുത്തം ''തയോ അനുഞ്ഞാതാ''തി.

''ദസവസ്സോമ്ഹീ''തി പരിസം ഉപട്ഠാപേന്തോ ''പഞ്ചവസ്സോമ്ഹീ''തി നിസ്സയം അഗണ്ഹന്തോ ബാലോ ആപജ്ജതി നോ പണ്ഡിതോ, ഊനദസവസ്സോ ''ബ്യത്തോമ്ഹീ''തി ബഹുസ്സുതത്താ പരിസം ഉപട്ഠാപേന്തോ ഊനപഞ്ചവസ്സോ ച നിസ്സയം അഗണ്ഹന്തോ പണ്ഡിതോ ആപജ്ജതി നോ ബാലോ; അവസേസം പണ്ഡിതോ ചേവ ആപജ്ജതി ബാലോ ച. വസ്സം അനുപഗച്ഛന്തോ കാളേ ആപജ്ജതി നോ ജുണ്ഹേ; മഹാപവാരണായ അപ്പവാരേന്തോ ജുണ്ഹേ ആപജ്ജതി നോ കാളേ; അവസേസം കാളേ ചേവ ആപജ്ജതി ജുണ്ഹേ ച. വസ്സൂപഗമനം കാളേ കപ്പതി നോ ജുണ്ഹേ; മഹാപവാരണായ പവാരണാ ജുണ്ഹേ കപ്പതി നോ കാളേ; സേസം അനുഞ്ഞാതകം കാളേ ചേവ കപ്പതി ജുണ്ഹേ ച.

കത്തികപുണ്ണമാസിയാ പച്ഛിമേ പാടിപദദിവസേ വികപ്പേത്വാ ഠപിതം വസ്സികസാടികം നിവാസേന്തോ ഹേമന്തേ ആപജ്ജതി. കുരുന്ദിയം പന ''കത്തികപുണ്ണമദിവസേ അപച്ചുദ്ധരിത്വാ ഹേമന്തേ ആപജ്ജതീ''തി വുത്തം, തമ്പി സുവുത്തം. ''ചാതുമാസം അധിട്ഠാതും തതോ പരം വികപ്പേതു''ന്തി ഹി വുത്തം. അതിരേകമാസേ സേസേ ഗിമ്ഹാനേ പരിയേസന്തോ അതിരേകഡ്ഢമാസേ സേസേ കത്വാ നിവാസേന്തോ ച ഗിമ്ഹേ ആപജ്ജതി നാമ. സതിയാ വസ്സികസാടികായ നഗ്ഗോ കായം ഓവസ്സാപേന്തോ വസ്സേ ആപജ്ജതി നാമ. പാരിസുദ്ധിഉപോസഥം വാ അധിട്ഠാനുപോസഥം വാ കരോന്തോ സങ്ഘോ ആപജ്ജതി. സുത്തുദ്ദേസഞ്ച അധിട്ഠാനുപോസഥഞ്ച കരോന്തോ ഗണോ ആപജ്ജതി. ഏകകോ സുത്തുദ്ദേസം പാരിസുദ്ധിഉപോസഥഞ്ച കരോന്തോ പുഗ്ഗലോ ആപജ്ജതി. പവാരണായപി ഏസേവ നയോ.

സങ്ഘുപോസഥോ ച സങ്ഘപവാരണാ ച സങ്ഘസ്സേവ കപ്പതി. ഗണുപോസഥോ ച ഗണപവാരണാ ച ഗണസ്സേവ കപ്പതി. അധിട്ഠാനുപോസഥോ ച അധിട്ഠാനപവാരണാ ച പുഗ്ഗലസ്സേവ കപ്പതി. ''പാരാജികം ആപന്നോമ്ഹീ''തിആദീനി ഭണന്തോ വത്ഥും ഛാദേതി ന ആപത്തിം, ''മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവി''ന്തിആദീനി ഭണന്തോ ആപത്തിം ഛാദേതി നോ വത്ഥും, യോ നേവ വത്ഥും ന ആപത്തിം ആരോചേതി, അയം വത്ഥുഞ്ചേവ ഛാദേതി ആപത്തിഞ്ച.

പടിച്ഛാദേതീതി പടിച്ഛാദി. ജന്താഘരമേവ പടിച്ഛാദി **ജന്താഘരപടിച്ഛാദി**. ഇതരാസുപി ഏസേവ നയോ. ദ്വാരം പിദഹിത്വാ അന്തോജന്താഘരേ ഠിതേന പരികമ്മം കാതും വട്ടതി. ഉദകേ ഓതിണ്ണേനാപി ഏതദേവ വട്ടതി. ഉഭയത്ഥ ഖാദിതും ഭുഞ്ജിതും വാ ന വട്ടതി. വത്ഥപടിച്ഛാദി സബ്ബകപ്പിയതായ പടിച്ഛന്നേന സബ്ബം കാതും വട്ടതി. **വഹന്തീ**തി യന്തി നിയ്യന്തി; നിന്ദം വാ പടിക്കോസം വാ ന ലഭന്തി. ചന്ദമണ്ഡലം അബ്ഭാമഹികാധൂമരജരാഹുവിമുത്തം വിവടംയേവ വിരോചതി, ന തേസു അഞ്ഞതരേന പടിച്ഛന്നം. തഥാ സൂരിയമണ്ഡലം, ധമ്മവിനയോപി വിവരിത്വാ വിഭജിത്വാ ദേസിയമാനോവ വിരോചതി നോ പടിച്ഛന്നോ.

അഞ്ഞേന ഭേസജ്ജേന കരണീയേന അഞ്ഞം വിഞ്ഞാപേന്തോ ഗിലാനോ ആപജ്ജതി, ന ഭേസജ്ജേന കരണീയേന ഭേസജ്ജം വിഞ്ഞാപേന്തോ അഗിലാനോ ആപജ്ജതി, അവസേസം ആപത്തിം ഗിലാനോ ചേവ ആപജ്ജതി അഗിലാനോ ച.

അന്തോ ആപജ്ജതി നോ ബഹീതി അനുപഖജ്ജ സേയ്യം കപ്പേന്തോ അന്തോ ആപജ്ജതി നോ ബഹി, **ബഹി ആപജ്ജതി നോ അന്തോ**തി സങ്ഘികം മഞ്ചാദിം അജ്ഝോകാസേ സന്ഥരിത്വാ പക്കമന്തോ ബഹി ആപജ്ജതി നോ അന്തോ, അവസേസം പന **അന്തോ ചേവ ആപജ്ജതി ബഹി ച. അന്തോസീമായാ**തി ആഗന്തുകോ ആഗന്തുകവത്തം അദസ്സേത്വാ സഛത്തുപാഹനോ വിഹാരം പവിസന്തോ ഉപചാരസീമം ഓക്കന്തമത്തോവ ആപജ്ജതി. **ബഹിസീമായാ**തി ഗമികോ ദാരുഭണ്ഡപടിസാമനാദിഗമികവത്തം അപൂരേത്വാ പക്കമന്തോ ഉപചാരസീമം അതിക്കന്തമത്തോവ ആപജ്ജതി. അവസേസം അന്തോസീമായ ചേവ ആപജ്ജതി ബഹിസീമായ ച. സതി വുഡ്ഢതരേ അനജ്ഝിട്ഠോ ധമ്മം ഭാസന്തോ സങ്ഘമജ്ഝേ ആപജ്ജതി നാമ. ഗണമജ്ഝേപി പുഗ്ഗലസന്തികേപി ഏസേവ നയോ. **കായേന വുട്ഠാതീ**തി തിണവത്ഥാരകസമഥേന വുട്ഠാതി. കായം അചാലേത്വാ വാചായ ദേസേന്തസ്സ വാചായ വുട്ഠാതി. വചീസമ്പയുത്തം കായകിരിയം കത്വാ ദേസേന്തസ്സ കായേന വാചായ വുട്ഠാതി നാമ. സങ്ഘമജ്ഝേ ദേസനാഗാമിനീപി വുട്ഠാനഗാമിനീപി വുട്ഠാതി. ഗണപുഗ്ഗലമജ്ഝേ പന ദേസനാഗാമിനീയേവ വുട്ഠാതി.

ആഗാള്ഹായ ചേതേയ്യാതി ആഗാള്ഹായ ദള്ഹഭാവായ ചേതേയ്യ; തജ്ജനീയകമ്മാദികതസ്സ വത്തം ന പൂരയതോ ഇച്ഛമാനോ സങ്ഘോ ഉക്ഖേപനീയകമ്മം കരേയ്യാതി അത്ഥോ. **അലജ്ജീ ച ഹോതി ബാലോ ച അപകതത്തോ ചാ**തി ഏത്ഥ ബാലോ ''അയം ധമ്മാധമ്മം ന ജാനാതി'' അപകതത്തോ വാ ''ആപത്താനാപത്തിം ന ജാനാതീ''തി ന ഏത്താവതാ കമ്മം കാതബ്ബം; ബാലഭാവമൂലകം പന അപകതത്തഭാവമൂലകഞ്ച ആപത്തിം ആപന്നസ്സ കമ്മം കാതബ്ബന്തി അത്ഥോ. അധിസീലേ സീലവിപന്നോ നാമ ദ്വേ ആപത്തിക്ഖന്ധേ ആപന്നോ; ആചാരവിപന്നോ നാമ പഞ്ച ആപത്തിക്ഖന്ധേ ആപന്നോ; ദിട്ഠിവിപന്നോ നാമ അന്തഗ്ഗാഹികായ ദിട്ഠിയാ സമന്നാഗതോ. തേസം ആപത്തിം അപസ്സന്താനം അപ്പടികരോന്താനം ദിട്ഠിഞ്ച അനിസ്സജ്ജന്താനംയേവ കമ്മം കാതബ്ബം.

കായികോ ദവോ നാമ പാസകാദീഹി ജൂതകീളനാദിഭേദോ അനാചാരോ; വാചസികോ ദവോ നാമ മുഖാലമ്ബരകരണാദിഭേദോ അനാചാരോ; കായികവാചസികോ നാമ നച്ചനഗായനാദിഭേദോ ദ്വീഹിപി ദ്വാരേഹി അനാചാരോ . കായികോ അനാചാരോ നാമ കായദ്വാരേ പഞ്ഞത്തസിക്ഖാപദവീതിക്കമോ; വാചസികോ അനാചാരോ നാമ വചീദ്വാരേ പഞ്ഞത്തസിക്ഖാപദവീതിക്കമോ; കായികവാചസികോ നാമ ദ്വാരദ്വയേപി പഞ്ഞത്തസിക്ഖാപദവീതിക്കമോ. **കായികേന ഉപഘാതികേനാ**തി കായദ്വാരേ പഞ്ഞത്തസ്സ സിക്ഖാപദസ്സ അസിക്ഖനേന, യോ ഹി തം ന സിക്ഖതി, സോ നം ഉപഘാതേതി, തസ്മാ തസ്സ തം അസിക്ഖനം ''കായികം ഉപഘാതിക''ന്തി വുച്ചതി. സേസപദദ്വയേപി ഏസേവ നയോ. **കായികേന മിച്ഛാജീവേനാ**തി ജങ്ഘപേസനികാദിനാ വാ ഗണ്ഡഫാലനാദിനാ വാ വേജ്ജകമ്മേന ; **വാചസികേനാ**തി സാസനഉഗ്ഗഹണആരോചനാദിനാ; തതിയപദം ഉഭയസമ്പയോഗവസേന വുത്തം.

അലം ഭിക്ഖു മാ ഭണ്ഡനന്തി അലം ഭിക്ഖു മാ ഭണ്ഡനം കരി, മാ കലഹം, മാ വിവാദം കരീതി അത്ഥോ. **ന വോഹരിതബ്ബ**ന്തി ന കിഞ്ചി വത്തബ്ബം; വദതോപി ഹി താദിസസ്സ വചനം ന സോതബ്ബം മഞ്ഞന്തി. **ന കിസ്മിഞ്ചി പച്ചേകട്ഠാനേ**തി കിസ്മിഞ്ചി ബീജനഗ്ഗാഹാദികേ ഏകസ്മിമ്പി ജേട്ഠകട്ഠാനേ ന ഠപേതബ്ബോതി അത്ഥോ. **ഓകാസകമ്മം കാരേന്തസ്സാ**തി "കരോതു ആയസ്മാ ഓകാസം, അഹം തം വത്തുകാമോ"തി ഏവം ഓകാസം കാരേന്തസ്സ. **നാലം ഓകാസകമ്മം കാതു**ന്തി "കിം ത്വം കരിസ്സസീ"തി ഓകാസോ ന കാതബ്ബോ. **സവചനീയം നാദാതബ്ബ**ന്തി വചനം ന ആദാതബ്ബം, വചനമ്പി ന സോതബ്ബം; യത്ഥ ഗഹേത്വാ ഗന്തുകാമോ ഹോതി, ന തത്ഥ ഗന്തബ്ബന്തി അത്ഥോ.

തീഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതസ്സ ഭിക്ഖുനോ വിനയോതി യം സോ ജാനാതി, സോ തസ്സ വിനയോ നാമ ഹോതി; സോ ന പുച്ഛിതബ്ബോതി അത്ഥോ. **അനുയോഗോ ന ദാതബ്ബോ**തി "ഇദം കപ്പതീ"തി പുച്ഛന്തസ്സ പുച്ഛായ ഓകാസോ ന ദാതബ്ബോ, "അഞ്ഞം പുച്ഛാ"തി വത്തബ്ബോ. ഇതി സോ നേവ പുച്ഛിതബ്ബോ നാസ്സ പുച്ഛാ സോതബ്ബാതി അത്ഥോ. **വിനയോ ന സാകച്ഛാതബ്ബോ**തി വിനയപഞ്ഹോ ന സാകച്ഛിതബ്ബോ, കപ്പിയാകപ്പിയകഥാ ന സംസന്ദേതബ്ബാ.

ഇദമപ്പഹായാതി ഏതം ബ്രഹ്മചാരിപടിഞ്ഞാതാദികം ലദ്ധിം അവിജഹിത്വാ. **സുദ്ധം ബ്രഹ്മചാരി**ന്തി ഖീണാസവം ഭിക്ഖും. **"പാതബ്യതം ആപജ്ജതീ"**തി പാതബ്യഭാവം പടിസേവനം ആപജ്ജതി. "ഇദമപ്പഹായാ"തി വചനതോ പന തം ബ്രഹ്മചാരിപടിഞ്ഞാതം പഹായ ഖീണാസവം "മുസാ മയാ ഭണിതം, ഖമഥ മേ"തി ഖമാപേത്വാ "നത്ഥി കാമേസു ദോസോ"തി ലദ്ധിം വിജഹിത്വാ ഗതിവിസോധനം കരേയ്യ. **അകുസലമൂലാനീ**തി അകുസലാനി ചേവ മൂലാനി ച, അകുസലാനം വാ മൂലാനി അകുസലമൂലാനി. കുസലമൂലേസുപി ഏസേവ നയോ. ദുട്ഠു ചരിതാനി വിരൂപാനി വാ ചരിതാനി **ദുച്ചരിതാനി**. സുട്ഠു ചരിതാനി സുന്ദരാനി വാ ചരിതാനി **സുചരിതാനി**. കായേന കരണഭൂതേന കതം ദുച്ചരിതം **കായദുച്ചരിതം**. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ. സേസം തത്ഥ തത്ഥ വുത്തനയത്താ ഉത്താനമേവാതി.

തികവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ചതുക്കവാരവണ്ണനാ

൩൨൪. ചതുക്കേസു **സകവാചായ ആപജ്ജതി പരവാചായ വുട്ഠാതീ**തി വചീദ്വാരികം പദസോധമ്മാദിഭേദം ആപത്തിം ആപജ്ജിത്വാ തിണവത്ഥാരകസമഥട്ഠാനം ഗതോ പരസ്സ കമ്മവാചായ വുട്ഠാതി . **പരവാചായ ആപജ്ജതി സകവാചായ വുട്ഠാതീ**തി പാപികായ ദിട്ഠിയാ അപ്പടിനിസ്സഗ്ഗേ പരസ്സ കമ്മവാചായ ആപജ്ജതി, പുഗ്ഗലസ്സ സന്തികേ ദേസേന്തോ സകവാചായ വുട്ഠാതി. **സകവാചായ ആപജ്ജതി സകവാചായ വുട്ഠാതീ**തി വചീദ്വാരികം പദസോധമ്മാദിഭേദം ആപത്തിം സകവാചായ ആപജ്ജതി, ദേസേത്വാ വുട്ഠഹന്തോപി സകവാചായ വുട്ഠാതി. **പരവാചായ ആപജ്ജതി പരവാചായ വുട്ഠാതീ**തി യാവതതിയകം സങ്ഘാദിസേസം പരസ്സ കമ്മവാചായ ആപജ്ജതി, വുട്ഠഹന്തോപി പരസ്സ പരിവാസകമ്മവാചാദീഹി വുട്ഠാതി. തതോ പരേസു കായദ്വാരികം **കായേന ആപജ്ജതി,** ദേസേന്തോ **വാചായ വുട്ഠാതി**. വചീദ്വാരികം **വാചായ ആപജ്ജതി,** തിണവത്ഥാരകേ **കായേന വുട്ഠാതി**. കായദ്വാരികം കായേനആപജ്ജതി, തമേവ തിണവത്ഥാരകേ

കായേന വുട്ഠാതി. വചീദ്വാരികം വാചായ ആപജ്ജതി, തമേവ ദേസേന്തോ വാചായ വുട്ഠാതി. സങ്ഘികമഞ്ചസ്സ അത്തനോ പച്ചത്ഥരണേന അനത്ഥരതോ കായസമ്ഫുസനേ ലോമഗണനായ ആപജ്ജിതബ്ബാപത്തിം സഹഗാരസേയ്യാപത്തിഞ്ച **പസുത്തോ ആപജ്ജതി,** പബുജ്ഝിത്വാ പന ആപന്നഭാവം ഞത്വാ ദേസേന്തോ **പടിബുദ്ധോ വുട്ഠാതി**. ജഗ്ഗന്തോ ആപജ്ജിത്വാ പന തിണവത്ഥാരകസമഥട്ഠാനേ സയന്തോ **പടിബുദ്ധോ ആപജ്ജതി പസുത്തോ വുട്ഠാതി** നാമ. പച്ഛിമപദദ്വയമ്പി വുത്താനുസാരേനേവ വേദിതബ്ബം.

അചിത്തകാപത്തിം **അചിത്തകോ ആപജ്ജതി** നാമ. പച്ഛാ ദേസേന്തോ **സചിത്തകോ വുട്ഠാതി**. സചിത്തകാപത്തിം **സചിത്തകോ ആപജ്ജതി** നാമ. തിണവത്ഥാരകട്ഠാനേ സയന്തോ **അചിത്തകോ വുട്ഠാതി**. സേസപദദ്വയമ്പി വുത്താനുസാരേനേവ വേദിതബ്ബം. യോ സഭാഗം ആപത്തിം ദേസേതി, അയം ദേസനാപച്ചയാ ദുക്കടം ആപജ്ജന്തോ പാചിത്തിയാദീസു അഞ്ഞതരം ദേസേതി, തഞ്ച ദേസേന്തോ ദുക്കടം ആപജ്ജതി. തം പന ദുക്കടം ആപജ്ജന്തോ പാചിത്തിയാദിതോ വുട്ഠാതി. പാചിത്തിയാദിതോ ച വുട്ഠഹന്തോ തം ആപജ്ജതി. ഇതി ഏകസ്സ പുഗ്ഗലസ്സ ഏകമേവ പയോഗം സന്ധായ "ആപത്തിം ആപജ്ജന്തോ ദേസേതീ"തി ഇദം ചതുക്കം വുത്തന്തി വേദിതബ്ബം.

കമ്മചതുക്കേ പാപികായ ദിട്ഠിയാ അപ്പടിനിസ്സഗ്ഗാപത്തിം **കമ്മേന ആപജ്ജതി,** ദേസേന്തോ **അകമ്മേന വുട്ഠാതി**. വിസ്സട്ഠിആദികം **അകമ്മേന ആപജ്ജതി,** പരിവാസാദിനാ കമ്മേന വുട്ഠാതി. സമനുഭാസനം **കമ്മേനേവ ആപജ്ജതി, കമ്മേന വുട്ഠാതി**. സേസം **അകമ്മേന ആപജ്ജതി, അകമ്മേന വുട്ഠാതി.**

പരിക്ഖാരചതുക്കേ പഠമോ സകപരിക്ഖാരോ, ദുതിയോ സങ്ഘികോവ തതിയോ ചേതിയസന്തകോ, ചതുത്ഥോ ഗിഹിപരിക്ഖാരോ. സചേ പന സോ പത്തചീവരനവകമ്മഭേസജ്ജാനം അത്ഥായ ആഹടോ ഹോതി, അവാപുരണം ദാതും അന്തോ ഠപാപേതുഞ്ച വട്ടതി.

സമ്മുഖാചതുക്കേ പാപികായ ദിട്ഠിയാ അപ്പടിനിസ്സഗ്ഗാപത്തിം സങ്ഘസ്സ **സമ്മുഖാ ആപജ്ജതി,** വുട്ഠാനകാലേ പന സങ്ഘേന കിച്ചം നത്ഥീതി **പരമ്മുഖാ വുട്ഠാതി**. വിസ്സട്ഠിആദികം **പരമ്മുഖാ ആപജ്ജതി,** സങ്ഘസ്സ **സമ്മുഖാ വുട്ഠാതി**. സമനുഭാസനം സങ്ഘസ്സ **സമ്മുഖാ ഏവ ആപജ്ജതി, സമ്മുഖാ വുട്ഠാതി**. സേസം സമ്പജാനമുസാവാദാദിഭേദം **പരമ്മുഖാവ ആപജ്ജതി, പരമ്മുഖാവ വുട്ഠാതി**. അജാനന്തചതുക്കം അചിത്തകചതുക്കസദിസം.

ലിങ്ഗപാതുഭാവേനാതി സയിതസ്സേവ ഭിക്ഖുസ്സ വാ ഭിക്ഖുനിയാ വാ ലിങ്ഗപരിവത്തേ ജാതേ സഹഗാരസേയ്യാപത്തി ഹോതി ഇദമേവ തം പടിച്ച വുത്തം. ഉഭിന്നമ്പി പന അസാധാരണാപത്തി ലിങ്ഗപാതുഭാവേന വുട്ഠാതി. സഹപടിലാഭചതുക്കേ യസ്സ ഭിക്ഖുനോ ലിങ്ഗം പരിവത്തതി, സോ സഹ ലിങ്ഗപടിലാഭേന പഠമം ഉപ്പന്നവസേന സേട്ഠഭാവേന ച പുരിമം പുരിസലിങ്ഗം ജഹതി, പച്ഛിമേ ഇത്ഥിലിങ്ഗേ പതിട്ഠാതി, പുരിസകുത്തപുരിസാകാരാദിവസേന പവത്താ കായവചീവിഞ്ഞത്തിയോ പടിപ്പസ്സമ്ഭന്തി, ഭിക്ഖൂതി വാ പുരിസോതി വാ ഏവം പവത്താ പണ്ണത്തിയോ നിരുജ്ഝന്തി, യാനി ഭിക്ഖുനീഹി അസാധാരണാനി ഛചത്താലീസ സിക്ഖാപദാനി തേഹി അനാപത്തിയേവ ഹോതി.

ദുതിയചതുക്കേ പന യസ്സാ ഭിക്ഖുനിയാ ലിങ്ഗം പരിവത്തതി, സാ പച്ഛാസമുപ്പത്തിയാ വാ ഹീനഭാവേന വാ പച്ഛിമന്തി സങ്ഖ്യം ഗതം ഇത്ഥിലിങ്ഗം ജഹതി, വുത്തപ്പകാരേന പുരിമന്തി സങ്ഖ്യം ഗതേ പുരിസലിങ്ഗേ പതിട്ഠാതി. വുത്തവിപരീതാ വിഞ്ഞത്തിയോ പടിപ്പസ്സമ്ഭന്തി, ഭിക്ഖുനീതി വാ ഇത്ഥീതി വാ ഏവം പവത്താ പണ്ണത്തിയോപി നിരുജ്ഝന്തി, യാനി ഭിക്ഖൂഹി അസാധാരണാനി സതം തിംസഞ്ച സിക്ഖാപദാനി, തേഹി അനാപത്തിയേവ ഹോതി.

ചത്താരോ സാമുക്കംസാതി ചത്താരോ മഹാപദേസാ, തേ ഹി ഭഗവതാ അനുപ്പന്നേ വത്ഥുമ്ഹി സയം ഉക്കംസിത്വാ ഉക്ഖിപിത്വാ ഠപിതത്താ "സാമുക്കംസാ"തി വുച്ചന്തി. **പരിഭോഗാ**തി അജ്ഝോഹരണീയപരിഭോഗാ , ഉദകം പന അകാലികത്താ അപ്പടിഗ്ഗഹിതകം വട്ടതി. യാവകാലികാദീനി അപ്പടിഗ്ഗഹിതകാനി അജ്ഝോഹരിതും ന വട്ടന്തി. **ചത്താരി മഹാവികടാനി** കാലോദിസ്സത്താ യഥാവുത്തേ കാലേ വട്ടന്തി. **ഉപാസകോ സീലവാ**തി പഞ്ച വാ ദസ വാ സീലാനി ഗോപയമാനോ.

ആഗന്തുകാദിചതുക്കേ സഛത്തുപാഹനോ സസീസം പാരുതോ വിഹാരം പവിസന്തോ തഥ വിചരന്തോ ച **ആഗന്തുകോവ ആപജ്ജതി, നോ ആവാസികോ**. ആവാസികവത്തം അകരോന്തോ പന **ആവാസികോ ആപജ്ജതി, നോ ആഗന്തുകോ**. സേസം കായവചീദ്വാരികം ആപത്തിം ഉഭോപി ആപജ്ജന്തി, അസാധാരണം ആപത്തിം **നേവ ആഗന്തുകോ ആപജ്ജതി, നോ ആവാസികോ**. ഗമിയചതുക്കേപി ഗമിയവത്തം അപൂരേത്വാ ഗച്ഛന്തോ **ഗമികോ ആപജ്ജതി, നോ ആവാസികോ**. ആവാസികവത്തം അകരോന്തോ പന **ആവാസികോ ആപജ്ജതി, നോ ഗമികോ**. സേസം ഉഭോപി ആപജ്ജന്തി, അസാധാരണം ഉഭോപി നാപജ്ജന്തി. വത്ഥുനാനത്തതാദിചതുക്കേ ചതുന്നം പാരാജികാനം അഞ്ഞമഞ്ഞം **വത്ഥുനാനത്തതാവ ഹോതി,**നആപത്തിനാനത്തതാ. സബ്ബാപി ഹി സാ പാരാജികാപത്തിയേവ. സങ്ഘാദിസേസാദീസുപി ഏസേവ നയോ. ഭിക്ഖുസ്സ ച ഭിക്ഖുനിയാ ച അഞ്ഞമഞ്ഞം കായസംസഗ്ഗേ ഭിക്ഖുസ്സ സങ്ഘാദിസേസോ ഭിക്ഖുനിയാ പാരാജികന്തി ഏവം **ആപത്തിനാനത്തതാവ** ഹോതി, ന വത്ഥുനാനത്തതാ, ഉഭിന്നമ്പി ഹി കായസംസഗ്ഗോവ വത്ഥു. തഥാ "ലസുണക്ഖാദനേ ഭിക്ഖുനിയാ പാചിത്തിയം, ഭിക്ഖുസ്സ ദുക്കട"ന്തി ഏവമാദിനാപേത്ഥ നയേന യോജനാ വേദിതബ്ബാ. ചതുന്നം പാരാജികാനം തേരസഹി സങ്ഘാദിസേസേഹി സദ്ധിം **വത്ഥുനാനത്തതാ ചേവ ആപത്തിനാനത്തതാ ച**. ഏവം സങ്ഘാദിസേസാദീനം അനിയതാദീഹി. ആദിതോ പട്ഠായ ചത്താരി പാരാജികാനി ഏകതോ ആപജ്ജന്താനം ഭിക്ഖുഭിക്ഖുനീനം **നേവ വത്ഥുനാനത്തതാ നോ ആപത്തിനാനത്തതാ**. വിസും ആപജ്ജന്തേസുപി സേസാ സാധാരണാപത്തിയോ ആപജ്ജന്തേസുപി ഏസേവ നയോ.

വത്ഥുസഭാഗാദിചതുക്കേ ഭിക്ഖുസ്സ ച ഭിക്ഖുനിയാ ച കായസംസഗ്ഗേ **വത്ഥുസഭാഗതാ, നോ ആപത്തിസഭാഗതാ,** ചതൂസു പാരാജികേസു **ആപത്തിസഭാഗതാ, നോ വത്ഥുസഭാഗതാ**. ഏസ നയോ സങ്ഘാദിസേസാദീസു. ഭിക്ഖുസ്സ ച ഭിക്ഖുനിയാ ച ചതൂസു പാരാജികേസു **വത്ഥുസഭാഗതാ ചേവ ആപത്തിസഭാഗതാ ച**. ഏസ നയോ സബ്ബാസു സാധാരണാപത്തീസു. അസാധാരണാപത്തിയം **നേവ വത്ഥുസഭാഗതാ നോ ആപത്തിസഭാഗതാ**. യോ ഹി

പുരിമചതുക്കേ പഠമോ പഞ്ഹോ, സോ ഇധ ദുതിയോ; യോ ച തത്ഥ ദുതിയോ, സോ ഇധ പഠമോ. തതിയചതുത്ഥേസു നാനാകരണം നത്ഥി.

ഉപജ്ഝായചതുക്കേ സദ്ധിവിഹാരികസ്സ ഉപജ്ഝായേന കത്തബ്ബവത്തസ്സ അകരണേ ആപത്തിം **ഉപജ്ഝായോ ആപജ്ജതി, നോ സദ്ധിവിഹാരികോ** ഉപജ്ഝായസ്സ കത്തബ്ബവത്തം അകരോന്തോ **സദ്ധിവിഹാരികോ ആപജ്ജതി, നോ ഉപജ്ഝായോ;** സേസം ഉഭോപി ആപജ്ജന്തി, അസാധാരണം ഉഭോപി നാപജ്ജന്തി. ആചരിയചതുക്കേപി ഏസേവ നയോ.

ആദിയന്തചതുക്കേ പാദം വാ അതിരേകപാദം വാ സഹത്ഥാ ആദിയന്തോ **ഗരുകം ആപജ്ജതി,** ഊനകപാദം ഗണ്ഹാഹീതി ആണത്തിയാ അഞ്ഞം പയോജേന്തോ **ലഹുകം ആപജ്ജതി**. ഏതേന നയേന സേസപദത്തയം വേദിതബ്ബം.

അഭിവാദനാരഹചതുക്കേ ഭിക്ഖുനീനം താവ ഭത്തഗ്ഗേ നവമഭിക്ഖുനിതോ പട്ഠായ ഉപജ്ഝായാപി **അഭിവാദനാരഹാ നോ പച്ചുട്ഠാനാരഹാ**. അവിസേസേന ച വിപ്പകതഭോജനസ്സ ഭിക്ഖുസ്സ യോ കോചി വുഡ്ഢതരോ. സട്ഠിവസ്സസ്സാപി പാരിവാസികസ്സ സമീപഗതോ തദഹുപസമ്പന്നോപി **പച്ചുട്ഠാനാരഹോ നോ അഭിവാദനാരഹോ**. അപ്പടിക്ഖിത്തേസു ഠാനേസു വുഡ്ഢോ നവകസ്സ **അഭിവാദനാരഹോ ചേവ പച്ചുട്ഠാനാരഹോ ച**. നവകോ പന വുഡ്ഢസ്സ **നേവ അഭിവാദനാരഹോ ന പച്ചുട്ഠാനാരഹോ**. ആസനാരഹചതുക്കസ്സ പഠമപദം പുരിമചതുക്കേ ദുതിയപദേന, ദുതിയപദഞ്ച പഠമപദേന അത്ഥതോ സദിസം.

കാലചതുക്കേ പവാരേത്വാ ഭുഞ്ജന്തോ **കാലേ ആപജ്ജതി നോ വികാലേ,** വികാലഭോജനാപത്തിം **വികാലേ ആപജ്ജതി നോ കാലേ,** സേസം **കാലേ ചേവ ആപജ്ജതി വികാലേ ച,** അസാധാരണം **നേവ കാലേ നോ വികാലേ**. പടിഗ്ഗഹിതചതുക്കേ പുരേഭത്തം പടിഗ്ഗഹിതാമിസം **കാലേ കപ്പതി നോ വികാലേ.** പാനകം **വികാലേ കപ്പതി, പുനദിവസമ്ഹി നോ കാലേ**. സത്താഹകാലികം യാവജീവികം **കാലേ ചേവ കപ്പതി വികാലേ ച**. അത്തനോ അത്തനോ കാലാതീതം യാവകാലികാദിത്തയം അകപ്പിയമംസം ഉഗ്ഗഹിതകമപ്പടിഗ്ഗഹിതകഞ്ച **നേവ കാലേ കപ്പതി നോ വികാലേ.**

പച്ചന്തിമചതുക്കേ സമുദ്ദേ സീമം ബന്ധന്തോ **പച്ചന്തിമേസു ജനപദേസു ആപജ്ജതി, നോ മജ്ഝിമേസു;** പഞ്ചവഗ്ഗേന ഗണേന ഉപസമ്പാദേന്തോ ഗുണങ്ഗുണൂപാഹനം ധുവനഹാനം ചമ്മത്ഥരണാനി ച **മജ്ഝിമേസു ജനപദേസു ആപജ്ജതി നോ പച്ചന്തിമേസു**. ഇമാനി ചത്താരി "ഇധ ന കപ്പന്തീ"തി വദന്തോപി പച്ചന്തിമേസു ആപജ്ജതി, "ഇധ കപ്പന്തീ"തി വദന്തോ പന മജ്ഝിമേസു ആപജ്ജതി. സേസാപത്തിം ഉഭയത്ഥ ആപജ്ജതി, അസാധാരണം ന കത്ഥചി ആപജ്ജതി. ദുതിയചതുക്കേ പഞ്ചവഗ്ഗേന ഗണേന ഉപസമ്പദാദി ചതുബ്ബിധമ്പി വത്ഥു **പച്ചന്തിമേസു ജനപദേസു കപ്പതി**. "ഇദം കപ്പതീ"തി ദീപേതുമ്പി തത്ഥേവ കപ്പതി നോ മജ്ഝിമേസു. "ഇദം ന കപ്പതീ"തി ദീപേതും പന **മജ്ഝിമേസു ജനപദേസു കപ്പതി നോ പച്ചന്തിമേസു** . സേസം "അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ പഞ്ച ലോണാനീ"തിആദി അനുഞ്ഞാതകം ഉഭയത്ഥ കപ്പതി. യം പന അകപ്പിയന്തി പടിക്ഖിത്തം, തം ഉഭയത്ഥാപി ന കപ്പതി.

അന്തോആദിചതുക്കേ അനുപഖജ്ജ സേയ്യാദിം **അന്തോ ആപജ്ജതി നോ ബഹി,** അജ്ഝോകാസേ സങ്ഘികമഞ്ചാദീനി നിക്ഖിപിത്വാ പക്കമന്തോ **ബഹി ആപജ്ജതി നോ അന്തോ,** സേസം **അന്തോ ചേവ ബഹി ച,** അസാധാരണം **നേവ അന്തോ ന ബഹി**. അന്തോസീമാദിചതുക്കേ ആഗന്തുകോ വത്തം അപൂരേന്തോ **അന്തോസീമായ ആപജ്ജതി,** ഗമിയോ **ബഹിസീമായ** മുസാവാദാദിം **അന്തോസീമായ ച ബഹിസീമായ ച ആപജ്ജതി,**അസാധാരണം ന കത്ഥചി.ഗാമചതുക്കേ അന്തരഘരപടിസംയുത്തം സേഖിയപഞ്ഞത്തിം **ഗാമേ ആപജ്ജതി നോ അരഞ്ഞേ**. ഭിക്ഖുനീ അരുണം ഉട്ഠാപയമാനാ **അരഞ്ഞേ ആപജ്ജതി നോ ഗാമേ**. മുസാവാദാദിം **ഗാമേ ചേവ ആപജ്ജതി അരഞ്ഞേ ച,** അസാധാരണം ന കത്ഥചി.

ചത്താരോ പുബ്ബകിച്ചാതി ''സമ്മജ്ജനീ പദീപോ ച ഉദകം ആസനേന ചാ''തി ഇദം ചതുബ്ബിധം പുബ്ബകരണന്തി വുച്ചതീതി വുത്തം. ''ഛന്ദപാരിസുദ്ധിഉതുക്ഖാനം ഭിക്ഖുഗണനാ ച ഓവാദോ''തി ഇമേ പന ''ചത്താരോ പുബ്ബകിച്ചാ''തി വേദിതബ്ബാ. **ചത്താരോ പത്തകല്ലാതി** ഉപോസഥോ യാവതികാ ച ഭിക്ഖൂ കമ്മപ്പത്താ തേ ആഗതാ ഹോന്തി, സഭാഗാപത്തിയോ ന വിജ്ജന്തി, വജ്ജനീയാ ച പുഗ്ഗലാ തസ്മിം ന ഹോന്തി, പത്തകല്ലന്തി വുച്ചതീതി. **ചത്താരി അനഞ്ഞപാചിത്തിയാനീ**തി ''ഏതദേവ പച്ചയം കരിത്വാ അനഞ്ഞം പാചിത്തിയ''ന്തി ഏവം വുത്താനി അനുപഖജ്ജസേയ്യാകപ്പനസിക്ഖാപദം ''ഏഹാവുസോ ഗാമം വാ നിഗമം വാ''തി സിക്ഖാപദം, സഞ്ചിച്ച കുക്കുച്ചഉപദഹനം, ഉപസ്സുതിതിട്ഠനന്തി ഇമാനി ചത്താരി. **ചതസ്സോ ഭിക്ഖുസമ്മുതിയോതി** ''ഏകരത്തമ്പി ചേ ഭിക്ഖു തിചീവരേന വിപ്പവസേയ്യ അഞ്ഞത്ര ഭിക്ഖുസമ്മുതിയാ, അഞ്ഞം നവം സന്ഥതം കാരാപേയ്യ അഞ്ഞത്ര ഭിക്ഖുസമ്മുതിയാ, തതോ ചേ ഉത്തരി വിപ്പവസേയ്യ അഞ്ഞത്ര ഭിക്ഖുസമ്മുതിയാ, ദുട്ഠുല്ലം ആപത്തിം അനുപസമ്പന്നസ്സ ആരോചേയ്യ അഞ്ഞത്ര ഭിക്ഖുസമ്മുതിയാ''തി ഏവം ആഗതാ തേരസഹി സമ്മുതീഹി മുത്താ **സമ്മുതിയോ**. ഗിലാനചതുക്കേ അഞ്ഞഭേസജ്ജേന കരണീയേന ലോലതായ അഞ്ഞം വിഞ്ഞാപേന്തോ **ഗിലാനോ ആപജ്ജതി,** അഭേസജ്ജകരണീയേന ഭേസജ്ജം വിഞ്ഞാപേന്തോ **അഗിലാനോ ആപജ്ജതി,** മുസാവാദാദിം ഉഭോപി ആപജ്ജന്തി, അസാധാരണം ഉഭോപി നാപജ്ജന്തി. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

ചതുക്കവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

പഞ്ചകവാരവണ്ണനാ

൩൨൫. **പഞ്ചകേസു പഞ്ച പുഗ്ഗലാ നിയതാതി** ആനന്തരിയാനമേവേതം ഗഹണം. **പഞ്ച ഛേദനകാ ആപത്തിയോ** നാമ പമാണാതിക്കന്തേ മഞ്ചപീഠേ നിസീദനകണ്ഡുപ്പടിച്ഛാദിവസ്സികസാടികാസു സുഗതചീവരേ ച വേദിതബ്ബാ. **പഞ്ചഹാകാരേഹീ**തി അലജ്ജിതാ, അഞ്ഞാണതാ, കുക്കുച്ചപ്പകതതാ, അകപ്പിയേ കപ്പിയസഞ്ഞിതാ, കപ്പിയേ അകപ്പിയസഞ്ഞിതാതി ഇമേഹി പഞ്ചഹി. **പഞ്ച ആപത്തിയോ മുസാവാദപച്ചയാതി** പാരാജികഥുല്ലച്ചയദുക്കടസങ്ഘാദിസേസപാചിത്തിയാ. **അനാമന്തചാരോതി** ''സന്തം ഭിക്ഖും അനാപുച്ഛാ പുരേഭത്തം പച്ഛാഭത്തം കുലേസു ചാരിത്തം ആപജ്ജേയ്യാ''തി ഇമസ്സ ആപുച്ഛിത്വാ ചാരസ്സ അഭാവോ. **അനധിട്ഠാനന്തി** ''ഗണഭോജനേ അഞ്ഞത്ര സമയാ''തി വുത്തം സമയം അധിട്ഠഹിത്വാ ഭോജനം

അധിട്ഠാനം നാമ; തഥാ അകരണം **അനധിട്ഠാനം.** **അവികപ്പനാ** നാമ യാ പരമ്പരഭോജനേ വികപ്പനാ വുത്താ, തസ്സാ അകരണം. ഇമാനി ഹി പഞ്ച പിണ്ഡപാതികസ്സ ധുതങ്ഗേനേവ പടിക്ഖിത്താനി. **ഉസ്സങ്കിതപരിസങ്കിതോ**തി യേ പസ്സന്തി, യേ സുണന്തി, തേഹി ഉസ്സങ്കിതോ ചേവ പരിസങ്കിതോ ച. അപി അകുപ്പധമ്മോ ഖീണാസവോപി സമാനോ, തസ്മാ അഗോചരാ പരിഹരിതബ്ബാ. ന ഹി ഏതേസു സന്ദിസ്സമാനോ അയസതോ വാ ഗരഹതോ വാ മുച്ചതി. **സോസാനിക**ന്തി സുസാനേ പതിതകം. **പാപണിക**ന്തി ആപണദ്വാരേ പതിതകം. **ഥൂപചീവര**ന്തി വമ്മികം പരിക്ഖിപിത്വാ ബലികമ്മകതം. **ആഭിസേകിക**ന്തി നഹാനട്ഠാനേ വാ രഞ്ഞോ അഭിസേകട്ഠാനേ വാ ഛഡ്ഡിതചീവരം. **ഭതപടിയാഭത**ന്തി സുസാനം നേത്വാ പുന ആനീതകം. **പഞ്ച മഹാചോരാ** ഉത്തരിമനുസ്സധമ്മേ വുത്താ.

പഞ്ചാപത്തിയോ കായതോ സമുട്ഠന്തീതി പഠമേന ആപത്തിസമുട്ഠാനേന പഞ്ച ആപത്തിയോ ആപജ്ജതി, "ഭിക്ഖു കപ്പിയസഞ്ഞീ സഞ്ഞാചികായ കുടിം കരോതീ"തി ഏവം അന്തരപേയ്യാലേ വുത്താപത്തിയോ. **പഞ്ച ആപത്തിയോ കായതോ ച വാചതോ ചാ**തി തതിയേന ആപത്തിസമുട്ഠാനേന പഞ്ച ആപത്തിയോ ആപജ്ജതി, "ഭിക്ഖു കപ്പിയസഞ്ഞീ സംവിദഹിത്വാ കുടിം കരോതീ"തി ഏവം തത്ഥേവ വുത്താ ആപത്തിയോ. **ദേസനാഗാമിനിയോ**തി ഠപേത്വാ പാരാജികഞ്ച സങ്ഘാദിസേസഞ്ച അവസേസാ.

പഞ്ച കമ്മാനീതി തജ്ജനീയനിയസ്സപബ്ബാജനീയപടിസാരണീയാനി ചത്താരി ഉക്ഖേപനീയഞ്ച തിവിധമ്പി ഏകന്തി പഞ്ച. **യാവതതിയകേ പഞ്ചാ**തി ഉക്ഖിത്താനുവത്തികായ ഭിക്ഖുനിയാ യാവതതിയം സമനുഭാസനായ അപ്പടിനിസ്സജ്ജന്തിയാ പാരാജികം ഥുല്ലച്ചയം ദുക്കടന്തി തിസ്സോ , ഭേദകാനുവത്തകാദിസമനുഭാസനാസു സങ്ഘാദിസേസോ, പാപികായ ദിട്ഠിയാ അപ്പടിനിസ്സഗ്ഗേ പാചിത്തിയം. **അദിന്ന**ന്തി അഞ്ഞേന അദിന്നം. **അവിദിത**ന്തി പടിഗ്ഗണ്ഹാമീതി ചേതനായ അഭാവേന അവിദിതം. **അകപ്പിയ**ന്തി പഞ്ചഹി സമണകപ്പേഹി അകപ്പിയകതം; യം വാ പനഞ്ഞമ്പി അകപ്പിയമംസം അകപ്പിയഭോജനം. **അകതാതിരിത്ത**ന്തി പവാരേത്വാ അതിരിത്തം അകതം. **സമജ്ജദാന**ന്തി നടസമജ്ജാദിദാനം. **ഉസഭദാന**ന്തി ഗോഗണസ്സ അന്തരേ ഉസഭവിസ്സജ്ജനം. **ചിത്തകമ്മദാന**ന്തി ആവാസം കാരേത്വാ തത്ഥ ചിത്തകമ്മം കാരേതും വട്ടതി. ഇദം പന പടിഭാനചിത്തകമ്മദാനം സന്ധായ വുത്തം. ഇമാനി ഹി പഞ്ച കിഞ്ചാപി ലോകസ്സ പുഞ്ഞസമ്മതാനി, അഥ ഖോ അപുഞ്ഞാനി അകുസലാനിയേവ . **ഉപ്പന്നം പടിഭാന**ന്തി ഏത്ഥ പടിഭാനന്തി കഥേതുകമ്യതാ വുച്ചതി. **ഇമേ പഞ്ച ദുപ്പടിവിനോദയാ**തി ന സുപടിവിനോദയാ; ഉപായേന പന കാരണേന അനുരൂപാഹി പച്ചവേക്ഖനാഅനുസാസനാദീഹി സക്കാ പടിവിനോദേതുന്തി അത്ഥോ.

സകചിത്തം പസീദതീതി ഏത്ഥ ഇമാനി വത്ഥൂനി - കടഅന്ധകാരവാസീ **ഫുസ്സദേവത്ഥേരോ** കിര ചേതിയങ്ഗണം സമ്മജ്ജിത്വാ ഏകംസം ഉത്തരാസങ്ഗം കരിത്വാ സിന്ദുവാരകുസുമസന്ഥതമിവ സമവിപ്പകിണ്ണവാലികം ചേതിയങ്ഗണം ഓലോകേന്തോ ബുദ്ധാരമ്മണം പീതിപാമോജ്ജം ഉപ്പാദേത്വാ അട്ഠാസി. തസ്മിം ഖണേ മാരോ പബ്ബതപാദേ നിബ്ബത്തകാളമക്കടോ വിയ ഹുത്വാ ചേതിയങ്ഗണേ ഗോമയം വിപ്പകിരന്തോ ഗതോ. ഥേരോ നാസക്ഖി അരഹത്തം പാപുണിതും, സമ്മജ്ജിത്വാ അഗമാസി. ദുതിയദിവസേപി ജരഗ്ഗവോ ഹുത്വാ താദിസമേവ വിപ്പകാരം അകാസി. തതിയദിവസേ വങ്കപാദം മനുസ്സത്തഭാവം നിമ്മിനിത്വാ

പാദേന പരികസന്തോ അഗമാസി. ഥേരോ “ഏവരൂപോ ബീഭച്ഛപുരിസോ സമന്താ യോജനപ്പമാണേസു ഗോചരഗാമേസു നത്ഥി, സിയാ നു ഖോ മാരോ”തി ചിന്തേത്വാ “മാരോസി ത്വ”ന്തി ആഹ. “ആമ, ഭന്തേ, മാരോമ്ഹി, ന ദാനി തേ വഞ്ചേതും അസക്ഖി”ന്തി. “ദിട്ഠപുബ്ബോ തയാ തഥാഗതോ”തി? “ആമ, ദിട്ഠപുബ്ബോ”തി. “മാരോ നാമ മഹാനുഭാവോ ഹോതി, ഇങ്ഘ താവ ബുദ്ധസ്സ ഭഗവതോ അത്തഭാവസദിസം അത്തഭാവം നിമ്മിനാഹീ”തി? “ന സക്കാ, ഭന്തേ, താദിസം രൂപം നിമ്മിനിതും; അപിച ഖോ പന തംസരിക്ഖകം പതിരൂപകം നിമ്മിനിസ്സാമീ”തി സകഭാവം വിജഹിത്വാ ബുദ്ധരൂപസദിസേന അത്തഭാവേന അട്ഠാസി . ഥേരോ മാരം ഓലോകേത്വാ “അയം താവ സരാഗദോസമോഹോ ഏവം സോഭതി, കഥം നു ഖോ ഭഗവാ ന സോഭതി സബ്ബസോ വീതരാഗദോസമോഹോ”തി ബുദ്ധാരമ്മണം പീതിം പടിലഭിത്വാ വിപസ്സനം വഡ്ഢേത്വാ അരഹത്തം പാപുണി. മാരോ “വഞ്ചിതോമ്ഹി തയാ, ഭന്തേ”തി ആഹ. ഥേരോപി “കിം അത്ഥി ജരമാര, താദിസം വഞ്ചേതു”ന്തി ആഹ. ലോകന്തരവിഹാരേപി ദത്തോ നാമ ദഹരഭിക്ഖു ചേതിയങ്ഗണം സമ്മജ്ജിത്വാ ഓലോകേന്തോ ഓദാതകസിണം പടിലഭി. അട്ഠ സമാപത്തിയോ നിബ്ബത്തേസി. തതോ വിപസ്സനം വഡ്ഢേത്വാ ഫലത്തയം സച്ഛാകാസി.

പരചിത്തം പസീദതീതി ഏത്ഥ ഇമാനി വത്ഥൂനി - **തിസ്സോ** നാമ ദഹരഭിക്ഖു ജമ്ബുകോലചേതിയങ്ഗണം സമ്മജ്ജിത്വാ സങ്കാരഛഡ്ഡനിം ഹത്ഥേന ഗഹേത്വാവ അട്ഠാസി . തസ്മിം ഖണേ **തിസ്സദത്തത്ഥേരോ** നാമ നാവാതോ ഓരുയ്ഹ ചേതിയങ്ഗണം ഓലോകേന്തോ ഭാവിതചിത്തേന സമ്മട്ഠട്ഠാനന്തി ഞത്വാ പഞ്ഹാസഹസ്സം പുച്ഛി, ഇതരോ സബ്ബം വിസ്സജ്ജേസി. അഞ്ഞതരസ്മിമ്പി വിഹാരേ ഥേരോ ചേതിയങ്ഗണം സമ്മജ്ജിത്വാ വത്തം പരിച്ഛിന്ദി. യോനകവിസയതോ ചേതിയവന്ദകാ ചത്താരോ ഥേരാ ആഗന്ത്വാ ചേതിയങ്ഗണം ദിസ്വാ അന്തോ അപ്പവിസിത്വാ ദ്വാരേയേവ ഠത്വാ ഏകോ ഥേരോ അട്ഠ കപ്പേ അനുസ്സരി, ഏകോ സോളസ, ഏകോ വീസതി, ഏകോ തിംസ കപ്പേ അനുസ്സരി.

ദേവതാ അത്തമനാ ഹോന്തീതി ഏത്ഥ ഇദം വത്ഥു - ഏകസ്മിം കിര വിഹാരേ ഏകോ ഭിക്ഖു ചേതിയങ്ഗണഞ്ച ബോധിയങ്ഗണഞ്ച സമ്മജ്ജിത്വാ നഹായിതും ഗതോ. ദേവതാ “ഇമസ്സ വിഹാരസ്സ കതകാലതോ പട്ഠായ ഏവം വത്തം പൂരേത്വാ സമ്മട്ഠപുബ്ബോ ഭിക്ഖു നത്ഥീ”തി പസന്നചിത്താ പുപ്ഫഹത്ഥാ അട്ഠംസു. ഥേരോ ആഗന്ത്വാ “കതരഗാമവാസികാത്ഥാ”തി ആഹ. “ഭന്തേ, ഇധേവ വസാമ, ഇമസ്സ വിഹാരസ്സ കതകാലതോ പട്ഠായ ഏവം വത്തം പൂരേത്വാ സമ്മട്ഠപുബ്ബോ ഭിക്ഖു നത്ഥീതി തുമ്ഹാകം, ഭന്തേ, വത്തേ പസീദിത്വാ പുപ്ഫഹത്ഥാ ഠിതാമ്ഹാ”തി ദേവതാ ആഹംസു.

പാസാദികസംവത്തനികന്തി ഏത്ഥ ഇദം വത്ഥു - ഏകം കിര അമച്ചപുത്തം അഭയത്ഥേരഞ്ച ആരബ്ഭ അയം കഥാ ഉദപാദി “കിം നു ഖോ അമച്ചപുത്തോ പാസാദികോ, അഭയത്ഥേരോതി ഉഭോപി നേ ഏകസ്മിം ഠാനേ ഓലോകേസ്സാമാ”തി. ഞാതകാ അമച്ചപുത്തം അലങ്കരിത്വാ മഹാചേതിയം വന്ദാപേസ്സാമാതി അഗമംസു. ഥേരമാതാപി പാസാദികം ചീവരം കാരേത്വാ പുത്തസ്സ പഹിണി, “പുത്തോ മേ കേസേ ഛിന്ദാപേത്വാ ഇമം ചീവരം പാരുപിത്വാ ഭിക്ഖുസങ്ഘപരിവുതോ മഹാചേതിയം വന്ദതൂ”തി. അമച്ചപുത്തോ ഞാതിപരിവുതോ പാചീനദ്വാരേന ചേതിയങ്ഗണം ആരുള്ഹോ, അഭയത്ഥേരോ ഭിക്ഖുസങ്ഘപരിവുതോ ദക്ഖിണദ്വാരേന ചേതിയങ്ഗണം

ആരുഹിത്വാ ചേതിയങ്ഗണേ തേന സദ്ധിം സമാഗന്ത്വാ ആഹ - "കിം ത്വം, ആവുസോ, മഹല്ലകത്ഥേരസ്സ സമ്മട്ഠട്ഠാനേ കചവരം ഛഡ്ഡേത്വാ മയാ സദ്ധിം യുഗഗ്ഗാഹം ഗണ്ഹാസീ"തി. അതീതത്തഭാവേ കിര അഭയത്ഥേരോ മഹല്ലകത്ഥേരോ നാമ ഹുത്വാ ഗോചരഗാമേ ചേതിയങ്ഗണം സമ്മജ്ജി, അമച്ചപുത്തോ മഹാഉപാസകോ ഹുത്വാ സമ്മട്ഠട്ഠാനേ കചവരം ഗഹേത്വാ ഛഡ്ഡേസി.

സത്ഥുസാസനം കതം ഹോതീതി ഇദം സമ്മജ്ജനവത്തം നാമ ബുദ്ധേഹി വണ്ണിതം, തസ്മാ തം കരോന്തേന സത്ഥുസാസനം കതം ഹോതി. തത്രിദം വത്ഥു - ആയസ്മാ കിര **സാരിപുത്തോ** ഹിമവന്തം ഗന്ത്വാ ഏകസ്മിം പബ്ഭാരേ അസമ്മജ്ജിത്വാവ നിരോധം സമാപജ്ജിത്വാ നിസീദി. ഭഗവാ ആവജ്ജന്തോ ഥേരസ്സ അസമ്മജ്ജിത്വാ നിസിന്നഭാവം ഞത്വാ ആകാസേന ഗന്ത്വാ ഥേരസ്സ പുരതോ അസമ്മട്ഠട്ഠാനേ പാദാനി ദസ്സേത്വാ പച്ചാഗഞ്ഛി. ഥേരോ സമാപത്തിതോ വുട്ഠിതോ ഭഗവതോ പാദാനി ദിസ്വാ ബലവഹിരോത്തപ്പം പച്ചുപട്ഠാപേത്വാ ജണ്ണുകേഹി പതിട്ഠായ "അസമ്മജ്ജിത്വാ നിസിന്നഭാവം വത മേ സത്ഥാ അഞ്ഞാസി, സങ്ഘമജ്ഝേ ദാനി ചോദനം കാരേസ്സാമീ"തി ദസബലസ്സ സന്തികം ഗന്ത്വാ വന്ദിത്വാ നിസീദി. ഭഗവാ "കുഹിം ഗതോസി, സാരിപുത്താ"തി വത്വാ "ന പതിരൂപം ദാനി തേ മയ്ഹം അനന്തരേ ഠാനേ ഠത്വാ വിചരന്തസ്സ അസമ്മജ്ജിത്വാ നിസീദിതു"ന്തി ആഹ. തതോ പട്ഠായ ഥേരോ ഗണ്ഠികപടിമുഞ്ചനട്ഠാനേപി തിട്ഠന്തോ പാദേന കചവരം വിയൂഹിത്വാവ തിട്ഠതി.

അത്തനോ ഭാസപരിയന്തം ന ഉഗ്ഗണ്ഹാതീതി "ഇമസ്മിം വത്ഥുസ്മിം ഏത്തകം സുത്തം ഉപലബ്ഭതി, ഏത്തകോ വിനിച്ഛയോ, ഏത്തകം സുത്തഞ്ച വിനിച്ഛയഞ്ച വക്ഖാമീ"തി ഏവം അത്തനോ ഭാസപരിയന്തം ന ഉഗ്ഗണ്ഹാതി. "അയം ചോദകസ്സ പുരിമകഥാ, അയം പച്ഛിമകഥാ, അയം ചുദിതകസ്സ പുരിമകഥാ, അയം പച്ഛിമകഥാ, ഏത്തകം ഗയ്ഹൂപഗം, ഏത്തകം ന ഗയ്ഹൂപഗ"ന്തി ഏവം അനുഗ്ഗണ്ഹന്തോ പന **പരസ്സ ഭാസപരിയന്തം ന ഉഗ്ഗണ്ഹാതി** നാമ. **ആപത്തിം ന ജാനാതീ**തി പാരാജികം വാ സങ്ഘാദിസേസം വാതി സത്തന്നം ആപത്തിക്ഖന്ധാനം നാനാകരണം ന ജാനാതി. **മൂല**ന്തി ദ്വേ ആപത്തിയാ മൂലാനി കായോ ച വാചാ ച, താനി ന ജാനാതി. **സമുദയ**ന്തി ഛ ആപത്തിസമുട്ഠാനാനി ആപത്തിസമുദയോ നാമ, താനി ന ജാനാതി. പാരാജികാദീനം വത്ഥും ന ജാനാതീതിപി വുത്തം ഹോതി. **നിരോധ**ന്തി അയം ആപത്തി ദേസനായ നിരുജ്ഝതി, വൂപസമ്മതി, അയം വുട്ഠാനേനാതി ഏവം ആപത്തിനിരോധം ന ജാനാതി. സത്ത സമഥേ അജാനന്തോ പന **ആപത്തിനിരോധഗാമിനിപടിപദം** ന ജാനാതി.

അധികരണപഞ്ചകേ **അധികരണം** നാമ ചത്താരി അധികരണാനി. **അധികരണസ്സ മൂലം** നാമ തേത്തിംസ മൂലാനി - വിവാദാധികരണസ്സ ദ്വാദസ മൂലാനി, അനുവാദാധികരണസ്സ ചുദ്ദസ, ആപത്താധികരണസ്സ ഛ, കിച്ചാധികരണസ്സ ഏകം; താനി പരതോ ആവി ഭവിസ്സന്തി. **അധികരണസമുദയോ** നാമ അധികരണസമുട്ഠാനം. വിവാദാധികരണം അട്ഠാരസ ഭേദകരവത്ഥൂനി നിസ്സായ ഉപ്പജ്ജതി; അനുവാദാധികരണം ചതസ്സോ വിപത്തിയോ; ആപത്താധികരണം സത്താപത്തിക്ഖന്ധേ; കിച്ചാധികരണം ചത്താരി സങ്ഘകിച്ചാനീതി ഇമം വിഭാഗം ന ജാനാതീതി അത്ഥോ . **അധികരണനിരോധം ന ജാനാതീ**തി ധമ്മേന വിനയേന സത്ഥുസാസനേന

മൂലാമൂലം ഗന്ത്വാ വിനിച്ഛയസമഥം പാപേതും ന സക്കോതി ; ''ഇദം അധികരണം ദ്വീഹി, ഇദം ചതൂഹി, ഇദം തീഹി ഇദം ഏകേന സമഥേന സമ്മതീ''തി ഏവം സത്ത സമഥേ അജാനന്തോ പന **അധികരണനിരോധഗാമിനിപടിപദം** ന ജാനാതി നാമ. **വത്ഥും ന ജാനാതീ**തി ''ഇദം പാരാജികസ്സ വത്ഥു, ഇദം സങ്ഘാദിസേസസ്സാ''തി ഏവം സത്തന്നം ആപത്തിക്ഖന്ധാനം വത്ഥും ന ജാനാതി. **നിദാന**ന്തി ''സത്തന്നം നിദാനാനം ഇദം സിക്ഖാപദം ഏത്ഥ പഞ്ഞത്തം, ഇദം ഏത്ഥാ''തി ന ജാനാതി. **പഞ്ഞത്തിം ന ജാനാതീ**തി തസ്മിം തസ്മിം സിക്ഖാപദേ പഠമപഞ്ഞത്തിം ന ജാനാതി. **അനുപഞ്ഞത്തി**ന്തി പുനപ്പുനം പഞ്ഞത്തിം ന ജാനാതി. **അനുസന്ധിവചനപഥ**ന്തി കഥാനുസന്ധി-വിനിച്ഛയാനുസന്ധിവസേന വത്ഥും ന ജാനാതി. **ഞത്തിം ന ജാനാതീ**തി സബ്ബേന സബ്ബം ഞത്തിം ന ജാനാതി. **ഞത്തിയാ കരണം ന ജാനാതീ**തി ഞത്തികിച്ചം ന ജാനാതി, ഓസാരണാദീസു നവസു ഠാനേസു ഞത്തികമ്മം നാമ ഹോതി, ഞത്തിദുതിയഞത്തിചതുത്ഥകമ്മേസു ഞത്തിയാ കമ്മപ്പത്തോ ഹുത്വാ തിട്ഠതീതി ന ജാനാതി. **ന പുബ്ബകുസലോ ഹോതി ന അപരകുസലോ**തി പുബ്ബേ കഥേതബ്ബഞ്ച പച്ഛാ കഥേതബ്ബഞ്ച ന ജാനാതി, ഞത്തി നാമ പുബ്ബേ ഠപേതബ്ബാ, പച്ഛാ ന ഠപേതബ്ബാതിപി ന ജാനാതി. **അകാലഞ്ഞൂ ച ഹോതീ**തി കാലം ന ജാനാതി, അനജ്ഝിട്ഠോ അയാചിതോ ഭാസതി, ഞത്തികാലമ്പി ഞത്തിഖേത്തമ്പി ഞത്തിഓകാസമ്പി ന ജാനാതി.

മന്ദത്താ മോമൂഹത്താതി കേവലം അഞ്ഞാണേന മോമൂഹഭാവേന ധുതങ്ഗേ ആനിസംസം അജാനിത്വാ. **പാപിച്ഛോ**തി തേന അരഞ്ഞവാസേന പച്ചയലാഭം പത്ഥയമാനോ. **പവിവേക**ന്തി കായചിത്തഉപധിവിവേകം. **ഇദമത്ഥിത**ന്തി ഇമായ കല്യാണായ പടിപത്തിയാ അത്ഥോ ഏതസ്സാതി ഇദമത്ഥി, ഇദമത്ഥിനോ ഭാവോ ഇദമത്ഥിതാ; തം ഇദമത്ഥിതംയേവ നിസ്സായ ന അഞ്ഞം കിഞ്ചി ലോകാമിസന്തി അത്ഥോ.

ഉപോസഥം ന ജാനാതീതി നവവിധം ഉപോസഥം ന ജാനാതി. **ഉപോസഥകമ്മ**ന്തി അധമ്മേനവഗ്ഗാദിഭേദം ചതുബ്ബിധം ഉപോസഥകമ്മം ന ജാനാതി. **പാതിമോക്ഖ**ന്തി ദ്വേ മാതികാ ന ജാനാതി. **പാതിമോക്ഖുദ്ദേസ**ന്തി സബ്ബമ്പി നവവിധം പാതിമോക്ഖുദ്ദേസം ന ജാനാതി. **പവാരണ**ന്തി നവവിധം പവാരണം ന ജാനാതി. പവാരണാകമ്മം ഉപോസഥകമ്മസദിസമേവ.

അപാസാദികപഞ്ചകേ - **അപാസാദിക**ന്തി കായദുച്ചരിതാദി അകുസലകമ്മം വുച്ചതി. **പാസാദിക**ന്തി കായസുചരിതാദി കുസലകമ്മം വുച്ചതി. **അതിവേല**ന്തി വേലം അതിക്കമ്മ ബഹുതരം കാലം കുലേസു അപ്പം വിഹാരേതി അത്ഥോ. **ഓതാരോ**തി കിലേസാനം അന്തോ ഓതരണം. **സംകിലിട്ഠ**ന്തി ദുട്ഠുല്ലാപത്തികായസംസഗ്ഗാദിഭേദം . **വിസുദ്ധിപഞ്ചകേ**പവാരണാഗ്ഗഹണേന നവവിധാപി പവാരണാ വേദിതബ്ബാ. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

പഞ്ചകവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ഛക്കവാരവണ്ണനാ

൩൨൩. ഛക്കേസു - **ഛ സാമീചിയോ**തി ''സോ ച ഭിക്ഖു അനബ്ഭിതോ, തേ ച ഭിക്ഖൂ ഗാരയ്ഹാ, അയം തത്ഥ സാമീചി'', ''യുഞ്ജന്തായസ്മന്തോ സകം, മാ വോ സകം വിനസ്സാതി അയം തത്ഥ സാമീചി'', ''അയം തേ ഭിക്ഖു

പത്തോ യാവ ഭേദനായ ധാരേതബ്ബോതി അയം തത്ഥ സാമീചി'', ''തതോ നീഹരിത്വാ ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം സംവിഭജിതബ്ബം, അയം തത്ഥ സാമീചി'', ''അഞ്ഞാതബ്ബം പരിപുച്ഛിതബ്ബം പരിപഞ്ഹിതബ്ബം, അയം തത്ഥ സാമീചി'', ''യസ്സ ഭവിസ്സതി സോ ഹരിസ്സതീതി അയം തത്ഥ സാമീചീ''തി ഇമാ ഭിക്ഖുപാതിമോക്ഖേയേവ **ഛ സാമീചിയോ. ഛ ഛേദനകാ**തി പഞ്ചകേ വുത്താ പഞ്ച ഭിക്ഖുനീനം ഉദകസാടികായ സദ്ധിം ഛ. **ഛഹാകാരേഹീ**തി അലജ്ജിതാ അഞ്ഞാണതാ കുക്കുച്ചപകതതാ അകപ്പിയേ കപ്പിയസഞ്ഞിതാ കപ്പിയേ അകപ്പിയസഞ്ഞിതാ സതിസമ്മോസാതി. തത്ഥ ഏകരത്തഛാരത്തസത്താഹാതിക്കമാദീസു ആപത്തിം സതിസമ്മോസേന ആപജ്ജതി. സേസം വുത്തനയമേവ. **ഛ ആനിസംസാ വിനയധരേ**തി പഞ്ചകേ വുത്താ പഞ്ച തസ്സാധേയ്യോ ഉപോസഥോതി ഇമിനാ സദ്ധിം ഛ.

ഛ പരമാനീതി ''ദസാഹപരമം അതിരേകചീവരം ധാരേതബ്ബം, മാസപരമം തേന ഭിക്ഖുനാ തം ചീവരം നിക്ഖിപിതബ്ബം, സന്തരുത്തരപരമം തേന ഭിക്ഖുനാ തതോ ചീവരം സാദിതബ്ബം, ഛക്ഖത്തുപരമം തുണ്ഹീഭൂതേന ഉദ്ദിസ്സ ഠാതബ്ബം, നവം പന ഭിക്ഖുനാ സന്ഥതം കാരാപേത്വാ ഛബ്ബസ്സാനി ധാരേതബ്ബം ഛബ്ബസ്സപരമതാ ധാരേതബ്ബം, തിയോജനപരമം സഹത്ഥാ ധാരേതബ്ബാനി, ദസാഹപരമം അതിരേകപത്തോ ധാരേതബ്ബോ, സത്താഹപരമം സന്നിധികാരകം പരിഭുഞ്ജിതബ്ബാനി, ഛാരത്തപരമം തേന ഭിക്ഖുനാ തേന ചീവരേന വിപ്പവസിതബ്ബം, ചതുക്കംസപരമം, അഡ്ഢതേയ്യകംസപരമം, ദ്വങ്ഗുലപബ്ബപരമം ആദാതബ്ബം, അട്ഠങ്ഗുലപരമം മഞ്ചപടിപാദകം , അട്ഠങ്ഗുലപരമം ദന്തകട്ഠ''ന്തി ഇമാനി **ചുദ്ദസ പരമാനി**. തത്ഥ പഠമാനി ഛ ഏകം ഛക്കം, തതോ ഏകം അപനേത്വാ സേസേസു ഏകേകം പക്ഖിപിത്വാതിആദിനാ നയേന അഞ്ഞാനിപി ഛക്കാനി കാതബ്ബാനി.

ഛ ആപത്തിയോതി തീണി ഛക്കാനി അന്തരപേയ്യാലേ വുത്താനി. **ഛ കമ്മാനീ**തി തജ്ജനീയ-നിയസ്സ-പബ്ബാജനീയ-പടിസാരണീയാനി ചത്താരി, ആപത്തിയാ അദസ്സനേ ച അപ്പടികമ്മേ ച വുത്തദ്വയമ്പി ഏകം, പാപികായ ദിട്ഠിയാ അപ്പടിനിസ്സഗ്ഗേ ഏകന്തി ഛ. **നഹാനേ**തി ഓരേനഡ്ഢമാസം നഹാനേ; വിപ്പകതചീവരാദിഛക്കദ്വയം കഥിനക്ഖന്ധകേ നിദ്ദിട്ഠം. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

ഛക്കവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

സത്തകവാരവണ്ണനാ

൩൨൭. സത്തകേസു - **സത്ത സാമീചിയോ**തി പുബ്ബേ വുത്തേസു ഛസു ''സാ ച ഭിക്ഖുനീ അനബ്ഭിതാ, താ ച ഭിക്ഖുനിയോ ഗാരയ്ഹാ, അയം തത്ഥ സാമീചീ''തി ഇമം പക്ഖിപിത്വാ സത്ത വേദിതബ്ബാ. **സത്ത അധമ്മികാ പടിഞ്ഞാതകരണാ**തി ''ഭിക്ഖു പാരാജികം അജ്ഝാപന്നോ ഹോതി, പാരാജികേന ചോദിയമാനോ 'സങ്ഘാദിസേസം അജ്ഝാപന്നോമ്ഹീ'തി പടിജാനാതി, തം സങ്ഘോ സങ്ഘാദിസേസേന കാരേതി, അധമ്മികം പടിഞ്ഞാതകരണ''ന്തി ഏവം സമഥക്ഖന്ധകേ നിദ്ദിട്ഠാ. ധമ്മികാപി തത്ഥേവ നിദ്ദിട്ഠാ. **സത്തന്നം അനാപത്തി സത്താഹകരണീയേന ഗന്തു**ന്തി വസ്സൂപനായികക്ഖന്ധകേ വുത്തം . **സത്താനിസംസാ വിനയധരേ**തി ''തസ്സാധേയ്യോ ഉപോസഥോ പവാരണാ''തി ഇമേഹി സദ്ധിം പഞ്ചകേ വുത്താ

പഞ്ച സത്ത ഹോന്തി. **സത്ത പരമാനീ**തി ഛക്കേ വുത്താനിയേവ സത്തകവസേന യോജേതബ്ബാനി. **കതചീവര**ന്തിആദീനി ദ്വേ സത്തകാനി കഥിനക്ഖന്ധകേ നിദ്ദിട്ഠാനി.

ഭിക്ഖുസ്സ ന ഹോതി ആപത്തി ദട്ഠബ്ബാ, ഭിക്ഖുസ്സ ഹോതി ആപത്തി ദട്ഠബ്ബാ, ഭിക്ഖുസ്സ ഹോതി ആപത്തി പടികാതബ്ബാതി ഇമാനി തീണി സത്തകാനി, ദ്വേ അധമ്മികാനി, ഏകം ധമ്മികം; താനി തീണിപി ചമ്പേയ്യകേ നിദ്ദിട്ഠാനി. **അസദ്ധമ്മാ**തി അസതം ധമ്മാ, അസന്തോ വാ ധമ്മാ; അസോഭനാ ഹീനാ ലാമകാതി അത്ഥോ. **സദ്ധമ്മാ**തി സതം ബുദ്ധാദീനം ധമ്മാ; സന്തോ വാ ധമ്മാ സുന്ദരാ ഉത്തമാതി അത്ഥോ. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

സത്തകവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

അട്ഠകവാരവണ്ണനാ

൩൨൭. അട്ഠകേസു - **അട്ഠാനിസംസേ**തി ''ന മയം ഇമിനാ ഭിക്ഖുനാ സദ്ധിം ഉപോസഥം കരിസ്സാമ, വിനാ ഇമിനാ ഭിക്ഖുനാ ഉപോസഥം കരിസ്സാമ, ന മയം ഇമിനാ ഭിക്ഖുനാ സദ്ധിം പവാരേസ്സാമ, സങ്ഘകമ്മം കരിസ്സാമ, ആസനേ നിസീദിസ്സാമ, യാഗുപാനേ നിസീദിസ്സാമ, ഭത്തഗ്ഗേ നിസീദിസ്സാമ, ഏകച്ഛന്നേ വസിസ്സാമ, യഥാവുഡ്ഢം അഭിവാദനം പച്ചുട്ഠാനം അഞ്ജലികമ്മം സാമീചികമ്മം കരിസ്സാമ, വിനാ ഇമിനാ ഭിക്ഖുനാ കരിസ്സാമാ''തി ഏവം കോസമ്ബകക്ഖന്ധകേ വുത്തേ ആനിസംസേ. ദുതിയഅട്ഠകേപി ഏസേവ നയോ, തമ്പി ഹി ഏവമേവ കോസമ്ബകക്ഖന്ധകേ വുത്തം.

അട്ഠ യാവതതിയകാതി ഭിക്ഖൂനം തേരസകേ ചത്താരോ, ഭിക്ഖുനീനം സത്തരസകേ ഭിക്ഖൂഹി അസാധാരണാ ചത്താരോതി അട്ഠ. **അട്ഠഹാകാരേഹി കുലാനി ദൂസേതീ**തി കുലാനി ദൂസേതി പുപ്ഫേന വാ ഫലേന വാ ചുണ്ണേന വാ മത്തികായ വാ ദന്തകട്ഠേന വാ വേളുയാ വാ വേജ്ജികായ വാ ജങ്ഘപേസനികേന വാതി ഇമേഹി അട്ഠഹി. **അട്ഠ മാതികാ** ചീവരക്ഖന്ധകേ, അപരാ അട്ഠ കഥിനക്ഖന്ധകേ വുത്താ. **അട്ഠഹി അസദ്ധമ്മേഹീ**തി ലാഭേന അലാഭേന യസേന അയസേന സക്കാരേന അസക്കാരേന പാപിച്ഛതായ പാപമിത്തതായ. **അട്ഠ ലോകധമ്മാ** നാമ ലാഭേ സാരാഗോ, അലാഭേ പടിവിരോധോ; ഏവം യസേ അയസേ, പസംസായ നിന്ദായ, സുഖേ സാരാഗോ, ദുക്ഖേ പടിവിരോധോതി. **അട്ഠങ്ഗികോ മുസാവാദോ**തി ''വിനിധായ സഞ്ഞ''ന്തി ഇമിനാ സദ്ധിം പാളിയം ആഗതേഹി സത്തഹീതി അട്ഠഹി അങ്ഗേഹി അട്ഠങ്ഗികോ.

അട്ഠ ഉപോസഥങ്ഗാനീതി -

''പാണം ന ഹനേ ന ചാദിന്നമാദിയേ,
മുസാ ന ഭാസേ ന ച മജ്ജപോ സിയാ;
അബ്രഹ്മചരിയാ വിരമേയ്യ മേഥുനാ,
രത്തിം ന ഭുഞ്ജേയ്യ വികാലഭോജനം.

''മാലം ന ധാരേ ന ച ഗന്ധമാചരേ,
മഞ്ചേ ഛമായംവ സയേഥ സന്ഥതേ;

ഏതഞ്ഹി അട്ഠങ്ഗികമാഹുപോസഥം,
ബുദ്ധേന ദുക്ഖന്തഗുനാ പകാസിത''ന്തി. (അം നിം ൯.൩൪);

ഏവം വുത്താനി അട്ഠ. **അട്ഠ ദൂതേയ്യങ്ഗാനീ**തി ''ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സോതാ ച ഹോതി സാവേതാ ചാ''തിആദിനാ നയേന സങ്ഘഭേദകേ വുത്താനി. **തിത്ഥിയവത്താനി** മഹാഖന്ധകേ നിദ്ദിട്ഠാനി. **അനതിരിത്താ** ച **അതിരിത്താ** ച പവാരണാസിക്ഖാപദേ നിദ്ദിട്ഠാ. **അട്ഠന്നം പച്ചുട്ഠാതബ്ബ**ന്തി ഭത്തഗ്ഗേ വുഡ്ഢഭിക്ഖുനീനം, ആസനമ്പി താസംയേവ ദാതബ്ബം. **ഉപാസികാ**തി വിസാഖാ. **അട്ഠാനിസംസാ വിനയധരേ**തി പഞ്ചകേ വുത്തേസു പഞ്ചസു ''തസ്സാധേയ്യോ ഉപോസഥോ, പവാരണാ, സങ്ഘകമ്മ''ന്തി ഇമേ തയോ പക്ഖിപിത്വാ അട്ഠ വേദിതബ്ബാ. **അട്ഠ പരമാനീ**തി പുബ്ബേ വുത്തപരമാനേവ അട്ഠകവസേന യോജേത്വാ വേദിതബ്ബാനി. **അട്ഠസു ധമ്മേസു സമ്മാ വത്തിതബ്ബ**ന്തി ''ന പകതത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ ഉപോസഥോ ഠപേതബ്ബോ, ന പവാരണാ ഠപേതബ്ബാ''തിആദിനാ നയേന സമഥക്ഖന്ധകേ നിദ്ദിട്ഠേസു അട്ഠസു. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

അട്ഠകവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

നവകവാരവണ്ണനാ

൩൨൯. നവകേസു - **നവ ആഘാതവത്ഥൂനീ**തി ''അനത്ഥം മേ അചരീ''തിആദീനി നവ. **നവ ആഘാതപടിവിനയാ**തി ''അനത്ഥം മേ അചരി, തം കുതേത്ഥ ലബ്ഭാതി ആഘാതം പടിവിനേതീ''തിആദീനി നവ. **നവ വിനീതവത്ഥൂനീ**തി നവഹി ആഘാതവത്ഥൂഹി ആരതി വിരതി പടിവിരതി സേതുഘാതോ. **നവഹി സങ്ഘോ ഭിജ്ജതീ**തി ''നവന്നം വാ, ഉപാലി, അതിരേകനവന്നം വാ സങ്ഘരാജി ചേവ ഹോതി സങ്ഘഭേദോ ചാ''തി. **നവ പരമാനീ**തി പുബ്ബേ വുത്തപരമാനേവ നവകവസേന യോജേത്വാ വേദിതബ്ബാനി. **നവ തണ്ഹാമൂലകാ** നാമ തണ്ഹം പടിച്ച പരിയേസനാ, പരിയേസനം പടിച്ച ലാഭോ, ലാഭം പടിച്ച വിനിച്ഛയോ, വിനിച്ഛയം പടിച്ച ഛന്ദരാഗോ, ഛന്ദരാഗം പടിച്ച അജ്ഝോസാനം, അജ്ഝോസാനം പടിച്ച പരിഗ്ഗഹോ, പരിഗ്ഗഹം പടിച്ച മച്ഛരിയം, മച്ഛരിയം പടിച്ച ആരക്ഖാ, ആരക്ഖാധികരണം ദണ്ഡാദാനസത്ഥാദാനകലഹവിഗ്ഗഹവിവാദതുവംതുവംപേസുഞ്ഞമുസാവാദാ. **നവ വിധമാനാ**തി ''സേയ്യസ്സ സേയ്യോഹമസ്മീ''തിമാനാദയോ. **നവ ചീവരാനീ**തി തിചീവരന്തി വാ വസ്സികസാടികാതി വാതിആദിനാ നയേന വുത്താനി. **ന വികപ്പേതബ്ബാനീ**തി അധിട്ഠിതകാലതോ പട്ഠായ ന വികപ്പേതബ്ബാനി . **നവ അധമ്മികാനി ദാനാനീ**തി സങ്ഘസ്സ പരിണതം അഞ്ഞസങ്ഘസ്സ വാ ചേതിയസ്സ വാ പുഗ്ഗലസ്സ വാ പരിണാമേതി, ചേതിയസ്സ പരിണതം അഞ്ഞചേതിയസ്സ വാ സങ്ഘസ്സ വാ പുഗ്ഗലസ്സ വാ പരിണാമേതി , പുഗ്ഗലസ്സ പരിണതം അഞ്ഞപുഗ്ഗലസ്സ വാ സങ്ഘസ്സ വാ ചേതിയസ്സ വാ പരിണാമേതീതി ഏവം വുത്താനി.

നവ പടിഗ്ഗഹപരിഭോഗാതി ഏതേസംയേവ ദാനാനം പടിഗ്ഗഹാ ച പരിഭോഗാ ച. **തീണി ധമ്മികാനി ദാനാനീ**തി സങ്ഘസ്സ നിന്നം സങ്ഘസ്സേവ ദേതി, ചേതിയസ്സ നിന്നം ചേതിയസ്സേവ, പുഗ്ഗലസ്സ നിന്നം പുഗ്ഗലസ്സേവ ദേതീതി ഇമാനി തീണി. പടിഗ്ഗഹപടിഭോഗാപി തേസംയേവ പടിഗ്ഗഹാ ച പരിഭോഗാ ച. **നവ അധമ്മികാ സഞ്ഞത്തിയോ**തി അധമ്മവാദിപുഗ്ഗലോ,

അധമ്മവാദിസമ്ബഹുലാ, അധമ്മവാദിസങ്ഘോതി ഏവം തീണി തികാനി സമഥക്ഖന്ധകേ നിദ്ദിട്ഠാനി. **ധമ്മികാ സഞ്ഞത്തിയോ**പി ധമ്മവാദീ പുഗ്ഗലോതിആദിനാ നയേന തഥേവ നിദ്ദിട്ഠാ. **അധമ്മകമ്മേ ദ്വേ നവകാനി** ഓവാദവഗ്ഗസ്സ പഠമസിക്ഖാപദനിദ്ദേസേ പാചിത്തിയവസേന വുത്താനി. **ധമ്മകമ്മേ ദ്വേ നവകാനി** തഥേവ ദുക്കടവസേന വുത്താനി. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

നവകവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ദസകവാരവണ്ണനാ

൩൩൦. ദസകേസു - **ദസ ആഘാതവത്ഥൂനീ**തി നവകേസു വുത്താനി നവ "അട്ഠാനേ വാ പന ആഘാതോ ജായതീ"തി ഇമിനാ സദ്ധിം ദസ ഹോന്തി. **ആഘാതപടിവിനയാ**പി തത്ഥ വുത്താ നവ "അട്ഠാനേ വാ പന ആഘാതോ ജായതി, തം കുതേത്ഥ ലബ്ഭാതി ആഘാതം പടിവിനേതീ"തി ഇമിനാ സദ്ധിം ദസ വേദിതബ്ബാ. **ദസ വിനീതവത്ഥൂനീ**തി ദസഹി ആഘാതവത്ഥൂഹി വിരതിസങ്ഖാതാനി ദസ. **ദസവത്ഥുകാ മിച്ഛാദിട്ഠീ**തി "നത്ഥി ദിന്ന"ന്തിആദിവസേന വേദിതബ്ബാ, "അത്ഥി ദിന്ന"ന്തിആദിവസേന **സമ്മാദിട്ഠി,** "സസ്സതോ ലോകോ"തിആദിനാ വസേന പന **അന്തഗ്ഗാഹികാ ദിട്ഠി** വേദിതബ്ബാ. **ദസ മിച്ഛത്താ**തി മിച്ഛാദിട്ഠിആദയോ മിച്ഛാവിമുത്തിപരിയോസാനാ, വിപരീതാ **സമ്മത്താ**. **സലാകഗ്ഗാഹാ** സമഥക്ഖന്ധകേ നിദ്ദിട്ഠാ.

ദസഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഉബ്ബാഹികായ സമ്മന്നിതബ്ബോതി "സീലവാ ഹോതീ"തിആദിനാ നയേന സമഥക്ഖന്ധകേ വുത്തേഹി ദസഹി. **ദസ ആദീനവാ രാജന്തേപുരപ്പവേസനേ** രാജസിക്ഖാപദേ നിദ്ദിട്ഠാ. **ദസ ദാനവത്ഥൂനീ**തി അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാ ഗന്ധം വിലേപനം സേയ്യാവസഥം പദീപേയ്യം. **ദസ രതനാനീ**തി മുത്താമണിവേളുരിയാദീനി. **ദസ പംസുകൂലാനീ**തി സോസാനികം, പാപണികം , ഉന്ദൂരക്ഖായിതം, ഉപചികക്ഖായിതം, അഗ്ഗിദഡ്ഢം, ഗോഖായിതം, അജികക്ഖായിതം, ഥൂപചീവരം, ആഭിസേകിയം, ഭതപടിയാഭതന്തി ഏതേസു ഉപസമ്പന്നേന ഉസ്സുക്കം കാതബ്ബം. **ദസ ചീവരധാരണാ**തി "സബ്ബനീലകാനി ചീവരാനി ധാരേന്തീ"തി വുത്തവസേന ദസാതി കുരുന്ദിയം വുത്തം. മഹാഅട്ഠകഥായം പന "നവസു കപ്പിയചീവരേസു ഉദകസാടികം വാ സങ്കച്ചികം വാ പക്ഖിപിത്വാ ദസാ"തി വുത്തം.

അവന്ദനീയപുഗ്ഗലാ സേനാസനക്ഖന്ധകേ നിദ്ദിട്ഠാ. **ദസ അക്കോസവത്ഥൂനി** ഓമസവാദേ നിദ്ദിട്ഠാനി. **ദസ ആകാരാ** പേസുഞ്ഞസിക്ഖാപദേ നിദ്ദിട്ഠാ. **ദസ സേനാസനാനീ**തി മഞ്ചോ, പീഠം, ഭിസി, ബിമ്ബോഹനം, ചിമിലികാ, ഉത്തരത്ഥരണം, തട്ടികാ, ചമ്മഖണ്ഡോ, നിസീദനം, തിണസന്ഥാരോ, പണ്ണസന്ഥാരോതി. **ദസ വരാനി യാചിംസൂ**തി വിസാഖാ അട്ഠ, സുദ്ധോദനമഹാരാജാ ഏകം, ജീവകോ ഏകം. **യാഗുആനിസംസാ** ച **അകപ്പിയമംസാനി** ച ഭേസജ്ജക്ഖന്ധകേ നിദ്ദിട്ഠാനി. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

ദസകവാരവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ഏകാദസകവാരവണ്ണനാ

൩൩൧. ഏകാദസകേസു - **ഏകാദസാ**തി പണ്ഡകാദയോ ഏകാദസ. **ഏകാദസ പാദുകാ**തി ദസ രതനമയാ, ഏകാ കട്ഠപാദുകാ. തിണപാദുകമുഞ്ജപാദുകപബ്ബജപാദുകാദയോ പന കട്ഠപാദുകസങ്ഗഹമേവ ഗച്ഛന്തി. **ഏകാദസ പത്താ**തി തമ്ബലോഹമയേന വാ ദാരുമയേന വാ സദ്ധിം ദസ രതനമയാ. **ഏകാദസ ചീവരാനീ**തി സബ്ബനീലകാദീനി ഏകാദസ. **യാവതതിയകാ**തി ഉക്ഖിത്താനുവത്തികാ ഭിക്ഖുനീ, സങ്ഘാദിസേസാ അട്ഠ, അരിട്ഠോ, ചണ്ഡകാളീതി. **ഏകാദസ അന്തരായികാ** നാമ ''നസി അനിമിത്താ''തി ആദയോ. **ഏകാദസ ചീവരാനി അധിട്ഠാതബ്ബാനീ**തി തിചീവരം, വസ്സികസാടികാ, നിസീദനം, പച്ചത്ഥരണം, കണ്ഡുപ്പടിച്ഛാദി, മുഖപുഞ്ഛനചോളം, പരിക്ഖാരചോളം, ഉദകസാടികാ, സങ്കച്ചികാതി. **ന വികപ്പേതബ്ബാനീ**തി ഏതാനേവ അധിട്ഠിതകാലതോ പട്ഠായ ന വികപ്പേതബ്ബാനി. **ഗണ്ഠികാ** ച **വിധാ** ച സുത്തമയേന സദ്ധിം ഏകാദസ ഹോന്തി, തേ സബ്ബേ ഖുദ്ദകക്ഖന്ധകേ നിദ്ദിട്ഠാ. **പഥവിയോ** പഥവിസിക്ഖാപദേ നിദ്ദിട്ഠാ. **നിസ്സയപടിപസ്സദ്ധിയോ** ഉപജ്ഝായമ്ഹാ പഞ്ച, ആചരിയമ്ഹാ ഛ; ഏവം ഏകാദസ. **അവന്ദിയപുഗ്ഗലാ** നഗ്ഗേന സദ്ധിം ഏകാദസ, തേ സബ്ബേ സേനാസനക്ഖന്ധകേ നിദ്ദിട്ഠാ . **ഏകാദസ പരമാനി** പുബ്ബേ വുത്തേസു ചുദ്ദസസു ഏകാദസകവസേന യോജേത്വാ വേദിതബ്ബാനി. **ഏകാദസ വരാനീ**തി മഹാപജാപതിയാ യാചിതവരേന സദ്ധിം പുബ്ബേ വുത്താനി ദസ. **ഏകാദസ സീമാദോസാ**തി ''അതിഖുദ്ദകം സീമം സമ്മന്നന്തീ''തിആദിനാ നയേന കമ്മവഗ്ഗേ ആഗമിസ്സന്തി.

അക്കോസകപരിഭാസകേ പുഗ്ഗലേ ഏകാദസാദീനവാ നാമ ''യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്കോസകോ പരിഭാസകോ അരിയൂപവാദീ, സബ്രഹ്മചാരീനം അട്ഠാനമേതം അനവകാസോ യം സോ ഏകാദസന്നം ബ്യസനാനം അഞ്ഞതരം ബ്യസനം ന നിഗച്ഛേയ്യ. കതമേസം ഏകാദസന്നം? അനധിഗതം നാധിഗച്ഛതി, അധിഗതാ പരിഹായതി, സദ്ധമ്മസ്സ ന വോദായന്തി, സദ്ധമ്മേസു വാ അധിമാനികോ ഹോതി, അനഭിരതോ വാ ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, അഞ്ഞതരം വാ സംകിലിട്ഠം ആപത്തിം ആപജ്ജതി, സിക്ഖം വാ പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തതി, ഗാള്ഹം വാ രോഗാതങ്കം ഫുസതി, ഉമ്മാദം വാ പാപുണാതി ചിത്തക്ഖേപം വാ, സമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി, കായസ്സ ഭേദാ പരമ്മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതീ''തി (അം॰ നി॰ ൧൧.൬). ഏത്ഥ ച **സദ്ധമ്മോ**തി ബുദ്ധവചനം അധിപ്പേതം.

ആസേവിതായാതി ആദിതോ പട്ഠായ സേവിതായ. **ഭാവിതായാ**തി നിപ്ഫാദിതായ വഡ്ഢിതായ

വാ. **ബഹുലീകതായാ**തി പുനപ്പുനം കതായ. **യാനീകതായാ**തി സുയുത്തയാനസദിസായ കതായ. **വത്ഥുകതായാ**തി യഥാ പതിട്ഠാ ഹോതി; ഏവം കതായ. **അനുട്ഠിതായാ**തി അനു അനു പവത്തിതായ; നിച്ചാധിട്ഠിതായാതി അത്ഥോ. **പരിചിതായാ**തി സമന്തതോ ചിതായ; സബ്ബദിസാസു ചിതായ ആചിതായ ഭാവിതായ അഭിവഡ്ഢിതായാതി അത്ഥോ. **സുസമാരദ്ധായാ**തി സുട്ഠു സമാരദ്ധായ; വസീഭാവം ഉപനീതായാതി അത്ഥോ. **ന പാപകം സുപിന**ന്തി പാപകമേവ ന പസ്സതി, ഭദ്രകം പന വുഡ്ഢികാരണഭൂതം പസ്സതി. **ദേവതാ രക്ഖന്തീ**തി ആരക്ഖദേവതാ ധമ്മികം

രക്ഖം പച്ചുപട്ഠാപേന്തി. **തുവടം ചിത്തം സമാധിയതീ**തി ഖിപ്പം ചിത്തം സമാധിയതി. **ഉത്തരി അപ്പടിവിജ്ഝന്തോ**തി മേത്താഝാനതോ ഉത്തരിം അരഹത്തം അസച്ഛികരോന്തോ സേഖോ വാ പുഥുജ്ജനോ വാ ഹുത്വാ കാലം കരോന്തോ ബ്രഹ്മലോകൂപഗോ ഹോതി. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

ഏകാദസകവാരവണ്ണനാ പരിയോസാനാ

ഏകുത്തരികവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ഉപോസഥാദിപുച്ഛാവിസ്സജ്ജനാ

൩൩൨. "ഉപോസഥകമ്മസ്സ കോ ആദീ"തിആദീനം പുച്ഛാനം വിസ്സജ്ജനേ **സാമഗ്ഗീ ആദീ**തി "ഉപോസഥം കരിസ്സാമാ"തി സീമം സോധേത്വാ ഛന്ദപാരിസുദ്ധിം ആഹരിത്വാ സന്നിപതിതാനം കായസാമഗ്ഗീ ആദി. **കിരിയാ മജ്ഝേ**തി പുബ്ബകിച്ചം കത്വാ പാതിമോക്ഖുദ്ദേസാരണകിരിയാ മജ്ഝേ. **നിട്ഠാനം പരിയോസാന**ന്തി "തത്ഥ സബ്ബേഹേവ സമഗ്ഗേഹി സമ്മോദമാനേഹി അവിവദമാനേഹി സിക്ഖിതബ്ബ"ന്തി ഇദം പാതിമോക്ഖനിട്ഠാനം പരിയോസാനം. **പവാരണാകമ്മസ്സ സാമഗ്ഗീ ആദീ**തി "പവാരണം കരിസ്സാമാ"തി സീമം സോധേത്വാ ഛന്ദപവാരണം ആഹരിത്വാ സന്നിപതിതാനം കായസാമഗ്ഗീ ആദി. **കിരിയാ മജ്ഝേ**തി പവാരണാഞത്തി ച പവാരണാകഥാ ച മജ്ഝേ, സങ്ഘനവകസ്സ "പസ്സന്തോ പടികരിസ്സാമീ"തി വചനം പരിയോസാനം. തജ്ജനീയകമ്മാദീസു **വത്ഥു** നാമ യേന വത്ഥുനാ കമ്മാരഹോ ഹോതി, തം വത്ഥു. **പുഗ്ഗലോ**തി യേന തം വത്ഥു കതം, സോ പുഗ്ഗലോ. **കമ്മവാചാ പരിയോസാന**ന്തി "കതം സങ്ഘേന ഇത്ഥന്നാമസ്സ ഭിക്ഖുനോ തജ്ജനീയകമ്മം, ഖമതി സങ്ഘസ്സ, തസ്മാ തുണ്ഹീ, ഏവമേതം ധാരയാമീ"തി ഏവം തസ്സാ തസ്സാ കമ്മവാചായ അവസാനവചനം പരിയോസാനം. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി

ഉപോസഥാദിപുച്ഛാവിസ്സജ്ജനാവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

അത്ഥവസപകരണാവണ്ണനാ

൩൩൪. അത്ഥവസപകരണേ - **ദസ അത്ഥവസേ**തിആദീസു യം വത്തബ്ബം തം പഠമപാരാജികവണ്ണനായമേവ വുത്തം. **യം സങ്ഘസുട്ഠു തം സങ്ഘഫാസൂ**തിആദീസു ഉപരിമം ഉപരിമം പദം ഹേട്ഠിമസ്സ ഹേട്ഠിമസ്സ പദസ്സ അത്ഥോ.

അത്ഥസതം ധമ്മസതന്തിആദിമ്ഹി പന യദേതം ദസസു പദേസു ഏകേകം മൂലം കത്വാ ദസക്ഖത്തും യോജനായ പദസതം വുത്തം. തത്ഥ പച്ഛിമസ്സ പച്ഛിമസ്സ പദസ്സ വസേന അത്ഥസതം പുരിമസ്സ പുരിമസ്സ വസേന ധമ്മസതം വേദിതബ്ബം. അഥ വാ യേ ദസ അത്ഥവസേ പടിച്ച തഥാഗതേന സാവകാനം സിക്ഖാപദം പഞ്ഞത്തം, യേ പുബ്ബേ പഠമപാരാജികവണ്ണനായം "തത്ഥ സങ്ഘസുട്ഠുതാ നാമ സങ്ഘസ്സ സുട്ഠുഭാവോ 'സുട്ഠു ദേവാ'തി ആഗതട്ഠാനേ വിയ 'സുട്ഠു ഭന്തേ'തി വചനസമ്പടിച്ഛനഭാവോ, യോ ച തഥാഗതസ്സ വചനം സമ്പടിച്ഛതി, തസ്സ തം ദീഘരത്തം ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, തസ്മാ സങ്ഘസ്സ 'സുട്ഠു ഭന്തേ'തി മമ വചനസമ്പടിച്ഛനത്ഥം പഞ്ഞപേസ്സാമി അസമ്പടിച്ഛനേ ആദീനവം സമ്പടിച്ഛനേ ച ആനിസംസം ദസ്സേത്വാ ന ബലക്കാരേന അഭിഭവിത്വാതി ഏതമത്ഥം ആവികരോന്തോ ആഹ - സങ്ഘസുട്ഠുതായാ"തി ഏവമാദിനാ നയേന വണ്ണിതാ, തേസം ഇധ ദസക്ഖത്തും ആഗതത്താ അത്ഥസതം തദത്ഥജോതകാനഞ്ച പദാനം വസേന ധമ്മസതം വേദിതബ്ബം. ഇദാനി അത്ഥജോതകാനം നിരുത്തീനം വസേന നിരുത്തിസതം, ധമ്മഭൂതാനം നിരുത്തീനം വസേന നിരുത്തിസതന്തി ദ്വേ നിരുത്തിസതാനി, അത്ഥസതേ ഞാണസതം, ധമ്മസതേ ഞാണസതം, ദ്വീസു നിരുത്തിസതേസു ദ്വേ ഞാണസതാനീതി ചത്താരി ഞാണസതാനി ച വേദിതബ്ബാനി.

‘‘അത്ഥസതം ധമ്മസതം, ദ്വേ നിരുത്തിസതാനി;
ചത്താരി ഞാണസതാനി, അത്ഥവസേ പകരണേ’’തി.

ഇതി ഹി യം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തന്തി.

ഇതി സമന്തപാസാദികായ വിനയസംവണ്ണനായ

മഹാവഗ്ഗവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

പഠമഗാഥാസങ്ഗണികം

സത്തനഗരേസു പഞ്ഞത്തസിക്ഖാപദവണ്ണനാ

൩൩൭. **ഏകംസം ചീവരം കത്വാ**തി ഏകസ്മിം അംസകൂടേ ചീവരം കത്വാ; സാധുകം ഉത്തരാസങ്ഗം കത്വാതി അത്ഥോ. **പഗ്ഗണ്ഹിത്വാന അഞ്ജലി**ന്തി ദസനഖസമോധാനസമുജ്ജലം അഞ്ജലിം ഉക്ഖിപിത്വാ. **ആസീസമാനരൂപോ വാ**തി പച്ചാസീസമാനരൂപോ വിയ. **കിസ്സ ത്വം ഇധ മാഗതോ**തി കേന കാരണേന കിമത്ഥം പത്ഥയമാനോ ത്വം ഇധ ആഗതോ. കോ ഏവമാഹ? സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ. കം ഏവമാഹ? ആയസ്മന്തം ഉപാലിം. ഇതി ആയസ്മാ ഉപാലി ഭഗവന്തം ഉപസങ്കമിത്വാ ''ദ്വീസു വിനയേസൂ''തി ഇമം ഗാഥം പുച്ഛി. അഥസ്സ ഭഗവാ ''ഭദ്ദകോ തേ ഉമ്മങ്ഗോ''തിആദീനി വത്വാ തം വിസ്സജ്ജേസി. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ. ഇതി ഇമേ സബ്ബപഞ്ഹേ ബുദ്ധകാലേ ഉപാലിത്ഥേരോ പുച്ഛി. ഭഗവാ ബ്യാകാസി. സങ്ഗീതികാലേ പന മഹാകസ്സപത്ഥേരോ പുച്ഛി. ഉപാലിത്ഥേരോ ബ്യാകാസി.

തത്ഥ **ഭദ്ദകോ തേ ഉമ്മങ്ഗോ**തി ഭദ്ദകാ തേ പഞ്ഹാ; പഞ്ഹാ ഹി അവിജ്ജന്ധകാരതോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ ഠിതത്താ ''ഉമ്മങ്ഗോ''തി വുച്ചതി. **തഗ്ഘാ**തി കാരണത്ഥേ നിപാതോ. യസ്മാ മം പുച്ഛസി, തസ്മാ തേ അഹമക്ഖിസ്സന്തി അത്ഥോ. സമ്പടിച്ഛനത്ഥേ വാ, ''തഗ്ഘാ''തി ഹി ഇമിനാ വചനം സമ്പടിച്ഛിത്വാ അക്ഖിസ്സന്തി ആഹ. ''സമാദഹിത്വാ വിസിബ്ബേന്തി, സാമിസേന, സസിത്ഥക''ന്തി ഇമാനി തീണിയേവ സിക്ഖാപദാനി ഭഗ്ഗേസു പഞ്ഞത്താനി.

ചതുവിപത്തിവണ്ണനാ

൩൩൮. **യം തം പുച്ഛിമ്ഹാ**തി യം ത്വം അപുച്ഛിമ്ഹാ. **അകിത്തയീ**തി അഭാസി. **നോ**തി അമ്ഹാകം . **തം തം ബ്യാകത**ന്തി യം യം പുട്ഠം, തം തദേവ ബ്യാകതം. **അനഞ്ഞഥാ**തി അഞ്ഞഥാ അകത്വാ ബ്യാകതം.

യേ ദുട്ഠുല്ലാ സാ സീലവിപത്തീതി ഏത്ഥ കിഞ്ചാപി സീലവിപത്തി നാമ പഞ്ഹേ നത്ഥി, അഥ ഖോ ദുട്ഠുല്ലം വിസ്സജ്ജേതുകാമതായേതം വുത്തം. ചതൂസു ഹി വിപത്തീസു ദുട്ഠുല്ലം ഏകായ വിപത്തിയാ സങ്ഗഹിതം, അദുട്ഠുല്ലം തീഹി വിപത്തീഹി സങ്ഗഹിതം. തസ്മാ ''യേ ദുട്ഠുല്ലാ സാ സീലവിപത്തീ''തി വത്വാ തമേവ വിത്ഥാരതോ ദസ്സേതും ''പാരാജികം സങ്ഘാദിസേസോ സീലവിപത്തീതി വുച്ചതീ''തി ആഹ.

ഇദാനി തിസ്സന്നം വിപത്തീനം വസേന അദുട്ഠുല്ലം ദസ്സേതും ''ഥുല്ലച്ചയ''ന്തിആദിമാഹ. തത്ഥ **യോ ചായം, അക്കോസതി ഹസാധിപ്പായോ**തി ഇദം ദുബ്ഭാസിതസ്സ വത്ഥുദസ്സനത്ഥം വുത്തം.

അബ്ഭാചിക്ഖന്തീതി ''തഥാഹം ഭഗവതാ ധമ്മം ദേസിതം ആജാനാമീ''തി വദന്താ അബ്ഭാചിക്ഖന്തി.

അയം സാ ആജീവവിപത്തിസമ്മതാതി അയം ഛഹി സിക്ഖാപദേഹി സങ്ഗഹിതാ ആജീവവിപത്തി നാമ ചതുത്ഥാ വിപത്തി സമ്മതാതി ഏത്താവതാ ''അദുട്ഠുല്ല''ന്തി ഇദം വിസ്സജ്ജിതം ഹോതി.

ഇദാനി ''യേ ച യാവതതിയകാ''തി പഞ്ഹം വിസ്സജ്ജേതും ''ഏകാദസാ''തിആദിമാഹ.

ഛേദനകാദിവണ്ണനാ

൩൩൭. യസ്മാ പന ''യേ ച യാവതതിയകാ''തി അയം പഞ്ഹോ ''ഏകാദസ യാവതതിയകാ''തി ഏവം സങ്ഖാവസേന വിസ്സജ്ജിതോ, തസ്മാ സങ്ഖാനുസന്ധിവസേനേവ **''കതി ഛേദനകാനീ''**തിആദികേ അഞ്ഞേ അന്തരാപഞ്ഹേ പുച്ഛി. തേസം വിസ്സജ്ജനത്ഥം **''ഛ ഛേദനകാനീ''**തിആദി വുത്തം. തത്ഥ ''ഏകം ഭേദനകം, ഏകം ഉദ്ദാലനകം, സോദസ ജാനന്തി പഞ്ഞത്താ''തി ഇദമേവ അപുബ്ബം. സേസം മഹാവഗ്ഗേ വിഭത്തമേവ. യം പനേതം അപുബ്ബം തത്ഥ **ഏകം ഭേദനക**ന്തി സൂചിഘരം. **ഏകം ഉദ്ദാലനക**ന്തി തൂലോനദ്ധമഞ്ചപീഠം. **സോദസാ**തി സോളസ. **ജാനന്തി പഞ്ഞത്താ**തി ''ജാന''ന്തി ഏവം വത്വാ പഞ്ഞത്താ, തേ ഏവം വേദിതബ്ബാ - ''ജാനം സങ്ഘികം ലാഭം പരിണതം അത്തനോ പരിണാമേയ്യ, ജാനം പുബ്ബുപഗതം ഭിക്ഖും അനുപഖജ്ജ നിസജ്ജം കപ്പേയ്യ, ജാനം സപ്പാണകം ഉദകം തിണം വാ മത്തികം വാ സിഞ്ചേയ്യ വാ സിഞ്ചാപേയ്യ വാ, ജാനം ഭിക്ഖുനിപരിപാചിതം പിണ്ഡപാതം ഭുഞ്ജേയ്യ, ജാനം ആസാദനാപേക്ഖോ ഭുത്തസ്മിം പാചിത്തിയം, ജാനം സപ്പാണകം ഉദകം പരിഭുഞ്ജേയ്യ, ജാനം യഥാധമ്മം നിഹതാധികരണം, ജാനം ദുട്ഠുല്ലം ആപത്തിം പടിച്ഛാദേയ്യ, ജാനം ഊനവീസതിവസ്സം പുഗ്ഗലം ഉപസമ്പാദേയ്യ, ജാനം ഥേയ്യസത്ഥേന സദ്ധിം, ജാനം തഥാവാദിനാ ഭിക്ഖുനാ അകതാനുധമ്മേന, ജാനം തഥാനാസിതം സമണുദ്ദേസം, ജാനം സങ്ഘികം ലാഭം പരിണതം പുഗ്ഗലസ്സ പരിണാമേയ്യ, ജാനം പാരാജികം ധമ്മം അജ്ഝാപന്നം ഭിക്ഖുനിം നേവ അത്തനാ പടിചോദേയ്യ, ജാനം ചോരിം വജ്ഝം വിദിതം അനപലോകേത്വാ, ജാനം സഭിക്ഖുകം ആരാമം അനാപുച്ഛാ പവിസേയ്യാ''തി.

അസാധാരണാദിവണ്ണനാ

൩൩൮. ഇദാനി ''സാധാരണം അസാധാരണ''ന്തി ഇമം പുരിമപഞ്ഹം വിസ്സജ്ജേന്തോ **''വീസം ദ്വേ സതാനീ''**തിആദിമാഹ. തത്ഥ ഭിക്ഖുനീഹി അസാധാരണേസു **ഛ സങ്ഘാദിസേസാ**തി വിസ്സട്ഠി, കായസംസഗ്ഗോ, ദുട്ഠുല്ലം, അത്തകാമ, കുടി, വിഹാരോതി. **ദ്വേ അനിയതേഹി അട്ഠാ**തി ദ്വീഹി അനിയതേഹി സദ്ധിം അട്ഠ ഇമേ.

നിസ്സഗ്ഗിയാനി ദ്വാദസാതി -

ധോവനഞ്ച പടിഗ്ഗഹോ, കോസേയ്യസുദ്ധദ്വേഭാഗാ;
ഛബ്ബസ്സാനി നിസീദനം, ദ്വേ ലോമാ പഠമോ പത്തോ;
വസ്സികാ ആരഞ്ഞകേന ചാതി - ഇമേ ദ്വാദസ.

ദ്വേവീസതി ഖുദ്ദകാതി -

സകലോ ഭിക്ഖുനീവഗ്ഗോ, പരമ്പരഞ്ച ഭോജനം;
അനതിരിത്തം അഭിഹടം, പണീതഞ്ച അചേലകം;
ഊനം ദുട്ഠുല്ലഛാദനം.

മാതുഗാമേന സദ്ധിഞ്ച, യാ ച അനിക്ഖന്തരാജകേ;

സന്തം ഭിക്ഖും അനാപുച്ഛാ, വികാലേ ഗാമപ്പവേസനാ.

നിസീദനേ ച യാ സിക്ഖാ, വസ്സികാ യാ ച സാടികാ;
ദ്വാവീസതി ഇമാ സിക്ഖാ, ഖുദ്ദകേസു പകാസിതാതി.

ഭിക്ഖൂഹി അസാധാരണേസുപി **സങ്ഘമ്ഹാ ദസ നിസ്സരേ**തി "സങ്ഘമ്ഹാ നിസ്സാരീയതീ"തി ഏവം വിഭങ്ഗേ വുത്താ, മാതികായം പന "നിസ്സാരണീയം സങ്ഘാദിസേസ"ന്തി ഏവം ആഗതാ ദസ. **നിസ്സഗ്ഗിയാനി ദ്വാദസാ**തി ഭിക്ഖുനിവിഭങ്ഗേ വിഭത്താനി നിസ്സഗ്ഗിയാനേവ. ഖുദ്ദകാപി തത്ഥ വിഭത്തഖുദ്ദകാ ഏവ. തഥാ ചത്താരോ പാടിദേസനീയാ, ഇതി സതഞ്ചേവ തിംസഞ്ച സിക്ഖാ വിഭങ്ഗേ ഭിക്ഖുനീനം ഭിക്ഖൂഹി അസാധാരണാ. സേസം ഇമസ്മിം സാധാരണാസാധാരണവിസ്സജ്ജനേ ഉത്താനമേവ.

ഇദാനി വിപത്തിയോ ച "യേഹി സമഥേഹി സമ്മന്തീ"തി ഇദം പഞ്ഹം വിസ്സജ്ജേന്തോ **അട്ഠേവ പാരാജികാ**തിആദിമാഹ. തത്ഥ **ദുരാസദാ**തി ഇമിനാ തേസം സപ്പടിഭയതം ദസ്സേതി. കണ്ഹസപ്പാദയോ വിയ ഹി ഏതേ ദുരാസദാ ദുരൂപഗമനാ ദുരാസജ്ജനാ, ആപജ്ജിയമാനാ മൂലച്ഛേദായ സംവത്തന്തി. **താലവത്ഥുസമൂപമാ**തി സബ്ബം താലം ഉദ്ധരിത്വാ താലസ്സ വത്ഥുമത്തകരണേന സമൂപമാ. യഥാ വത്ഥുമത്തകതോ താലോ ന പുന പാകതികോ ഹോതി, ഏവം ന പുന പാകതികാ ഹോന്തി.

ഏവം സാധാരണം ഉപമം ദസ്സേത്വാ പുന ഏകേകസ്സ വുത്തം ഉപമം ദസ്സേന്തോ **പണ്ഡുപലാസോ**തിആദിമാഹ. **അവിരുള്ഹീ ഭവന്തി തേ**തി യഥാ ഏതേ പണ്ഡുപലാസാദയോ പുനഹരിതാദിഭാവേന അവിരുള്ഹിധമ്മാ ഹോന്തി; ഏവം പാരാജികാപി പുന പകതിസീലാഭാവേന അവിരുള്ഹിധമ്മാ ഹോന്തീതി അത്ഥോ. ഏത്താവതാ "വിപത്തിയോ ച യേഹി സമഥേഹി സമ്മന്തീ"തി ഏത്ഥ ഇമാ താവ അട്ഠ പാരാജികവിപത്തിയോ കേഹിചി സമഥേഹി ന സമ്മന്തീതി ഏവം ദസ്സിതം ഹോതി. യാ പന വിപത്തിയോ സമ്മന്തി, താ ദസ്സേതും **തേവീസതി സങ്ഘാദിസേസാ**തിആദി വുത്തം. തത്ഥ **തീഹി സമഥേഹീ**തി സബ്ബസങ്ഗാഹികവചനമേതം. സങ്ഘാദിസേസാ ഹി ദ്വീഹി സമഥേഹി സമ്മന്തി, ന തിണവത്ഥാരകേന. സേസാ തീഹിപി സമ്മന്തി.

ദ്വേ ഉപോസഥാ ദ്വേ പവാരണാതി ഇദം ഭിക്ഖൂനഞ്ച ഭിക്ഖുനീനഞ്ച വസേന വുത്തം. വിഭത്തിമത്തദസ്സനേനേവ ചേതം വുത്തം, ന സമഥേഹി വൂപസമനവസേന. ഭിക്ഖുഉപോസഥോ, ഭിക്ഖുനിഉപോസഥോ, ഭിക്ഖുപവാരണാ, ഭിക്ഖുനിപവാരണാതി ഇമാപി ഹി ചതസ്സോ വിഭത്തിയോ ; വിഭജനാനീതി അത്ഥോ. **ചത്താരി കമ്മാനീ**തി അധമ്മേനവഗ്ഗാദീനി ഉപോസഥകമ്മാനി. **പഞ്ചേവ ഉദ്ദേസാ ചതുരോ ഭവന്തി അനഞ്ഞഥാ**തി ഭിക്ഖൂനം പഞ്ച ഉദ്ദേസാ ഭിക്ഖുനീനം ചതുരോ ഭവന്തി, അഞ്ഞഥാ ന ഭവന്തി; ഇമാ അപരാപി വിഭത്തിയോ. **ആപത്തിക്ഖന്ധാ ച ഭവന്തി സത്ത, അധികരണാനി ചത്താരീ**തി ഇമാ പന വിഭത്തിയോ സമഥേഹി സമ്മന്തി, തസ്മാ **സത്തഹി സമഥേഹീ**തിആദിമാഹ. അഥ വാ "ദ്വേ ഉപോസഥാ ദ്വേ പവാരണാ ചത്താരി കമ്മാനി പഞ്ചേവ ഉദ്ദേസാ ചതുരോ ഭവന്തി, അനഞ്ഞഥാ"തി ഇമാപി ചതസ്സോ വിഭത്തിയോ നിസ്സായ "നസ്സന്തേതേ വിനസ്സന്തേതേ"തിആദിനാ നയേന യാ ആപത്തിയോ ആപജ്ജന്തി, താ യസ്മാ വുത്തപ്പകാരേഹേവ സമഥേഹി സമ്മന്തി, തസ്മാ തംമൂലകാനം ആപത്തീനം സമഥദസ്സനത്ഥമ്പി താ വിഭത്തിയോ

വുത്താതി വേദിതബ്ബാ. **കിച്ചം ഏകേനാ**തി കിച്ചാധികരണം ഏകേന സമഥേന സമ്മതി.

പാരാജികാദിആപത്തിവണ്ണനാ

൩൩൩. ഏവം പുച്ഛാനുക്കമേന സബ്ബപഞ്ഹേ വിസ്സജ്ജേത്വാ ഇദാനി "ആപത്തിക്ഖന്ധാ ച ഭവന്തി സത്താ"തി ഏത്ഥ സങ്ഗഹിതആപത്തിക്ഖന്ധാനം പച്ചേകം നിബ്ബചനമത്തം ദസ്സേന്തോ **പാരാജികന്തി**ആദിമാഹ. തത്ഥ **പാരാജികന്തി** ഗാഥായ അയമത്ഥോ - യദിദം പുഗ്ഗലാപത്തിസിക്ഖാപദപാരാജികേസു **ആപത്തിപാരാജികം** നാമ വുത്തം, തം ആപജ്ജന്തോ പുഗ്ഗലോ യസ്മാ പരാജിതോ പരാജയമാപന്നോ സദ്ധമ്മാ ചുതോ പരദ്ധോ ഭട്ഠോ നിരങ്കതോ ച ഹോതി, അനിഹതേ തസ്മിം പുഗ്ഗലേ പുന ഉപോസഥപ്പവാരണാദിഭേദോ സംവാസോ നത്ഥി. **തേനേതം ഇതി വുച്ചതീ**തി തേന കാരണേന ഏതം ആപത്തിപാരാജികന്തി വുച്ചതി. അയഞ്ഹേത്ഥ സങ്ഖേപത്ഥോ - യസ്മാ പരാജിതോ ഹോതി തേന, തസ്മാ ഏതം പാരാജികന്തി വുച്ചതി.

ദുതിയഗാഥായപി ബ്യഞ്ജനം അനാദിയിത്വാ അത്ഥമത്തമേവ ദസ്സേതും **സങ്ഘോവ ദേതി പരിവാസന്തി**ആദി വുത്തം. അയം പനേത്ഥ അത്ഥോ - ഇമം ആപത്തിം ആപജ്ജിത്വാ വുട്ഠാതുകാമസ്സ യം തം ആപത്തിവുട്ഠാനം തസ്സ ആദിമ്ഹി ചേവ പരിവാസദാനത്ഥായ ആദിതോ സേസേ മജ്ഝേ മാനത്തദാനത്ഥായ മൂലായപടികസ്സനേന വാ സഹ മാനത്തദാനത്ഥായ, അവസാനേ അബ്ഭാനത്ഥായ ച സങ്ഘോ ഇച്ഛിതബ്ബോ, ന ഹേത്ഥ ഏകമ്പി കമ്മം വിനാ സങ്ഘേന സക്കാ കാതുന്തി സങ്ഘോ, ആദിമ്ഹി ചേവ സേസേ ച ഇച്ഛിതബ്ബോ അസ്സാതി **സങ്ഘാദിസേസോ**.

തതിയഗാഥായ **അനിയതോ ന നിയതോ**തി യസ്മാ ന നിയതോ, തസ്മാ അനിയതോ അയമാപത്തിക്ഖന്ധോതി അത്ഥോ. കിം കാരണാ ന നിയതോതി? **അനേകംസികതം പദം,** യസ്മാ ഇദം സിക്ഖാപദം അനേകംസേന കതന്തി അത്ഥോ. കഥം അനേകംസേന? **തിണ്ണമഞ്ഞതരം ഠാനം,** തിണ്ണം ധമ്മാനം അഞ്ഞതരേന കാരേതബ്ബോതി ഹി തത്ഥ വുത്തം, തസ്മാ "അനിയതോ"തി പവുച്ചതി, സോ ആപത്തിക്ഖന്ധോ അനിയതോതി വുച്ചതി. യഥാ ച തിണ്ണം അഞ്ഞതരം ഠാനം, ഏവം ദ്വിന്നം ധമ്മാനം അഞ്ഞതരം ഠാനം യത്ഥ വുത്തം, സോപി അനിയതോ ഏവ.

ചതുത്ഥഗാഥായ **അച്ചയോ തേന സമോ നത്ഥീ**തി ദേസനാഗാമിനീസു അച്ചയേസു തേന സമോ ഥൂലോ അച്ചയോ നത്ഥി, തേനേതം ഇതി വുച്ചതി; ഥൂലത്താ അച്ചയസ്സ ഏതം **ഥുല്ലച്ചയ**ന്തി വുച്ചതീതി അത്ഥോ.

പഞ്ചമഗാഥായ **നിസ്സജ്ജിത്വാന ദേസേതി തേനേതന്തി** നിസ്സജ്ജിത്വാ ദേസേതബ്ബതോ **നിസ്സഗ്ഗിയ**ന്തി വുച്ചതീതി അത്ഥോ.

ഛട്ഠഗാഥായ **പാതേതി കുസലം ധമ്മന്തി** സഞ്ചിച്ച ആപജ്ജന്തസ്സ കുസലധമ്മസങ്ഖാതം കുസലചിത്തം പാതേതി, തസ്മാ പാതേതി ചിത്തന്തി **പാചിത്തിയം**. യം പന ചിത്തം പാതേതി, തം യസ്മാ അരിയമഗ്ഗം

അപരജ്ഝതി, ചിത്തസമ്മോഹകാരണഞ്ച ഹോതി, തസ്മാ "അരിയമഗ്ഗം അപരജ്ഝതി, ചിത്തസമ്മോഹനട്ഠാന"ന്തി ച വുത്തം.

പാടിദേസനീയഗാഥാസു "ഗാരയ്ഹം ആവുസോ ധമ്മം ആപജ്ജി"ന്തി വുത്തഗാരയ്ഹഭാവകാരണദസ്സനത്ഥമേവ **ഭിക്ഖു അഞ്ഞാതകോ സന്തോ**തിആദി വുത്തം. പടിദേസേതബ്ബതോ പന സാ ആപത്തി **പാടിദേസനീയാ**തി വുച്ചതി.

ദുക്കടഗാഥായ **അപരദ്ധം വിരദ്ധഞ്ച ഖലിത**ന്തി സബ്ബമേതം "യഞ്ച ദുക്കട"ന്തി എത്ഥ വുത്തസ്സ ദുക്കടസ്സ പരിയായവചനം. യഞ്ഹി ദുട്ഠു കതം വിരൂപം വാ കതം, തം **ദുക്കടം**. തം പനേതം യഥാ സത്ഥാരാ വുത്തം; ഏവം അകതത്താ **അപരദ്ധം,** കുസലം വിരജ്ഝിത്വാ പവത്തത്താ **വിരദ്ധം,** അരിയവത്തപടിപദം അനാരുള്ഹത്താ **ഖലിതം**. യം **മനുസ്സോ കരേ**തി ഇദം പനസ്സ ഓപമ്മനിദസ്സനം. തസ്സത്ഥോ - യഥാ ഹി യം ലോകേ മനുസ്സോ ആവി വാ യദി വാ രഹോ പാപം കരോതി, തം ദുക്കടന്തി പവേദേന്തി; ഏവമിദമ്പി ബുദ്ധപ്പടികുട്ഠേന ലാമകഭാവേന പാപം, തസ്മാ ദുക്കടന്തി വേദിതബ്ബം.

ദുബ്ഭാസിതഗാഥായ **ദുബ്ഭാസിതം ദുരാഭട്ഠ**ന്തി ദുട്ഠു ആഭട്ഠം ഭാസിതം ലപിതന്തി **ദുരാഭട്ഠം**. യം ദുരാഭട്ഠം, തം **ദുബ്ഭാസിത**ന്തി അത്ഥോ. കിഞ്ച ഭിയ്യോ? **സംകിലിട്ഠഞ്ച യം പദം,** സംകിലിട്ഠം യസ്മാ തം പദം ഹോതീതി അത്ഥോ. തഥാ **യഞ്ച വിഞ്ഞൂ ഗരഹന്തി,** യസ്മാ ച നം വിഞ്ഞൂ ഗരഹന്തീതി അത്ഥോ. **തേനേതം ഇതി വുച്ചതീ**തി തേന സംകിലിട്ഠഭാവേന ച വിഞ്ഞുഗരഹനേനാപി ച ഏതം ഇതി വുച്ചതി; "ദുബ്ഭാസിത"ന്തി ഏവം വുച്ചതീതി അത്ഥോ.

സേഖിയഗാഥായ "ആദി ചേതം ചരണഞ്ചാ"തിആദിനാ നയേന സേഖസ്സ സന്തകഭാവം ദീപേതി. തസ്മാ സേഖസ്സ ഇദം **സേഖിയ**ന്തി അയമേത്ഥ സങ്ഖേപത്ഥോ. ഇദം "ഗരുകലഹുകഞ്ചാപീ"തിആദിപഞ്ഹേഹി അസങ്ഗഹിതസ്സ "ഹന്ദ വാക്യം സുണോമ തേ"തി ഇമിനാ പന ആയാചനവചനേന സങ്ഗഹിതസ്സ അത്ഥസ്സ ദീപനത്ഥം വുത്തന്തി വേദിതബ്ബം.

ഛന്നമതിവസ്സതീതിആദിമ്ഹിപി ഏസേവ നയോ. തത്ഥ **ഛന്നമതിവസ്സതീ**തി ഗേഹം താവ തിണാദീഹി അച്ഛന്നം അതിവസ്സതി. ഇദം പന ആപത്തിസങ്ഖാതം ഗേഹം ഛന്നം അതിവസ്സതി; മൂലാപത്തിഞ്ഹി ഛാദേന്തോ അഞ്ഞം നവം ആപത്തിം ആപജ്ജതി. **വിവടം നാതിവസ്സതീ**തി ഗേഹം താവ അവിവടം സുച്ഛന്നം നാതിവസ്സതി. ഇദം പന ആപത്തിസങ്ഖാതം ഗേഹം വിവടം നാതിവസ്സതി; മൂലാപത്തിഞ്ഹി വിവരന്തോ ദേസനാഗാമിനിം ദേസേത്വാ വുട്ഠാനഗാമിനിതോ വുട്ഠഹിത്വാ സുദ്ധന്തേ പതിട്ഠാതി. ആയതിം സംവരന്തോ അഞ്ഞം ആപത്തിം നാപജ്ജതി. **തസ്മാ ഛന്നം വിവരേഥാ**തി തേന കാരണേന ദേസനാഗാമിനിം ദേസേന്തോ വുട്ഠാനഗാമിനിതോ ച വുട്ഠഹന്തോ ഛന്നം വിവരേഥ. **ഏവം തം നാതിവസ്സതീ**തി ഏവഞ്ചേതം വിവടം നാതിവസ്സതീതി അത്ഥോ.

ഗതി മിഗാനം പവനന്തി അജ്ഝോകാസേ ബ്യഗ്ഘാദീഹി പരിപാതിയമാനാനം മിഗാനം പവനം രുക്ഖാദിഗഹനം അരഞ്ഞം ഗതി പടിസരണം ഹോതി, തം പത്വാ തേ അസ്സാസന്തി. ഏതേനേവ നയേന **ആകാസോ പക്ഖീനം ഗതി**. അവസ്സം ഉപഗമനട്ഠേന പന **വിഭവോ ഗതി**

ധമ്മാനം, സബ്ബേസമ്പി സങ്ഖതധമ്മാനം വിനാസോവ തേസം ഗതി. ന ഹി തേ വിനാസം അഗച്ഛന്താ ഠാതും സക്കോന്തി. സുചിരമ്പി ഠത്വാ പന **നിബ്ബാനം അരഹതോ ഗതി,** ഖീണാസവസ്സ അരഹതോ അനുപാദിസേസനിബ്ബാനധാതു ഏകംസേന ഗതീതി അത്ഥോ.

പഠമഗാഥാസങ്ഗണികവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

അധികരണഭേദം

ഉക്കോടനഭേദാദിവണ്ണനാ

൩൪൦. അധികരണഭേദേ **ഇമേ ദസ ഉക്കോടാ**തി അധികരണാനം ഉക്കോടേത്വാ പുന അധികരണഉക്കോടേന സമഥാനം ഉക്കോടം ദസ്സേതും ''വിവാദാധികരണം ഉക്കോടേന്തോ കതി സമഥേ ഉക്കോടേതീ''തിആദിമാഹ. തത്ഥ **വിവാദാധികരണം ഉക്കോടേന്തോ ദ്വേ സമഥേ ഉക്കോടേതീ**തി സമ്മുഖാവിനയഞ്ച യേഭുയ്യസികഞ്ച ഇമേ ദ്വേ ഉക്കോടേതി, പടിസേധേതി; പടിക്കോസതീതി അത്ഥോ. **അനുവാദാധികരണം ഉക്കോടേന്തോ ചത്താരോ**തി സമ്മുഖാവിനയം, സതിവിനയം, അമൂള്ഹവിനയം, തസ്സപാപിയസികന്തി ഇമേ ചത്താരോ സമഥേ ഉക്കോടേതി. **ആപത്താധികരണം ഉക്കോടേന്തോ തയോ**തി സമ്മുഖാവിനയം, പടിഞ്ഞാതകരണം, തിണവത്ഥാരകന്തി ഇമേ തയോ സമഥേ ഉക്കോടേതി. **കിച്ചാധികരണം ഉക്കോടേന്തോ ഏക**ന്തി സമ്മുഖാവിനയം ഇമം ഏകം സമഥം ഉക്കോടേതി.

൩൪൧. **കതി ഉക്കോടാ**തിആദിപുച്ഛാനം വിസ്സജ്ജനേ പന ദ്വാദസസു ഉക്കോടേസു **അകതം കമ്മ**ന്തിആദയോ താവ തയോ ഉക്കോടാ വിസേസതോ ദുതിയേ അനുവാദാധികരണേ ലബ്ഭന്തി. **അനിഹതം കമ്മ**ന്തിആദയോ തയോ പഠമേ വിവാദാധികരണേ ലബ്ഭന്തി. **അവിനിച്ഛിത**ന്തിആദയോ തയോ തതിയേ ആപത്താധികരണേ ലബ്ഭന്തി. **അവൂപസന്ത**ന്തിആദയോ തയോ ചതുത്ഥേ കിച്ചാധികരണേ ലബ്ഭന്തി; അപിച ദ്വാദസാപി ച ഏകേകസ്മിം അധികരണേ ലബ്ഭന്തിയേവ.

തത്ഥജാതകം അധികരണം ഉക്കോടേതീതി യസ്മിം വിഹാരേ ''മയ്ഹം ഇമിനാ പത്തോ ഗഹിതോ, ചീവരം ഗഹിത''ന്തിആദിനാ നയേന പത്തചീവരാദീനം അത്ഥായ അധികരണം ഉപ്പന്നം ഹോതി, തസ്മിംയേവ ച നം വിഹാരേ ആവാസികാ സന്നിപതിത്വാ ''അലം ആവുസോ''തി അത്തപച്ചത്ഥികേ സഞ്ഞാപേത്വാ പാളിമുത്തകവിനിച്ഛയേനേവ വൂപസമേന്തി, ഇദം തത്ഥജാതകം അധികരണം നാമ. യേനാപി വിനിച്ഛയേന സമിതം, സോപി ഏകോ സമഥോയേവ. ഇമം ഉക്കോടേന്തസ്സാപി പാചിത്തിയം.

തത്ഥജാതകം വൂപസന്തന്തി സചേ പന തം അധികരണം നേവാസികാ വൂപസമേതും ന സക്കോന്തി, അഥഞ്ഞോ വിനയധരോ ആഗന്ത്വാ ''കിം ആവുസോ ഇമസ്മിം വിഹാരേ ഉപോസഥോ വാ പവാരണാ വാ ഠിതാ''തി പുച്ഛതി, തേഹി ച തസ്മിം കാരണേ കഥിതേ തം അധികരണം ഖന്ധകതോ ച പരിവാരതോ ച സുത്തേന വിനിച്ഛിനിത്വാ വൂപസമേതി, ഇദം തത്ഥജാതകം വൂപസന്തം നാമ അധികരണം. ഏതം ഉക്കോടേന്തസ്സാപി പാചിത്തിയമേവ.

അന്തരാമഗ്ഗേതി തേ അത്തപച്ചത്ഥികാ ''ന മയം ഏതസ്സ വിനിച്ഛയേ തിട്ഠാമ, നായം വിനയേ കുസലോ, അസുകസ്മിം നാമ ഗാമേ വിനയധരാ ഥേരാ വസന്തി, തത്ഥ ഗന്ത്വാ വിനിച്ഛിനിസ്സാമാ''തി ഗച്ഛന്താ അന്തരാമഗ്ഗേയേവ കാരണം സല്ലക്ഖേത്വാ അഞ്ഞമഞ്ഞം വാ സഞ്ഞാപേന്തി, അഞ്ഞേ വാ തേ ഭിക്ഖൂ നിജ്ഝാപേന്തി, ഇദമ്പി വൂപസന്തമേവ ഹോതി. ഏവം വൂപസന്തം അന്തരാമഗ്ഗേ അധികരണം ഉക്കോടേതി യോ, തസ്സാപി പാചിത്തിയമേവ.

അന്തരാമഗ്ഗേ വൂപസന്തന്തി ന ഹേവ ഖോ പന അഞ്ഞമഞ്ഞം സഞ്ഞത്തിയാ വാ സഭാഗഭിക്ഖുനിജ്ഝാപനേന വാ വൂപസന്തം ഹോതി; അപിച ഖോ പടിപഥം ആഗച്ഛന്തോ ഏകോ വിനയധരോ ദിസ്വാ "കത്ഥ ആവുസോ ഗച്ഛഥാ"തി പുച്ഛിത്വാ "അസുകം നാമ ഗാമം, ഇമിനാ നാമ കാരണേനാ"തി വുത്തേ "അലം, ആവുസോ, കിം തത്ഥ ഗതേനാ"തി തത്ഥേവ ധമ്മേന വിനയേന തം അധികരണം വൂപസമേതി, ഇദം അന്തരാമഗ്ഗേ വൂപസന്തം നാമ. ഏതം ഉക്കോടേന്തസ്സാപി പാചിത്തിയമേവ.

തത്ഥ ഗതന്തി സചേ പന "അലം, ആവുസോ, കിം തത്ഥ ഗതേനാ"തി വുച്ചമാനാപി "മയം തത്ഥേവ ഗന്ത്വാ വിനിച്ഛയം പാപേസ്സാമാ"തി വിനയധരസ്സ വചനം അനാദിയിത്വാ ഗച്ഛന്തിയേവ, ഗന്ത്വാ സഭാഗാനം ഭിക്ഖൂനം ഏതമത്ഥം ആരോചേന്തി. സഭാഗാ ഭിക്ഖൂ "അലം, ആവുസോ, സങ്ഘസന്നിപാതം നാമ ഗരുക"ന്തി തത്ഥേവ നിസീദാപേത്വാ വിനിച്ഛിനിത്വാ സഞ്ഞാപേന്തി, ഇദമ്പി വൂപസന്തമേവ ഹോതി. ഏവം വൂപസന്തം തത്ഥ ഗതം അധികരണം ഉക്കോടേതി യോ, തസ്സാപി പാചിത്തിയമേവ.

തത്ഥ ഗതം വൂപസന്തന്തി ന ഹേവ ഖോ പന സഭാഗഭിക്ഖൂനം സഞ്ഞത്തിയാ വൂപസന്തം ഹോതി; അപിച ഖോ സങ്ഘം സന്നിപാതേത്വാ ആരോചിതം സങ്ഘമജ്ഝേ വിനയധരാ വൂപസമേന്തി, ഇദം തത്ഥ ഗതം വൂപസന്തം നാമ. ഏതം ഉക്കോടേന്തസ്സാപി പാചിത്തിയമേവ.

സതിവിനയന്തി ഖീണാസവസ്സ ദിന്നം സതിവിനയം ഉക്കോടേതി, പാചിത്തിയമേവ. ഉമ്മത്തകസ്സ ദിന്നേ അമൂള്ഹവിനയേ പാപുസ്സന്നസ്സ ദിന്നായ തസ്സപാപിയസികായപി ഏസേവ നയോ.

തിണവത്ഥാരകം ഉക്കോടേതീതി സങ്ഘേന തിണവത്ഥാരകസമഥേന വൂപസമിതേ അധികരണേ "ആപത്തി നാമ ഏകം ഭിക്ഖും ഉപസങ്കമിത്വാ ഉക്കുടികം നിസീദിത്വാ അഞ്ജലിം പഗ്ഗഹേത്വാ ദേസിയമാനാ വുട്ഠാതി, യം പനേതം നിദ്ദായന്തസ്സാപി ആപത്തിവുട്ഠാനം നാമ, ഏതം മയ്ഹം ന ഖമതീ"തി ഏവം വദന്തോപി തിണവത്ഥാരകം ഉക്കോടേതി നാമ, തസ്സാപി പാചിത്തിയമേവ.

ഛന്ദാഗതിം ഗച്ഛന്തോ അധികരണം ഉക്കോടേതീതി വിനയധരോ ഹുത്വാ അത്തനോ ഉപജ്ഝായാദീനം അത്ഥായ "അധമ്മം ധമ്മോ"തിആദീനി ദീപേത്വാ പുബ്ബേ വിനിച്ഛിതം അധികരണം ദ്വാദസസു ഉക്കോടേസു യേന കേനചി ഉക്കോടേന്തോ ഛന്ദാഗതിം ഗച്ഛന്തോ അധികരണം ഉക്കോടേതി നാമ. ദ്വീസു പന അത്തപച്ചത്ഥികേസു ഏകസ്മിം "അനത്ഥം മേ അചരീ"തിആദിനാ നയേന സമുപ്പന്നാഘാതോ, തസ്സ പരാജയം ആരോപനത്ഥം "അധമ്മം ധമ്മോ"തിആദീനി ദീപേത്വാ പുബ്ബേ വിനിച്ഛിതം അധികരണം ദ്വാദസസു ഉക്കോടേസു യേന കേനചി ഉക്കോടേന്തോ ദോസാഗതിം ഗച്ഛന്തോ അധികരണം ഉക്കോടേതി നാമ. മന്ദോ പന മോമൂഹോ മോമൂഹത്താ ഏവ "അധമ്മം ധമ്മോ"തിആദീനി ദീപേത്വാ വുത്തനയേനേവ ഉക്കോടേന്തോ മോഹാഗതിം ഗച്ഛന്തോ അധികരണം ഉക്കോടേതി നാമ. സചേ പന ദ്വീസു അത്തപച്ചത്ഥികേസു ഏകോ വിസമാനി കായകമ്മാദീനി ഗഹനമിച്ഛാദിട്ഠിം ബലവന്തേ ച പക്ഖന്തരിയേ അഭിഞ്ഞാതേ ഭിക്ഖൂ നിസ്സിതത്താ വിസമനിസ്സിതോ ഗഹനനിസ്സിതോ ബലവനിസ്സിതോ ച ഹോതി, തസ്സ ഭയേന "അയം മേ ജീവിതന്തരായം വാ ബ്രഹ്മചരിയന്തരായം

വാ കരേയ്യാ''തി ''അധമ്മം ധമ്മോ''തിആദീനി ദീപേത്വാ വുത്തനയേനേവ ഉക്കോടേന്തോ ഭയാഗതിം ഗച്ഛന്തോ അധികരണം ഉക്കോടേതി നാമ.

തദഹുപസമ്പന്നോതി ഏകോ സാമണേരോ ബ്യത്തോ ഹോതി ബഹുസ്സുതോ, സോ വിനിച്ഛയേ പരാജയം പത്വാ മങ്കുഭൂതേ ഭിക്ഖൂ ദിസ്വാ പുച്ഛതി ''കസ്മാ മങ്കുഭൂതാത്ഥാ''തി? തേ തസ്സ തം അധികരണം ആരോചേന്തി. സോ തേ ഏവം വദേതി ''ഹോതു, ഭന്തേ, മം ഉപസമ്പാദേഥ, അഹം തം അധികരണം വൂപസമേസ്സാമീ''തി . തേ തം ഉപസമ്പാദേന്തി. സോ ദുതിയദിവസേ ഭേരിം പഹരിത്വാ സങ്ഘം സന്നിപാതേതി. തതോ ഭിക്ഖൂഹി ''കേന സങ്ഘോ സന്നിപാതിതോ''തി വുത്തേ ''മയാ''തി വദതി. ''കസ്മാ സന്നിപാതിതോ''തി? ''ഹിയ്യോ അധികരണം ദുബ്ബിനിച്ഛിതം, തമഹം വിനിച്ഛിനിസ്സാമീ''തി. ''ത്വം പന ഹിയ്യോ കുഹിം ഗതോ''തി? ''അനുപസമ്പന്നോമ്ഹി, ഭന്തേ, അജ്ജ പന ഉപസമ്പന്നോമ്ഹീ''തി. സോ വത്തബ്ബോ ''ഇദം ആവുസോ തുമ്ഹാദിസാനം ഭഗവതാ സിക്ഖാപദം പഞ്ഞത്തം, 'തദഹുപസമ്പന്നോ ഉക്കോടേതി, ഉക്കോടനകം പാചിത്തിയ'ന്തി, ഗച്ഛ ആപത്തിം ദേസേഹീ''തി. ആഗന്തുകേപി ഏസേവ നയോ.

കാരകോതി ഏകം സങ്ഘേന സദ്ധിം അധികരണം വിനിച്ഛിനിത്വാ പരിവേണഗതം പരാജിതാ ഭിക്ഖൂ വദന്തി ''കിസ്സ, ഭന്തേ, തുമ്ഹേഹി ഏവം വിനിച്ഛിതം അധികരണം, നനു ഏവം വിനിച്ഛിനിതബ്ബ''ന്തി. സോ ''കസ്മാ പഠമംയേവ ഏവം ന വദിത്ഥാ''തി തം അധികരണം ഉക്കോടേതി. ഏവം യോ കാരകോ ഉക്കോടേതി, തസ്സാപി ഉക്കോടനകം പാചിത്തിയം. **ഛന്ദദായകോ**തി ഏകോ അധികരണവിനിച്ഛയേ ഛന്ദം ദത്വാ സഭാഗേ ഭിക്ഖൂ പരാജയം പത്വാ ആഗതേ മങ്കുഭൂതേ ദിസ്വാ ''സ്വേ ദാനി അഹം വിനിച്ഛിനിസ്സാമീ''തി സങ്ഘം സന്നിപാതേത്വാ ''കസ്മാ സന്നിപാതേസീ''തി വുത്തേ ''ഹിയ്യോ അധികരണം ദുബ്ബിനിച്ഛിതം, തമഹം അജ്ജ വിനിച്ഛിനിസ്സാമീ''തി. ''ഹിയ്യോ പന ത്വം കത്ഥ ഗതോ''തി. ''ഛന്ദം ദത്വാ നിസിന്നോമ്ഹീ''തി. സോ വത്തബ്ബോ ''ഇദം ആവുസോ തുമ്ഹാദിസാനം ഭഗവതാ സിക്ഖാപദം പഞ്ഞത്തം, 'ഛന്ദദായകോ ഉക്കോടേതി, ഉക്കോടനകം പാചിത്തിയ'ന്തി, ഗച്ഛ ആപത്തിം ദേസേഹീ''തി.

അധികരണനിദാനാദിവണ്ണനാ

൩൪൭. വിവാദാധികരണം കിംനിദാനന്തിആദീസു കിം നിദാനമസ്സാതി **കിംനിദാനം**. കോ സമുദയോ അസ്സാതി **കിംസമുദയം**. കാ ജാതി അസ്സാതി **കിംജാതികം**. കോ പഭവോ അസ്സാതി **കിംപഭവം**. കോ സമ്ഭാരോ അസ്സാതി **കിംസമ്ഭാരം**. കിം സമുട്ഠാനം അസ്സാതി **കിംസമുട്ഠാനം**. സബ്ബാനേതാനി കാരണവേവചനാനിയേവ.

വിവാദനിദാനന്തിആദീസുപി അട്ഠാരസഭേദകരവത്ഥുസങ്ഖാതോ വിവാദോ നിദാനമേതസ്സാതി **വിവാദനിദാനം**. വിവാദം നിസ്സായ ഉപ്പജ്ജനകവിവാദവസേനേതം വുത്തം. അനുവാദോ നിദാനം അസ്സാതി **അനുവാദനിദാനം** . ഇദമ്പി അനുവാദം നിസ്സായ ഉപ്പജ്ജനകഅനുവാദവസേന വുത്തം. ആപത്തി നിദാനം അസ്സാതി **ആപത്തിനിദാനം**. ആപത്താധികരണപച്ചയാ ചതസ്സോ ആപത്തിയോ ആപജ്ജതീതി ഏവം ആപത്തിം നിസ്സായ ഉപ്പജ്ജനകആപത്തിവസേനേതം വുത്തം. കിച്ചയം നിദാനമസ്സാതി **കിച്ചയനിദാനം;** ചതുബ്ബിധം സങ്ഘകമ്മം കാരണമസ്സാതി

അത്ഥോ. ഉക്ഖിത്താനുവത്തികായ ഭിക്ഖുനിയാ യാവതതിയം സമനുഭാസനാദീനം കിച്ചം നിസ്സായ ഉപ്പജ്ജനകകിച്ചാനം വസേനേതം വുത്തം. അയം ചതുന്നമ്പി അധികരണാനം വിസ്സജ്ജനപക്ഖേ ഏകപദയോജനാ. ഏതേനാനുസാരേന സബ്ബപദാനി യോജേതബ്ബാനി.

ദുതിയപുച്ഛായ **ഹേതുനിദാന**ന്തിആദിമ്ഹി വിസ്സജ്ജനേ നവന്നം കുസലാകുസലാബ്യാകതഹേതൂനം വസേന ഹേതുനിദാനാദിതാ വേദിതബ്ബാ. തതിയപുച്ഛായ വിസ്സജ്ജനേ ബ്യഞ്ജനമത്തം നാനം. ഹേതുയേവ ഹി ഏത്ഥ പച്ചയോതി വുത്തോ.

൩൪൩. മൂലപുച്ഛായ വിസ്സജ്ജനേ **ദ്വാദസ മൂലാനീ**തി കോധഉപനാഹയുഗളകാദീനി ഛ വിവാദാമൂലാനി, ലോഭദോസമോഹാ തയോ, അലോഭാദോസാമോഹാ തയോതി ഇമാനി അജ്ഝത്തസന്താനപ്പവത്താനി ദ്വാദസ മൂലാനി. **ചുദ്ദസ മൂലാനീ**തി താനേവ ദ്വാദസ കായവാചാഹി സദ്ധിം ചുദ്ദസ ഹോന്തി. **ഛ മൂലാനീ**തി കായാദീനി ഛ സമുട്ഠാനാനി.

സമുട്ഠാനപുച്ഛായ വിസ്സജ്ജനേ **അട്ഠാരസ ഭേദകരവത്ഥൂനി** സമുട്ഠാനാനി, തഞ്ഹി ഏതേസു അട്ഠാരസസു ഭേദകരവത്ഥൂസു സമുട്ഠാതി, ഏതേഹി വാ കാരണഭൂതേഹി സമുട്ഠാതി. തേനസ്സേതാനി സമുട്ഠാനാനി വുച്ചന്തി. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ.

൩൪൪. **വിവാദാധികരണം ആപത്തീ**തിആദിഭേദേ **ഏകേന അധികരണേന കിച്ചാധികരണേനാ**തി ഇദം യേന അധികരണേന സമ്മന്തി, തം ദസ്സേതും വുത്തം, ന പനേതാനി ഏകംസതോ കിച്ചാധികരണേനേവ സമ്മന്തി. ന ഹി പുഗ്ഗലസ്സ സന്തികേ ദേസേന്തസ്സ കിച്ചാധികരണം നാമ അത്ഥി.

ന കതമേന സമഥേനാതി സാവസേസാപത്തി വിയ ന സമ്മതി. ന ഹി സക്കാ സാ ദേസേതും, ന തതോ വുട്ഠായ സുദ്ധന്തേ പതിട്ഠാതും.

൩൪൭. **വിവാദാധികരണം ഹോതി അനുവാദാധികരണ**ന്തിആദി നയോ ഉത്താനോയേവ.

൩൪൯. തതോ പരം **യത്ഥ സതിവിനയോ**തിആദികാ സമ്മുഖാവിനയം അമുഞ്ചിത്വാ ഛ യമകപുച്ഛാ വുത്താ, താസം വിസ്സജ്ജനേനേവ അത്ഥോ പകാസിതോ.

൩൫൦. സംസട്ഠാദിപുച്ഛാനം വിസ്സജ്ജനേ **സംസട്ഠാ**തി സതിവിനയകമ്മവാചാക്ഖണസ്മിംയേവ ദ്വിന്നമ്പി സമഥാനം സിദ്ധത്താ സമ്മുഖാവിനയോതി വാ സതിവിനയോതി വാ ഇമേ ധമ്മാ സംസട്ഠാ, നോ വിസംസട്ഠാ. യസ്മാ പന കദലിക്ഖന്ധേ പത്തവട്ടീനം വിയ ന സക്കാ തേസം വിനിബ്ഭുജിത്വാ നാനാകരണം ദസ്സേതും, തേന വുത്തം ''ന ച ലബ്ഭാ ഇമേസം ധമ്മാനം വിനിബ്ഭുജിത്വാ വിനിബ്ഭുജിത്വാ നാനാകരണം പഞ്ഞാപേതു''ന്തി. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ.

സത്തസമഥനിദാനവണ്ണനാ

൩൭. കിംനിദാനോതി പുച്ഛാവിസ്സജ്ജനേ നിദാനം നിദാനമസ്സാതി **നിദാനനിദാനോ**. തത്ഥ സങ്ഘസമ്മുഖതാ, ധമ്മസമ്മുഖതാ, വിനയസമ്മുഖതാ, പുഗ്ഗലസമ്മുഖതാതി ഇദം സമ്മുഖാവിനയസ്സ നിദാനം. സതിവേപുല്ലപത്തോ ഖീണാസവോ ലദ്ധുപവാദോ സതിവിനയസ്സ നിദാനം. ഉമ്മത്തകോ ഭിക്ഖു അമൂള്ഹവിനയസ്സ നിദാനം. യോ ച ദേസേതി, യസ്സ ച ദേസേതി, ഉഭിന്നം സമ്മുഖീഭാവോ പടിഞ്ഞാതകരണസ്സ നിദാനം. ഭണ്ഡനജാതാനം അധികരണം വൂപസമേതും അസക്കുണേയ്യതാ യേഭുയ്യസികായ നിദാനം. പാപുസ്സന്നോ പുഗ്ഗലോ തസ്സപാപിയസികായ നിദാനം. ഭണ്ഡനജാതാനം ബഹു അസ്സാമണകഅജ്ഝാചാരോ തിണവത്ഥാരകസ്സ നിദാനം. **ഹേതുപച്ചയവാരാ** വുത്തനയാ എവ.

൩൮. മൂലപുച്ഛായ വിസ്സജ്ജനം ഉത്താനമേവ. സമുട്ഠാനപുച്ഛായ കിഞ്ചാപി "സത്തന്നം സമഥാനം കതമേ ഛത്തിംസ സമുട്ഠാനാ"തി വുത്തം, സമ്മുഖാവിനയസ്സ പന കമ്മസങ്ഗഹാഭാവേന സമുട്ഠാനാഭാവതോ ഛന്നംയേവ സമഥാനം ഛ സമുട്ഠാനാനി വിഭത്താനി. തത്ഥ **കമ്മസ്സ കിരിയാ**തി ഞത്തി വേദിതബ്ബാ. **കരണ**ന്തി തസ്സായേവ ഞത്തിയാ ഠപേതബ്ബകാലേ ഠപനം. **ഉപഗമന**ന്തി സയം ഉപഗമനം; അത്തനായേവ തസ്സ കമ്മസ്സ കരണന്തി അത്ഥോ. **അജ്ഝുപഗമന**ന്തി അജ്ഝേസനുപഗമനം; അഞ്ഞം സദ്ധിവിഹാരികാദികം "ഇദം കമ്മം കരോഹീ"തി അജ്ഝേസനന്തി അത്ഥോ. **അധിവാസനാ**തി "രുച്ചതി മേ ഏതം, കരോതു സങ്ഘോ"തി ഏവം അധിവാസനാ; ഛന്ദദാനന്തി അത്ഥോ. **അപ്പടിക്കോസനാ**തി "ന മേതം ഖമതി, മാ ഏവം കരോഥാ"തി അപ്പടിസേധനാ. ഇതി ഛന്നം ഛക്കാനം വസേന ഛത്തിംസ സമുട്ഠാനാ വേദിതബ്ബാ.

സത്തസമഥനാനാത്ഥാദിവണ്ണനാ

൩൯. നാനാത്ഥപുച്ഛാവിസ്സജ്ജനം ഉത്താനമേവ. അധികരണപുച്ഛാവിസ്സജ്ജനേ **അയം വിവാദോ നോ അധികരണ**ന്തി അയം മാതാപുത്താദീനം വിവാദോ വിരുദ്ധവാദത്താ വിവാദോ നാമ ഹോതി, സമഥേഹി പന അധികരണീയതായ അഭാവതോ അധികരണം ന ഹോതി. അനുവാദാദീസുപി ഏസേവ നയോ. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

അധികരണഭേദവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ദുതിയഗാഥാസങ്ഗണികം

ചോദനാദിപുച്ഛാവിസ്സജ്ജനാവണ്ണനാ

ೞഌ൯. ദുതിയഗാഥാസങ്ഗണിയം **ചോദനാ**തി വത്ഥുഞ്ച ആപത്തിഞ്ച ദസ്സേത്വാ ചോദനാ. **സാരണാ**തി ദോസസാരണാ. **സങ്ഘോ കിമത്ഥായാ**തി സങ്ഘസന്നിപാതോ കിമത്ഥായ. **മതികമ്മം പന കിസ്സ കാരണാ**തി മതികമ്മം വുച്ചതി മന്തഗ്ഗഹണം; തം കിസ്സ കാരണാതി അത്ഥോ.

ചോദനാ സാരണത്ഥായാതി വുത്തപ്പകാരാ ചോദനാ, തേന ചുദിതകപുഗ്ഗലേന ചോദകദോസസാരണത്ഥായ. **നിഗ്ഗഹത്ഥായ സാരണാ**തി ദോസസാരണാ പന തസ്സ പുഗ്ഗലസ്സ നിഗ്ഗഹത്ഥായ. **സങ്ഘോ പരിഗ്ഗഹത്ഥായാ**തി തത്ഥ സന്നിപതിതോ സങ്ഘോ വിനിച്ഛയപരിഗ്ഗഹണത്ഥായ; ധമ്മാധമ്മം തുലനത്ഥായ സുവിനിച്ഛിതദുബ്ബിനിച്ഛിതം ജാനനത്ഥായാതി അത്ഥോ. **മതികമ്മം പന പാടിയേക്ക**ന്തി സുത്തന്തികത്ഥേരാനഞ്ച വിനയധരത്ഥേരാനഞ്ച മന്തഗ്ഗഹണം പാടേക്കം പാടേക്കം വിനിച്ഛയസന്നിട്ഠാപനത്ഥം.

മാ ഖോ പടിഘന്തി ചുദിതകേ വാ ചോദകേ വാ കോപം മാ ജനയി. **സചേ അനുവിജ്ജകോ തുവ**ന്തി സചേ ത്വം സങ്ഘമജ്ഝേ ഓതിണ്ണം അധികരണം വിനിച്ഛിതും നിസിന്നോ വിനയധരോ.

വിഗ്ഗാഹികന്തി "ന ത്വം ഇമം ധമ്മവിനയം ആജാനാസീ"തിആദിനയപ്പവത്തം. **അനത്ഥസംഹിത**ന്തി യാ അനത്ഥം ജനയതി, പരിസം ഖോഭേത്വാ ഉട്ഠാപേതി, ഏവരൂപിം കഥം മാ അഭണി. **സുത്തേ വിനയേ വാ**തിആദീസു **സുത്തം** നാമ ഉഭതോവിഭങ്ഗോ. **വിനയോ** നാമ ഖന്ധകോ. **അനുലോമോ** നാമ പരിവാരോ. **പഞ്ഞത്തം** നാമ സകലം വിനയപിടകം. **അനുലോമികം** നാമ ചത്താരോ മഹാപദേസാ.

അനുയോഗവത്തം നിസാമയാതി അനുയുഞ്ജനവത്തം നിസാമേഹി. **കുസലേന ബുദ്ധിമതാ കത**ന്തി ഛേകേന പണ്ഡിതേന ഞാണപാരമിപ്പത്തേന ഭഗവതാ നീഹരിത്വാ ഠപിതം. **സുവുത്ത**ന്തി സുപഞ്ഞാപിതം. **സിക്ഖാപദാനുലോമിക**ന്തി സിക്ഖാപദാനം അനുലോമം. അയം താവ പദത്ഥോ, അയം പനേത്ഥ സാധിപ്പായസങ്ഖേപവണ്ണനാ - "സചേ ത്വം അനുവിജ്ജകോ, മാ സഹസാ ഭണി, മാ അനത്ഥസംഹിതം വിഗ്ഗാഹികകഥം ഭണി. യം പന കുസലേന ബുദ്ധിമതാ ലോകനാഥേന ഏതേസു സുത്താദീസു അനുയോഗവത്തം കഥം സുപഞ്ഞത്തം സബ്ബസിക്ഖാപദാനം അനുലോമം, തം നിസാമയ തം ഉപധാരേഹീ"തി. **ഗതിം ന നാസേന്തോ സമ്പരായിക**ന്തി അത്തനോ സമ്പരായേ സുഗതിനിബ്ബത്തിം അനാസേന്തോ അനുയോഗവത്തം നിസാമയ. യോ ഹി തം അനിസാമേത്വാ അനുയുഞ്ജതി, സോ സമ്പരായികം അത്തനോ ഗതിം നാസേതി, തസ്മാ ത്വം അനാസേന്തോ നിസാമയാതി അത്ഥോ. ഇദാനി തം അനുയോഗവത്തം ദസ്സേതും **ഹിതേസീ**തിആദിമാഹ. തത്ഥ **ഹിതേസീ**തി ഹിതം ഏസന്തോ ഗവേസന്തോ; മേത്തഞ്ച മേത്താപുബ്ബഭാഗഞ്ച ഉപട്ഠപേത്വാതി അത്ഥോ. **കാലേനാ**തി യുത്തപത്തകാലേന; അജ്ഝേസിതകാലേയേവ തവ ഭാരേ കതേ അനുയുഞ്ജാതി അത്ഥോ.

സഹസാ വോഹാരം മാ പധാരേസീതി യോ ഏതേസം സഹസാ വോഹാരോ ഹോതി, സഹസാ ഭാസിതം, തം മാ പധാരേസി, മാ ഗണ്ഹിത്ഥ.

പടിഞ്ഞാനുസന്ധിതേന കാരയേതി ഏത്ഥ **അനുസന്ധിത**ന്തി കഥാനുസന്ധി വുച്ചതി, തസ്മാ പടിഞ്ഞാനുസന്ധിനാ കാരയേ; കഥാനുസന്ധിം സല്ലക്ഖേത്വാ പടിഞ്ഞായ കാരയേതി അത്ഥോ. അഥ വാ പടിഞ്ഞായ ച അനുസന്ധിതേന ച കാരയേ, ലജ്ജിം പടിഞ്ഞായ കാരയേ; അലജ്ജിം വത്താനുസന്ധിനാതി അത്ഥോ. തസ്മാ ഏവ **പടിഞ്ഞാ ലജ്ജീസൂ**തി ഗാഥമാഹ. തത്ഥ **വത്താനുസന്ധിതേന കാരയേ**തി വത്താനുസന്ധിനാ കാരയേ, യാ അസ്സ വത്തേന സദ്ധിം പടിഞ്ഞാ സന്ധിയതി, തായ പടിഞ്ഞായ കാരയേതി അത്ഥോ.

സഞ്ചിച്ചാതി ജാനന്തോ ആപജ്ജതി. **പരിഗൂഹതീ**തി നിഗൂഹതി ന ദേസേതി ന വുട്ഠാതി.

സാ അഹമ്പി ജാനാമീതി യം തുമ്ഹേഹി വുത്തം, തം സച്ചം, അഹമ്പി നം ഏവമേവ ജാനാമി. **അഞ്ഞഞ്ച താഹ**ന്തി അഞ്ഞഞ്ച തം അഹം പുച്ഛാമി.

പുബ്ബാപരം ന ജാനാതീതി പുരേകഥിതഞ്ച പച്ഛാകഥിതഞ്ച ന ജാനാതി. **അകോവിദോ**തി തസ്മിം പുബ്ബാപരേ അകുസലോ. **അനുസന്ധിവചനപഥം ന ജാനാതീ**തി കഥാനുസന്ധിവചനം വിനിച്ഛയാനുസന്ധിവചനഞ്ച ന ജാനാതി.

സീലവിപത്തിയാ ചോദേതീതി ദ്വീഹി ആപത്തിക്ഖന്ധേഹി ചോദേതി. **ആചാരദിട്ഠിയാ**തി ആചാരവിപത്തിയാ ചേവ ദിട്ഠിവിപത്തിയാ ച. ആചാരവിപത്തിയാ ചോദേന്തോ പഞ്ചഹാപത്തിക്ഖന്ധേഹി ചോദേതി, ദിട്ഠിവിപത്തിയാ ചോദേന്തോ മിച്ഛാദിട്ഠിയാ ചേവ അന്തഗ്ഗാഹികദിട്ഠിയാ ച ചോദേതി. **ആജീവേനപി ചോദേതീ**തി ആജീവഹേതുപഞ്ഞത്തേഹി ഛഹി സിക്ഖാപദേഹി ചോദേതി. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

ദുതിയഗാഥാസങ്ഗണികവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ചോദനാകണ്ഡം

അനുവിജ്ജകകിച്ചവണ്ണനാ

൩൬൪-൩൬൫. ഇദാനി ഏവം ഉപ്പന്നായ ചോദനായ വിനയധരേന കത്തബ്ബകിച്ചം ദസ്സേതും **അനുവിജ്ജകേനാ**തിആദി ആരദ്ധം. തത്ഥ **ദിട്ഠം ദിട്ഠേനാ**തി ഗാഥായ അയമത്ഥോ - ഏകേനേകോ മാതുഗാമേന സദ്ധിം ഏകട്ഠാനതോ നിക്ഖമന്തോ വാ പവിസന്തോ വാ ദിട്ഠോ, സോ തം പാരാജികേന ചോദേതി, ഇതരോ തസ്സ ദസ്സനം അനുജാനാതി. തം പന ദസ്സനം പടിച്ച പാരാജികം ന ഉപേതി, ന പടിജാനാതി. ഏവമേത്ഥ യം തേന ദിട്ഠം, തം തസ്സ "ദിട്ഠോ മയാ"തി ഇമിനാ ദിട്ഠവചനേന സമേതി. യസ്മാ പന ഇതരോ തം ദസ്സനം പടിച്ച ദോസം ന പടിജാനാതി, തസ്മാ അസുദ്ധപരിസങ്കിതോ ഹോതി; അമൂലകപരിസങ്കിതോതി അത്ഥോ. തസ്സ പുഗ്ഗലസ്സ "സുദ്ധോ അഹ"ന്തി പടിഞ്ഞായ തേന സദ്ധിം ഉപോസഥോ കാതബ്ബോ. സേസഗാഥാദ്വയേപി ഏസേവ നയോ. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

അനുവിജ്ജകകിച്ചവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ചോദകപുച്ഛാവിസ്സജ്ജനാവണ്ണനാ

൩൬൬-൩൬൭. **ചോദനായ കോ ആദീ**തിആദിപുച്ഛാനം വിസ്സജ്ജനേ **സച്ചേ ച അകുപ്പേ ചാ**തി സച്ചേ പതിട്ഠാതബ്ബം അകുപ്പേ ച. യം കതം വാ ന കതം വാ, തദേവ വത്തബ്ബം, ന ച ചോദകേ വാ അനുവിജ്ജകേ വാ സങ്ഘേ വാ കോപോ ഉപ്പാദേതബ്ബോ. **ഓതിണ്ണാനോതിണ്ണം ജാനിതബ്ബ**ന്തി ഓതിണ്ണഞ്ച അനോതിണ്ണഞ്ച വചനം ജാനിതബ്ബം. തത്രായം ജാനനവിധി - ഏത്തകാ ചോദകസ്സ പുബ്ബകഥാ, ഏത്തകാ പച്ഛിമകഥാ, ഏത്തകാ ചുദിതകസ്സ പുബ്ബകഥാ, ഏത്തകാ പച്ഛിമകഥാതി ജാനിതബ്ബാ . ചോദകസ്സ പമാണം ഗണ്ഹിതബ്ബം, ചുദിതകസ്സ പമാണം ഗണ്ഹിതബ്ബം, അനുവിജ്ജകസ്സ പമാണം ഗണ്ഹിതബ്ബം, അനുവിജ്ജകോ അപ്പമത്തകമ്പി അഹാപേന്തോ "ആവുസോ സമന്നാഹരിത്വാ ഉജും കത്വാ ആഹരാ"തി വത്തബ്ബോ, സങ്ഘേന ഏവം പടിപജ്ജിതബ്ബം. **യേന ധമ്മേന യേന വിനയേന യേന സത്ഥുസാസനേന തം അധികരണം വൂപസമ്മതീ**തി ഏത്ഥ **ധമ്മോ**തി ഭൂതം വത്ഥു. **വിനയോ**തി ചോദനാ ചേവ സാരണാ ച. **സത്ഥുസാസന**ന്തി ഞത്തിസമ്പദാ ചേവ അനുസ്സാവനസമ്പദാ ച. ഏതേന ഹി ധമ്മേന ച വിനയേന ച സത്ഥുസാസനേന ച അധികരണം വൂപസമതി, തസ്മാ അനുവിജ്ജകേന ഭൂതേന വത്ഥുനാ ചോദേത്വാ ആപത്തിം സാരേത്വാ ഞത്തിസമ്പദായ ചേവ അനുസ്സാവനസമ്പദായ ച തം അധികരണം വൂപസമേതബ്ബം, അനുവിജ്ജകേന ഏവം പടിപജ്ജിതബ്ബം. സേസമേത്ഥ ഉത്താനമേവ.

൩൬൮. **ഉപോസഥോ കിമത്ഥായാ**തിആദിപുച്ഛാവിസ്സജ്ജനമ്പി ഉത്താനമേവ. അവസാനഗാഥാസു **ഥേരേ ച പരിഭാസതീ**തി അവമഞ്ഞം കരോന്തോ "കിം ഇമേ ജാനന്തീ"തി പരിഭാസതി. **ഖതോ ഉപഹതിന്ദ്രിയോ**തി തായ ഛന്ദാദിഗാമിതായ തേന ച പരിഭാസനേന അത്തനാ അത്തനോ ഖതത്താ **ഖതോ**. സദ്ധാദീനഞ്ച ഇന്ദ്രിയാനം ഉപഹതത്താ **ഉപഹതിന്ദ്രിയോ**. **നിരയം ഗച്ഛതി ദുമ്മേധോ, ന ച സിക്ഖായ ഗാരവോ**തി സോ ഖതോ ഉപഹതിന്ദ്രിയോ പഞ്ഞായ അഭാവതോ

ദുമ്മേധോ തീസു സിക്ഖാസു അസിക്ഖനതോ ന ച സിക്ഖായ ഗാരവോ കായസ്സ ഭേദാ നിരയമേവ ഉപഗച്ഛതി, തസ്മാ **ന ച ആമിസം നിസ്സായ…പേ॰… യഥാ ധമ്മോ തഥാ കരേ**തി. തസ്സത്ഥോ ന ച ആമിസം നിസ്സായ കരേ, ചുദിതകചോദകേസു ഹി അഞ്ഞതരേന ദിന്നം ചീവരാദിആമിസം ഗണ്ഹന്തോ ആമിസം നിസ്സായ കരോതി, ഏവം ന കരേയ്യ. **ന ച നിസ്സായ പുഗ്ഗല**ന്തി ''അയം മേ ഉപജ്ഝായോ വാ ആചരിയോ വാ''തിആദിനാ നയേന ഛന്ദാദീഹി ഗച്ഛന്തോ പുഗ്ഗലം നിസ്സായ കരോതി, ഏവം ന കരേയ്യ. അഥ ഖോ **ഉഭോപേതേ വിവജ്ജേത്വാ** യഥാ ധമ്മോ ഠിതോ, തഥേവ കരേയ്യാതി.

ഉപകണ്ണകം ജപ്പതീതി ''ഏവം കഥേഹി, മാ ഏവം കഥയിത്ഥാ''തി കണ്ണമൂലേ മന്തേതി. **ജിമ്ഹം പേക്ഖതീ**തി ദോസമേവ ഗവേസതി. **വീതിഹരതീ**തി വിനിച്ഛയം ഹാപേതി. **കുമ്മഗ്ഗം പടിസേവതീ**തി ആപത്തിം ദീപേതി.

അകാലേന ച ചോദേതീതി അനോകാസേ അനജ്ഝിട്ഠോവ ചോദേതി. **പുബ്ബാപരം ന ജാനാതീ**തി പുരിമകഥഞ്ച പച്ഛിമകഥഞ്ച ന ജാനാതി.

അനുസന്ധിവചനപഥം ന ജാനാതീതി കഥാനുസന്ധിവിനിച്ഛയാനുസന്ധിവസേന വചനം ന ജാനാതി. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

ചോദനാകണ്ഡവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ചൂളസങ്ഗാമോ

അനുവിജ്ജകസ്സ പടിപത്തിവണ്ണനാ

൩൬൫. ചൂളസങ്ഗാമേ **സങ്ഗാമാവചരേന ഭിക്ഖുനാ**തി സങ്ഗാമോ വുച്ചതി അധികരണവിനിച്ഛയത്ഥായ സങ്ഘസന്നിപാതോ. തത്ര ഹി അത്തപച്ചത്ഥികാ ചേവ സാസനപച്ചത്ഥികാ ച ഉദ്ധമ്മം ഉബ്ബിനയം സത്ഥു സാസനം ദീപേന്താ സമോസരന്തി വേസാലികാ വജ്ജിപുത്തകാ വിയ. യോ ഭിക്ഖു തേസം പച്ചത്ഥികാനം ലദ്ധിം മദ്ദിത്വാ സകവാദദീപനത്ഥായ തത്ഥ അവചരതി, അജ്ഝോഗാഹേത്വാ വിനിച്ഛയം പവത്തേതി, സോ സങ്ഗാമാവചരോ നാമ യസത്ഥേരോ വിയ. തേന സങ്ഗാമാവചരേന ഭിക്ഖുനാ സങ്ഘം ഉപസങ്കമന്തേന നീചചിത്തേന സങ്ഘോ ഉപസങ്കമിതബ്ബോ. **നീചചിത്തേനാ**തി മാനദ്ധജം നിപാതേത്വാ നിഹതമാനചിത്തേന. **രജോഹരണസമേനാ**തി പാദപുഞ്ഛനസമേന; യഥാ രജോഹരണസ്സ സംകിലിട്ഠേ വാ അസംകിലിട്ഠേ വാ പാദേ പുഞ്ഛിയമാനേ നേവ രാഗോ ന ദോസോ; ഏവം ഇട്ഠാനിട്ഠേസു അരജ്ജന്തേന അദുസ്സന്തേനാതി അത്ഥോ. **യഥാപതിരൂപേ ആസനേ**തി യഥാപതിരൂപം ആസനം ഞത്വാ അത്തനോ പാപുണനട്ഠാനേ ഥേരാനം ഭിക്ഖൂനം പിട്ഠിം അദസ്സേത്വാ നിസീദിതബ്ബം. **അനാനാകഥികേനാ**തി നാനാവിധം തം തം അനത്ഥകഥം അകഥേന്തേന. **അതിരച്ഛാനകഥികേനാ**തി ദിട്ഠസുതമുതമ്പി രാജകഥാദികം തിരച്ഛാനകഥം അകഥേന്തേന. **സാമം വാ ധമ്മോ ഭാസിതബ്ബോ**തി സങ്ഘസന്നിപാതട്ഠാനേ കപ്പിയാകപ്പിയനിസ്സിതാ വാ രൂപാരൂപപരിച്ഛേദസമഥാചാരവിപസ്സനാചാരട്ഠാനനിസജ്ജവത്താദിനിസ്സിതാ വാ കഥാ ധമ്മോ നാമ. ഏവരൂപോ ധമ്മോ സയം വാ ഭാസിതബ്ബോ, പരോ വാ അജ്ഝേസിതബ്ബോ. യോ ഭിക്ഖു തഥാരൂപിം കഥം കഥേതും പഹോതി, സോ വത്തബ്ബോ - ''ആവുസോ സങ്ഘമജ്ഝമ്ഹി പഞ്ഹേ ഉപ്പന്നേ ത്വം കഥേയ്യാസീ''തി. **അരിയോ വാ തുണ്ഹീഭാവോ നാതിമഞ്ഞിതബ്ബോ**തി അരിയാ തുണ്ഹീ നിസീദന്താ ന ബാലപുഥുജ്ജനാ വിയ നിസീദന്തി. അഞ്ഞതരം കമ്മട്ഠാനം ഗഹേത്വാവ നിസീദന്തി. ഇതി കമ്മട്ഠാനമനസികാരവസേന തുണ്ഹീഭാവോ അരിയോ തുണ്ഹീഭാവോ നാമ, സോ നാതിമഞ്ഞിതബ്ബോ, കിം കമ്മട്ഠാനാനുയോഗേനാതി നാവജാനിതബ്ബോ; അത്തനോ പതിരൂപം കമ്മട്ഠാനം ഗഹേത്വാവ നിസീദിതബ്ബന്തി അത്ഥോ.

ന ഉപജ്ഝായോ പുച്ഛിതബ്ബോതി ''കോ നാമോ തുയ്ഹം ഉപജ്ഝായോ''തി ന പുച്ഛിതബ്ബോ. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ. **ന ജാതീ**തി ''ഖത്തിയജാതിയോ ത്വം ബ്രാഹ്മണജാതിയോ''തി ഏവം ജാതി ന പുച്ഛിതബ്ബാ. **ന ആഗമോ**തി ''ദീഘഭാണകോസി ത്വം മജ്ഝിമഭാണകോ''തി ഏവം ആഗമോ ന പുച്ഛിതബ്ബോ. **കുലപദേസോ**തി ഖത്തിയകുലാദിവസേനേവ വേദിതബ്ബോ. **അത്രസ്സ പേമം വാ ദോസോ വാ**തി അത്ര പുഗ്ഗലേ ഏതേസം കാരണാനം അഞ്ഞതരവസേന പേമം വാ ഭവേയ്യ ദോസോ വാ.

നോ പരിസകപ്പികേനാതി പരിസകപ്പകേന പരിസാനുവിധായകേന ന ഭവിതബ്ബം; യം പരിസായ രുച്ചതി, തദേവ ചേതേത്വാ കപ്പേത്വാ ന കഥേതബ്ബന്തി അത്ഥോ. **ന ഹത്ഥമുദ്ദാ ദസ്സേതബ്ബാ**തി കഥേതബ്ബേ ച അകഥേതബ്ബേ ച സഞ്ഞാജനനത്ഥം ഹത്ഥവികാരോ ന കാതബ്ബോ.

അത്ഥം അനുവിധിയന്തേനാതി വിനിച്ഛയപടിവേധമേവ സല്ലക്ഖേന്തേന "ഇദം സുത്തം ഉപലബ്ഭതി, ഇമസ്മിം വിനിച്ഛയേ ഇദം വക്ഖാമീ"തി ഏവം പരിതുലയന്തേന നിസീദിതബ്ബന്തി അത്ഥോ. **ന ച ആസനാ വുട്ഠാതബ്ബ**ന്തി ന ആസനാ വുട്ഠായ സന്നിപാതമണ്ഡലേ വിചരിതബ്ബം, വിനയധരേ ഉട്ഠിതേ സബ്ബാ പരിസാ ഉട്ഠഹതി. **ന വീതിഹാതബ്ബ**ന്തി ന വിനിച്ഛയോ ഹാപേതബ്ബോ. **ന കുമ്മഗ്ഗോ സേവിതബ്ബോ**തി ന ആപത്തി ദീപേതബ്ബാ. **അസാഹസികേന ഭവിതബ്ബ**ന്തി ന സഹസാകാരിനാ ഭവിതബ്ബം; സഹസാ ദുരുത്തവചനം ന കഥേതബ്ബന്തി അത്ഥോ. **വചനക്ഖമേനാ**തി ദുരുത്തവാചം ഖമനസീലേന. **ഹിതപരിസക്കിനാ**തി ഹിതേസിനാ ഹിതഗവേസിനാ കരുണാ ച കരുണാപുബ്ബഭാഗോ ച ഉപട്ഠാപേതബ്ബോതി അയം പദദ്വയേപി അധിപ്പായോ. **അനസുരുത്തേനാ**തി ന അസുരുത്തേന. അസുരുത്തം വുച്ചതി വിഗ്ഗാഹികകഥാസങ്ഖാതം അസുന്ദരവചനം; തം ന കഥേതബ്ബന്തി അത്ഥോ. **അത്താ പരിഗ്ഗഹേതബ്ബോ**തി "വിനിച്ഛിനിതും വൂപസമേതും സക്ഖിസ്സാമി നു ഖോ നോ"തി ഏവം അത്താ പരിഗ്ഗഹേതബ്ബോ; അത്തനോ പമാണം ജാനിതബ്ബന്തി അത്ഥോ. **പരോ പരിഗ്ഗഹേതബ്ബോ**തി "ലജ്ജിയാ നു ഖോ അയം പരിസാ, സക്കാ സഞ്ഞാപേതും ഉദാഹു നോ"തി ഏവം പരോ പരിഗ്ഗഹേതബ്ബോ.

ചോദകോ പരിഗ്ഗഹേതബ്ബോതി "ധമ്മചോദകോ നു ഖോ നോ"തി ഏവം പരിഗ്ഗഹേതബ്ബോ. **ചുദിതകോ പരിഗ്ഗഹേതബ്ബോ**തി "ധമ്മചുദിതകോ നു ഖോ നോ"തി ഏവം പരിഗ്ഗഹേതബ്ബോ. **അധമ്മചോദകോ പരിഗ്ഗഹേതബ്ബോ**തി തസ്സ പമാണം ജാനിതബ്ബം. സേസേസുപി ഏസേവ നയോ. **വുത്തം അഹാപേന്തേനാ**തി ചോദകചുദിതകേഹി വുത്തവചനം അഹാപേന്തേന. **അവുത്തം അപകാസേന്തേനാ**തി അനോസടം വത്ഥും അപ്പകാസേന്തേന. **മന്ദോ ഹാസേതബ്ബോ**തി മന്ദോ മോമൂഹോ പഗ്ഗണ്ഹിതബ്ബോ, "നനു ത്വം കുലപുത്തോ"തി ഉത്തേജേത്വാ അനുയോഗവത്തം കഥാപേത്വാ തസ്സ അനുയോഗോ ഗണ്ഹിതബ്ബോ. **ഭീരു അസ്സാസേതബ്ബോ**തി യസ്സ സങ്ഘമജ്ഝം വാ ഗണമജ്ഝം വാ അനോസടപുബ്ബത്താ സാരജ്ജം ഉപ്പജ്ജതി, താദിസോ "മാ ഭായി, വിസ്സട്ഠോ കഥേഹി, മയം തേ ഉപത്ഥമ്ഭാ ഭവിസ്സാമാ"തി വത്വാപി അനുയോഗവത്തം കഥാപേതബ്ബോ. **ചണ്ഡോ നിസേധേതബ്ബോ**തി അപസാദേതബ്ബോ തജ്ജേതബ്ബോ. **അസുചി വിഭാവേതബ്ബോ**തി അലജ്ജിം പകാസേത്വാ ആപത്തിം ദേസാപേതബ്ബോ. **ഉജുമദ്ദവേനാ**തി യോ ഭിക്ഖു ഉജു സീലവാ കായവങ്കാദിരഹിതോ, സോ മദ്ദവേനേവ ഉപചരിതബ്ബോ. **ധമ്മേസു ച പുഗ്ഗലേസു ചാ**തി ഏത്ഥ യോ ധമ്മഗരുകോ ഹോതി ന പുഗ്ഗലഗരുകോ, അയമേവ ധമ്മേസു ച പുഗ്ഗലേസു ച മജ്ഝത്തോതി വേദിതബ്ബോ.

൩൬൬. **സുത്തം സംസന്ദനത്ഥായാ**തിആദീസു തേന ച പന ഏവം സബ്രഹ്മചാരീനം പിയമനാപഗരുഭാവനീയേന അനുവിജ്ജകേന സമുദാഹടേസു സുത്താദീസു സുത്തം സംസന്ദനത്ഥായ; ആപത്താനാപത്തീനം സംസന്ദനത്ഥന്തി വേദിതബ്ബം. **ഓപമ്മം നിദസ്സനത്ഥായാ**തി ഓപമ്മം അത്ഥദസ്സനത്ഥായ. **അത്ഥോ വിഞ്ഞാപനത്ഥായാ**തി അത്ഥോ ജാനാപനത്ഥായ. **പടിപുച്ഛാ ഠപനത്ഥായാ**തി പുച്ഛാ പുഗ്ഗലസ്സ ഠപനത്ഥായ. **ഓകാസകമ്മം ചോദനത്ഥായാ**തി വത്ഥുനാ വാ ആപത്തിയാ വാ ചോദനത്ഥായ. **ചോദനാ സാരണത്ഥായാ**തി ദോസാദോസം സരാപനത്ഥായ. **സാരണാ സവചനീയത്ഥായാ**തി ദോസാദോസസാരണാ സവചനീയകരണത്ഥായ. **സവചനീയം പലിബോധത്ഥായാ**തി സവചനീയം

“ഇമമ്ഹാ ആവാസാ പരം മാ പക്കമീ”തി ഏവം പലിബോധത്ഥായ. **പലിബോധോ വിനിച്ഛയത്ഥായാ**തി വിനിച്ഛയം പാപനത്ഥായ. **വിനിച്ഛയോ സന്തീരണത്ഥായാ**തി ദോസാദോസം സന്തീരണത്ഥായ തുലനത്ഥായ. **സന്തീരണം ഠാനാട്ഠാനഗമനത്ഥായാ**തി ആപത്തിഅനാപത്തിഗരുകലഹുകാപത്തിജാനനത്ഥായ . **സങ്ഘോ സമ്പരിഗ്ഗഹസമ്പടിച്ഛനത്ഥായാ**തി വിനിച്ഛയസമ്പടിഗ്ഗഹണത്ഥായ ച; സുവിനിച്ഛിതദുബ്ബിനിച്ഛിതഭാവജാനനത്ഥായ ചാതി അത്ഥോ. **പച്ചേകട്ഠായിനോ അവിസംവാദകട്ഠായിനോ**തി ഇസ്സരിയാധിപച്ചജേട്ഠകട്ഠാനേ ച അവിസംവാദകട്ഠാനേ ച ഠിതാ; ന തേ അപസാദേതബ്ബാതി അത്ഥോ.

ഇദാനി യേ മന്ദാ മന്ദബുദ്ധിനോ ഏവം വദേയ്യും “വിനയോ നാമ കിമത്ഥായാ”തി തേസം വചനോകാസപിദഹനത്ഥമത്തം ദസ്സേതും **വിനയോ സംവരത്ഥായാ**തിആദിമാഹ. തത്ഥ **വിനയോ സംവരത്ഥായാ**തി സകലാപി വിനയപഞ്ഞത്തി കായവചീദ്വാരസംവരത്ഥായ. ആജീവവിസുദ്ധിപരിയോസാനസ്സ സീലസ്സ ഉപനിസ്സയോ ഹോതി; പച്ചയോ ഹോതീതി അത്ഥോ. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ. അപിചേത്ഥ **അവിപ്പടിസാരോ**തി പാപപുഞ്ഞാനം കതാകതവസേന ചിത്തവിപ്പടിസാരാഭാവോ. **പാമുജ്ജ**ന്തി ദുബ്ബലാ തരുണപീതി. **പീതീ**തി ബലവാ ബഹലപീതി. **പസ്സദ്ധീ**തി കായചിത്തദരഥപടിപ്പസ്സദ്ധി. **സുഖ**ന്തി കായികചേതസികസുഖം. തഞ്ഹി ദുവിധമ്പി സമാധിസ്സ ഉപനിസ്സയപച്ചയോ ഹോതി. **സമാധീ**തി ചിത്തേകഗ്ഗതാ. **യഥാഭൂതഞാണദസ്സന**ന്തി തരുണവിപസ്സനാ; ഉദയബ്ബയഞാണസ്സേതം അധിവചനം. ചിത്തേകഗ്ഗതാ ഹി തരുണവിപസ്സനായ ഉപനിസ്സയപച്ചയോ ഹോതി. **നിബ്ബിദാ**തി സിഖാപത്താ വുട്ഠാനഗാമിനിബലവവിപസ്സനാ. **വിരാഗോ**തി അരിയമഗ്ഗോ. **വിമുത്തീ**തി അരഹത്തഫലം. ചതുബ്ബിധോപി ഹി അരിയമഗ്ഗോ അരഹത്തഫലസ്സ ഉപനിസ്സയപച്ചയോ ഹോതി. **വിമുത്തിഞാണദസ്സന**ന്തി പച്ചവേക്ഖണാഞാണം. **വിമുത്തിഞാണദസ്സനം അനുപാദാപരിനിബ്ബാനത്ഥായാ**തി അപച്ചയപരിനിബ്ബാനത്ഥായ. അപച്ചയപരിനിബ്ബാനസ്സ ഹി തം പച്ചയോ ഹോതി, തസ്മിം അനുപ്പത്തേ അവസ്സം പരിനിബ്ബായിതബ്ബതോതി. **ഏതദത്ഥാ കഥാ**തി അയം വിനയകഥാ നാമ ഏതദത്ഥാ. **മന്തനാ**തി വിനയമന്തനാ ഏവ. **ഉപനിസാ**തി അയം “വിനയോ സംവരത്ഥായാ”തിആദികാ പരമ്പരപച്ചയതാപി ഏതദത്ഥായ. **സോതാവധാന**ന്തി ഇമിസ്സാ പരമ്പരപച്ചയകഥായ സോതാവധാനം. ഇമം കഥം സുത്വാ യം ഉപ്പജ്ജതി ഞാണം, തമ്പി ഏതദത്ഥായ. **യദിദം അനുപാദാ ചിത്തസ്സ വിമോക്ഖോ**തി യോ അയം ചതൂഹി ഉപാദാനേഹി അനുപാദിയിത്വാ ചിത്തസ്സ അരഹത്തഫലസങ്ഖാതോ വിമോക്ഖോ, സോപി ഏതദത്ഥായ; അപച്ചയപരിനിബ്ബാനത്ഥായ ഏവാതി അത്ഥോ.

൩൬൭. അനുയോഗവത്തഗാഥാസു **പഠമഗാഥാ** വുത്തത്ഥാ ഏവ.

വത്ഥും വിപത്തിം ആപത്തിം, നിദാനം ആകാരഅകോവിദോ പുബ്ബാപരം ന ജാനാതീതി “വത്ഥു”ന്തിആദീനി “ന ജാനാതീ”തി പദേന സമ്ബന്ധോ. “അകോവിദോ”തി പദസ്സ “സ വേ താദിസകോ”തി ഇമിനാ സമ്ബന്ധോ. തസ്മാ അയമേത്ഥ യോജനാ - യോ ഭിക്ഖു പാരാജികാദീനം വത്ഥും ന ജാനാതി, ചതുബ്ബിധം വിപത്തിം ന ജാനാതി, സത്തവിധം ആപത്തിം ന ജാനാതി, “ഇദം സിക്ഖാപദം അസുകസ്മിം നാമ നഗരേ പഞ്ഞത്ത”ന്തി ഏവം നിദാനം ന ജാനാതി, “ഇദം പുരിമവചനം ഇദം പച്ഛിമവചന”ന്തി പുബ്ബാപരം ന ജാനാതി, “ഇദം കതം ഇദം അകത”ന്തി കതാകതം ന ജാനാതി. **സമേന ചാ**തി തേനേവ പുബ്ബാപരം അജാനനസ്സ സമേന അഞ്ഞാണേന, “കതാകതം ന ജാനാതീ”തി

വുത്തം ഹോതി; ഏവം താവ നജാനാതി-പദേന സദ്ധിം സമ്ബന്ധോ വേദിതബ്ബോ. യം പനേതം "ആകാരഅകോവിദോ"തി വുത്തം, തത്ഥ **ആകാരഅകോവിദോ**തി കാരണാകാരണേ അകോവിദോ. ഇതി യ്വായം വത്ഥുആദീനിപി ന ജാനാതി, ആകാരസ്സ ച അകോവിദോ, സ വേ താദിസകോ ഭിക്ഖു അപടിക്ഖോതി വുച്ചതി.

കമ്മഞ്ച അധികരണഞ്ചാതി ഇമേസമ്പി പദാനം "ന ജാനാതീ"തി പദേനേവ സമ്ബന്ധോ. അയം പനേത്ഥ യോജനാ - തഥേവ ഇതി യ്വായം കമ്മഞ്ച ന ജാനാതി, അധികരണഞ്ച ന ജാനാതി, സത്തപ്പകാരേ സമഥേ ചാപി അകോവിദോ, രാഗാദീഹി പന രത്തോ ദുട്ഠോ ച മൂള്ഹോ ച, ഭയേന ഭയാ ഗച്ഛതി, സമ്മോഹേന മോഹാ ഗച്ഛതി, രത്തത്താ പന ദുട്ഠത്താ ച ഛന്ദാ ദോസാ ച ഗച്ഛതി, പരം സഞ്ഞാപേതും അസമത്ഥതായ ന ച സഞ്ഞത്തികുസലോ, കാരണാകാരണദസ്സനേ അസമത്ഥതായ നിജ്ഝത്തിയാ ച അകോവിദോ അത്തനോ സദിസായ പരിസായ ലദ്ധത്താ ലദ്ധപക്ഖോ, ഹിരിയാ പരിബാഹിരത്താ അഹിരികോ, കാളകേഹി കമ്മേഹി സമന്നാഗതത്താ കണ്ഹകമ്മോ, ധമ്മാദരിയപുഗ്ഗലാദരിയാനം അഭാവതോ അനാദരോ, സ വേ താദിസകോ ഭിക്ഖു അപടിക്ഖോതി വുച്ചതി, ന പടിക്ഖിതബ്ബോ ന ഓലോകേതബ്ബോ, ന സമ്മന്നിത്വാ ഇസ്സരിയാധിപച്ചജേട്ഠകട്ഠാനേ ഠപേതബ്ബോതി അത്ഥോ. സുക്കപക്ഖഗാഥാനമ്പി യോജനാനയോ വുത്തനയേനേവ വേദിതബ്ബോതി.

ചൂളസങ്ഗാമവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

മഹാസങ്ഗാമോ

വോഹരന്തേന ജാനിതബ്ബാദിവണ്ണനാ

൩൯൪-൩൭൪. മഹാസങ്ഗാമേ - **വത്ഥുതോ വാ വത്ഥും സങ്കമതീതി** "പഠമപാരാജികവത്ഥു മയാ ദിട്ഠം വാ സുതം വാ"തി വത്വാ പുന പുച്ഛിയമാനോ നിഘംസിയമാനോ "ന മയാ പഠമപാരാജികസ്സ വത്ഥു ദിട്ഠം, ന സുതം; ദുതിയപാരാജികസ്സ വത്ഥു ദിട്ഠം വാ സുതം വാ"തി വദതി. ഏതേനേവ നയേന സേസവത്ഥുസങ്കമനം, വിപത്തിതോ വിപത്തിസങ്കമനം ആപത്തിതോ ആപത്തിസങ്കമനഞ്ച വേദിതബ്ബം. യോ പന "നേവ മയാ ദിട്ഠം, ന സുത"ന്തി വത്വാ പച്ഛാ "മയാപേതം ദിട്ഠം വാ സുതം വാ"തി വദതി, "ദിട്ഠം വാ സുതം വാ"തി വത്വാ പച്ഛാ "ന ദിട്ഠം വാ ന സുതം വാ"തി വദതി, അയം **അവജാനിത്വാ പടിജാനാതി, പടിജാനിത്വാ അവജാനാതീതി** വേദിതബ്ബോ. ഏസേവ **അഞ്ഞേനഞ്ഞം പടിചരതി** നാമ.

൩൭൫. **വണ്ണാവണ്ണോതി** നീലാദിവണ്ണാവണ്ണവസേന സുക്കവിസ്സട്ഠിസിക്ഖാപദം വുത്തം. **വചനമനുപ്പദാനന്തി** സഞ്ചരിത്തം വുത്തം. കായസംസഗ്ഗാദിത്തയം സരൂപേനേവ വുത്തം. ഇതി ഇമാനി പഞ്ച മേഥുനധമ്മസ്സ പുബ്ബഭാഗോ പുബ്ബപയോഗോതി വേദിതബ്ബാനി.

൩൭൯. **ചത്താരി അപലോകനകമ്മാനീതി** അധമ്മേനവഗ്ഗാദീനി. സേസേസുപി ഏസേവ നയോ. ഇതി ചത്താരി ചതുക്കാനി സോളസ ഹോന്തി.

അഗതിഅഗന്തബ്ബവണ്ണനാ

൩൭൯. **ബഹുജനഅഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതീതി** വിനയധരേന ഹി ഏവം ഛന്ദാദിഗതിയാ അധികരണേ വിനിച്ഛിതേ തസ്മിം വിഹാരേ സങ്ഘോ ദ്വിധാ ഭിജ്ജതി. ഓവാദൂപജീവിനിയോ ഭിക്ഖുനിയോപി ദ്വേ ഭാഗാ ഹോന്തി. ഉപാസകാപി ഉപാസികായോപി ദാരകാപി ദാരികായോപി തേസം ആരക്ഖദേവതാപി തഥേവ ദ്വിധാ ഭിജ്ജന്തി. തതോ ഭുമ്മദേവതാ ആദിം കത്വാ യാവ അകനിട്ഠബ്രഹ്മാനോ ദ്വിധാവ ഹോന്തി. തേന വുത്തം - "ബഹുജനഅഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി...പേ... ദുക്ഖായ ദേവമനുസ്സാന"ന്തി.

൩൮൦. **വിസമനിസ്സിതോതി** വിസമാനി കായകമ്മാദീനി നിസ്സിതോ. **ഗഹനനിസ്സിതോതി** മിച്ഛാദിട്ഠിഅന്തഗ്ഗാഹികദിട്ഠിസങ്ഖാതം ഗഹനം നിസ്സിതോ. **ബലവനിസ്സിതോതി** ബലവന്തേ അഭിഞ്ഞാതേ ഭിക്ഖൂ നിസ്സിതോ.

൩൮൩. **തസ്സ അവജാനന്തോതി** തസ്സ വചനം അവജാനന്തോ. ഉപയോഗത്ഥേ വാ സാമിവചനം, തം അവജാനന്തോതി അത്ഥോ.

൩൮൪. **യം അത്ഥായാതി** യദത്ഥായ. **തം അത്ഥന്തി** സോ അത്ഥോ. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

മഹാസങ്ഗാമവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

കഥിനഭേദം

കഥിനഅത്ഥതാദിവണ്ണനാ

൪൦൩. കഥിനേ - **അട്ഠമാതികാ**തി ഖന്ധകേ വുത്താ പക്കമനന്തികാദികാ അട്ഠ. **പലിബോധാനിസംസാ**പി പുബ്ബേ വുത്താ ഏവ.

൪൦൪. **പയോഗസ്സാ**തി ചീവരധോവനാദിനോ സത്തവിധസ്സ പുബ്ബകരണസ്സത്ഥായ യോ ഉദകാഹരണാദികോ പയോഗോ കയിരതി, തസ്സ പയോഗസ്സ. **കതമേ ധമ്മാ അനന്തരപച്ചയേന പച്ചയോ**തി അനാഗതവസേന അനന്തരാ ഹുത്വാ കതമേ ധമ്മാ പച്ചയാ ഹോന്തീതി അത്ഥോ. **സമനന്തരപച്ചയേനാ**തി സുട്ഠു അനന്തരപച്ചയേന, അനന്തരപച്ചയമേവ ആസന്നതരം കത്വാ പുച്ഛതി. **നിസ്സയപച്ചയേനാ**തി ഉപ്പജ്ജമാനസ്സ പയോഗസ്സ നിസ്സയം ആധാരഭാവം ഉപഗതാ വിയ ഹുത്വാ കതമേ ധമ്മാ പച്ചയാ ഹോന്തീതി അത്ഥോ. **ഉപനിസ്സയപച്ചയേനാ**തി ഉപേതേന നിസ്സയപച്ചയേന; നിസ്സയപച്ചയമേവ ഉപഗതതരം കത്വാ പുച്ഛതി. **പുരേജാതപച്ചയേനാ**തി ഇമിനാ പഠമം ഉപ്പന്നസ്സ പച്ചയഭാവം പുച്ഛതി. **പച്ഛാജാതപച്ചയേനാ**തി ഇമിനാ പച്ഛാ ഉപ്പജ്ജനകസ്സ പച്ചയഭാവം പുച്ഛതി. **സഹജാതപച്ചയേനാ**തി ഇമിനാ അപുബ്ബം അചരിമം ഉപ്പജ്ജമാനാനം പച്ചയഭാവം പുച്ഛതി. **പുബ്ബകരണസ്സാ**തി ധോവനാദിനോ പുബ്ബകരണസ്സ. **പച്ചുദ്ധാരസ്സാ**തി പുരാണസങ്ഘാടിആദീനം പച്ചുദ്ധരണസ്സ. **അധിട്ഠാനസ്സാ**തി കഥിനചീവരാധിട്ഠാനസ്സ. **അത്ഥാരസ്സാ**തി കഥിനത്ഥാരസ്സ. **മാതികാനഞ്ച പലിബോധാനഞ്ചാ**തി അട്ഠന്നം മാതികാനം ദ്വിന്നഞ്ച പലിബോധാനം. **വത്ഥുസ്സാ**തി സങ്ഘാടിആദിനോ കഥിനവത്ഥുസ്സ; സേസം വുത്തനയമേവ.

ഏവം യഞ്ച ലബ്ഭതി യഞ്ച ന ലബ്ഭതി, സബ്ബം പുച്ഛിത്വാ ഇദാനി യം യസ്സ ലബ്ഭതി, തദേവ ദസ്സേന്തോ **പുബ്ബകരണം പയോഗസ്സാ**തിആദിനാ നയേന വിസ്സജ്ജനമാഹ. തസ്സത്ഥോ - യം വുത്തം ''പയോഗസ്സ കതമേ ധമ്മാ''തിആദി, തത്ഥ വുച്ചതേ, പുബ്ബകരണം പയോഗസ്സ അനന്തരപച്ചയേന പച്ചയോ, സമനന്തരനിസ്സയഉപനിസ്സയപച്ചയേന പച്ചയോ. പയോഗസ്സ ഹി സത്തവിധമ്പി പുബ്ബകരണം യസ്മാ തേന പയോഗേന നിപ്ഫാദേതബ്ബസ്സ പുബ്ബകരണസ്സത്ഥായ സോ പയോഗോ കയിരതി, തസ്മാ ഇമേഹി ചതൂഹി പച്ചയേഹി പച്ചയോ ഹോതി. പുരേജാതപച്ചയേ പനേസ ഉദ്ദിട്ഠധമ്മേസു ഏകധമ്മമ്പി ന ലഭതി, അഞ്ഞദത്ഥു പുബ്ബകരണസ്സ സയം പുരേജാതപച്ചയോ ഹോതി, പയോഗേ സതി പുബ്ബകരണസ്സ നിപ്ഫജ്ജനതോ . തേന വുത്തം - ''പയോഗോ പുബ്ബകരണസ്സ പുരേജാതപച്ചയേന പച്ചയോ''തി. പച്ഛാജാതപച്ചയം പന ലഭതി, തേന വുത്തം - ''പുബ്ബകരണം പയോഗസ്സ പച്ഛാജാതപച്ചയേന പച്ചയോ''തി. പച്ഛാ ഉപ്പജ്ജനകസ്സ ഹി പുബ്ബകരണസ്സ അത്ഥായ സോ പയോഗോ കയിരതി. സഹജാതപച്ചയം പന മാതികാപലിബോധാനിസംസസങ്ഖാതേ പന്നരസ ധമ്മേ ഠപേത്വാ അഞ്ഞോ പയോഗാദീസു ഏകോപി ധമ്മോ ന ലഭതി, തേ ഏവ ഹി പന്നരസ ധമ്മാ സഹ കഥിനത്ഥാരേന ഏകതോ നിപ്ഫജ്ജന്തീതി അഞ്ഞമഞ്ഞം സഹജാതപച്ചയാ ഹോന്തി. തേന വുത്തം - ''പന്നരസ ധമ്മാ സഹജാതപച്ചയേന പച്ചയോ''തി. ഏതേനുപായേന സബ്ബപദവിസ്സജ്ജനാനി വേദിതബ്ബാനി.

പുബ്ബകരണനിദാനാദിവിഭാഗവണ്ണനാ

൪൭൭. പുബ്ബകരണം കിംനിദാനന്തിആദിപുച്ഛാവിസ്സജ്ജനം ഉത്താനമേവ.

൪൭൯-൭. ''പയോഗോ കിംനിദാനോ''തിആദീസു പുച്ഛാദ്വയവിസ്സജ്ജനേസു **ഹേതുനിദാനോ പച്ചയനിദാനോ**തി ഏത്ഥ ഛ ചീവരാനി ഹേതു ചേവ പച്ചയോ ചാതി വേദിതബ്ബാനി. പുബ്ബപയോഗാദീനഞ്ഹി സബ്ബേസം താനിയേവ ഹേതു, താനി പച്ചയോ. ന ഹി ഛബ്ബിധേ ചീവരേ അസതി പയോഗോ അത്ഥി, ന പുബ്ബകരണാദീനി, തസ്മാ ''പയോഗോ ഹേതുനിദാനോ''തിആദി വുത്തം.

൪൭൮. സങ്ഗഹവാരേ - **വചീഭേദേനാ**തി ''ഇമായ സങ്ഘാടിയാ, ഇമിനാ ഉത്തരാസങ്ഗേന, ഇമിനാ അന്തരവാസകേന കഥിനം അത്ഥരാമീ''തി ഏതേന വചീഭേദേന. കതിമൂലാദിപുച്ഛാവിസ്സജ്ജനേ - **കിരിയാ മജ്ഝേ**തി പച്ചുദ്ധാരോ ചേവ അധിട്ഠാനഞ്ച.

൪൮൧. വത്ഥുവിപന്നം ഹോതീതി അകപ്പിയദുസ്സം ഹോതി. **കാലവിപന്നം** നാമ അജ്ജ ദായകേഹി ദിന്നം സ്വേ സങ്ഘോ കഥിനത്ഥാരകസ്സ ദേതി. **കരണവിപന്നം** നാമ തദഹേവ ഛിന്ദിത്വാ അകതം.

കഥിനാദിജാനിതബ്ബവിഭാഗവണ്ണനാ

൪൮൨. കഥിനം ജാനിതബ്ബന്തിആദിപുച്ഛായ വിസ്സജ്ജനേ - **തേസഞ്ഞേവ ധമ്മാന**ന്തി യേസു രൂപാദിധമ്മേസു സതി കഥിനം നാമ ഹോതി, തേസം സമോധാനം മിസ്സീഭാവോ. **നാമം നാമകമ്മ**ന്തിആദിനാ പന ''കഥിന''ന്തി ഇദം ബഹൂസു ധമ്മേസു നാമമത്തം, ന പരമത്ഥതോ ഏകോ ധമ്മോ അത്ഥീതി ദസ്സേതി.

ചതുവീസതിയാ ആകാരേഹീതി ''ന ഉല്ലിഖിതമത്തേനാ''തിആദീഹി പുബ്ബേ വുത്തകാരണേഹി. **സത്തരസഹി ആകാരേഹീ**തി ''അഹതേന അത്ഥതം ഹോതി കഥിന''ന്തിആദീഹി പുബ്ബേ വുത്തകാരണേഹി. നിമിത്തകമ്മാദീസു യം വത്തബ്ബം സബ്ബം കഥിനക്ഖന്ധകവണ്ണനായം വുത്തം.

൪൮൭. ഏകുപ്പാദാ ഏകനിരോധാതി ഉപ്പജ്ജമാനാപി ഏകതോ ഉപ്പജ്ജന്തി, നിരുജ്ഝമാനാപി ഏകതോ നിരുജ്ഝന്തി. **ഏകുപ്പാദാ നാനാനിരോധാ**തി ഉപ്പജ്ജമാനാ ഏകതോ ഉപ്പജ്ജന്തി, നിരുജ്ഝമാനാ നാനാ നിരുജ്ഝന്തി. കിം വുത്തം ഹോതി ? സബ്ബേപി അത്ഥാരേന സദ്ധിം ഏകതോ ഉപ്പജ്ജന്തി, അത്ഥാരേ ഹി സതി ഉദ്ധാരോ നാമ. നിരുജ്ഝമാനാ പനേത്ഥ പുരിമാ ദ്വേ അത്ഥാരേന സദ്ധിം ഏകതോ നിരുജ്ഝന്തി, ഉദ്ധാരഭാവം പാപുണന്തി. അത്ഥാരസ്സ ഹി നിരോധോ ഏതേസഞ്ച ഉദ്ധാരഭാവോ ഏകക്ഖണേ ഹോതി, ഇതരേ നാനാ നിരുജ്ഝന്തി. തേസു ഉദ്ധാരഭാവം പത്തേസുപി അത്ഥാരോ തിട്ഠതിയേവ. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

സമന്തപാസാദികായ വിനയസംവണ്ണനായ

കഥിനഭേദവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

പഞ്ഞത്തിവഗ്ഗവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ഉപാലിപഞ്ചകം

അനിസ്സിതവഗ്ഗവണ്ണനാ

൪൧൭. ഉപാലിപഞ്ഹേസു **കതിഹി നു ഖോ ഭന്തേതി** പുച്ഛായ അയം സമ്ബന്ധോ. ഥേരോ കിര രഹോഗതോ സബ്ബാനി ഇമാനി പഞ്ചകാനി ആവജ്ജേത്വാ ‘‘ഭഗവന്തം ദാനി പുച്ഛിത്വാ ഇമേസം നിസ്സായ വസനകാദീനം അത്ഥായ തന്തിം ഠപേസ്സാമീ’’തി ഭഗവന്തം ഉപസങ്കമിത്വാ ‘‘കതിഹി നു ഖോ ഭന്തേ’’തിആദിനാ നയേന പഞ്ഹേ പുച്ഛി. തേസം വിസ്സജ്ജനേ **ഉപോസഥം ന ജാനാതീതി** നവവിധം ഉപോസഥം ന ജാനാതി. **ഉപോസഥകമ്മം ന ജാനാതീതി** അധമ്മേനവഗ്ഗാദിഭേദം ചതുബ്ബിധം ഉപോസഥകമ്മം ന ജാനാതി. **പാതിമോക്ഖം ന ജാനാതീതി** ദ്വേ മാതികാ ന ജാനാതി. **പാതിമോക്ഖുദ്ദേസം ന ജാനാതീതി** ഭിക്ഖൂനം പഞ്ചവിധം ഭിക്ഖുനീനം ചതുബ്ബിധന്തി നവവിധം പാതിമോക്ഖുദ്ദേസം ന ജാനാതി.

പവാരണം ന ജാനാതീതി നവവിധം പവാരണം ന ജാനാതി. **പവാരണാകമ്മം ന ജാനാതീതി** അധമ്മേനവഗ്ഗാദിഭേദം ചതുബ്ബിധം പവാരണാകമ്മം ന ജാനാതി.

ആപത്താനാപത്തിം ന ജാനാതീതി തസ്മിം തസ്മിം സിക്ഖാപദേ നിദ്ദിട്ഠം ആപത്തിഞ്ച അനാപത്തിഞ്ച ന ജാനാതി.

ആപന്നോ കമ്മകതോതി ആപത്തിം ആപന്നോ തപ്പച്ചയാവ സങ്ഘേന കമ്മം കതം ഹോതി.

നപ്പടിപ്പസ്സമ്ഭനവഗ്ഗവണ്ണനാ

൪൨൦. **കമ്മം നപ്പടിപ്പസ്സമ്ഭേതബ്ബന്തി** അയം യസ്മാ അനുലോമവത്തേ ന വത്തതി, തസ്മാ നാസ്സ കമ്മം പടിപ്പസ്സമ്ഭേതബ്ബം; സരജ്ജുകോവ വിസ്സജ്ജേതബ്ബോതി അത്ഥോ.

൪൨൧. **സചേ ഉപാലി സങ്ഘോ സമഗ്ഗകരണീയാനി കമ്മാനി കരോതീതി** സചേ സമഗ്ഗേഹി കരണീയാനി ഉപോസഥാദീനി കമ്മാനി കരോതി, ഉപോസഥപവാരണാദീസു ഹി ഠിതാസു ഉപത്ഥമ്ഭോ ന ദാതബ്ബോ. സചേ ഹി സങ്ഘോ അച്ചയം ദേസാപേത്വാ സങ്ഘസാമഗ്ഗിം കരോതി, തിണവത്ഥാരകസമഥം വാ കത്വാ ഉപോസഥപവാരണം കരോതി , ഏവരൂപം സമഗ്ഗകരണീയം നാമ കമ്മം ഹോതി. **തത്ര ചേതി** സചേ താദിസേ കമ്മേ ഭിക്ഖുനോ നക്ഖമതി, ദിട്ഠാവികമ്മമ്പി കത്വാ തഥാരൂപാ സാമഗ്ഗീ ഉപേതബ്ബാ, ഏവം വിലോമഗ്ഗാഹോ ന ഗണ്ഹിതബ്ബോ. യത്ര പന ഉദ്ധമ്മം ഉബ്ബിനയം സത്ഥു സാസനം ദീപേന്തി, തത്ഥ ദിട്ഠാവികമ്മം ന വട്ടതി, പടിബാഹിത്വാ പക്കമിതബ്ബം.

ഉസ്സിതമന്തീ ചാതി ലോഭദോസമോഹമാനുസ്സന്നം വാചം ഭാസിതാ കണ്ഹവാചോ അനത്ഥകദീപനോ. **നിസ്സിതജപ്പീതി** അത്തനോ ധമ്മതായ ഉസ്സദയുത്തം ഭാസിതും ന സക്കോതി; അഥ ഖോ ‘‘മയാ സദ്ധിം രാജാ ഏവം കഥേസി, അസുകമഹാമത്തോ ഏവം കഥേസി, അസുകോ നാമ മയ്ഹം

ആചരിയോ വാ ഉപജ്ഝായോ വാ തേപിടകോ മയാ സദ്ധിം ഏവം കഥേസീ''തി ഏവം അഞ്ഞം നിസ്സായ ജപ്പതി. **ന ച ഭാസാനുസന്ധികുസലോ**തി കഥാനുസന്ധിവചനേ ച വിനിച്ഛയാനുസന്ധിവചനേ ച അകുസലോ ഹോതി. **ന യഥാധമ്മേ യഥാവിനയേ**തി ന ഭൂതേന വത്ഥുനാ ആപത്തിം സാരേത്വാ ചോദേതാ ഹോതി.

ഉസ്സാദേതാ ഹോതീതി ''അമ്ഹാകം ആചരിയോ മഹാതേപിടകോ പരമധമ്മകഥികോ''തിആദിനാ നയേന ഏകച്ചം ഉസ്സാദേതി. ദുതിയപദേ ''ആപത്തിം കിം സോ ന ജാനാതീ''തിആദിനാ ഏകച്ചം അപസാദേതി. **അധമ്മം ഗണ്ഹാതീ**തി അനിയ്യാനികപക്ഖം ഗണ്ഹാതി. **ധമ്മം പടിബാഹതീ**തി നിയ്യാനികപക്ഖം പടിബാഹതി. **സമ്ഫഞ്ച ബഹും ഭാസതീ**തി ബഹും നിരത്ഥകകഥം കഥേതി.

പസയ്ഹ പവത്താ ഹോതീതി അനജ്ഝിട്ഠോ ഭാരേ അനാരോപിതേ കേവലം മാനം നിസ്സായ അജ്ഝോത്ഥരിത്വാ അനധികാരേ കഥേതാ ഹോതി. **അനോകാസകമ്മം കാരേത്വാ**തി ഓകാസകമ്മം അകാരേത്വാ പവത്താ ഹോതി. **ന യഥാദിട്ഠിയാ ബ്യാകതാ ഹോതീ**തി യസ്സ അത്തനോ ദിട്ഠി തം പുരക്ഖത്വാ ന ബ്യാകതാ ; ലദ്ധിം നിക്ഖിപിത്വാ അയഥാഭുച്ചം അധമ്മാദീസു ധമ്മാദിലദ്ധികോ ഹുത്വാ കഥേതാ ഹോതീതി അത്ഥോ.

വോഹാരവഗ്ഗവണ്ണനാ

ർവർ. ആപത്തിയാ പയോഗം ന ജാനാതീതി ''അയം ആപത്തി കായപ്പയോഗാ, അയം വചീപയോഗാ''തി ന ജാനാതി. **ആപത്തിയാ വൂപസമം ന ജാനാതീ**തി ''അയം ആപത്തി ദേസനായ വൂപസമതി, അയം വുട്ഠാനേന, അയം നേവ ദേസനായ ന വുട്ഠാനേനാ''തി ന ജാനാതി. **ആപത്തിയാ ന വിനിച്ഛയകുസലോ ഹോതീ**തി ''ഇമസ്മിം വത്ഥുസ്മിം അയം ആപത്തീ''തി ന ജാനാതി, ദോസാനുരൂപം ആപത്തിം ഉദ്ധരിത്വാ പതിട്ഠാപേതും ന സക്കോതി.

അധികരണസമുട്ഠാനം ന ജാനാതീതി ''ഇദം അധികരണം അട്ഠാരസ ഭേദകരവത്ഥൂനി നിസ്സായ സമുട്ഠാതി, ഇദം ചതസ്സോ വിപത്തിയോ, ഇദം പഞ്ച വാ സത്ത വാ ആപത്തിക്ഖന്ധേ, ഇദം ചത്താരി സങ്ഘകിച്ചാനി നിസ്സായ സമുട്ഠാതീ''തി ന ജാനാതി. **പയോഗം ന ജാനാതീ**തി ''ഇദം അധികരണം ദ്വാദസമൂലപ്പയോഗം, ഇദം ചുദ്ദസമൂലപ്പയോഗം, ഇദം ഛമൂലപയോഗം, ഇദം ഏകമൂലപയോഗ''ന്തി ന ജാനാതി. അധികരണാനഞ്ഹി യഥാസകംമൂലമേവ പയോഗാ നാമ ഹോന്തി, തം സബ്ബമ്പി ന ജാനാതീതി അത്ഥോ. **വൂപസമം ന ജാനാതീ**തി ''ഇദം അധികരണം ദ്വീഹി സമഥേഹി വൂപസമതി, ഇദം തീഹി, ഇദം ചതൂഹി, ഇദം ഏകേന സമഥേന വൂപസമതീ''തി ന ജാനാതി. **ന വിനിച്ഛയകുസലോ ഹോതീ**തി അധികരണം വിനിച്ഛിനിത്വാ സമഥം പാപേതും ന ജാനാതി.

കമ്മം ന ജാനാതീതി തജ്ജനീയാദി സത്തവിധം കമ്മം ന ജാനാതി. **കമ്മസ്സ കരണം ന ജാനാതീ**തി ''ഇദം കമ്മം ഇമിനാ നീഹാരേന കാതബ്ബ''ന്തി ന ജാനാതി. **കമ്മസ്സ വത്ഥും ന ജാനാതീ**തി ''ഇദം തജ്ജനീയസ്സ വത്ഥു, ഇദം നിയസ്സാദീന''ന്തി ന ജാനാതി. **വത്ത**ന്തി സത്തസു കമ്മേസു ഹേട്ഠാ ചതുന്നം കമ്മാനം അട്ഠാരസവിധം തിവിധസ്സ ച ഉക്ഖേപനീയകമ്മസ്സ തേചത്താലീസവിധം

വത്ഥം ന ജാനാതി. **കമ്മസ്സ വൂപസമം ന ജാനാതീ**തി "യോ ഭിക്ഖു വത്ഥേ വത്തിത്വാ യാചതി, തസ്സ കമ്മം പടിപ്പസ്സമ്ഭേതബ്ബം, അച്ചയോ ദേസാപേതബ്ബോ"തി ന ജാനാതി.

വത്ഥും ന ജാനാതീതി സത്തന്നം ആപത്തിക്ഖന്ധാനം വത്ഥും ന ജാനാതി. **നിദാനം ന ജാനാതീ**തി "ഇദം സിക്ഖാപദം ഇമസ്മിം നഗരേ പഞ്ഞത്തം, ഇദം ഇമസ്മി"ന്തി ന ജാനാതി. **പഞ്ഞത്തിം ന ജാനാതീ**തി പഞ്ഞത്തിഅനുപഞ്ഞത്തിഅനുപ്പന്നപഞ്ഞത്തിവസേന തിവിധം പഞ്ഞത്തിം ന ജാനാതി. **പദപച്ചാഭട്ഠം ന ജാനാതീ**തി സമ്മുഖാ കാതബ്ബം പദം ന ജാനാതി. "ബുദ്ധോ ഭഗവാ"തി വത്തബ്ബേ "ഭഗവാ ബുദ്ധോ"തി ഹേട്ഠുപരിയം കത്വാ പദം യോജേതി.

അകുസലോ ച ഹോതി വിനയേതി വിനയപാളിയഞ്ച അട്ഠകഥായഞ്ച അകുസലോ ഹോതി.

ഞത്തിം ന ജാനാതീതി സങ്ഖേപതോ ഹി ദുവിധാ ഞത്തി - "ഏസാ ഞത്തീ"തി ഏവം നിദ്ദിട്ഠാ ച അനിദ്ദിട്ഠാ ച. തത്ഥ യാ ഏവം അനിദ്ദിട്ഠാ, സാ "കമ്മഞത്തി" നാമ ഹോതി. യാ നിദ്ദിട്ഠാ, സാ "കമ്മപാദഞത്തി" നാമ, തം സബ്ബേന സബ്ബം ഞത്തിം ന ജാനാതി. **ഞത്തിയാ കരണം ന ജാനാതീ**തി നവസു ഠാനേസു കമ്മഞത്തിയാ കരണം ന ജാനാതി, ദ്വീസു ഠാനേസു കമ്മപാദഞത്തിയാ. **ഞത്തിയാ അനുസ്സാവന**ന്തി "ഇമിസ്സാ ഞത്തിയാ ഏകാ അനുസ്സാവനാ, ഇമിസ്സാ തിസ്സോ"തി ന ജാനാതി. **ഞത്തിയാ സമഥം ന ജാനാതീ**തി യ്വായം സതിവിനയോ, അമൂള്ഹവിനയോ, തസ്സപാപിയസികാ, തിണവത്ഥാരകോതി ചതുബ്ബിധോ സമഥോ ഞത്തിയാ വിനാ ന ഹോതി, തം ഞത്തിയാ സമഥോതി ന ജാനാതി. **ഞത്തിയാ വൂപസമം ന ജാനാതീ**തി യം അധികരണം ഇമിനാ ചതുബ്ബിധേന ഞത്തിസമഥേന വൂപസമതി, തസ്സ തം വൂപസമം "അയം ഞത്തിയാ വൂപസമോ കതോ"തി ന ജാനാതി.

സുത്തം ന ജാനാതീതി ഉഭതോവിഭങ്ഗം ന ജാനാതി. **സുത്താനുലോമം ന ജാനാതീ**തി ചത്താരോ മഹാപദേസേ ന ജാനാതി. **വിനയം ന ജാനാതീ**തി ഖന്ധകപരിവാരം ന ജാനാതി. **വിനയാനുലോമം ന ജാനാതീ**തി ചത്താരോ മഹാപദേസേയേവ ന ജാനാതി. **ന ച ഠാനാഠാനകുസലോ**തി കാരണാകാരണകുസലോ ന ഹോതി.

ധമ്മം ന ജാനാതീതി ഠപേത്വാ വിനയപിടകം അവസേസം പിടകദ്വയം ന ജാനാതി. **ധമ്മാനുലോമം ന ജാനാതീ**തി സുത്തന്തികേ ചത്താരോ മഹാപദേസേ ന ജാനാതി. **വിനയം ന ജാനാതീ**തി ഖന്ധകപരിവാരമേവ ന ജാനാതി. **വിനയാനുലോമം ന ജാനാതീ**തി ചത്താരോ മഹാപദേസേ ന ജാനാതി. ഉഭതോവിഭങ്ഗാ പനേത്ഥ അസങ്ഗഹിതാ ഹോന്തി, തസ്മായം കുരുന്ദിയം വുത്തം - "വിനയന്തി സകലം വിനയപിടകം ന ജാനാതീ"തി തം ന ഗഹേതബ്ബം. **ന ച പുബ്ബാപരകുസലോ ഹോതീ**തി പുരേകഥായ ച പച്ഛാകഥായ ച അകുസലോ ഹോതി. സേസം സബ്ബത്ഥ വുത്തപടിപക്ഖവസേന ഞേയ്യത്താ പുബ്ബേ പകാസിതത്താ ച ഉത്താനമേവാതി.

അനിസ്സിതവഗ്ഗനപ്പടിപ്പസ്സമ്ഭനവഗ്ഗവോഹാരവഗ്ഗവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ദിട്ഠാവികമ്മവഗ്ഗവണ്ണനാ

൪൨൭. ദിട്ഠാവികമ്മവഗ്ഗേ - **ദിട്ഠാവികമ്മാ**തി ദിട്ഠീനം ആവികമ്മാനി; ലദ്ധിപ്പകാസനാനി ആപത്തിദേസനാസങ്ഖാതാനം വിനയകമ്മാനമേതം അധിവചനം. **അനാപത്തിയാ ദിട്ഠിം ആവി കരോതീ**തി അനാപത്തിമേവ ആപത്തീതി ദേസേതീതി അത്ഥോ . **അദേസനാഗാമിനിയാ**തി ഗരുകാപത്തിയാ ദിട്ഠിം ആവികരോതി; സങ്ഘാദിസേസഞ്ച പാരാജികഞ്ച ദേസേതീതി അത്ഥോ. **ദേസിതായാ**തി ലഹുകാപത്തിയാപി ദേസിതായ ദിട്ഠിം ആവികരോതി; ദേസിതം പുന ദേസേതീതി അത്ഥോ.

ചതൂഹി പഞ്ചഹി ദിട്ഠിന്തി യഥാ ചതൂഹി പഞ്ചഹി ദിട്ഠി ആവികതാ ഹോതി, ഏവം ആവികരോതി; ചത്താരോ പഞ്ച ജനാ ഏകതോ ആപത്തിം ദേസേന്തീതി അത്ഥോ. **മനോമാനസേനാ**തി മനസങ്ഖാതേന മാനസേന ദിട്ഠിം ആവികരോതി; വചീഭേദം അകത്വാ ചിത്തേനേവ ആപത്തിം ദേസേതീതി അത്ഥോ.

നാനാസംവാസകസ്സാതി ലദ്ധിനാനാസംവാസകസ്സ വാ കമ്മനാനാസംവാസകസ്സ വാ സന്തികേ ദിട്ഠിം ആവികരോതി; ആപത്തിം ദേസേതീതി അത്ഥോ. **നാനാസീമായാ**തി സമാനസംവാസകസ്സാപി നാനാസീമായ ഠിതസ്സ സന്തികേ ആവികരോതി. മാളകസീമായ ഹി ഠിതേന സീമന്തരികായ ഠിതസ്സ സീമന്തരികായ വാ ഠിതേന അവിപ്പവാസസീമായ ഠിതസ്സാപി ആപത്തിം ദേസേതും ന വട്ടതി. **അപകതത്തസ്സാ**തി ഉക്ഖിത്തകസ്സ വാ, യസ്സ വാ ഉപോസഥപവാരണാ ഠപിതാ ഹോന്തി, തസ്സ സന്തികേ ദേസേതീതി അത്ഥോ.

൪൩൦. **നാലം ഓകാസകമ്മം കാതു**ന്തി ന പരിയത്തം കാതും; ന കാതബ്ബന്തി അത്ഥോ. ഇധാപി അപകതത്തോ ഉക്ഖിത്തകോ ച ഠപിതഉപോസഥപവാരണോ ച. **ചാവനാധിപ്പായോ**തി സാസനതോ ചാവേതുകാമോ.

൪൩൭. **മന്ദത്താ മോമൂഹത്താ**തി മന്ദഭാവേന മോമൂഹഭാവേന വിസ്സജ്ജിതമ്പി ജാനിതും അസമത്ഥോ, കേവലം അത്തനോ മോമൂഹഭാവം പകാസേന്തോയേവ പുച്ഛതി ഉമ്മത്തകോ വിയ. **പാപിച്ഛോ**തി ''ഏവം മം ജനോ സമ്ഭാവേസ്സതീ''തി പാപികായ ഇച്ഛായ പുച്ഛതി. **പരിഭവാ**തി പരിഭവം ആരോപേതുകാമോ ഹുത്വാ പുച്ഛതി. അഞ്ഞബ്യാകരണേസുപി ഏസേവ നയോ. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി. അത്താദാനവഗ്ഗേ ച ധുതങ്ഗവഗ്ഗേ ച യം വത്തബ്ബം സിയാ, തം സബ്ബം ഹേട്ഠാ വുത്തമേവ.

ദിട്ഠാവികമ്മവഗ്ഗവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

മുസാവാദവഗ്ഗവണ്ണനാ

൪൪൪. മുസാവാദവഗ്ഗേ - പാരാജികം ഗച്ഛതീതി **പാരാജികഗാമീ;** പാരാജികാപത്തിഭാവം പാപുണാതീതി അത്ഥോ. ഇതരേസുപി ഏസേവ നയോ. തത്ഥ അസന്തഉത്തരിമനുസ്സധമ്മാരോചനമുസാവാദോ പാരാജികഗാമീ, അമൂലകേന പാരാജികേന അനുദ്ധംസനമുസാവാദോ **സങ്ഘാദിസേസഗാമീ,** ''യോ തേ വിഹാരേ വസതീ''തിആദിനാ പരിയായേന ജാനന്തസ്സ

വുത്തമുസാവാദോ **ഥുല്ലച്ചയഗാമീ,** അജാനന്തസ്സ ദുക്കടഗാമീ, ‘‘സമ്പജാനമുസാവാദേ പാചിത്തിയ’’ന്തി ആഗതോ **പാചിത്തിയഗാമീ**തി വേദിതബ്ബോ.

അദസ്സനേനാതി വിനയധരസ്സ അദസ്സനേന. കപ്പിയാകപ്പിയേസു ഹി കുക്കുച്ചേ ഉപ്പന്നേ വിനയധരം ദിസ്വാ കപ്പിയാകപ്പിയഭാവം പടിപുച്ഛിത്വാ അകപ്പിയം പഹായ കപ്പിയം കരേയ്യ, തം അപസ്സന്തോ പന അകപ്പിയമ്പി കപ്പിയന്തി കരോന്തോ ആപജ്ജതി. ഏവം ആപജ്ജിതബ്ബം ആപത്തിം വിനയധരസ്സ ദസ്സനേന നാപജ്ജതി, അദസ്സനേനേവ ആപജ്ജതി, തേന വുത്തം ‘‘അദസ്സനേനാ’’തി. **അസ്സവനേനാ**തി ഏകവിഹാരേപി വസന്തോ പന വിനയധരസ്സ ഉപട്ഠാനം ഗന്ത്വാ കപ്പിയാകപ്പിയം അപുച്ഛിത്വാ വാ അഞ്ഞേസഞ്ച വുച്ചമാനം അസുണന്തോ ആപജ്ജതിയേവ, തേന വുത്തം ‘‘അസ്സവനേനാ’’തി. **പസുത്തകതാ**തി പസുത്തകതായ. സഹഗാരസേയ്യഞ്ഹി പസുത്തകഭാവേനപി ആപജ്ജതി. അകപ്പിയേ കപ്പിയസഞ്ഞിതായ ആപജ്ജന്തോ പന **തഥാസഞ്ഞീ** ആപജ്ജതി. **സതിസമ്മോസാ** ഏകരത്താതിക്കമാദിവസേന ആപജ്ജിതബ്ബം ആപജ്ജതി. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

മുസാവാദവഗ്ഗവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ഭിക്ഖുനോവാദവഗ്ഗവണ്ണനാ

൪൦. ഭിക്ഖുനിവഗ്ഗേ - **അലാഭായാ**തി ചതുന്നം പച്ചയാനം അലാഭത്ഥായ; യഥാ പച്ചയേ ന ലഭന്തി, തഥാ പരിസക്കതി വായമതീതി അത്ഥോ. **അനത്ഥായാ**തി അനത്ഥം കലിസാസനം ആരോപേന്തോ പരിസക്കതി. **അവാസായാ**തി അവാസത്ഥായ; യസ്മിം ഗാമഖേത്തേ വസന്തി, തതോ നീഹരണത്ഥായ. **സമ്പയോജേതീ**തി അസദ്ധമ്മപടിസേവനത്ഥായ സമ്പയോജേതി.

൪൧. ‘‘കതിഹി നു ഖോ ഭന്തേ അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതായ ഭിക്ഖുനിയാ കമ്മം കാതബ്ബ’’ന്തി സത്തന്നം കമ്മാനം അഞ്ഞതരം സന്ധായ പുച്ഛതി.

൪൨. **ന സാകച്ഛാതബ്ബോ**തി കപ്പിയാകപ്പിയനാമരൂപപരിച്ഛേദസമഥവിപസ്സനാദിഭേദോ കഥാമഗ്ഗോ ന കഥേതബ്ബോ. യസ്മാ പന ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ന വിസംവാദേതി, തഥാരൂപസ്സ കഥാമഗ്ഗസ്സ സാമീ ഹുത്വാ കഥേതി, ന ഇതരോ; തസ്മാ പഠമപഞ്ചകേ ‘‘ന അസേക്ഖേനാ’’തി പടിക്ഖിപിത്വാ ദുതിയപഞ്ചകേ ‘‘അസേക്ഖേനാ’’തിആദി വുത്തം.

ന അത്ഥപടിസമ്ഭിദാപത്തോതി അട്ഠകഥായ പടിസമ്ഭിദാപത്തോ പഭേദഗതഞാണപ്പത്തോ ന ഹോതി. **ന ധമ്മപടിസമ്ഭിദാപത്തോ**തി പാളിധമ്മേ പടിസമ്ഭിദാപത്തോ ന ഹോതി. **ന നിരുത്തിപടിസമ്ഭിദാപത്തോ**തി വോഹാരനിരുത്തിയം പടിസമ്ഭിദാപത്തോ ന ഹോതി. **ന പടിഭാനപടിസമ്ഭിദാപത്തോ**തി യാനി താനി പടിഭാനസങ്ഖാതാനി അത്ഥപടിസമ്ഭിദാദീനി ഞാണാനി, തേസു പടിസമ്ഭിദാപത്തോ ന ഹോതി. **യഥാവിമുത്തം ചിത്തം ന പച്ചവേക്ഖിതാ**തി ചതുന്നം ഫലവിമുത്തീനം വസേന യഥാവിമുത്തം ചിത്തം ഏകൂനവീസതിഭേദായ പച്ചവേക്ഖണായ ന പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

ഭിക്ഖുനോവാദവഗ്ഗവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ഉബ്ബാഹികവഗ്ഗവണ്ണനാ

൪൫൨. ഉബ്ബാഹികവഗ്ഗേ - **ന അത്ഥകുസലോ**തി ന അട്ഠകഥാകുസലോ; അത്ഥുദ്ധാരേ ഛേകോ ന ഹോതി. **ന ധമ്മകുസലോ**തി ആചരിയമുഖതോ അനുഗ്ഗഹിതത്താ പാളിയം ന കുസലോ, ന പാളിസ്സൂരോ. **ന നിരുത്തികുസലോ**തി ഭാസന്തരവോഹാരേ ന കുസലോ. **ന ബ്യഞ്ജനകുസലോ**തി സിഥിലധനിതാദിവസേന പരിമണ്ഡലബ്യഞ്ജനാരോപനേ കുസലോ ന ഹോതി; ന അക്ഖരപരിച്ഛേദേ നിപുണോതി അത്ഥോ. **ന പുബ്ബാപരകുസലോ**തി അത്ഥപുബ്ബാപരേ ധമ്മപുബ്ബാപരേ നിരുത്തിപുബ്ബാപരേ ബ്യഞ്ജനപുബ്ബാപരേ പുരേകഥാപച്ഛാകഥാസു ച ന കുസലോ ഹോതി.

കോധനോതിആദീനി യസ്മാ കോധാദീഹി അഭിഭൂതോ കാരണാകാരണം ന ജാനാതി, വിനിച്ഛിതും ന സക്കോതി, തസ്മാ വുത്താനി. **പസാരേതാ ഹോതി നോ സാരേതാ**തി മോഹേതാ ഹോതി, ന സതിഉപ്പാദേതാ; ചോദകചുദിതകാനം കഥം മോഹേതി പിദഹതി ന സാരേതീതി അത്ഥോ. സേസമേത്ഥ ഉബ്ബാഹികവഗ്ഗേ ഉത്താനമേവാതി.

ഉബ്ബാഹികവഗ്ഗവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

അധികരണവൂപസമവഗ്ഗവണ്ണനാ

൪൫൫. അധികരണവൂപസമവഗ്ഗേ - **പുഗ്ഗലഗരു ഹോതീ**തി "അയം മേ ഉപജ്ഝായോ, അയം മേ ആചരിയോ"തിആദീനി ചിന്തേത്വാ തസ്സ ജയം ആകങ്ഖമാനോ "അധമ്മം ധമ്മോ"തി ദീപേതി. **സങ്ഘഗരു ഹോതീ**തി ധമ്മഞ്ച വിനയഞ്ച അമുഞ്ചിത്വാ വിനിച്ഛിനന്തോ സങ്ഘഗരുകോ നാമ ഹോതി. ചീവരാദീനി ഗഹേത്വാ വിനിച്ഛിനന്തോ **ആമിസഗരുകോ** നാമ ഹോതി, താനി അഗ്ഗഹേത്വാ യഥാധമ്മം വിനിച്ഛിനന്തോ **സദ്ധമ്മഗരുകോ** നാമ ഹോതി.

൪൫൮. **പഞ്ചഹുപാലി ആകാരേഹീ**തി പഞ്ചഹി കാരണേഹി സങ്ഘോ ഭിജ്ജതി - **കമ്മേന, ഉദ്ദേസേന, വോഹരന്തോ, അനുസ്സാവനേന, സലാകഗ്ഗാഹേനാ**തി. ഏത്ഥ **കമ്മേനാ**തി അപലോകനാദീസു ചതൂസു കമ്മേസു അഞ്ഞതരേന കമ്മേന. **ഉദ്ദേസേനാ**തി പഞ്ചസു പാതിമോക്ഖുദ്ദേസേസു അഞ്ഞതരേന ഉദ്ദേസേന. **വോഹരന്തോ**തി കഥയന്തോ; താഹി താഹി ഉപപത്തീഹി "അധമ്മം ധമ്മോ"തിആദീനി അട്ഠാരസ ഭേദകരവത്ഥൂനി ദീപേന്തോ . **അനുസ്സാവനേനാ**തി "നനു തുമ്ഹേ ജാനാഥ മയ്ഹം ഉച്ചാകുലാ പബ്ബജിതഭാവം ബഹുസ്സുതഭാവഞ്ച, മാദിസോ നാമ ഉദ്ധമ്മം ഉബ്ബിനയം സത്ഥു സാസനം ഗാഹേയ്യാതി ചിത്തമ്പി ഉപ്പാദേതും തുമ്ഹാകം യുത്തം, കിം മയ്ഹം അവീചി നീലുപ്പലവനമിവ സീതലോ, കിമഹം അപായതോ ന ഭായാമീ"തിആദിനാ നയേന കണ്ണമൂലേ വചീഭേദം കത്വാ അനുസ്സാവനേന. **സലാകഗ്ഗാഹേനാ**തി ഏവം അനുസ്സാവേത്വാ തേസം ചിത്തം ഉപത്ഥമ്ഭേത്വാ അനിവത്തിധമ്മേ കത്വാ "ഗണ്ഹഥ ഇമം സലാക"ന്തി സലാകഗ്ഗാഹേന.

ഏത്ഥ ച കമ്മമേവ ഉദ്ദേസോ വാ പമാണം, വോഹാരാനുസ്സാവനസലാകഗ്ഗാഹാ പന പുബ്ബഭാഗാ.

അട്ഠാരസവത്ഥുദീപനവസേന ഹി വോഹരന്തേ തത്ഥ രുചിജനനത്ഥം അനുസ്സാവേത്വാ സലാകായ ഗാഹിതായപി അഭിന്നോവ ഹോതി സങ്ഘോ. യദാ പന ഏവം ചത്താരോ വാ അതിരേകേ വാ സലാകം ഗാഹേത്വാ ആവേണികം കമ്മം വാ ഉദ്ദേസം വാ കരോതി, തദാ സങ്ഘോ ഭിന്നോ നാമ ഹോതി. ഇതി യം **സങ്ഘഭേദകക്ഖന്ധകവണ്ണനായം** അവോചുമ്ഹാ ''ഏവം അട്ഠാരസസു വത്ഥൂസു യംകിഞ്ചി ഏകമ്പി വത്ഥും ദീപേത്വാ തേന തേന കാരണേന 'ഇമം ഗണ്ഹഥ, ഇമം രോചേഥാ'തി സഞ്ഞാപേത്വാ സലാകം ഗാഹേത്വാ വിസും സങ്ഘകമ്മേ കതേ സങ്ഘോ ഭിന്നോ ഹോതി. പരിവാരേ പന 'പഞ്ചഹി, ഉപാലി, ആകാരേഹി സങ്ഘോ ഭിജ്ജതീ'തിആദി വുത്തം. തസ്സ ഇമിനാ ഇധ വുത്തേന സങ്ഘഭേദലക്ഖണേന അത്ഥതോ നാനാകരണം നത്ഥി. തം പനസ്സ നാനാകരണാഭാവം തത്ഥേവ പകാസയിസ്സാമാ''തി, സ്വായം പകാസിതോ ഹോതി.

പഞ്ഞത്തേതന്തി പഞ്ഞത്തം ഏതം. കപ പഞ്ഞത്തം? വത്തക്ഖന്ധകേ. തത്ര ഹി ചുദ്ദസ ഖന്ധകവത്താനി പഞ്ഞത്താനി. തേനാഹ - ''പഞ്ഞത്തേതം, ഉപാലി, മയാ ആഗന്തുകാനം ഭിക്ഖൂനം ആഗന്തുകവത്ത''ന്തിആദി. **ഏവമ്പി ഖോ ഉപാലി സങ്ഘരാജി ഹോതി, നോ ച സങ്ഘഭേദോതി** ഏത്താവതാ ഹി സങ്ഘരാജിമത്തമേവ ഹോതി, ന താവ സങ്ഘഭേദോ; അനുപുബ്ബേന പന അയം സങ്ഘരാജി വഡ്ഢമാനാ സങ്ഘഭേദായ സംവത്തതീതി അത്ഥോ. **യഥാരത്തന്തി** രത്തിപരിമാണാനുരൂപം; യഥാഥേരന്തി അത്ഥോ. **ആവേനിഭാവം കരിത്വാതി** വിസും വവത്ഥാനം കരിത്വാ. **കമ്മാകമ്മാനി കരോന്തീതി** അപരാപരം സങ്ഘകമ്മം ഉപാദായ ഖുദ്ദകാനി ചേവ മഹന്താനി ച കമ്മാനി കരോന്തി. സേസമേത്ഥാപി അധികരണവൂപസമവഗ്ഗേ ഉത്താനമേവ.

സങ്ഘഭേദകവഗ്ഗദ്വയവണ്ണനാ

൪൬൯. സങ്ഘഭേദവഗ്ഗദ്വയേ - **വിനിധായ ദിട്ഠിം കമ്മേനാതി** തേസു അധമ്മാദീസു അധമ്മാദയോ ഏതേതി ഏവംദിട്ഠികോവ ഹുത്വാ തം ദിട്ഠിം വിനിധായ തേ ധമ്മാദിവസേന ദീപേത്വാ വിസും കമ്മം കരോതി. ഇതി യം വിനിധായ ദിട്ഠിം കമ്മം കരോതി, തേന ഏവം കതേന വിനിധായ ദിട്ഠിം കമ്മേന സദ്ധിം പഞ്ചങ്ഗാനി ഹോന്തി, ''ഇമേഹി ഖോ ഉപാലി പഞ്ചഹങ്ഗേഹീ''തി അയമേകസ്മിം പഞ്ചകേ അത്ഥയോജനാ . ഏതേന നയേന സബ്ബപഞ്ചകാനി വേദിതബ്ബാനി. ഏത്ഥാപി ച വോഹാരാദി അങ്ഗത്തയം പുബ്ബഭാഗവസേനേവ വുത്തം. കമ്മുദ്ദേസവസേന പന അതേകിച്ഛതാ വേദിതബ്ബാ. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവ. ന ഹേത്ഥ കിഞ്ചി അത്ഥി യം പുബ്ബേ അവുത്തനയം.

ആവാസികവഗ്ഗവണ്ണനാ

൪൭൧. ആവാസികവഗ്ഗേ - **യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോതി** യഥാ ആഹരിത്വാ ഠപിതോ.

൪൭൨. **വിനയബ്യാകരണാതി** വിനയപഞ്ഹേ വിസ്സജ്ജനാ. **പരിണാമേതീതി** നിയാമേതി ദീപേതി കഥേതി. സേസമേത്ഥ ഉത്താനമേവ.

കഥിനത്ഥാരവഗ്ഗവണ്ണനാ

൪൩൭. കഥിനത്ഥാരവഗ്ഗേ - **ഓതമസികോ**തി അന്ധകാരഗതോ; തഞ്ഹി വന്ദന്തസ്സ മഞ്ചപാദാദീസുപി നലാടം പടിഹഞ്ഞേയ്യ. **അസമന്നാഹരന്തോ**തി കിച്ചയപസുതത്താ വന്ദനം അസമന്നാഹരന്തോ. **സുത്തോ**തി നിദ്ദം ഓക്കന്തോ. **ഏകാവത്തോ**തി ഏകതോ ആവത്തോ സപത്തപക്ഖേ ഠിതോ വേരീ വിസഭാഗപുഗ്ഗലോ വുച്ചതി; അയം അവന്ദിയോ. അയഞ്ഹി വന്ദിയമാനോ പാദേനപി പഹരേയ്യ. **അഞ്ഞവിഹിതോ**തി അഞ്ഞം ചിന്തയമാനോ.

ഖാദന്തോതി പിട്ഠഖജ്ജകാദീനി ഖാദന്തോ. **ഉച്ചാരഞ്ച പസ്സാവഞ്ച കരോന്തോ** അനോകാസഗതത്താ അവന്ദിയോ. **ഉക്ഖിത്തകോ**തി തിവിധേനപി ഉക്ഖേപനീയകമ്മേന ഉക്ഖിത്തകോ അവന്ദിയോ. തജ്ജനീയാദികമ്മകതാ പന ചത്താരോ വന്ദിതബ്ബാ. ഉപോസഥപവാരണാപി തേഹി സദ്ധിം ലബ്ഭന്തി. ആദിതോ പട്ഠായ ച വുത്തേസു അവന്ദിയേസു നഗ്ഗഞ്ച ഉക്ഖിത്തകഞ്ച വന്ദന്തസ്സേവ ആപത്തി. ഇതരേസം പന അസാരുപ്പട്ഠേന ച അന്തരാ വുത്തകാരണേന ച വന്ദനാ പടിക്ഖിത്താ. ഇതോ പരം **പച്ഛാഉപസമ്പന്നാദയോ** ദസപി ആപത്തിവത്ഥുഭാവേനേവ അവന്ദിയാ. തേ വന്ദന്തസ്സ ഹി നിയമേനേവ ആപത്തി. ഇതി ഇമേസു പഞ്ചസു പഞ്ചകേസു തേരസ ജനേ വന്ദന്തസ്സ അനാപത്തി, ദ്വാദസന്നം വന്ദനായ ആപത്തി.

൪൩൮. **ആചരിയോ വന്ദിയോ**തി പബ്ബജ്ജാചരിയോ ഉപസമ്പദാചരിയോ നിസ്സയാചരിയോ ഉദ്ദേസാചരിയോ ഓവാദാചരിയോതി അയം പഞ്ചവിധോപി ആചരിയോ വന്ദിയോ. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

കഥിനത്ഥാരവഗ്ഗവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

നിട്ഠിതാ ച ഉപാലിപഞ്ചകവണ്ണനാ.

ആപത്തിസമുട്ഠാനവണ്ണനാ

൪൭൦. അചിത്തകോ ആപജ്ജതീതിആദീസു സഹസേയ്യാദിപണ്ണത്തിവജ്ജം അസഞ്ചിച്ച ആപജ്ജന്തോ അചിത്തകോ ആപജ്ജതി, ദേസേന്തോ സചിത്തകോ വുട്ഠാതി. യംകിഞ്ചി സഞ്ചിച്ച ആപജ്ജന്തോ സചിത്തകോ ആപജ്ജതി, തിണവത്ഥാരകേന വുട്ഠഹന്തോ അചിത്തകോ വുട്ഠാതി. പുബ്ബേ വുത്തമേവ തിണവത്ഥാരകേന വുട്ഠഹന്തോ അചിത്തകോ ആപജ്ജതി, അചിത്തകോ വുട്ഠാതി. ഇതരം ദേസേന്തോ സചിത്തകോ ആപജ്ജതി, സചിത്തകോ വുട്ഠാതി. ‘‘ധമ്മദാനം കരോമീ’’തി പദസോധമ്മാദീനി കരോന്തോ കുസലചിത്തോ ആപജ്ജതി, ‘‘ബുദ്ധാനം അനുസാസനിം കരോമീ’’തി ഉദഗ്ഗചിത്തോ ദേസേന്തോ കുസലചിത്തോ വുട്ഠാതി. ദോമനസ്സികോ ഹുത്വാ ദേസേന്തോ അകുസലചിത്തോ വുട്ഠാതി, തിണവത്ഥാരകേന നിദ്ദാഗതോവ വുട്ഠഹന്തോ അബ്യാകതചിത്തോ വുട്ഠാതി. ഭിംസാപനാദീനി കത്വാ ‘‘ബുദ്ധാനം സാസനം കരോമീ’’തി സോമനസ്സികോ ദേസേന്തോ അകുസലചിത്തോ ആപജ്ജതി, കുസലചിത്തോ വുട്ഠാതി. ദോമനസ്സികോവ ദേസേന്തോ അകുസലചിത്തോ വുട്ഠാതി, വുത്തനയേനേവ തിണവത്ഥാരകേന വുട്ഠഹന്തോ അബ്യാകതചിത്തോ വുട്ഠാതി. നിദ്ദോക്കന്തസമയേ സഹഗാരസേയ്യം ആപജ്ജന്തോ അബ്യാകതചിത്തോ ആപജ്ജതി, വുത്തനയേനേവ പനേത്ഥ ‘‘കുസലചിത്തോ വുട്ഠാതീ’’തിആദി വേദിതബ്ബം.

പഠമം പാരാജികം കതിഹി സമുട്ഠാനേഹീതിആദി പുബ്ബേ വുത്തനയത്താ ഉത്താനമേവ.

൪൭൩. ചത്താരോ പാരാജികാ കതിഹി സമുട്ഠാനേഹീതിആദീസു ഉക്കട്ഠപരിച്ഛേദതോ യം യം സമുട്ഠാനം യസ്സ യസ്സ ലബ്ഭതി, തം സബ്ബം വുത്തമേവ ഹോതി.

ആപത്തിസമുട്ഠാനവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

അപരദുതിയഗാഥാസങ്ഗണികം

(൫) കായികാദിആപത്തിവണ്ണനാ

൪൭൪. “കതി ആപത്തിയോ കായികാ”തിആദിഗാഥാനം വിസ്സജ്ജനേ **ഛ ആപത്തിയോ കായികാ**തി അന്തരപേയ്യാലേ ചതുത്ഥേന ആപത്തിസമുട്ഠാനേന ഛ ആപത്തിയോ ആപജ്ജതി, “ഭിക്ഖു മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവതി, ആപത്തി പാരാജികസ്സാ”തിആദിനാ നയേന വുത്താപത്തിയോ. കായദ്വാരേ സമുട്ഠിതത്താ ഹി ഏതാ കായികാതി വുച്ചന്തി. **ഛ വാചസികാ**തി തസ്മിംയേവ അന്തരപേയ്യാലേ പഞ്ചമേന ആപത്തിസമുട്ഠാനേന ഛ ആപത്തിയോ ആപജ്ജതി, “ഭിക്ഖു പാപിച്ഛോ ഇച്ഛാപകതോ”തിആദിനാ നയേന വുത്താപത്തിയോ. **ഛാദേന്തസ്സ തിസ്സോ**തി വജ്ജപടിച്ഛാദികായ ഭിക്ഖുനിയാ പാരാജികം, ഭിക്ഖുസ്സ സങ്ഘാദിസേസപടിച്ഛാദനേ പാചിത്തിയം, അത്തനോ ദുട്ഠുല്ലാപത്തിപടിച്ഛാദനേ ദുക്കടം. **പഞ്ച സംസഗ്ഗപച്ചയാ**തി ഭിക്ഖുനിയാ കായസംസഗ്ഗേ പാരാജികം, ഭിക്ഖുനോ സങ്ഘാദിസേസോ, കായേന കായപടിബദ്ധേ ഥുല്ലച്ചയം, നിസ്സഗ്ഗിയേന കായപടിബദ്ധേ ദുക്കടം, അങ്ഗുലിപതോദകേ പാചിത്തിയന്തി ഇമാ കായസംസഗ്ഗപച്ചയാ പഞ്ചാപത്തിയോ.

അരുണുഗ്ഗേ തിസ്സോതി ഏകരത്തഛാരത്തസത്താഹദസാഹമാസാതിക്കമവസേന നിസ്സഗ്ഗിയം പാചിത്തിയം, ഭിക്ഖുനിയാ രത്തിവിപ്പവാസേ സങ്ഘാദിസേസോ, “പഠമമ്പി യാമം ഛാദേതി, ദുതിയമ്പി തതിയമ്പി യാമം ഛാദേതി, ഉദ്ധസ്തേ അരുണേ ഛന്നാ ഹോതി ആപത്തി, യോ ഛാദേതി സോ ദുക്കടം ദേസാപേതബ്ബോ”തി ഇമാ അരുണുഗ്ഗേ തിസ്സോ ആപത്തിയോ ആപജ്ജതി. **ദ്വേ യാവതതിയകാ**തി ഏകാദസ യാവതതിയകാ നാമ, പഞ്ഞത്തിവസേന പന ദ്വേ ഹോന്തി ഭിക്ഖൂനം യാവതതിയകാ ഭിക്ഖുനീനം യാവതതിയകാതി. **ഏകേത്ഥ അട്ഠവത്ഥുകാ**തി ഭിക്ഖുനീനംയേവ ഏകാ ഏത്ഥ ഇമസ്മിം സാസനേ അട്ഠവത്ഥുകാ നാമ. **ഏകേന സബ്ബസങ്ഗഹോ**തി “യസ്സ സിയാ ആപത്തി, സോ ആവികരേയ്യാ”തി ഇമിനാ ഏകേന നിദാനുദ്ദേസേന സബ്ബസിക്ഖാപദാനഞ്ച സബ്ബപാതിമോക്ഖുദ്ദേസാനഞ്ച സങ്ഗഹോ ഹോതി.

വിനയസ്സ ദ്വേ മൂലാനീതി കായോ ചേവ വാചാ ച. **ഗരുകാ ദ്വേ വുത്താ**തി പാരാജികസങ്ഘാദിസേസാ . **ദ്വേ ദുട്ഠുല്ലച്ഛാദനാ**തി വജ്ജപടിച്ഛാദികായ പാരാജികം സങ്ഘാദിസേസം പടിച്ഛാദകസ്സ പാചിത്തിയന്തി ഇമാ ദ്വേ ദുട്ഠുല്ലച്ഛാദനാപത്തിയോ നാമ.

ഗാമന്തരേ ചതസ്സോതി “ഭിക്ഖു ഭിക്ഖുനിയാ സദ്ധിം സംവിദഹതി, ദുക്കടം; അഞ്ഞസ്സ ഗാമസ്സ ഉപചാരം ഓക്കമതി, പാചിത്തിയം; ഭിക്ഖുനിയാ ഗാമന്തരം ഗച്ഛന്തിയാ പരിക്ഖിത്തേ ഗാമേ പഠമപാദേ ഥുല്ലച്ചയം, ദുതിയപാദേ സങ്ഘാദിസേസോ; അപരിക്ഖിത്തസ്സ പഠമപാദേ ഉപചാരോക്കമനേ ഥുല്ലച്ചയം, ദുതിയപാദേ സങ്ഘാദിസേസോ”തി ഇമാ ഗാമന്തരേ ദുക്കടപാചിത്തിയഥുല്ലച്ചയസങ്ഘആദിസേസവസേന ചതസ്സോ ആപത്തിയോ. **ചതസ്സോ നദിപാരപച്ചയാ**തി “ഭിക്ഖു ഭിക്ഖുനിയാ സദ്ധിം സംവിദഹതി, ദുക്കടം; നാവം അഭിരുഹതി, പാചിത്തിയം; ഭിക്ഖുനിയാ നദിപാരം

ഗച്ഛന്തിയാ ഉത്തരണകാലേ പഠമപാദേ ഥുല്ലച്ചയം, ദുതിയപാദേ സങ്ഘാദിസേസോ''തി ഇമാ ചതസ്സോ. **ഏകമംസേ ഥുല്ലച്ചയ**ന്തി മനുസ്സമംസേ. **നവമംസേസു ദുക്കട**ന്തി സേസഅകപ്പിയമംസേസു.

ദ്വേ വാചസികാ രത്തിന്തി ഭിക്ഖുനീ രത്തന്ധകാരേ അപ്പദീപേ പുരിസേന സദ്ധിം ഹത്ഥപാസേ ഠിതാ സല്ലപതി , പാചിത്തിയം; ഹത്ഥപാസം വിജഹിത്വാ ഠിതാ സല്ലപതി, ദുക്കടം. **ദ്വേ വാചസികാ ദിവാ**തി ഭിക്ഖുനീ ദിവാ പടിച്ഛന്നേ ഓകാസേ പുരിസേന സദ്ധിം ഹത്ഥപാസേ ഠിതാ സല്ലപതി, പാചിത്തിയം; ഹത്ഥപാസം വിജഹിത്വാ സല്ലപതി, ദുക്കടം. **ദദമാനസ്സ തിസ്സോ**തി മരണാധിപ്പായോ മനുസ്സസ്സ വിസം ദേതി, സോ ചേ തേന മരതി, പാരാജികം; യക്ഖപേതാനം ദേതി, തേ ചേ മരന്തി, ഥുല്ലച്ചയം; തിരച്ഛാനഗതസ്സ ദേതി, സോ ചേ മരതി, പാചിത്തിയം; അഞ്ഞാതികായ ഭിക്ഖുനിയാ ചീവരദാനേ പാചിത്തിയന്തി ഏവം ദദമാനസ്സ തിസ്സോ ആപത്തിയോ. **ചത്താരോ ച പടിഗ്ഗഹേ**തി ഹത്ഥഗ്ഗാഹ-വേണിഗ്ഗാഹേസു സങ്ഘാദിസേസോ, മുഖേന അങ്ഗജാതഗ്ഗഹണേ പാരാജികം, അഞ്ഞാതികായ ഭിക്ഖുനിയാ ചീവരപടിഗ്ഗഹണേ നിസ്സഗ്ഗിയം പാചിത്തിയം, അവസ്സുതായ അവസ്സുതസ്സ ഹത്ഥതോ ഖാദനീയം ഭോജനീയം പടിഗ്ഗണ്ഹന്തിയാ ഥുല്ലച്ചയം; ഏവം പടിഗ്ഗഹേ ചത്താരോ ആപത്തിക്ഖന്ധാ ഹോന്തി.

(൨) ദേസനാഗാമിനിയാദിവണ്ണനാ

൪൭൪. പഞ്ച ദേസനാഗാമിനിയോതി ലഹുകാ പഞ്ച. **ഛ സപ്പടികമ്മാ**തി പാരാജികം ഠപേത്വാ അവസേസാ. **ഏകേത്ഥ അപ്പടികമ്മാ**തി ഏകാ പാരാജികാപത്തി.

വിനയഗരുകാ ദ്വേ വുത്താതി പാരാജികഞ്ചേവ സങ്ഘാദിസേസഞ്ച. **കായവാചസികാനി ചാ**തി സബ്ബാനേവ സിക്ഖാപദാനി കായവാചസികാനി, മനോദ്വാരേ പഞ്ഞത്തം ഏകസിക്ഖാപദമ്പി നത്ഥി. **ഏകോ വികാലേ ധഞ്ഞരസോ**തി ലോണസോവീരകം. അയമേവ ഹി ഏകോ ധഞ്ഞരസോ വികാലേ വട്ടതി. **ഏകാ ഞത്തിചതുത്ഥേന സമ്മുതീ**തി ഭിക്ഖുനോവാദകസമ്മുതി. അയമേവ ഹി ഏകാ ഞത്തിചതുത്ഥകമ്മേന സമ്മുതി അനുഞ്ഞാതാ.

പാരാജികാ കായികാ ദ്വേതി ഭിക്ഖൂനം മേഥുനപാരാജികം ഭിക്ഖുനീനഞ്ച കായസംസഗ്ഗപാരാജികം. **ദ്വേ സംവാസഭൂമിയോ**തി അത്തനാ വാ അത്താനം സമാനസംവാസകം കരോതി, സമഗ്ഗോ വാ സങ്ഘോ ഉക്ഖിത്തം ഓസാരേതി. കുരുന്ദിയം പന ''സമാനസംവാസകഭൂമി ച നാനാസംവാസകഭൂമി ചാ''തി ഏവം ദ്വേ സംവാസഭൂമിയോ വുത്താ. **ദ്വിന്നം രത്തിച്ഛേദോ**തി പാരിവാസികസ്സ ച മാനത്തചാരികസ്സ ച പഞ്ഞത്താ. **ദ്വങ്ഗുലാ ദുവേ**തി ദ്വേ ദ്വങ്ഗുലപഞ്ഞത്തിയോ, ''ദ്വങ്ഗുലപബ്ബപരമം ആദാതബ്ബ''ന്തി അയമേകാ, ''ദ്വങ്ഗുലം വാ ദ്വേമാസം വാ''തി അയമേകാ.

ദ്വേ അത്താനം വധിത്വാനാതി ഭിക്ഖുനീ അത്താനം വധിത്വാ ദ്വേ ആപത്തിയോ ആപജ്ജതി; വധതി രോദതി, ആപത്തി പാചിത്തിയസ്സ; വധതി ന രോദതി, ആപത്തി ദുക്കടസ്സ. **ദ്വീഹി സങ്ഘോ ഭിജ്ജതീ**തി കമ്മേന ച സലാകഗ്ഗാഹേന ച. **ദ്വേത്ഥ പഠമാപത്തികാ**തി ഏത്ഥ സകലേപി വിനയേ ദ്വേ പഠമാപത്തികാ ഉഭിന്നം പഞ്ഞത്തിവസേന. ഇതരഥാ പന നവ ഭിക്ഖൂനം നവ

ഭിക്ഖുനീനന്തി അട്ഠാരസ ഹോന്തി. **ഞത്തിയാ കരണാ ദുവേ**തി ദ്വേ ഞത്തികിച്ചാനി - കമ്മഞ്ച കമ്മപാദകാ ച. നവസു ഠാനേസു കമ്മം ഹോതി, ദ്വീസു കമ്മപാദഭാവേന തിട്ഠതി.

പാണാതിപാതേ തിസ്സോതി "അനോദിസ്സ ഓപാതം ഖണതി, സചേ മനുസ്സോ മരതി, പാരാജികം; യക്ഖപേതാനം മരണേ ഥുല്ലച്ചയം; തിരച്ഛാനഗതസ്സ മരണേ പാചിത്തിയ"ന്തി ഇമാ തിസ്സോ ഹോന്തി. **വാചാ പാരാജികാ തയോ**തി വജ്ജപടിച്ഛാദികായ ഉക്ഖിത്താനുവത്തികായ അട്ഠവത്ഥുകായാതി. കുരുന്ദിയം പന "ആണത്തിയാ അദിന്നാദാനേ, മനുസ്സമരണേ, ഉത്തരിമനുസ്സധമ്മഉല്ലപനേ ചാ"തി ഏവം തയോ വുത്താ. **ഓഭാസനാ തയോ**തി വച്ചമഗ്ഗം പസ്സാവമഗ്ഗം ആദിസ്സ വണ്ണാവണ്ണഭാസനേ സങ്ഘാദിസേസോ, വച്ചമഗ്ഗം പസ്സാവമഗ്ഗം ഠപേത്വാ അധക്ഖകം ഉബ്ഭജാണുമണ്ഡലം ആദിസ്സ വണ്ണാവണ്ണഭണനേ ഥുല്ലച്ചയം, ഉബ്ഭക്ഖകം അധോജാണുമണ്ഡലം ആദിസ്സ വണ്ണാവണ്ണഭണനേ ദുക്കടം. **സഞ്ചരിത്തേന വാ തയോ**തി പടിഗ്ഗണ്ഹാതി വീമംസതി പച്ചാഹരതി , ആപത്തി സങ്ഘാദിസേസസ്സ; പടിഗ്ഗണ്ഹാതി വീമംസതി ന പച്ചാഹരതി, ആപത്തി ഥുല്ലച്ചയസ്സ; പടിഗ്ഗണ്ഹാതി ന വീമംസതി ന പച്ചാഹരതി, ആപത്തി ദുക്കടസ്സാതി ഇമേ സഞ്ചരിത്തേന കാരണഭൂതേന തയോ ആപത്തിക്ഖന്ധാ ഹോന്തി.

തയോ പുഗ്ഗലാ ന ഉപസമ്പാദേതബ്ബാതി അദ്ധാനഹീനോ അങ്ഗഹീനോ വത്ഥുവിപന്നോ ച തേസം നാനാകരണം വുത്തമേവ. അപിചേത്ഥ യോ പത്തചീവരേന അപരിപൂരോ, പരിപൂരോ ച ന യാചതി, ഇമേപി അങ്ഗഹീനേനേവ സങ്ഗഹിതാ. മാതുഘാതകാദയോ ച കരണദുക്കടകാ പണ്ഡകഉഭതോബ്യഞ്ജനകതിരച്ഛാനഗതസങ്ഖാതേന വത്ഥുവിപന്നേനേവ സങ്ഗഹിതാതി വേദിതബ്ബാ. ഏസ നയോ കുരുന്ദിയം വുത്തോ. **തയോ കമ്മാനം സങ്ഗഹാ**തി ഞത്തികപ്പനാ, വിപ്പകതപച്ചത്തം, അതീതകരണന്തി. തത്ഥ "ദദേയ്യ കരേയ്യാ"തിആദിഭേദാ ഞത്തികപ്പനാ; "ദേതി കരോതീ"തിആദിഭേദം വിപ്പകതപച്ചത്തം; "ദിന്നം കത"ന്തിആദിഭേദം അതീതകരണം നാമാതി ഇമേഹി തീഹി കമ്മാനി സങ്ഗയ്ഹന്തി. അപരേഹിപി തീഹി കമ്മാനി സങ്ഗയ്ഹന്തി - വത്ഥുനാ, ഞത്തിയാ, അനുസ്സാവനായാതി. വത്ഥുസമ്പന്നഞ്ഹി ഞത്തിസമ്പന്നം അനുസ്സാവനസമ്പന്നഞ്ച കമ്മം നാമ ഹോതി, തേന വുത്തം "തയോ കമ്മാനം സങ്ഗഹാ"തി. **നാസിതകാ തയോ** നാമ മേത്തിയം ഭിക്ഖുനിം നാസേഥ, ദൂസകോ നാസേതബ്ബോ, ദസഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ സാമണേരോ നാസേതബ്ബോ, കണ്ടകം സമണുദ്ദേസം നാസേഥാതി ഏവം ലിങ്ഗസംവാസദണ്ഡകമ്മനാസനാവസേന തയോ നാസിതകാ വേദിതബ്ബാ. **തിണ്ണന്നം ഏകവാചികാ**തി "അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ ദ്വേ തയോ ഏകാനുസ്സാവനേ കാതു"ന്തി വചനതോ തിണ്ണം ജനാനം ഏകുപജ്ഝായേന നാനാചരിയേന ഏകാനുസ്സാവനാ വട്ടതി.

അദിന്നാദാനേ തിസ്സോതി പാദേ വാ അതിരേകപാദേ വാ പാരാജികം, അതിരേകമാസകേ ഥുല്ലച്ചയം, മാസകേ വാ ഊനമാസകേ വാ ദുക്കടം. **ചതസ്സോ മേഥുനപച്ചയാ**തി അക്ഖയിതേ പാരാജികം, യേഭുയ്യേന ഖയിതേ ഥുല്ലച്ചയം, വിവടകതേ മുഖേ ദുക്കടം, ജതുമട്ഠകേ പാചിത്തിയം. **ഛിന്ദന്തസ്സ തിസ്സോ**തി വനപ്പതിം ഛിന്ദന്തസ്സ പാരാജികം, ഭൂതഗാമേ പാചിത്തിയം, അങ്ഗജാതേ ഥുല്ലച്ചയം. **പഞ്ച ഛഡ്ഡിതപച്ചയാ**തി അനോദിസ്സ വിസം ഛഡ്ഡേതി, സചേ തേന മനുസ്സോ മരതി, പാരാജികം; യക്ഖപേതേസു ഥുല്ലച്ചയം; തിരച്ഛാനഗതേ

പാചിത്തിയം; വിസ്സട്ഠിഛഡ്ഡനേ സങ്ഘാദിസേസോ; സേഖിയേസു ഹരിതേ ഉച്ചാരപസ്സാവഛഡ്ഡനേ ദുക്കടം - ഇമാ ഛഡ്ഡിതപച്ചയാ പഞ്ചാപത്തിയോ ഹോന്തി.

പാചിത്തിയേന ദുക്കടാ കതാതി ഭിക്ഖുനോവാദകവഗ്ഗസ്മിം ദസസു സിക്ഖാപദേസു പാചിത്തിയേന സദ്ധിം ദുക്കടാ കതാ ഏവാതി അത്ഥോ. **ചതുരേത്ഥ നവകാ വുത്താ**തി പഠമസിക്ഖാപദമ്ഹിയേവ അധമ്മകമ്മേ ദ്വേ, ധമ്മകമ്മേ ദ്വേതി ഏവം ചത്താരോ നവകാ വുത്താതി അത്ഥോ. **ദ്വിന്നം ചീവരേന ചാ**തി ഭിക്ഖൂനം സന്തികേ ഉപസമ്പന്നായ ചീവരം ദേന്തസ്സ പാചിത്തിയം, ഭിക്ഖുനീനം സന്തികേ ഉപസമ്പന്നായ ദേന്തസ്സ ദുക്കടന്തി ഏവം ദ്വിന്നം ഭിക്ഖുനീനം ചീവരം ദേന്തസ്സ ചീവരേന കാരണഭൂതേന ആപത്തി ഹോതീതി അത്ഥോ.

അട്ഠ പാടിദേസനീയാതി പാളിയം ആഗതാ ഏവ. **ഭുഞ്ജന്താമകധഞ്ഞേന പാചിത്തിയേന ദുക്കടാ കതാ**തി ആമകധഞ്ഞം വിഞ്ഞാപേത്വാ ഭുഞ്ജന്തിയാ പാചിത്തിയേന സദ്ധിം ദുക്കടാ കതായേവ.

ഗച്ഛന്തസ്സ ചതസ്സോതി ഭിക്ഖുനിയാ വാ മാതുഗാമേന വാ സദ്ധിം സംവിധായ ഗച്ഛന്തസ്സ ദുക്കടം, ഗാമൂപചാരോക്കമനേ പാചിത്തിയം, യാ ഭിക്ഖുനീ ഏകാ ഗാമന്തരം ഗച്ഛതി, തസ്സാ ഗാമൂപചാരം ഓക്കമന്തിയാ പഠമപാദേ ഥുല്ലച്ചയം, ദുതിയപാദേ സങ്ഘാദിസേസോതി ഗച്ഛന്തസ്സ ഇമാ ചതസ്സോ ആപത്തിയോ ഹോന്തി. **ഠിതസ്സ ചാപി തത്തകാ**തി ഠിതസ്സപി ചതസ്സോ ഏവാതി അത്ഥോ. കഥം? ഭിക്ഖുനീ അന്ധകാരേ വാ പടിച്ഛന്നേ വാ ഓകാസേ മിത്തസന്ഥവവസേന പുരിസസ്സ ഹത്ഥപാസേ തിട്ഠതി, പാചിത്തിയം; ഹത്ഥപാസം വിജഹിത്വാ തിട്ഠതി, ദുക്കടം; അരുണുഗ്ഗമനകാലേ ദുതിയികായ ഹത്ഥപാസം വിജഹന്തീ തിട്ഠതി, ഥുല്ലച്ചയം; വിജഹിത്വാ തിട്ഠതി, സങ്ഘാദിസേസോതി നിസിന്നസ്സ ചതസ്സോ ആപത്തിയോ. **നിപന്നസ്സാപി തത്തകാ**തി സചേപി ഹി സാ നിസീദതി വാ നിപജ്ജതി വാ, ഏതായേവ ചതസ്സോ ആപത്തിയോ ആപജ്ജതി.

(ന) പാചിത്തിയവണ്ണനാ

൪൭൩. പഞ്ച പാചിത്തിയാനീതി പഞ്ച ഭേസജ്ജാനി പടിഗ്ഗഹേത്വാ നാനാഭാജനേസു വാ ഏകഭാജനേ വാ അമിസ്സേത്വാ ഠപിതാനി ഹോന്തി, സത്താഹാതിക്കമേ സോ ഭിക്ഖു പഞ്ച പാചിത്തിയാനി സബ്ബാനി നാനാവത്ഥുകാനി ഏകക്ഖണേ ആപജ്ജതി, ''ഇമം പഠമം ആപന്നോ, ഇമം പച്ഛാ''തി ന വത്തബ്ബോ.

നവ പാചിത്തിയാനീതി യോ ഭിക്ഖു നവ പണീതഭോജനാനി വിഞ്ഞാപേത്വാ തേഹി സദ്ധിം ഏകതോ ഏകം കബളം ഓമദ്ദിത്വാ മുഖേ പക്ഖിപിത്വാ പരഗളം അതിക്കാമേതി, അയം നവ പാചിത്തിയാനി സബ്ബാനി നാനാവത്ഥുകാനി ഏകക്ഖണേ ആപജ്ജതി ''ഇമം പഠമം ആപന്നോ, ഇമം പച്ഛാ''തി ന വത്തബ്ബോ. **ഏകവാചായ ദേസേയ്യാ**തി ''അഹം, ഭന്തേ, പഞ്ച ഭേസജ്ജാനി പടിഗ്ഗഹേത്വാ സത്താഹം അതിക്കാമേത്വാ പഞ്ച ആപത്തിയോ ആപന്നോ, താ തുമ്ഹമൂലേ പടിദേസേമീ''തി ഏവം ഏകവാചായ ദേസേയ്യ, ദേസിതാവ ഹോന്തി, ദ്വീഹി തീഹി വാചാഹി കിച്ചം നാമ നത്ഥി.

ദുതിയവിസ്സജ്ജനേപി "അഹം, ഭന്തേ, നവ പണീതഭോജനാനി വിഞ്ഞാപേത്വാ ഭുഞ്ജിത്വാ നവ ആപത്തിയോ ആപന്നോ, താ തുമ്ഹമൂലേ പടിദേസേമീ"തി വത്തബ്ബം.

വത്ഥും കിത്തേത്വാ ദേസേയ്യാതി "അഹം, ഭന്തേ, പഞ്ച ഭേസജ്ജാനി പടിഗ്ഗഹേത്വാ സത്താഹം അതിക്കാമേസിം, യഥാവത്ഥുകം തം തുമ്ഹമൂലേ പടിദേസേമീ"തി ഏവം വത്ഥും കിത്തേത്വാ ദേസേയ്യ, ദേസിതാവ ഹോന്തി ആപത്തിയോ, ആപത്തിയാ നാമഗ്ഗഹണേന കിച്ചം നത്ഥി. ദുതിയവിസ്സജ്ജനേപി "അഹം, ഭന്തേ, നവ പണീതഭോജനാനി വിഞ്ഞാപേത്വാ ഭുത്തോ, യഥാവത്ഥുകം തം തുമ്ഹമൂലേ പടിദേസേമീ"തി വത്തബ്ബം.

യാവതതിയകേ തിസ്സോതി ഉക്ഖിത്താനുവത്തികായ പാരാജികം ഭേദകാനുവത്തകാനം കോകാലികാദീനം സങ്ഘാദിസേസം, പാപികായ ദിട്ഠിയാ അപ്പടിനിസ്സഗ്ഗേ ചണ്ഡകാളികായ ച ഭിക്ഖുനിയാ പാചിത്തിയന്തി ഇമാ യാവതതിയകാ തിസ്സോ ആപത്തിയോ. **ഛ വോഹാരപച്ചയാ**തി പയുത്തവാചാപച്ചയാ ഛ ആപത്തിയോ ആപജ്ജതീതി അത്ഥോ. കഥം? ആജീവഹേതു ആജീവകാരണാ പാപിച്ഛോ ഇച്ഛാപകതോ അസന്തം അഭൂതം ഉത്തരിമനുസ്സധമ്മം ഉല്ലപതി, ആപത്തി പാരാജികസ്സ. ആജീവഹേതു ആജീവകാരണാ സഞ്ചരിത്തം സമാപജ്ജതി, ആപത്തി സങ്ഘാദിസേസസ്സ. ആജീവഹേതു ആജീവകാരണാ യോ തേ വിഹാരേ വസതി സോ അരഹാതി വദതി, ആപത്തി ഥുല്ലച്ചയസ്സ. ആജീവഹേതു ആജീവകാരണാ ഭിക്ഖു പണീതഭോജനാനി അത്തനോ അത്ഥായ വിഞ്ഞാപേത്വാ ഭുഞ്ജതി, ആപത്തി പാചിത്തിയസ്സ. ആജീവഹേതു ആജീവകാരണാ ഭിക്ഖുനീ പണീതഭോജനാനി അത്തനോ അത്ഥായ വിഞ്ഞാപേത്വാ ഭുഞ്ജതി, ആപത്തി പാടിദേസനീയസ്സ. ആജീവഹേതു ആജീവകാരണാ സൂപം വാ ഓദനം വാ അഗിലാനോ അത്തനോ അത്ഥായ വിഞ്ഞാപേത്വാ ഭുഞ്ജതി, ആപത്തി ദുക്കടസ്സാതി.

ഖാദന്തസ്സ തിസ്സോതി മനുസ്സമംസേ ഥുല്ലച്ചയം, അവസേസേസു അകപ്പിയമംസേസു ദുക്കടം, ഭിക്ഖുനിയാ ലസുണേ പാചിത്തിയം. **പഞ്ച ഭോജനപച്ചയാ**തി അവസ്സുതാ അവസ്സുതസ്സ പുരിസസ്സ ഹത്ഥതോ ഭോജനം ഗഹേത്വാ തഥേവ മനുസ്സമംസം ലസുണം അത്തനോ അത്ഥായ വിഞ്ഞാപേത്വാ ഗഹിതപണീതഭോജനാനി അവസേസഞ്ച അകപ്പിയമംസം പക്ഖിപിത്വാ വോമിസ്സകം ഓമദ്ദിത്വാ അജ്ഝോഹരമാനാ സങ്ഘാദിസേസം, ഥുല്ലച്ചയം, പാചിത്തിയം, പാടിദേസനീയം, ദുക്കടന്തി ഇമാ പഞ്ച ആപത്തിയോ ഭോജനപച്ചയാ ആപജ്ജതി.

പഞ്ച ഠാനാനീതി "ഉക്ഖിത്താനുവത്തികായ ഭിക്ഖുനിയാ യാവതതിയം സമനുഭാസനായ അപ്പടിനിസ്സജ്ജന്തിയാ ഞത്തിയാ ദുക്കടം, ദ്വീഹി കമ്മവാചാഹി ഥുല്ലച്ചയം, കമ്മവാചാപരിയോസാനേ ആപത്തി പാരാജികസ്സ, സങ്ഘഭേദായ പരക്കമനാദീസു സങ്ഘാദിസേസോ, പാപികായ ദിട്ഠിയാ അപ്പടിനിസ്സഗ്ഗേ പാചിത്തിയ"ന്തി ഏവം സബ്ബാ യാവതതിയകാ പഞ്ച ഠാനാനി ഗച്ഛന്തി. **പഞ്ചന്നഞ്ചേവ ആപത്തീ**തി ആപത്തി നാമ പഞ്ചന്നം സഹധമ്മികാനം ഹോതി, തത്ഥ ദ്വിന്നം നിപ്പരിയായേന ആപത്തിയേവ, സിക്ഖാമാനസാമണേരിസാമണേരാനം പന അകപ്പിയത്താ ന വട്ടതി. ഇമിനാ പരിയായേന തേസം ആപത്തി ന ദേസാപേതബ്ബാ, ദണ്ഡകമ്മം പന തേസം കാതബ്ബം. **പഞ്ചന്നം അധികരണേന ചാ**തി അധികരണഞ്ച പഞ്ചന്നമേവാതി

അത്ഥോ. ഏതേസംയേവ ഹി പഞ്ചന്നം പത്തചീവരാദീനം അത്ഥായ വിനിച്ഛയവോഹാരോ അധികരണന്തി വുച്ചതി, ഗിഹീനം പന അഡ്ഡകമ്മം നാമ ഹോതി.

പഞ്ചന്നം വിനിച്ഛയോ ഹോതീതി പഞ്ചന്നം സഹധമ്മികാനംയേവ വിനിച്ഛയോ നാമ ഹോതി. **പഞ്ചന്നം വൂപസമേന ചാ**തി ഏതേസംയേവ പഞ്ചന്നം അധികരണം വിനിച്ഛിതം വൂപസന്തം നാമ ഹോതീതി അത്ഥോ. **പഞ്ചന്നഞ്ചേവ അനാപത്തീ**തി ഏതേസംയേവ പഞ്ചന്നം അനാപത്തി നാമ ഹോതീതി അത്ഥോ. **തീഹി ഠാനേഹി സോഭതീ**തി സങ്ഘാദീഹി തീഹി കാരണേഹി സോഭതി. കതവീതിക്കമോ ഹി പുഗ്ഗലോ സപ്പടികമ്മം ആപത്തിം സങ്ഘമജ്ഝേ ഗണമജ്ഝേ പുഗ്ഗലസന്തികേ വാ പടികരിത്വാ അബ്ഭുണ്ഹസീലോ പാകതികോ ഹോതി, തസ്മാ തീഹി ഠാനേഹി സോഭതീതി വുച്ചതി.

ദ്വേ കായികാ രത്തിന്തി ഭിക്ഖുനീ രത്തന്ധകാരേ പുരിസസ്സ ഹത്ഥപാസേ ഠാനനിസജ്ജസയനാനി കപ്പയമാനാ പാചിത്തിയം, ഹത്ഥപാസം വിജഹിത്വാ ഠാനാദീനി കപ്പയമാനാ ദുക്കടന്തി ദ്വേ കായദ്വാരസമ്ഭവാ ആപത്തിയോ രത്തിം ആപജ്ജതി. **ദ്വേ കായികാ ദിവാ**തി ഏതേനേവ ഉപായേന ദിവാ പടിച്ഛന്നേ ഓകാസേ ദ്വേ ആപത്തിയോ ആപജ്ജതി. **നിജ്ഝായന്തസ്സ ഏകാ ആപത്തീ**തി ''ന ച, ഭിക്ഖവേ, സാരത്തേന മാതുഗാമസ്സ അങ്ഗജാതം ഉപനിജ്ഝായിതബ്ബം . യോ ഉപനിജ്ഝായേയ്യ, ആപത്തി ദുക്കടസ്സാ''തി (പാരാ॰ ൨൬൬) നിജ്ഝായന്തസ്സ അയമേകാ ആപത്തി. **ഏകാ പിണ്ഡപാതപച്ചയാ**തി ''ന ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖാദായികായ മുഖം ഓലോകേതബ്ബ''ന്തി (ചൂളവ॰ ൩൬൬) ഏത്ഥ ദുക്കടാപത്തി, അന്തമസോ യാഗും വാ ബ്യഞ്ജനം വാ ദേന്തസ്സ സാമണേരസ്സാപി ഹി മുഖം ഉല്ലോകയതോ ദുക്കടമേവ. കുരുന്ദിയം പന **''ഏകാ പിണ്ഡപാതപച്ചയാ**തി ഭിക്ഖുനിപരിപാചിതം പിണ്ഡപാതം ഭുഞ്ജന്തസ്സ പാചിത്തിയ''ന്തി വുത്തം.

അട്ഠാനിസംസേ സമ്പസ്സന്തി കോസമ്ബകക്ഖന്ധകേ വുത്താനിസംസേ. **ഉക്ഖിത്തകാ തയോ വുത്താ**തി ആപത്തിയാ അദസ്സനേ അപ്പടികമ്മേ പാപികായ ച ദിട്ഠിയാ അപ്പടിനിസ്സഗ്ഗേതി. **തേചത്താലീസ സമ്മാവത്തനാ**തി തേസംയേവ ഉക്ഖിത്തകാനം ഏത്തകേസു വത്തേസു വത്തനാ.

പഞ്ചഠാനേ മുസാവാദോതി പാരാജികസങ്ഘാദിസേസഥുല്ലച്ചയപാചിത്തിയദുക്കടസങ്ഖാതേ പഞ്ചട്ഠാനേ മുസാവാദോ ഗച്ഛതി. **ചുദ്ദസ പരമന്തി വുച്ചതീ**തി ദസാഹപരമാദിനയേന ഹേട്ഠാ വുത്തം. **ദ്വാദസ പാടിദേസനീയാ**തി ഭിക്ഖൂനം ചത്താരി ഭിക്ഖുനീനം അട്ഠ. **ചതുന്നം ദേസനായ ചാ**തി ചതുന്നം അച്ചയദേസനായാതി അത്ഥോ. കതമാ പന സാതി? ദേവദത്തേന പയോജിതാനം അഭിമാരാനം അച്ചയദേസനാ, അനുരുദ്ധത്ഥേരസ്സ ഉപട്ഠായികായ അച്ചയദേസനാ, വഡ്ഢസ്സ ലിച്ഛവിനോ അച്ചയദേസനാ, വാസഭഗാമിയത്ഥേരസ്സ ഉക്ഖേപനീയകമ്മം കത്വാ ആഗതാനം ഭിക്ഖൂനം അച്ചയദേസനാതി അയം ചതുന്നം അച്ചയദേസനാ നാമ.

അട്ഠങ്ഗികോ മുസാവാദോതി ''പുബ്ബേവസ്സ ഹോതി മുസാ ഭണിസ്സ''ന്തി ആദിം കത്വാ ''വിനിധായ സഞ്ഞ''ന്തി പരിയോസാനേഹി (പാചി॰ ൪-൩; പരി॰ ൪൬൦) അട്ഠഹി അങ്ഗേഹി അട്ഠങ്ഗികോ. ഉപോസഥങ്ഗാനിപി പാണം ന

ഹനേതിആദിനാ നയേന വുത്താനേവ. **അട്ഠ ദൂതേയ്യങ്ഗാനീ**തി ''ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സോതാ ച ഹോതി സാവേതാ ചാ''തിആദിനാ (ചൂളവ॰ ൩൪൭) നയേന സങ്ഘഭേദകേ വുത്താനി. **അട്ഠ തിത്ഥിയവത്താനി** മഹാഖന്ധകേ വുത്താനി.

അട്ഠവാചികാ ഉപസമ്പദാതി ഭിക്ഖുനീനം ഉപസമ്പദം സന്ധായ വുത്തം. **അട്ഠന്നം പച്ചുട്ഠാതബ്ബ**ന്തി ഭത്തഗ്ഗേ അട്ഠന്നം ഭിക്ഖുനീനം ഇതരാഹി പച്ചുട്ഠായ ആസനം ദാതബ്ബം . **ഭിക്ഖുനോവാദകോ അട്ഠഹീ**തി അട്ഠഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖുനോവാദകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ.

ഏകസ്സ ഛേജ്ജന്തി ഗാഥായ നവസു ജനേസു യോ സലാകം ഗാഹേത്വാ സങ്ഘം ഭിന്ദതി, തസ്സേവ ഛേജ്ജം ഹോതി, ദേവദത്തോ വിയ പാരാജികം ആപജ്ജതി. ഭേദകാനുവത്തകാനം ചതുന്നം ഥുല്ലച്ചയം കോകാലികാദീനം വിയ, ധമ്മവാദീനം ചതുന്നം അനാപത്തി. ഇമാ പന ആപത്തിയോ ച അനാപത്തിയോ ച സബ്ബേസം ഏകവത്ഥുകാ സങ്ഘഭേദവത്ഥുകാ ഏവ.

നവ ആഘാതവത്ഥൂനീതി ഗാഥായ **നവഹീ**തി നവഹി ഭിക്ഖൂഹി സങ്ഘോ ഭിജ്ജതി. **ഞത്തിയാ കരണാ നവാ**തി ഞത്തിയാ കാതബ്ബാനി കമ്മാനി നവാതി അത്ഥോ. സേസം ഉത്താനമേവ.

(൪) അവന്ദനീയപുഗ്ഗലാദിവണ്ണനാ

൪൬൭. **ദസ പുഗ്ഗലാ നാഭിവാദേതബ്ബാ**തി സേനാസനക്ഖന്ധകേ വുത്താ ദസ ജനാ. **അഞ്ജലി സാമീചേന ചാ**തി സാമീചികമ്മേന സദ്ധിം അഞ്ജലി ച തേസം ന കാതബ്ബോ, നേവ പാനീയാപുച്ഛനതാലവണ്ടഗ്ഗഹണാദി ഖന്ധകവത്തം തേസം ദസ്സേതബ്ബം, ന അഞ്ജലി പഗ്ഗണ്ഹിതബ്ബോതി അത്ഥോ. **ദസന്നം ദുക്കട**ന്തി തേസംയേവ ദസന്നം ഏവം കരോന്തസ്സ ദുക്കടം ഹോതി. **ദസ ചീവരധാരണാ**തി ദസ ദിവസാനി അതിരേകചീവരസ്സ ധാരണാ അനുഞ്ഞാതാതി അത്ഥോ.

പഞ്ചന്നം വസ്സംവുട്ഠാനം, ദാതബ്ബം ഇധ ചീവരന്തി പഞ്ചന്നം സഹധമ്മികാനം സമ്മുഖാവ ദാതബ്ബം. **സത്തന്നം സന്തേ**തി ദിസാപക്കന്തഉമ്മത്തകഖിത്തചിത്തവേദനാട്ടാനം തിണ്ണഞ്ച ഉക്ഖിത്തകാനന്തി ഇമേസം സത്തന്നം സന്തേ പതിരൂപേ ഗാഹകേ പരമ്മുഖാപി ദാതബ്ബം. **സോളസന്നം ന ദാതബ്ബ**ന്തി സേസാനം ചീവരക്ഖന്ധകേ വുത്താനം പണ്ഡകാദീനം സോളസന്നം ന ദാതബ്ബം.

കതിസതം രത്തിസതം, ആപത്തിയോ ഛാദയിത്വാനാതി കതിസതം ആപത്തിയോ രത്തിസതം ഛാദയിത്വാന. **ദസസതം രത്തിസതം, ആപത്തിയോ ഛാദയിത്വാനാ**തി ദസസതം ആപത്തിയോ രത്തിസതം ഛാദയിത്വാന. അയഞ്ഹേത്ഥ സങ്ഖേപത്ഥോ - യോ ദിവസേ സതം സതം സങ്ഘാദിസേസാപത്തിയോ ആപജ്ജിത്വാ ദസ ദസ ദിവസേ പടിച്ഛാദേതി, തേന രത്തിസതം ആപത്തിസഹസ്സം പടിച്ഛാദിതം ഹോതി, സോ സബ്ബാവ താ ആപത്തിയോ ദസാഹപടിച്ഛന്നാതി പരിവാസം യാചിത്വാ ദസ രത്തിയോ വസിത്വാന മുച്ചേയ്യ പാരിവാസികോതി.

ദ്വാദസ കമ്മദോസാ വുത്താതി അപലോകനകമ്മം അധമ്മേനവഗ്ഗം, അധമ്മേനസമഗ്ഗം, ധമ്മേനവഗ്ഗം, തഥാ

ഞത്തികമ്മഞത്തിദുതിയകമ്മഞത്തിചതുത്ഥകമ്മാനിപീതി ഏവം ഏകേകസ്മിം കമ്മേ തയോ തയോ കത്വാ ദ്വാദസ കമ്മദോസാ വുത്താ.

ചതസ്സോ കമ്മസമ്പത്തിയോതി അപലോകനകമ്മം ധമ്മേനസമഗ്ഗം, തഥാ സേസാനിപീതി ഏവം ചതസ്സോ കമ്മസമ്പത്തിയോ വുത്താ.

ഛ കമ്മാനീതി അധമ്മേനവഗ്ഗകമ്മം, അധമ്മേനസമഗ്ഗകമ്മം, ധമ്മപതിരൂപകേനവഗ്ഗകമ്മം, ധമ്മപതിരൂപകേനസമഗ്ഗകമ്മം, ധമ്മേനവഗ്ഗകമ്മം, ധമ്മേനസമഗ്ഗകമ്മന്തി ഏവം ഛ കമ്മാനി വുത്താനി. **ഏകേത്ഥ ധമ്മികാ കതാ**തി ഏകം ധമ്മേന സമഗ്ഗകമ്മമേവേത്ഥ ധമ്മികം കതന്തി അത്ഥോ. ദുതിയഗാഥാവിസ്സജ്ജനേപി ഏതദേവ ധമ്മികം.

യം ദേസിതാതി യാനി ദേസിതാനി വുത്താനി പകാസിതാനി. **അനന്തജിനേനാ**തിആദീസു പരിയന്തപരിച്ഛേദഭാവരഹിതത്താ അനന്തം വുച്ചതി നിബ്ബാനം, തം ഭഗവതാ രഞ്ഞാ സപത്തഗണം അഭിമദ്ദിത്വാ രജ്ജം വിയ കിലേസഗണം അഭിമദ്ദിത്വാ ജിതം വിജിതം അധിഗതം സമ്പത്തം, തസ്മാ ഭഗവാ "അനന്തജിനോ"തി വുച്ചതി. സ്വേവ ഇട്ഠാനിട്ഠേസു നിബ്ബികാരതായ താദീ, വിക്ഖമ്ഭനതദങ്ഗസമുച്ഛേദപടിപസ്സദ്ധിനിസ്സരണവിവേകസങ്ഖാതം വിവേകപഞ്ചകം അദ്ദസാതി വിവേകദസ്സീ; തേന **അനന്തജിനേന താദിനാ വിവേകദസ്സിനാ** യാനി ആപത്തിക്ഖന്ധാനി ദേസിതാനി വുത്താനി. **ഏകേത്ഥ സമ്മതി വിനാ സമഥേഹീ**തി അയമേത്ഥ പദസമ്ബന്ധോ, യാനി സത്ഥാരാ സത്ത ആപത്തിക്ഖന്ധാനി ദേസിതാനി, തത്ഥ ഏകാപി ആപത്തി വിനാ സമഥേഹി ന സമ്മതി, അഥ ഖോ ഛ സമഥാ ചത്താരി അധികരണാനീതി സബ്ബേപിമേ ധമ്മാ സമ്മുഖാവിനയേന സമ്മന്തി, സമായോഗം ഗച്ഛന്തി. ഏത്ഥ പന ഏകോ സമ്മുഖാവിനയോവ വിനാ സമഥേഹി സമ്മതി, സമഥഭാവം ഗച്ഛതി. ന ഹി തസ്സ അഞ്ഞേന സമഥേന വിനാ അനിപ്ഫത്തി നാമ അത്ഥി. തേന വുത്തം - "ഏകേത്ഥ സമ്മതി വിനാ സമഥേഹീ"തി. ഇമിനാ താവ അധിപ്പായേന അട്ഠകഥാസു അത്ഥോ വുത്തോ. മയം പന "വിനാ"തി നിപാതസ്സ പടിസേധനമത്തമത്ഥം ഗഹേത്വാ "ഏകേത്ഥ സമ്മതി വിനാ സമഥേഹീ"തി ഏതേസു സത്തസു ആപത്തിക്ഖന്ധേസു ഏകോ പാരാജികാപത്തിക്ഖന്ധോ വിനാ സമഥേഹി സമ്മതീതി ഏതമത്ഥം രോചേയ്യാമ. വുത്തമ്പി ചേതം "യാ സാ ആപത്തി അനവസേസാ, സാ ആപത്തി ന കതമേന അധികരണേന കതമമ്ഹി ഠാനേ ന കതമേന സമഥേന സമ്മതീ"തി.

ഛഊനദിയഡ്ഢസതാതി "ഇധ, ഉപാലി, ഭിക്ഖു അധമ്മം ധമ്മോതി ദീപേതി, തസ്മിം അധമ്മദിട്ഠി ഭേദേ അധമ്മദിട്ഠി, തസ്മിം അധമ്മദിട്ഠി ഭേദേ ധമ്മദിട്ഠി, തസ്മിം അധമ്മദിട്ഠി ഭേദേ വേമതികോ, തസ്മിം ധമ്മദിട്ഠി ഭേദേ അധമ്മദിട്ഠി, തസ്മിം ധമ്മദിട്ഠി ഭേദേ വേമതികോ, തസ്മിം വേമതികോ ഭേദേ അധമ്മദിട്ഠി, തസ്മിം വേമതികോ ഭേദേ ധമ്മദിട്ഠി, തസ്മിം വേമതികോ ഭേദേ വേമതികോ"തി ഏവം യാനി അട്ഠാരസന്നം ഭേദകരവത്ഥൂനം വസേന അട്ഠാരസ അട്ഠകാനി സങ്ഘഭേദകക്ഖന്ധകേ വുത്താനി, തേസം വസേന ഛഊനദിയഡ്ഢസതം ആപായികാ വേദിതബ്ബാ.

അട്ഠാരസ അനാപായികാതി "ഇധ, ഉപാലി, ഭിക്ഖു അധമ്മം ധമ്മോതി ദീപേതി, തസ്മിം ധമ്മദിട്ഠി ഭേദേ ധമ്മദിട്ഠി അവിനിധായ ദിട്ഠിം അവിനിധായ ഖന്തിം അവിനിധായ രുചിം അവിനിധായ ഭാവം

അനുസ്സാവേതി, സലാകം ഗാഹേതി ‘അയം ധമ്മോ, അയം വിനയോ, ഇദം സത്ഥുസാസനം, ഇമം ഗണ്ഹഥ, ഇമം രോചേഥാ’തി, അയമ്പി ഖോ, ഉപാലി, സങ്ഘഭേദകോ ന ആപായികോ ന നേരയികോ ന കപ്പട്ഠോ ന അതേകിച്ഛോ’’തി ഏവം ഏകേകസ്മിം വത്ഥുസ്മിം ഏകേകം കത്വാ സങ്ഘഭേദകക്ഖന്ധകാവസാനേ വുത്താ അട്ഠാരസ ജനാ. അട്ഠാരസ അട്ഠകാ ഛഊനദിയഡ്ഢസതവിസ്സജ്ജനേ വുത്തായേവ.

(൭) സോളസകമ്മാദിവണ്ണനാ

൪൭൮. കതി കമ്മാനീതിആദീനം സബ്ബഗാഥാനം വിസ്സജ്ജനം ഉത്താനമേവാതി.

അപരദുതിയഗാഥാസങ്ഗണികവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

സേദമോചനഗാഥാ

(൧) അവിപ്പവാസപഞ്ഹാവണ്ണനാ

൪൭൯. സേദമോചനഗാഥാസു **അസംവാസോ**തി ഉപോസഥപവാരണാദിനാ സംവാസേന അസംവാസോ. **സമ്ഭോഗോ ഏകച്ചോ തഹിം ന ലബ്ഭതീ**തി അകപ്പിയസമ്ഭോഗോ ന ലബ്ഭതി, നഹാപനഭോജനാദിപടിജഗ്ഗനം പന മാതരായേവ കാതും ലബ്ഭതി. **അവിപ്പവാസേന അനാപത്തീ**തി സഹഗാരസേയ്യായ അനാപത്തി. **പഞ്ഹാ മേസാ കുസലേഹി ചിന്തിതാ**തി ഏസാ പഞ്ഹാ കുസലേഹി പണ്ഡിതേഹി ചിന്തിതാ. അസ്സാ വിസ്സജ്ജനം ദാരകമാതുയാ ഭിക്ഖുനിയാ വേദിതബ്ബം, തസ്സാ ഹി പുത്തം സന്ധായേതം വുത്തന്തി.

അവിസ്സജ്ജിതഗാഥാ ഗരുഭണ്ഡം സന്ധായ വുത്താ, അഥോ പനസ്സാ ഗരുഭണ്ഡവിനിച്ഛയേ വുത്തോയേവ.

ദസ പുഗ്ഗലേ ന വദാമീതി സേനാസനക്ഖന്ധകേ വുത്തേ ദസ പുഗ്ഗലേ ന വദാമി. **ഏകാദസ വിവജ്ജിയാ**തി യേ മഹാഖന്ധകേ ഏകാദസ വിവജ്ജനീയപുഗ്ഗലാ വുത്താ, തേപി ന വദാമി. അയം പഞ്ഹാ നഗ്ഗം ഭിക്ഖും സന്ധായ വുത്താ.

കഥം നു സിക്ഖായ അസാധാരണോതി പഞ്ഹാ നഹാപിതപുബ്ബകം ഭിക്ഖും സന്ധായ വുത്താ. അയഞ്ഹി ഖുരഭണ്ഡം പരിഹരിതും ന ലഭതി, അഞ്ഞേ ലഭന്തി; തസ്മാ സിക്ഖായ അസാധാരണോ.

തം പുഗ്ഗലം കതമം വദന്തി ബുദ്ധാതി അയം പഞ്ഹാ നിമ്മിതബുദ്ധം സന്ധായ വുത്താ.

അധോനാഭിം വിവജ്ജിയാതി അധോനാഭിം വിവജ്ജേത്വാ. അയം പഞ്ഹാ യം തം അസീസകം കബന്ധം, യസ്സ ഉരേ അക്ഖീനി ചേവ മുഖഞ്ച ഹോതി, തം സന്ധായ വുത്താ.

ഭിക്ഖു സഞ്ഞാചികായ കുടിന്തി അയം പഞ്ഹാ തിണച്ഛാദനം കുടിം സന്ധായ വുത്താ. ദുതിയപഞ്ഹാ സബ്ബമത്തികാമയം കുടിം സന്ധായ വുത്താ.

ആപജ്ജേയ്യ ഗരുകം ഛേജ്ജവത്ഥുന്തി അയം പഞ്ഹാ വജ്ജപടിച്ഛാദികം ഭിക്ഖുനിം സന്ധായ വുത്താ. ദുതിയപഞ്ഹാ പണ്ഡകാദയോ അഭബ്ബപുഗ്ഗലേ സന്ധായ വുത്താ. ഏകാദസപി ഹി തേ ഗിഹിഭാവേയേവ പാരാജികം പത്താ.

വാചാതി വാചായ അനാലപന്തോ. **ഗിരം നോ ച പരേ ഭണേയ്യാ**തി ''ഇതി ഇമേ സോസ്സന്തീ''തി പരപുഗ്ഗലേ സന്ധായ സദ്ദമ്പി ന നിച്ഛാരേയ്യ. അയം പഞ്ഹാ ''സന്തിം ആപത്തിം നാവികരേയ്യ, സമ്പജാനമുസാവാദസ്സ ഹോതീ''തി ഇമം മുസാവാദം സന്ധായ വുത്താ. തസ്സ ഹി ഭിക്ഖുനോ അധമ്മികായ പടിഞ്ഞായ തുണ്ഹീഭൂതസ്സ നിസിന്നസ്സ മനോദ്വാരേ ആപത്തി നാമ നത്ഥി. യസ്മാ പന ആവികാതബ്ബം ന ആവികരോതി, തേനസ്സ വചീദ്വാരേ അകിരിയതോ അയം ആപത്തി സമുട്ഠാതീതി വേദിതബ്ബാ.

സങ്ഘാദിസേസാ ചതുരോതി അയം പഞ്ഹാ അരുണുഗ്ഗേ ഗാമന്തരപരിയാപന്നം നദിപാരം ഓക്കന്തഭിക്ഖുനിം സന്ധായ വുത്താ, സാ ഹി സകഗാമതോ പച്ചൂസസമയേ നിക്ഖമിത്വാ അരുണുഗ്ഗമനകാലേ വുത്തപ്പകാരം നദിപാരം ഓക്കന്തമത്താവ രത്തിവിപ്പവാസഗാമന്തരനദിപാരഗണമ്ഹാഓഹീയനലക്ഖണേന ഏകപ്പഹാരേനേവ ചതുരോ സങ്ഘാദിസേസേ ആപജ്ജതി.

സിയാ ആപത്തിയോ നാനാതി അയം പഞ്ഹാ ഏകതോഉപസമ്പന്നാ ദ്വേ ഭിക്ഖുനിയോ സന്ധായ വുത്താ. താസു ഹി ഭിക്ഖൂനം സന്തികേ ഏകതോഉപസമ്പന്നായ ഹത്ഥതോ ഗണ്ഹന്തസ്സ പാചിത്തിയം, ഭിക്ഖുനീനം സന്തികേ ഏകതോഉപസമ്പന്നായ ഹത്ഥതോ ഗണ്ഹന്തസ്സ ദുക്കടം.

ചതുരോ ജനാ സംവിധായാതി ആചരിയോ ച തയോ ച അന്തേവാസികാ ഛമാസകം ഭണ്ഡം അവഹരിംസു, ആചരിയസ്സ സാഹത്ഥികാ തയോ മാസകാ, ആണത്തിയാപി തയോവ തസ്മാ ഥുല്ലച്ചയം ആപജ്ജതി , ഇതരേസം സാഹത്ഥികോ ഏകേകോ, ആണത്തികാ പഞ്ചാതി തസ്മാ പാരാജികം ആപജ്ജിംസു. അയമേത്ഥ സങ്ഖേപോ. വിത്ഥാരോ പന അദിന്നാദാനപാരാജികേ സംവിദാവഹാരവണ്ണനായം വുത്തോ.

(൨) പാരാജികാദിപഞ്ഹാവണ്ണനാ

൪൮൦. ഛിദ്ദം തസ്മിം ഘരേ നത്ഥീതി അയം പഞ്ഹാ ദുസ്സകുടിആദീനി സന്ധതപേയ്യാലഞ്ച സന്ധായ വുത്താ.

തേലം മധും ഫാണിതന്തി ഗാഥാ ലിങ്ഗപരിവത്തം സന്ധായ വുത്താ.

നിസ്സഗ്ഗിയേനാതി ഗാഥാ പരിണാമനം സന്ധായ വുത്താ. യോ ഹി സങ്ഘസ്സ പരിണതലാഭതോ ഏകം ചീവരം അത്തനോ, ഏകം അഞ്ഞസ്സാതി ദ്വേ ചീവരാനി "ഏകം മയ്ഹം, ഏകം തസ്സ ദേഹീ"തി ഏകപയോഗേന പരിണാമേതി, സോ നിസ്സഗ്ഗിയപാചിത്തിയഞ്ചേവ സുദ്ധികപാചിത്തിയഞ്ച ഏകതോ ആപജ്ജതി.

കമ്മഞ്ച തം കുപ്പേയ്യ വഗ്ഗപച്ചയാതി അയം പഞ്ഹാ ദ്വാദസയോജനപമാണേസു ബാരാണസിആദീസു നഗരേസു ഗാമസീമം സന്ധായ വുത്താ.

പദവീതിഹാരമത്തേനാതി ഗാഥാ സഞ്ചരിത്തം സന്ധായ വുത്താ, അത്ഥോപി ചസ്സാ സഞ്ചരിത്തവണ്ണനായമേവ വുത്തോ.

സബ്ബാനി താനി നിസ്സഗ്ഗിയാനീതി അയം പഞ്ഹാ അഞ്ഞാതികായ ഭിക്ഖുനിയാ ധോവാപനം സന്ധായ വുത്താ. സചേ ഹി തിണ്ണമ്പി ചീവരാനം കാകഊഹദനം വാ കദ്ദമമക്ഖിതം വാ കണ്ണം ഗഹേത്വാ ഭിക്ഖുനീ ഉദകേന ധോവതി, ഭിക്ഖുസ്സ കായഗതാനേവ നിസ്സഗ്ഗിയാനി ഹോന്തി.

സരണഗമനമ്പി ന തസ്സ അത്ഥീതി സരണഗമനഉപസമ്പദാപി നത്ഥി. അയം പന പഞ്ഹാ മഹാപജാപതിയാ ഉപസമ്പദം സന്ധായ വുത്താ.

ഹനേയ്യ അനരിയം മന്ദോതി തഞ്ഹി ഇത്ഥിം വാ പുരിസം വാ അനരിയം ഹനേയ്യ. അയം പഞ്ഹാ ലിങ്ഗപരിവത്തേന ഇത്ഥിഭൂതം പിതരം പുരിസഭൂതഞ്ച മാതരം സന്ധായ വുത്താ.

ന തേനാനന്തരം ഫുസേതി അയം പഞ്ഹാ മിഗസിങ്ഗതാപസസീഹകുമാരാദീനം വിയ തിരച്ഛാനമാതാപിതരോ സന്ധായ വുത്താ.

അചോദയിത്വാതി ഗാഥാ ദൂതേനുപസമ്പദം സന്ധായ വുത്താ. **ചോദയിത്വാ**തി ഗാഥാ പണ്ഡകാദീനം ഉപസമ്പദം സന്ധായ വുത്താ. കുരുന്ദിയം പന ''പഠമഗാഥാ അട്ഠ അസമ്മുഖാകമ്മാനി, ദുതിയാ അനാപത്തികസ്സ കമ്മം സന്ധായ വുത്താ''തി ആഗതം.

ഛിന്ദന്തസ്സ ആപത്തീതി വനപ്പതിം ഛിന്ദന്തസ്സ പാരാജികം, തിണലതാദിം ഛിന്ദന്തസ്സ പാചിത്തിയം, അങ്ഗജാതം ഛിന്ദന്തസ്സ ഥുല്ലച്ചയം. **ഛിന്ദന്തസ്സ അനാപത്തീ**തി കേസേ ച നഖേ ച ഛിന്ദന്തസ്സ അനാപത്തി. **ഛാദേന്തസ്സ ആപത്തീ**തി അത്തനോ ആപത്തിം ഛാദേന്തസ്സ അഞ്ഞേസം വാ ആപത്തിം. **ഛാദേന്തസ്സ അനാപത്തീ**തി ഗേഹാദീനി ഛാദേന്തസ്സ അനാപത്തി.

സച്ചം ഭണന്തോതി ഗാഥായ ''സിഖരണീസി ഉഭതോബ്യഞ്ജനാസീ''തി സച്ചം ഭണന്തോ ഗരുകം ആപജ്ജതി, സമ്പജാനമുസാവാദേ പന മുസാ ഭാസതോ ലഹുകാപത്തി ഹോതി, അഭൂതാരോചനേ മുസാ ഭണന്തോ ഗരുകം ആപജ്ജതി, ഭൂതാരോചനേ സച്ചം ഭാസതോ ലഹുകാപത്തി ഹോതീതി.

(൩) പാചിത്തിയാദിപഞ്ഹാവണ്ണനാ

൪൮൧. അധിട്ഠിതന്തി ഗാഥാ നിസ്സഗ്ഗിയചീവരം അനിസ്സജ്ജിത്വാ പരിഭുഞ്ജന്തം സന്ധായ വുത്താ.

അത്ഥങ്ഗതേ സൂരിയേതി ഗാഥാ രോമന്ഥകം സന്ധായ വുത്താ.

ന രത്തചിത്തോതി ഗാഥായ അയമത്ഥോ - രത്തചിത്തോ മേഥുനധമ്മപാരാജികം ആപജ്ജതി. ഥേയ്യചിത്തോ അദിന്നാദാനപാരാജികം, പരം മരണായ ചേതേന്തോ മനുസ്സവിഗ്ഗഹപാരാജികം, സങ്ഘഭേദകോ പന ന രത്തചിത്തോ ന ച പന ഥേയ്യചിത്തോ ന ചാപി സോ പരം മരണായ ചേതയി, സലാകം പനസ്സ ദേന്തസ്സ ഹോതി ഛേജ്ജം, പാരാജികം ഹോതി, സലാകം പടിഗ്ഗണ്ഹന്തസ്സ ഭേദകാനുവത്തകസ്സ ഥുല്ലച്ചയം.

ഗച്ഛേയ്യ അഡ്ഢയോജനന്തി അയം പഞ്ഹാ സുപ്പതിട്ഠിതനിഗ്രോധസദിസം ഏകകുലസ്സ രുക്ഖമൂലം സന്ധായ വുത്താ.

കായികാനീതി അയം ഗാഥാ സമ്ബഹുലാനം ഇത്ഥീനം കേസേ വാ അങ്ഗുലിയോ വാ ഏകതോ ഗണ്ഹന്തം സന്ധായ വുത്താ.

വാചസികാനീതി അയം ഗാഥാ ''സബ്ബാ തുമ്ഹേ സിഖരണിയോ''തിആദിനാ നയേന ദുട്ഠുല്ലഭാണിം സന്ധായ വുത്താ.

തിസ്സിത്ഥിയോ മേഥുനം തം ന സേവേതി തിസ്സോ ഇത്ഥിയോ വുത്താ, താസുപി യം തം മേഥുനം നാമ, തം ന സേവതി. **തയോ പുരിസേ**തി തയോ പുരിസേപി ഉപഗന്ത്വാ മേഥുനം ന സേവതി. **തയോ അനരിയപണ്ഡകേ**തി ഉഭതോബ്യഞ്ജനസങ്ഖാതേ തയോ അനരിയേ തയോ ച പണ്ഡകേതി ഇമേപി ഛ ജനേ ഉപഗന്ത്വാ മേഥുനം ന സേവതി. **ന ചാചരേ മേഥുനം ബ്യഞ്ജനസ്മി**ന്തി അനുലോമപാരാജികവസേനപി മേഥുനം നാചരതി. **ഛേജ്ജം സിയാ മേഥുനധമ്മപച്ചയാ**തി സിയാ മേഥുനധമ്മപച്ചയാ പാരാജികന്തി. അയം പഞ്ഹാ അട്ഠവത്ഥുകം സന്ധായ വുത്താ, തസ്സാ ഹി മേഥുനധമ്മസ്സ പുബ്ബഭാഗം കായസംസഗ്ഗം ആപജ്ജിതും വായമന്തിയാ മേഥുനധമ്മപച്ചയാ ഛേജ്ജം ഹോതി.

മാതരം ചീവരന്തി അയം ഗാഥാ പിട്ഠിസമയേ വസ്സികസാടികത്ഥം സതുപ്പാദകരണം സന്ധായ വുത്താ. വിനിച്ഛയോ പനസ്സാ വസ്സികസാടികസിക്ഖാപദവണ്ണനായമേവ വുത്തോ.

കുദ്ധോ ആരാധകോ ഹോതീതി ഗാഥാ തിത്ഥിയവത്തം സന്ധായ വുത്താ. തിത്ഥിയോ ഹി വത്തം പൂരയമാനോ തിത്ഥിയാനം വണ്ണേ ഭഞ്ഞമാനേ കുദ്ധോ ആരാധകോ ഹോതി, വത്ഥുത്തയസ്സ വണ്ണേ ഭഞ്ഞമാനേ കുദ്ധോ ഗാരയ്ഹോ ഹോതീതി തത്ഥേവസ്സാ വിത്ഥാരോ വുത്തോ. ദുതിയഗാഥാപി തമേവ സന്ധായ വുത്താ.

സങ്ഘാദിസേസന്തിആദി ഗാഥാ യാ ഭിക്ഖുനീ അവസ്സുതാവ അവസ്സുതസ്സ പുരിസസ്സ ഹത്ഥതോ പിണ്ഡപാതം ഗഹേത്വാ മനുസ്സമംസലസുണപണീതഭോജനസേസഅകപ്പിയമംസേഹി സദ്ധിം ഓമദ്ദിത്വാ അജ്ഝോഹരതി, തം സന്ധായ വുത്താ.

ഏകോ ഉപസമ്പന്നോ ഏകോ അനുപസമ്പന്നോതി ഗാഥാ ആകാസഗതം സന്ധായ വുത്താ. സചേ ഹി ദ്വീസു സാമണേരേസു ഏകോ ഇദ്ധിയാ കേസഗ്ഗമത്തമ്പി പഥവിം മുഞ്ചിത്വാ നിസിന്നോ ഹോതി, സോ അനുപസമ്പന്നോ നാമ ഹോതി. സങ്ഘേനാപി ആകാസേ നിസീദിത്വാ ഭൂമിഗതസ്സ കമ്മം ന കാതബ്ബം. സചേ കരോതി, കുപ്പതി.

അകപ്പകതന്തി ഗാഥാ അച്ഛിന്നചീവരകം ഭിക്ഖും സന്ധായ വുത്താ. തസ്മിംയേവ ചസ്സാ സിക്ഖാപദേ വിത്ഥാരേന വിനിച്ഛയോപി വുത്തോ.

ന ദേതി ന പടിഗ്ഗണ്ഹാതീതി നാപി ഉയ്യോജികാ ദേതി, ന ഉയ്യോജിതാ തസ്സാ ഹത്ഥതോ ഗണ്ഹാതി. **പടിഗ്ഗഹോ തേന ന വിജ്ജതീ**തി തേനേവ കാരണേന ഉയ്യോജികായ ഹത്ഥതോ ഉയ്യോജിതായ പടിഗ്ഗഹോ ന വിജ്ജതി. **ആപജ്ജതി ഗരുക**ന്തി ഏവം സന്തേപി അവസ്സുതസ്സ ഹത്ഥതോ പിണ്ഡപാതഗ്ഗഹണേ ഉയ്യോജേന്തീ സങ്ഘാദിസേസാപത്തിം ആപജ്ജതി. **തഞ്ച പരിഭോഗപച്ചയാ**തി തഞ്ച പന ആപത്തിം ആപജ്ജമാനാ തസ്സാ ഉയ്യോജിതായ പരിഭോഗപച്ചയാ ആപജ്ജതി . തസ്സാ ഹി ഭോജനപരിയോസാനേ ഉയ്യോജികായ സങ്ഘാദിസേസോ ഹോതീതി. ദുതിയഗാഥാ തസ്സായേവ ഉദകദന്തപോനഗ്ഗഹണേ ഉയ്യോജനം സന്ധായ വുത്താ.

ന ഭിക്ഖുനീ നോ ച ഫുസേയ്യ വജ്ജന്തി സത്തരസകേസു ഹി അഞ്ഞതരം ആപത്തിം ആപജ്ജിത്വാ അനാദരിയേന ഛാദയമാനാപി ഭിക്ഖുനീ

ഛാദനപച്ചയാ വജ്ജം ന ഫുസതി, അഞ്ഞം നവം ആപത്തിം നാപജ്ജതി, പടിച്ഛന്നായ വാ അപ്പടിച്ഛന്നായ വാ ആപത്തിയാ പക്ഖമാനത്തമേവ ലഭതി. അയം പന ഭിക്ഖുനീപി ന ഹോതി, സാവസേസഞ്ച ഗരുകം ആപജ്ജിത്വാ ഛാദേത്വാ വജ്ജം ന ഫുസതി. **പണ്ഡകാ മേസാ കുസലേഹി ചിന്തിതാ**തി അയം കിര പണ്ഡകാ ഉക്ഖിത്തകഭിക്ഖും സന്ധായ വുത്താ. തേന ഹി സദ്ധിം വിനയകമ്മം നത്ഥി, തസ്മാ സോ സങ്ഘാദിസേസം ആപജ്ജിത്വാ ഛാദേന്തോ വജ്ജം ന ഫുസതീതി.

സേദമോചനഗാഥാവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

പഞ്ചവഗ്ഗോ

കമ്മവഗ്ഗവണ്ണനാ

ർവ്വ൨. കമ്മവഗ്ഗേ ചതുന്നം കമ്മാനം നാനാകരണം സമഥക്ഖന്ധകേ വുത്തമേവ. കിഞ്ചാപി വുത്തം, അഥ ഖോ അയം കമ്മവിനിച്ഛയോ നാമ ആദിതോ പട്ഠായ വുച്ചമാനോ പാകടോ ഹോതി, തസ്മാ ആദിതോ പട്ഠായേവേത്ഥ വത്തബ്ബം വദിസ്സാമ. **ചത്താരീ**തി കമ്മാനം ഗണനപരിച്ഛേദവചനമേതം. **കമ്മാനീ**തി പരിച്ഛിന്നകമ്മനിദസ്സനം. **അപലോകനകമ്മം** നാമ സീമട്ഠകസങ്ഘം സോധേത്വാ ഛന്ദാരഹാനം ഛന്ദം ആഹരിത്വാ സമഗ്ഗസ്സ സങ്ഘസ്സ അനുമതിയാ തിക്ഖത്തും സാവേത്വാ കത്തബ്ബം കമ്മം. **ഞത്തികമ്മം** നാമ വുത്തനയേനേവ സമഗ്ഗസ്സ സങ്ഘസ്സ അനുമതിയാ ഏകായ ഞത്തിയാ കത്തബ്ബം കമ്മം. **ഞത്തിദുതിയകമ്മം** നാമ വുത്തനയേനേവ സമഗ്ഗസ്സ സങ്ഘസ്സ അനുമതിയാ ഏകായ ഞത്തിയാ ഏകായ ച അനുസ്സാവനായാതി ഏവം ഞത്തിദുതിയായ അനുസ്സാവനായ കത്തബ്ബം കമ്മം. **ഞത്തിചതുത്ഥകമ്മം** നാമ വുത്തനയേനേവ സമഗ്ഗസ്സ സങ്ഘസ്സ അനുമതിയാ ഏകായ ഞത്തിയാ തീഹി ച അനുസ്സാവനാഹീതി ഏവം ഞത്തിചതുത്ഥാഹി തീഹി അനുസ്സാവനാഹി കത്തബ്ബം കമ്മം.

തത്ഥ അപലോകനകമ്മം അപലോകേത്വാവ കാതബ്ബം, ഞത്തികമ്മാദിവസേന ന കാതബ്ബം. ഞത്തികമ്മമ്പി ഏകം ഞത്തിം ഠപേത്വാവ കാതബ്ബം, അപലോകനകമ്മാദിവസേന ന കാതബ്ബം. ഞത്തിദുതിയകമ്മം പന അപലോകേത്വാ കാതബ്ബമ്പി അത്ഥി, അകാതബ്ബമ്പി അത്ഥി.

തത്ഥ സീമാസമ്മുതി, സീമാസമൂഹനനം, കഥിനദാനം, കഥിനുദ്ധാരോ, കുടിവത്ഥുദേസനാ, വിഹാരവത്ഥുദേസനാതി ഇമാനി ഛ കമ്മാനി ഗരുകാനി അപലോകേത്വാ കാതും ന വട്ടന്തി, ഞത്തിദുതിയകമ്മവാചം സാവേത്വാവ കാതബ്ബാനി. അവസേസാ തേരസ സമ്മുതിയോ സേനാസനഗ്ഗാഹകമതകചീവരദാനാദിസമ്മുതിയോ ചാതി ഏതാനി ലഹുകകമ്മാനി അപലോകേത്വാപി കാതും വട്ടന്തി, ഞത്തികമ്മ-ഞത്തിചതുത്ഥകമ്മവസേന പന ന കാതബ്ബമേവ. ഞത്തിചതുത്ഥകമ്മവസേന കയിരമാനം ദള്ഹതരം ഹോതി, തസ്മാ കാതബ്ബന്തി ഏകച്ചേ വദന്തി. ഏവം പന സതി കമ്മസങ്കരോ ഹോതി, തസ്മാ ന കാതബ്ബന്തി പടിക്ഖിത്തമേവ. സചേ പന അക്ഖരപരിഹീനം വാ പദപരിഹീനം വാ ദുരുത്തപദം വാ ഹോതി , തസ്സ സോധനത്ഥം പുനപ്പുനം വത്തും വട്ടതി. ഇദം അകുപ്പകമ്മസ്സ ദള്ഹീകമ്മം ഹോതി, കുപ്പകമ്മേ കമ്മം ഹുത്വാ തിട്ഠതി.

ഞത്തിചതുത്ഥകമ്മം ഞത്തിഞ്ച തിസ്സോ ച കമ്മവാചായോ സാവേത്വാവ കാതബ്ബം, അപലോകനകമ്മാദിവസേന ന കാതബ്ബം. **പഞ്ചഹാകാരേഹി വിപജ്ജന്തീ**തി പഞ്ചഹി കാരണേഹി വിപജ്ജന്തി.

ർവ്വ൩. സമ്മുഖാകരണീയം കമ്മം അസമ്മുഖാ കരോതി, വത്ഥുവിപന്നം അധമ്മകമ്മന്തി ഏത്ഥ അത്ഥി കമ്മം സമ്മുഖാകരണീയം; അത്ഥി അസമ്മുഖാകരണീയം; തത്ഥ അസമ്മുഖാകരണീയം നാമ ദൂതേനുപസമ്പദാ, പത്തനിക്കുജ്ജനം, പത്തുക്കുജ്ജനം, ഉമ്മത്തകസ്സ ഭിക്ഖുനോ ഉമ്മത്തകസമ്മുതി,

സേക്ഖാനം കുലാനം സേക്ഖസമ്മുതി, ഛന്നസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബ്രഹ്മദണ്ഡോ, ദേവദത്തസ്സ പകാസനീയകമ്മം, അപ്പസാദനീയം ദസ്സേന്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ ഭിക്ഖുനിസങ്ഘേന കാതബ്ബം അവന്ദനീയകമ്മന്തി അട്ഠവിധം ഹോതി, തം സബ്ബം തത്ഥ തത്ഥ വുത്തനയേനേവ വേദിതബ്ബം. ഇദം അട്ഠവിധമ്പി കമ്മം അസമ്മുഖാ കതം സുകതം ഹോതി അകുപ്പം.

സേസാനി സബ്ബകമ്മാനി സമ്മുഖാ ഏവ കാതബ്ബാനി - സങ്ഘസമ്മുഖതാ, ധമ്മസമ്മുഖതാ, വിനയസമ്മുഖതാ, പുഗ്ഗലസമ്മുഖതാതി ഇമം ചതുബ്ബിധം സമ്മുഖാവിനയം ഉപനേത്വാവ കാതബ്ബാനി. ഏവം കതാനി ഹി സുകതാനി ഹോന്തി. ഏവം അകതാനി പനേതാനി ഇമം സമ്മുഖാവിനയസങ്ഖാതം വത്ഥും വിനാ കതത്താ വത്ഥുവിപന്നാനി നാമ ഹോന്തി. തേന വുത്തം - ''സമ്മുഖാകരണീയം കമ്മം അസമ്മുഖാ കരോതി, വത്ഥുവിപന്നം അധമ്മകമ്മ''ന്തി.

പടിപുച്ഛാകരണീയാദീസുപി പടിപുച്ഛാദികരണമേവ വത്ഥു, തം വത്ഥും വിനാ കതത്താ തേസമ്പി വത്ഥുവിപന്നതാ വേദിതബ്ബാ. ഇദം പനേത്ഥ വചനത്ഥമത്തം. **പടിപുച്ഛാ കരണീയം അപ്പടിപുച്ഛാ കരോതീ**തി പുച്ഛിത്വാ ചോദേത്വാ സാരേത്വാ കാതബ്ബം അപുച്ഛിത്വാ അചോദേത്വാ അസാരേത്വാ കരോതി. **പടിഞ്ഞായ കരണീയം അപ്പടിഞ്ഞായ കരോതീ**തി പടിഞ്ഞം ആരോപേത്വാ യഥാദിന്നായ പടിഞ്ഞായ കാതബ്ബം അപ്പടിഞ്ഞായ കരോന്തസ്സ വിപ്പലപന്തസ്സ ബലക്കാരേന കരോതി. **സതിവിനയാരഹസ്സാ**തി ദബ്ബമല്ലപുത്തത്ഥേരസദിസസ്സ ഖീണാസവസ്സ. **അമൂള്ഹവിനയാരഹസ്സാ**തി ഗഗ്ഗഭിക്ഖുസദിസസ്സ ഉമ്മത്തകസ്സ. **തസ്സപാപിയസികകമ്മാരഹസ്സാ**തി ഉപവാളഭിക്ഖുസദിസസ്സ ഉസ്സന്നപാപസ്സ. ഏസ നയോ സബ്ബത്ഥ.

അനുപോസഥേ ഉപോസഥം കരോതീതി അനുപോസഥദിവസേ ഉപോസഥം കരോതി. ഉപോസഥദിവസോ നാമ ഠപേത്വാ കത്തികമാസം അവസേസേസു ഏകാദസസു മാസേസു ഭിന്നസ്സ സങ്ഘസ്സ സാമഗ്ഗിദിവസോ ച യഥാവുത്തചാതുദ്ദസപന്നരസാ ച. ഏതം തിപ്പകാരമ്പി ഉപോസഥദിവസം ഠപേത്വാ അഞ്ഞസ്മിം ദിവസേ ഉപോസഥം കരോന്തോ അനുപോസഥേ ഉപോസഥം കരോതി നാമ. യത്ര ഹി പത്തചീവരാദീനം അത്ഥായ അപ്പമത്തകേന കാരണേന വിവദന്താ ഉപോസഥം വാ പവാരണം വാ ഠപേന്തി, തത്ഥ തസ്മിം അധികരണേ വിനിച്ഛിതേ ''സമഗ്ഗാ ജാതാമ്ഹാ''തി അന്തരാ സാമഗ്ഗിഉപോസഥം കാതും ന ലഭന്തി, കരോന്തേഹി അനുപോസഥേ ഉപോസഥോ കതോ നാമ ഹോതി.

അപവാരണായ പവാരേതീതി അപവാരണാദിവസേ പവാരേതി; പവാരണാദിവസോ നാമ ഏകസ്മിം കത്തികമാസേ ഭിന്നസ്സ സങ്ഘസ്സ സാമഗ്ഗിദിവസോ ച പച്ചുക്കഡ്ഢിത്വാ ഠപിതദിവസോ ച ദ്വേ ച പുണ്ണമാസിയോ. ഏവം ചതുബ്ബിധമ്പി പവാരണാദിവസം ഠപേത്വാ അഞ്ഞസ്മിം ദിവസേ പവാരേന്തോ അപവാരണായ പവാരേതി നാമ. ഇധാപി അപ്പമത്തകസ്സ വിവാദസ്സ വൂപസമേ സാമഗ്ഗിപവാരണം കാതും ന ലഭന്തി, കരോന്തേഹി അപവാരണായ പവാരണാ കതാ ഹോതി. അപിച ഊനവീസതിവസ്സം വാ അന്തിമവത്ഥും അജ്ഝാപന്നപുബ്ബം വാ ഏകാദസസു വാ അഭബ്ബപുഗ്ഗലേസു അഞ്ഞതരം ഉപസമ്പാദേന്തസ്സപി വത്ഥുവിപന്നം അധമ്മകമ്മം ഹോതി. ഏവം വത്ഥുതോ കമ്മാനി വിപജ്ജന്തി.

ർവ്വർ. ഞത്തിതോ വിപത്തിയം പന **വത്ഥും ന പരാമസതീ**തി യസ്സ ഉപസമ്പദാദികമ്മം കരോതി, തം ന പരാമസതി, തസ്സ നാമം ന ഗണ്ഹാതി. ''സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, അയം ധമ്മരക്ഖിതോ ആയസ്മതോ ബുദ്ധരക്ഖിതസ്സ ഉപസമ്പദാപേക്ഖോ''തി വത്തബ്ബേ ''സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, ആയസ്മതോ ബുദ്ധരക്ഖിതസ്സ ഉപസമ്പദാപേക്ഖോ''തി വദതി; ഏവം വത്ഥും ന പരാമസതി.

സങ്ഘം ന പരാമസതീതി സങ്ഘസ്സ നാമം ന ഗണ്ഹാതി. ''സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, അയം ധമ്മരക്ഖിതോ''തി വത്തബ്ബേ ''സുണാതു മേ ഭന്തേ, അയം ധമ്മരക്ഖിതോ''തി വദതി; ഏവം സങ്ഘം ന പരാമസതി.

പുഗ്ഗലം ന പരാമസതീതി യോ ഉപസമ്പദാപേക്ഖസ്സ ഉപജ്ഝായോ, തം ന പരാമസതി, തസ്സ നാമം ന ഗണ്ഹാതി. ''സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, അയം ധമ്മരക്ഖിതോ ആയസ്മതോ ബുദ്ധരക്ഖിതസ്സ ഉപസമ്പദാപേക്ഖോ''തി വത്തബ്ബേ ''സുണാതു മേ, ഭന്തേ സങ്ഘോ, അയം ധമ്മരക്ഖിതോ ഉപസമ്പദാപേക്ഖോ''തി വദതി; ഏവം പുഗ്ഗലം ന പരാമസതി.

ഞത്തിം ന പരാമസതീതി സബ്ബേന സബ്ബം ഞത്തിം ന പരാമസതി. ഞത്തിദുതിയകമ്മേ ഞത്തിം അഠപേത്വാ ദ്വിക്ഖത്തും കമ്മവാചായ ഏവ അനുസ്സാവനകമ്മം കരോതി. ഞത്തിചതുത്ഥകമ്മേപി ഞത്തിം അഠപേത്വാ ചതുക്ഖത്തും കമ്മവാചായ ഏവ അനുസ്സാവനകമ്മം കരോതി; ഏവം ഞത്തിം ന പരാമസതി.

പച്ഛാ വാ ഞത്തിം ഠപേതീതി പഠമം കമ്മവാചായ അനുസ്സാവനകമ്മം കത്വാ ''ഏസാ ഞത്തീ''തി വത്വാ ''ഖമതി സങ്ഘസ്സ തസ്മാ തുണ്ഹീ ഏവമേതം ധാരയാമീ''തി വദതി; ഏവം പച്ഛാ ഞത്തിം ഠപേതി. ഇതി ഇമേഹി പഞ്ചഹാകാരേഹി ഞത്തിതോ കമ്മാനി വിപജ്ജന്തി.

ർവ്വഭ. അനുസ്സാവനതോ വിപത്തിയം പന വത്ഥുആദീനി വുത്തനയേനേവ വേദിതബ്ബാനി. ഏവം പന നേസം അപരാമസനം ഹോതി - ''സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ''തി പഠമാനുസ്സാവനേ ''ദുതിയമ്പി ഏതമത്ഥം വദാമി, തതിയമ്പി ഏതമത്ഥം വദാമി, സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ''തി ദുതിയതതിയാനുസ്സാവനാസു വാ ''അയം ധമ്മരക്ഖിതോ ആയസ്മതോ ബുദ്ധരക്ഖിതസ്സ ഉപസമ്പദാപേക്ഖോ''തി വത്തബ്ബേ ''സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, ആയസ്മതോ ബുദ്ധരക്ഖിതസ്സാ''തി വദന്തോ വത്ഥും ന പരാമസതി നാമ. ''സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, അയം ധമ്മരക്ഖിതോ''തി വത്തബ്ബേ ''സുണാതു മേ ഭന്തേ, അയം ധമ്മരക്ഖിതോ''തി വദന്തോ സങ്ഘം ന പരാമസതി നാമ. ''സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, അയം ധമ്മരക്ഖിതോ ആയസ്മതോ ബുദ്ധരക്ഖിതസ്സാ''തി വത്തബ്ബേ ''സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, അയം ധമ്മരക്ഖിതോ ഉപസമ്പദാപേക്ഖോ''തി വദന്തോ പുഗ്ഗലം ന പരാമസതി നാമ.

സാവനം ഹാപേതീതി സബ്ബേന സബ്ബം കമ്മവാചായ അനുസ്സാവനം ന കരോതി, ഞത്തിദുതിയകമ്മേ ദ്വിക്ഖത്തും ഞത്തിമേവ ഠപേതി, ഞത്തിചതുത്ഥകമ്മേ ചതുക്ഖത്തും ഞത്തിമേവ ഠപേതി; ഏവം അനുസ്സാവനം ഹാപേതി . യോപി ഞത്തിദുതിയകമ്മേ ഏകം ഞത്തിം ഠപേത്വാ ഏകം

കമ്മവാചം അനുസ്സാവേന്തോ അക്ഖരം വാ ഛഡ്ഡേതി, പദം വാ ദുരുത്തം കരോതി, അയമ്പി അനുസ്സാവനം ഹാപേതിയേവ. ഞത്തിചതുത്ഥകമ്മേ പന ഏകം ഞത്തിം ഠപേത്വാ സകിമേവ വാ ദ്വിക്ഖത്തും വാ കമ്മവാചായ അനുസ്സാവനം കരോന്തോപി അക്ഖരം വാ പദം വാ ഛഡ്ഡേന്തോപി ദുരുത്തം കരോന്തോപി അനുസ്സാവനം ഹാപേതിയേവാതി വേദിതബ്ബോ.

ദുരുത്തം കരോതീതി ഏത്ഥ പന അയം വിനിച്ഛയോ - യോ ഹി അഞ്ഞസ്മിം അക്ഖരേ വത്തബ്ബേ അഞ്ഞം വദതി, അയം ദുരുത്തം കരോതി നാമ. തസ്മാ കമ്മവാചം കരോന്തേന ഭിക്ഖുനാ യ്വായം -

"സിഥിലം ധനിതഞ്ച ദീഘരസ്സം, ഗരുകം ലഹുകഞ്ച നിഗ്ഗഹിതം;
സമ്ബന്ധം വവത്ഥിതം വിമുത്തം, ദസധാ ബ്യഞ്ജനബുദ്ധിയാ പഭേദോ"തി.

വുത്തോ, അയം സുട്ഠു ഉപലക്ഖേതബ്ബോ. ഏത്ഥ ഹി **"സിഥിലം"** നാമ പഞ്ചസു വഗ്ഗേസു പഠമതതിയം. **"ധനിതം"** നാമ തേസ്വേവ ദുതിയചതുത്ഥം. **"ദീഘ"**ന്തി ദീഘേന കാലേന വത്തബ്ബം ആകാരാദി. **"രസ്സ"**ന്തി തതോ ഉപഡ്ഢകാലേന വത്തബ്ബം അകാരാദി. **"ഗരുക"**ന്തി ദീഘമേവ. യം വാ ആയസ്മതോ ബുദ്ധരക്ഖിതത്ഥേരസ്സ യസ്സ നക്ഖമതീതി ഏവം സംയോഗപരം കത്വാ വുച്ചതി. **"ലഹുക"**ന്തി രസ്സമേവ. യം വാ ആയസ്മതോ ബുദ്ധരക്ഖിതഥേരസ്സ യസ്സ ന ഖമതീതി ഏവം അസംയോഗപരം കത്വാ വുച്ചതി. **"നിഗ്ഗഹിത"**ന്തി യം കരണാനി നിഗ്ഗഹേത്വാ അവിസ്സജ്ജേത്വാ അവിവടേന മുഖേന സാനുനാസികം കത്വാ വത്തബ്ബം. **"സമ്ബന്ധ"**ന്തി യം പരപദേന സമ്ബന്ധിത്വാ "തുണ്ഹിസ്സാ"തി വാ "തുണ്ഹസ്സാ"തി വാ വുച്ചതി. **"വവത്ഥിത"**ന്തി യം പരപദേന അസമ്ബന്ധം കത്വാ വിച്ഛിന്ദിത്വാ "തുണ്ഹീ അസ്സാ"തി വാ "തുണ്ഹ അസ്സാ"തി വാ വുച്ചതി. **"വിമുത്ത"**ന്തി യം കരണാനി അനിഗ്ഗഹേത്വാ വിസ്സജ്ജേത്വാ വിവടേന മുഖേന അനുനാസികം അകത്വാ വുച്ചതി.

തത്ഥ "സുണാതു മേ"തി വത്തബ്ബേ ത-കാരസ്സ ഥ-കാരം കത്വാ "സുണാഥു മേ"തി വചനം സിഥിലസ്സ ധനിതകരണം നാമ. തഥാ "പത്തകല്ലം, ഏസാ ഞത്തീ"തി വത്തബ്ബേ "പത്ഥകല്ലം, ഏസാ ഞത്ഥീ"തിആദിവചനഞ്ച. "ഭന്തേ സങ്ഘോ"തി വത്തബ്ബേ ഭ-കാര ഘ-കാരാനം ബ-കാര ഗ-കാരേ കത്വാ "ബന്തേ സങ്ഗോ"തി വചനം ധനിതസ്സ സിഥിലകരണം നാമ. "സുണാതു മേ"തി വിവടേന മുഖേന വത്തബ്ബേ പന "സുണംതു മേ"തി വാ "ഏസാ ഞത്തീ"തി വത്തബ്ബേ "ഏസം ഞത്തീ"തി വാ അവിവടേന മുഖേന അനുനാസികം കത്വാ വചനം വിമുത്തസ്സ നിഗ്ഗഹിതവചനം നാമ. "പത്തകല്ല"ന്തി അവിവടേന മുഖേന അനുനാസികം കത്വാ വത്തബ്ബേ "പത്തകല്ലാ"തി വിവടേന മുഖേന അനുനാസികം അകത്വാ വചനം നിഗ്ഗഹിതസ്സ വിമുത്തവചനം നാമ.

ഇതി സിഥിലേ കത്തബ്ബേ ധനിതം, ധനിതേ കത്തബ്ബേ സിഥിലം, വിമുത്തേ കത്തബ്ബേ നിഗ്ഗഹിതം, നിഗ്ഗഹിതേ കത്തബ്ബേ വിമുത്തന്തി ഇമാനി ചത്താരി ബ്യഞ്ജനാനി അന്തോകമ്മവാചായ കമ്മം ദൂസേന്തി. ഏവം വദന്തോ ഹി അഞ്ഞസ്മിം അക്ഖരേ വത്തബ്ബേ അഞ്ഞം വദതി, ദുരുത്തം കരോതീതി വുച്ചതി. ഇതരേസു പന ദീഘരസ്സാദീസു ഛസു ബ്യഞ്ജനേസു ദീഘട്ഠാനേ ദീഘമേവ, രസ്സട്ഠാനേ ച രസ്സമേവാതി ഏവം യഥാഠാനേ തം തദേവ അക്ഖരം

ഭാസന്തേന അനുക്കമാഗതം പവേണിം അവിനാസേന്തേന കമ്മവാചാ കാതബ്ബാ. സചേ പന ഏവം അകത്വാ ദീഘേ വത്തബ്ബേ രസ്സം, രസ്സേ വാ വത്തബ്ബേ ദീഘം വദതി; തഥാ ഗരുകേ വത്തബ്ബേ ലഹുകം, ലഹുകേ വാ വത്തബ്ബേ ഗരുകം വദതി; സമ്ബന്ധേ വാ പന വത്തബ്ബേ വവത്ഥിതം, വവത്ഥിതേ വാ വത്തബ്ബേ സമ്ബന്ധം വദതി; ഏവം വുത്തേപി കമ്മവാചാ ന കുപ്പതി. ഇമാനി ഹി ഛ ബ്യഞ്ജനാനി കമ്മം ന കോപേന്തി.

യം പന സുത്തന്തികത്ഥേരാ ''ദ-കാരോ ത-കാരമാപജ്ജതി, ത-കാരോ ദ-കാരമാപജ്ജതി, ച-കാരോ ജ-കാരമാപജ്ജതി, ജ-കാരോ ച-കാരമാപജ്ജതി, യ-കാരോ ക-കാരമാപജ്ജതി, ക-കാരോ യ-കാരമാപജ്ജതി; തസ്മാ ദ-കാരാദീസു വത്തബ്ബേസു ത-കാരാദിവചനം ന വിരുജ്ഝതീ''തി വദന്തി, തം കമ്മവാചം പത്വാ ന വട്ടതി. തസ്മാ വിനയധരേന നേവ ദ-കാരോ ത-കാരോ കാതബ്ബോ... പേ॰... ന ക-കാരോ യ-കാരോ. യഥാപാളിയാ നിരുത്തിം സോധേത്വാ ദസവിധായ ബ്യഞ്ജനനിരുത്തിയാ വുത്തദോസേ പരിഹരന്തേന കമ്മവാചാ കാതബ്ബാ. ഇതരഥാ ഹി സാവനം ഹാപേതി നാമ.

അകാലേ വാ സാവേതീതി സാവനായ അകാലേ അനോകാസേ ഞത്തിം അഠപേത്വാ പഠമംയേവ അനുസ്സാവനകമ്മം കത്വാ പച്ഛാ ഞത്തിം ഠപേതി. ഇതി ഇമേഹി പഞ്ചഹാകാരേഹി അനുസ്സാവനതോ കമ്മാനി വിപജ്ജന്തി.

൪൮൭. സീമതോ വിപത്തിയം പന **അതിഖുദ്ദകസീമാ** നാമ യാ ഏകവീസതി ഭിക്ഖൂ ന ഗണ്ഹാതി. കുരുന്ദിയം പന ''യത്ഥ ഏകവീസതി ഭിക്ഖൂ നിസീദിതും ന സക്കോന്തീ''തി വുത്തം. തസ്മാ യാ ഏവരൂപാ സീമാ, അയം സമ്മതാപി അസമ്മതാ, ഗാമഖേത്തസദിസാവ ഹോതി, തത്ഥ കതം കമ്മം കുപ്പതി. ഏസ നയോ സേസസീമാസുപി. ഏത്ഥ പന **അതിമഹതീ** നാമ യാ കേസഗ്ഗമത്തേനാപി തിയോജനം അതിക്കാമേത്വാ സമ്മതാ ഹോതി. **ഖണ്ഡനിമിത്താ** നാമ അഘടിതനിമിത്താ വുച്ചതി. പുരത്ഥിമായ ദിസായ നിമിത്തം കിത്തേത്വാ അനുക്കമേനേവ ദക്ഖിണായ പച്ഛിമായ ഉത്തരായ ദിസായ കിത്തേത്വാ പുന പുരത്ഥിമായ ദിസായ പുബ്ബകിത്തിതം നിമിത്തം പടികിത്തേത്വാവ ഠപേതും വട്ടതി; ഏവം അഖണ്ഡനിമിത്താ ഹോതി. സചേ പന അനുക്കമേന ആഹരിത്വാ ഉത്തരായ ദിസായ നിമിത്തം കിത്തേത്വാ തത്ഥേവ ഠപേതി, ഖണ്ഡനിമിത്താ ഹോതി. അപരാപി **ഖണ്ഡനിമിത്താ** നാമ യാ അനിമിത്തുപഗം തചസാരരുക്ഖം വാ ഖാണുകം വാ പംസുപുഞ്ജവാലികാപുഞ്ജാനം വാ അഞ്ഞതരം അന്തരാ ഏകം നിമിത്തം കത്വാ സമ്മതാ ഹോതി. **ഛായാനിമിത്താ** നാമ യാ പബ്ബതച്ഛായാദീനം യംകിഞ്ചി ഛായം നിമിത്തം കത്വാ സമ്മതാ ഹോതി. **അനിമിത്താ** നാമ യാ സബ്ബേന സബ്ബം നിമിത്താനി അകിത്തേത്വാ സമ്മതാ ഹോതി.

ബഹിസീമേ ഠിതോ സീമം സമ്മന്നതി നാമ നിമിത്താനി കിത്തേത്വാ നിമിത്താനം ബഹി ഠിതോ സമ്മന്നതി. **നദിയാ സമുദ്ദേ ജാതസ്സരേ സീമം സമ്മന്നതീ**തി ഏതേസു നദിആദീസു യം സമ്മന്നതി, സാ ഏവം സമ്മതാപി ''സബ്ബാ, ഭിക്ഖവേ, നദീ അസീമാ, സബ്ബോ സമുദ്ദോ അസീമോ, സബ്ബോ ജാതസ്സരോ അസീമോ''തി (മഹാവ॰ ൧൪൭) വചനതോ അസമ്മതാവ ഹോതി. **സീമായ സീമം സമ്ഭിന്ദതീ**തി അത്തനോ സീമായ പരേസം സീമം സമ്ഭിന്ദതി. **അജ്ഝോത്ഥരതീ**തി അത്തനോ സീമായ പരേസം സീമം അജ്ഝോത്ഥരതി. തത്ഥ യഥാ സമ്ഭേദോ ച അജ്ഝോത്ഥരണഞ്ച ഹോതി, തം സബ്ബം

ഉപോസഥക്ഖന്ധകേ വുത്തമേവ. ഇതി ഇമാ ഏകാദസപി സീമാ അസീമാ ഗാമഖേത്തസദിസാ ഏവ, താസു നിസീദിത്വാ കതം കമ്മം കുപ്പതി. തേന വുത്തം ''ഇമേഹി ഏകാദസഹി ആകാരേഹി സീമതോ കമ്മാനി വിപജ്ജന്തീ''തി.

൪൯൭-൪൯൯. പരിസതോ കമ്മവിപത്തിയം പന കിഞ്ചി അനുത്താനം നാമ നത്ഥി. യമ്പി തത്ഥ കമ്മപ്പത്തഛന്ദാരഹലക്ഖണം വത്തബ്ബം സിയാ, തമ്പി പരതോ ''ചത്താരോ ഭിക്ഖൂ പകതത്താ കമ്മപ്പത്താ''തിആദിനാ നയേന വുത്തമേവ. തത്ഥ **പകതത്താ കമ്മപ്പത്താ**തി ചതുവഗ്ഗകരണേ കമ്മേ ചത്താരോ പകതത്താ അനുക്ഖിത്താ അനിസ്സാരിതാ പരിസുദ്ധസീലാ ചത്താരോ ഭിക്ഖൂ കമ്മപ്പത്താ കമ്മസ്സ അരഹാ അനുച്ഛവികാ സാമിനോ. ന തേഹി വിനാ തം കമ്മം കയിരതി, ന തേസം ഛന്ദോ വാ പാരിസുദ്ധി വാ ഏതി. അവസേസാ പന സചേപി സഹസ്സമത്താ ഹോന്തി, സചേ സമാനസംവാസകാ, സബ്ബേ ഛന്ദാരഹാവ ഹോന്തി. ഛന്ദപാരിസുദ്ധിം ദത്വാ ആഗച്ഛന്തു വാ മാ വാ, കമ്മം പന തിട്ഠതി. യസ്സ പന സങ്ഘോ പരിവാസാദികമ്മം കരോതി, സോ നേവ കമ്മപ്പത്തോ, നാപി ഛന്ദാരഹോ. അപിച യസ്മാ തം പുഗ്ഗലം വത്ഥും കത്വാ സങ്ഘോ കമ്മം കരോതി, തസ്മാ ''കമ്മാരഹോ''തി വുച്ചതി. സേസകമ്മേസുപി ഏസേവ നയോ.

൪൯൯. പുന **ചത്താരി കമ്മാനീ**തിആദികോ നയോ പണ്ഡകാദീനം അവത്ഥുഭാവദസ്സനത്ഥം വുത്തോ. സേസമേത്ഥ ഉത്താനമേവ.

അപലോകനകമ്മകഥാ

൪൯൬-൪൯൭. ഇദാനി തേസം കമ്മാനം പഭേദദസ്സനത്ഥം **''അപലോകനകമ്മം കതി ഠാനാനി ഗച്ഛതീ''**തിആദിമാഹ. തത്ഥ **''അപലോകനകമ്മം പഞ്ച ഠാനാനി ഗച്ഛതി - ഓസാരണം, നിസ്സാരണം, ഭണ്ഡുകമ്മം, ബ്രഹ്മദണ്ഡം, കമ്മലക്ഖണഞ്ഞേവ പഞ്ചമ''**ന്തി ഏത്ഥ ''ഓസാരണം നിസ്സാരണ''ന്തി പദസിലിട്ഠതായേതം വുത്തം. പഠമം പന നിസ്സാരണാ ഹോതി, പച്ഛാ ഓസാരണാ. തത്ഥ യാ കണ്ടകസാമണേരസ്സ ദണ്ഡകമ്മനാസനാ, സാ ''നിസ്സാരണാ''തി വേദിതബ്ബാ. തസ്മാ ഏതരഹി സചേപി സാമണേരോ ബുദ്ധസ്സ വാ ധമ്മസ്സ വാ സങ്ഘസ്സ വാ അവണ്ണം ഭണതി, ''അകപ്പിയം കപ്പിയ''ന്തി ദീപേതി, മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി അന്തഗ്ഗാഹികായ ദിട്ഠിയാ സമന്നാഗതോ, സോ യാവതതിയം നിവാരേത്വാ തം ലദ്ധിം നിസ്സജ്ജാപേതബ്ബോ. നോ ചേ വിസ്സജ്ജേതി, സങ്ഘം സന്നിപാതേത്വാ ''വിസ്സജ്ജേഹീ''തി വത്തബ്ബോ. നോ ചേ വിസ്സജ്ജേതി, ബ്യത്തേന ഭിക്ഖുനാ അപലോകനകമ്മം കത്വാ നിസ്സാരേതബ്ബോ. ഏവഞ്ച പന കമ്മം കാതബ്ബം -

> ''സങ്ഘം, ഭന്തേ, പുച്ഛാമി - 'അയം ഇത്ഥന്നാമോ സാമണേരോ ബുദ്ധസ്സ ധമ്മസ്സ സങ്ഘസ്സ അവണ്ണവാദീ മിച്ഛാദിട്ഠികോ, യം അഞ്ഞേ സാമണേരാ ലഭന്തി, ദിരത്തതിരത്തം ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം സഹസേയ്യം, തസ്സ അലാഭായ നിസ്സാരണാ രുച്ചതി സങ്ഘസ്സാ'തി. ദുതിയമ്പി... തതിയമ്പി, ഭന്തേ, സങ്ഘം പുച്ഛാമി - 'അയം ഇത്ഥന്നാമോ സാമണേരോ ബുദ്ധസ്സ... പേ॰... രുച്ചതി സങ്ഘസ്സാ'തി ചര പിരേ വിനസ്സാ''തി.

സോ അപരേന സമയേന ''അഹം, ഭന്തേ, ബാലതായ അഞ്ഞാണതായ അലക്ഖികതായ ഏവം അകാസിം, സ്വാഹം സങ്ഘം ഖമാപേമീ''തി

ഖമാപേന്തോ യാവതതിയം യാചാപേത്വാ അപലോകനകമ്മേനേവ ഓസാരേതബ്ബോ . ഏവം പന ഓസാരേതബ്ബോ, സങ്ഘമജ്ഝേ ബ്യത്തേന ഭിക്ഖുനാ സങ്ഘസ്സ അനുമതിയാ സാവേതബ്ബം -

> “സങ്ഘം, ഭന്തേ, പുച്ഛാമി - അയം ഇത്ഥന്നാമോ സാമണേരോ ബുദ്ധസ്സ ധമ്മസ്സ സങ്ഘസ്സ അവണ്ണവാദീ മിച്ഛാദിട്ഠികോ, യം അഞ്ഞേ സാമണേരാ ലഭന്തി, ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം ദിരത്തതിരത്തം സഹസേയ്യം, തസ്സ അലാഭായ നിസ്സാരിതോ, സ്വായം ഇദാനി സോരതോ നിവാതവുത്തി ലജ്ജിധമ്മം ഓക്കന്തോ ഹിരോത്തപ്പേ പതിട്ഠിതോ കതദണ്ഡകമ്മോ അച്ചയം ദേസേതി, ഇമസ്സ സാമണേരസ്സ യഥാ പുരേ കായസമ്ഭോഗസാമഗ്ഗിദാനം രുച്ചതി സങ്ഘസ്സാ”തി.

ഏവം തിക്ഖത്തും വത്തബ്ബം. ഏവം അപലോകനകമ്മം ഓസാരണഞ്ച നിസ്സാരണഞ്ച ഗച്ഛതി. **ഭണ്ഡുകമ്മം** മഹാഖന്ധകവണ്ണനായം വുത്തമേവ. **ബ്രഹ്മദണ്ഡോ** പഞ്ചസതികക്ഖന്ധകേ വുത്തോയേവ. ന കേവലം പനേസ ഛന്നസ്സേവ പഞ്ഞത്തോ, യോ അഞ്ഞോപി ഭിക്ഖു മുഖരോ ഹോതി, ഭിക്ഖൂ ദുരുത്തവചനേഹി ഘട്ടേന്തോ ഖുംസേന്തോ വമ്ഭേന്തോ വിഹരതി, തസ്സപി ദാതബ്ബോ. ഏവഞ്ച പന ദാതബ്ബോ, സങ്ഘമജ്ഝേ ബ്യത്തേന ഭിക്ഖുനാ സങ്ഘസ്സ അനുമതിയാ സാവേതബ്ബം -

> “ഭന്തേ, ഇത്ഥന്നാമോ ഭിക്ഖു മുഖരോ, ഭിക്ഖൂ ദുരുത്തവചനേഹി ഘട്ടേന്തോ വിഹരതി. സോ ഭിക്ഖു യം ഇച്ഛേയ്യ, തം വദേയ്യ. ഭിക്ഖൂഹി ഇത്ഥന്നാമോ ഭിക്ഖു നേവ വത്തബ്ബോ, ന ഓവദിതബ്ബോ, ന അനുസാസിതബ്ബോ. സങ്ഘം, ഭന്തേ, പുച്ഛാമി - ‘ഇത്ഥന്നാമസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബ്രഹ്മദണ്ഡസ്സ ദാനം, രുച്ചതി സങ്ഘസ്സാ’തി. ദുതിയമ്പി പുച്ഛാമി, തതിയമ്പി പുച്ഛാമി - ‘ഇത്ഥന്നാമസ്സ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖുനോ ബ്രഹ്മദണ്ഡസ്സ ദാനം, രുച്ചതി സങ്ഘസ്സാ’”തി.

തസ്സ അപരേന സമയേന സമ്മാ വത്തിത്വാ ഖമാപേന്തസ്സ ബ്രഹ്മദണ്ഡോ പടിപ്പസ്സമ്ഭേതബ്ബോ. ഏവഞ്ച പന പടിപ്പസ്സമ്ഭേതബ്ബോ, ബ്യത്തേന ഭിക്ഖുനാ സങ്ഘമജ്ഝേ സാവേതബ്ബം -

> “ഭന്തേ, ഭിക്ഖുസങ്ഘോ അസുകസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബ്രഹ്മദണ്ഡം അദാസി, സോ ഭിക്ഖു സോരതോ നിവാതവുത്തി ലജ്ജിധമ്മം ഓക്കന്തോ ഹിരോത്തപ്പേ പതിട്ഠിതോ, പടിസങ്ഖാ ആയതിം സംവരേ തിട്ഠതി, സങ്ഘം, ഭന്തേ, പുച്ഛാമി, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബ്രഹ്മദണ്ഡസ്സ പടിപ്പസ്സദ്ധി, രുച്ചതി സങ്ഘസ്സാ”തി.
>
> ഏവം യാവതതിയം വത്വാ അപലോകനകമ്മേനേവ ബ്രഹ്മദണ്ഡോ പടിപ്പസ്സമ്ഭേതബ്ബോതി.

കമ്മലക്ഖണഞ്ഞേവ പഞ്ചമന്തി യം തം ഭഗവതാ ഭിക്ഖുനിക്ഖന്ധകേ “തേന ഖോ പന സമയേന ഛബ്ബഗ്ഗിയാ ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖുനിയോ കദ്ദമോദകേന ഓസിഞ്ചന്തി, ‘അപ്പേവ നാമ അമ്ഹേസു സാരജ്ജേയ്യു’ന്തി, കായം വിവരിത്വാ ഭിക്ഖുനീനം ദസ്സേന്തി , ഊരും വിവരിത്വാ ഭിക്ഖുനീനം ദസ്സേന്തി, അങ്ഗജാതം വിവരിത്വാ ഭിക്ഖുനീനം ദസ്സേന്തി, ഭിക്ഖുനിയോ ഓഭാസേന്തി, ഭിക്ഖുനീഹി

സദ്ധിം സമ്പയോജേന്തി, ‘അപ്പേവ നാമ അമ്ഹേസു സാരജ്ജേയ്യു’ന്തി. ഇമേസു വത്ഥൂസു തേസം ഭിക്ഖൂനം ദുക്കടം പഞ്ഞപേത്വാ ‘അനുജാനാമി ഭിക്ഖവേ തസ്സ ഭിക്ഖുനോ ദണ്ഡകമ്മം കാതു’ന്തി. അഥ ഖോ ഭിക്ഖുനീനം ഏതദഹോസി - ‘കിം നു ഖോ ദണ്ഡകമ്മം കാതബ്ബ’ന്തി. ഭഗവതോ ഏതമത്ഥം ആരോചേസും - ‘അവന്ദിയോ സോ ഭിക്ഖവേ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖുനിസങ്ഘേന കാതബ്ബോ’’’തി ഏവം അവന്ദിയകമ്മം അനുഞ്ഞാതം, തം കമ്മലക്ഖണഞ്ഞേവ പഞ്ചമം ഇമസ്സ അപലോകനകമ്മസ്സ ഠാനം ഹോതി. തസ്സ ഹി കമ്മഞ്ഞേവ ലക്ഖണം, ന ഓസാരണാദീനി; തസ്മാ ‘‘കമ്മലക്ഖണ’’ന്തി വുച്ചതി. തസ്സ കരണം തത്ഥേവ വുത്തം. അപിച നം പടിപ്പസ്സദ്ധിയാ സദ്ധിം വിത്ഥാരതോ ദസ്സേതും ഇധാപി വദാമ, ഭിക്ഖുനുപസ്സയേ സന്നിപതിതസ്സ ഭിക്ഖുനിസങ്ഘസ്സ അനുമതിയാ ബ്യത്തായ ഭിക്ഖുനിയാ സാവേതബ്ബം -

‘‘അയ്യേ അസുകോ നാമ അയ്യോ ഭിക്ഖുനീനം അപാസാദികം ദസ്സേതി, ഏതസ്സ അയ്യസ്സ അവന്ദിയകരണം രുച്ചതീതി ഭിക്ഖുനിസങ്ഘം പുച്ഛാമി, ദുതിയമ്പി... തതിയമ്പി ഭിക്ഖുനിസങ്ഘം പുച്ഛാമീ’’തി.

ഏവം തിക്ഖത്തും സാവേത്വാ അപലോകനകമ്മേന അവന്ദിയകമ്മം കാതബ്ബം.

തതോ പട്ഠായ സോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖുനീഹി ന വന്ദിതബ്ബോ. സചേ അവന്ദിയമാനോ ഹിരോത്തപ്പം പച്ചുപട്ഠപേത്വാ സമ്മാ വത്തതി, തേന ഭിക്ഖുനിയോ ഖമാപേതബ്ബാ. ഖമാപേന്തേന ഭിക്ഖുനുപസ്സയം അഗന്ത്വാ വിഹാരേയേവ സങ്ഘം വാ ഗണം വാ ഏകം ഭിക്ഖും വാ ഉപസങ്കമിത്വാ ഉക്കുടികം നിസീദിത്വാ അഞ്ജലിം പഗ്ഗഹേത്വാ ‘‘അഹം ഭന്തേ പടിസങ്ഖാ ആയതിം സംവരേ തിട്ഠാമി, ന പുന അപാസാദികം ദസ്സേസ്സാമി, ഭിക്ഖുനിസങ്ഘോ മയ്ഹം ഖമതൂ’’തി ഖമാപേതബ്ബം. തേന സങ്ഘേന വാ ഗണേന വാ ഏകം ഭിക്ഖും പേസേത്വാ ഏകഭിക്ഖുനാ വാ സയമേവ ഗന്ത്വാ ഭിക്ഖുനിയോ വത്തബ്ബാ - ‘‘അയം ഭിക്ഖു പടിസങ്ഖാ ആയതിം സംവരേ ഠിതോ, ഇമിനാ അച്ചയം ദേസേത്വാ ഭിക്ഖുനിസങ്ഘോ ഖമാപിതോ, ഭിക്ഖുനിസങ്ഘോ ഇമം വന്ദിയം കരോതൂ’’തി. സോ വന്ദിയോ കാതബ്ബോ. ഏവഞ്ച പന കാതബ്ബോ, ഭിക്ഖുനുപസ്സയേ സന്നിപതിതസ്സ ഭിക്ഖുനിസങ്ഘസ്സ അനുമതിയാ ബ്യത്തായ ഭിക്ഖുനിയാ സാവേതബ്ബം -

‘‘അയം അയ്യേ അസുകോ നാമ അയ്യോ ഭിക്ഖുനീനം അപാസാദികം ദസ്സേതീതി ഭിക്ഖുനിസങ്ഘേന അവന്ദിയോ കതോ, സോ ലജ്ജിധമ്മം ഓക്കമിത്വാ പടിസങ്ഖാ ആയതിം സംവരേ ഠിതോ അച്ചയം ദേസേത്വാ ഭിക്ഖുനിസങ്ഘം ഖമാപേസി, തസ്സ അയ്യസ്സ വന്ദിയകരണം രുച്ചതീതി ഭിക്ഖുനിസങ്ഘം പുച്ഛാമീ’’തി -

തിക്ഖത്തും വത്തബ്ബം ഏവം അപലോകനകമ്മേനേവ വന്ദിയോ കാതബ്ബോ.

അയം പനേത്ഥ പാളിമുത്തകോപി കമ്മലക്ഖണവിനിച്ഛയോ. ഇദഞ്ഹി കമ്മലക്ഖണം നാമ ഭിക്ഖുനിസങ്ഘമൂലകം പഞ്ഞത്തം, ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സാപി പനേതം ലബ്ഭതിയേവ. യഞ്ഹി ഭിക്ഖുസങ്ഘോ സലാകഗ്ഗയാഗഗ്ഗഭത്തഗ്ഗഉപോസഥഗ്ഗേസു അപലോകനകമ്മം കരോതി, ഏതമ്പി

കമ്മലക്ഖണമേവ. അച്ഛിന്നചീവരജിണ്ണചീവരനട്ഠചീവരാനഞ്ഹി സങ്ഘം സന്നിപാതേത്വാ ബ്യത്തേന ഭിക്ഖുനാ യാവതതിയം സാവേത്വാ അപലോകനകമ്മം കത്വാ ചീവരം ദാതും വട്ടതി. അപ്പമത്തകവിസ്സജ്ജകേന പന ചീവരം കരോന്തസ്സ സേനാസനക്ഖന്ധകവണ്ണനായം വുത്തപ്പഭേദാനി സൂചിആദീനി അനപലോകേത്വാപി ദാതബ്ബാനി. തേസം ദാനേ സോയേവ ഇസ്സരോ, തതോ അതിരേകം ദേന്തേന അപലോകേത്വാ ദാതബ്ബം. തതോ ഹി അതിരേകദാനേ സങ്ഘോ സാമീ. ഗിലാനഭേസജ്ജമ്പി തത്ഥ വുത്തപ്പകാരം സയമേവ ദാതബ്ബം. അതിരേകം ഇച്ഛന്തസ്സ അപലോകേത്വാ ദാതബ്ബം. യോപി ച ദുബ്ബലോ വാ ഛിന്നിരിയാപഥോ വാ പച്ഛിന്നഭിക്ഖാചാരപഥോ വാ മഹാഗിലാനോ, തസ്സ മഹാവാസേസു തത്രുപ്പാദതോ ദേവസികം നാളി വാ ഉപഡ്ഢനാളി വാ ഏകദിവസംയേവ വാ പഞ്ച വാ ദസ വാ തണ്ഡുലനാളിയോ ദേന്തേന അപലോകനകമ്മം കത്വാവ ദാതബ്ബാ. പേസലസ്സ ഭിക്ഖുനോ തത്രുപ്പാദതോ ഇണപലിബോധമ്പി ബഹുസ്സുതസ്സ സങ്ഘഭാരനിത്ഥാരകസ്സ ഭിക്ഖുനോ അനുട്ഠാപനീയസേനാസനമ്പി സങ്ഘകിച്ചം കരോന്താനം കപ്പിയകാരകാദീനം ഭത്തവേതനമ്പി അപലോകനകമ്മേന ദാതും വട്ടതി.

ചതുപച്ചയവസേന ദിന്നതത്രുപ്പാദതോ സങ്ഘികം ആവാസം ജഗ്ഗാപേതും വട്ടതി. "അയം ഭിക്ഖു ഇസ്സരവതായ വിചാരേതീ"തി കഥാപച്ഛിന്ദനത്ഥം പന സലാകഗ്ഗാദീസു വാ അന്തരസന്നിപാതേ വാ സങ്ഘം പുച്ഛിത്വാവ ജഗ്ഗാപേതബ്ബോ. ചീവരപിണ്ഡപാതത്ഥായ ഓദിസ്സദിന്നതത്രുപ്പാദതോപി അപലോകേത്വാ ആവാസോ ജഗ്ഗാപേതബ്ബോ. അനപലോകേത്വാപി വട്ടതി. "സൂരോ വതായം ഭിക്ഖു ചീവരപിണ്ഡപാതത്ഥായ ദിന്നതോ ആവാസം ജഗ്ഗാപേതീ"തി ഏവം ഉപ്പന്നകഥാപച്ഛേദനത്ഥം പന അപലോകനകമ്മമേവ കത്വാ ജഗ്ഗാപേതബ്ബോ.

ചേതിയേ ഛത്തം വാ വേദികം വാ ബോധിഘരം വാ ആസനഘരം വാ അകതം വാ കരോന്തേന ജിണ്ണം വാ പടിസങ്ഖരോന്തേന സുധാകമ്മം വാ കരോന്തേന മനുസ്സേ സമാദപേത്വാ കാതും വട്ടതി. സചേ കാരകോ നത്ഥി, ചേതിയസ്സ ഉപനിക്ഖേപതോ കാരേതബ്ബം. ഉപനിക്ഖേപേപി അസതി അപലോകനകമ്മം കത്വാ തത്രുപ്പാദതോ കാരേതബ്ബം, സങ്ഘികേനപി. സങ്ഘികേന ഹി അപലോകേത്വാ ചേതിയകിച്ചം കാതും വട്ടതി. ചേതിയസ്സ സന്തകേന അപലോകേത്വാപി സങ്ഘികകിച്ചം കാതും ന വട്ടതി. താവകാലികം പന ഗഹേത്വാ പാകതികം കാതും വട്ടതി.

ചേതിയേ സുധാകമ്മാദീനി കരോന്തേഹി പന ഭിക്ഖാചാരതോ വാ സങ്ഘതോ വാ യാപനമത്തം അലഭന്തേഹി ചേതിയസന്തകതോ യാപനമത്തം ഗഹേത്വാ പരിഭുഞ്ജന്തേഹി വത്തം കാതും വട്ടതി, "വത്തം കരോമാ"തി മച്ഛമംസാദീഹി സങ്ഘഭത്തം കാതും ന വട്ടതി. യേ വിഹാരേ രോപിതാ ഫലരുക്ഖാ സങ്ഘേന പരിഗ്ഗഹിതാ ഹോന്തി, ജഗ്ഗനകമ്മം ലഭന്തി, യേസം ഫലാനി ഘണ്ടിം പഹരിത്വാ ഭാജേത്വാ പരിഭുഞ്ജന്തി, തേസു അപലോകനകമ്മം ന കാതബ്ബം. യേ പന അപരിഗ്ഗഹിതാ, തേസു അപലോകനകമ്മം കാതബ്ബം. തം പന സലാകഗ്ഗയാഗഗ്ഗഭത്തഗ്ഗഅന്തരസന്നിപാതേസുപി കാതും വട്ടതി, ഉപോസഥഗ്ഗേ പന വട്ടതിയേവ. തത്ഥ ഹി അനാഗതാനമ്പി ഛന്ദപാരിസുദ്ധി ആഹരിയതി, തസ്മാ തം സുവിസോധിതം ഹോതി.

ഏവഞ്ച പന കാതബ്ബം, ബ്യത്തേന ഭിക്ഖുനാ ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ അനുമതിയാ സാവേതബ്ബം -

> "ഭന്തേ, യം ഇമസ്മിം വിഹാരേ അന്തോസീമായ സങ്ഘസന്തകം മൂലതചപത്തഅങ്കുരപുപ്ഫഫലഖാദനീയാദി അത്ഥി, തം സബ്ബം ആഗതാഗതാനം ഭിക്ഖൂനം യഥാസുഖം പരിഭുഞ്ജിതും രുച്ചതീതി സങ്ഘം പുച്ഛാമീ"തി തിക്ഖത്തും പുച്ഛിതബ്ബം.

ചതൂഹി പഞ്ചഹി ഭിക്ഖൂഹി കതം സുകതമേവ. യസ്മിം വിഹാരേ ദ്വേ തയോ ജനാ വസന്തി, തേഹി നിസീദിത്വാ കതമ്പി സങ്ഘേന കതസദിസമേവ. യസ്മിം പന വിഹാരേ ഏകോ ഭിക്ഖു ഹോതി, തേന ഭിക്ഖുനാ ഉപോസഥദിവസേ പുബ്ബകരണപുബ്ബകിച്ചം കത്വാ നിസിന്നേന കതമ്പി കതികവത്തം സങ്ഘേന കതസദിസമേവ ഹോതി.

കരോന്തേന പന ഫലവാരേന കാതുമ്പി ചത്താരോ മാസേ ഛ മാസേ ഏകസംവച്ഛരന്തി ഏവം പരിച്ഛിന്ദിത്വാപി അപരിച്ഛിന്ദിത്വാപി കാതും വട്ടതി. പരിച്ഛിന്നേ യഥാപരിച്ഛേദം പരിഭുഞ്ജിത്വാ പുന കാതബ്ബം. അപരിച്ഛിന്നേ യാവ രുക്ഖാ ധരന്തി താവ വട്ടതിയേവ. യേപി തേസം രുക്ഖാനം ബീജേഹി അഞ്ഞേ രുക്ഖാ രോപിതാ ഹോന്തി, തേസമ്പി സാ ഏവ കതികാ.

സചേ പന അഞ്ഞസ്മിം വിഹാരേ രോപിതാ ഹോന്തി, തേസം യത്ഥ രോപിതാ, തസ്മിംയേവ വിഹാരേ സങ്ഘോ സാമീ. യേപി അഞ്ഞതോ ബീജാനി ആഹരിത്വാ പുരിമവിഹാരേ പച്ഛാ രോപിതാ, തേസു അഞ്ഞാ കതികാ കാതബ്ബാ. കതികായ കതായ പുഗ്ഗലികട്ഠാനേ തിട്ഠന്തി, യഥാസുഖം ഫലാദീനി പരിഭുഞ്ജിതും വട്ടതി. സചേ പനേത്ഥ തം തം ഓകാസം പരിക്ഖിപിത്വാ പരിവേണാനി കത്വാ ജഗ്ഗന്തി, തേസം ഭിക്ഖൂനം പുഗ്ഗലികട്ഠാനേ തിട്ഠന്തി. അഞ്ഞേ പരിഭുഞ്ജിതും ന ലഭന്തി, തേഹി പന സങ്ഘസ്സ ദസഭാഗം ദത്വാ പരിഭുഞ്ജിതബ്ബാനി. യോപി മജ്ഝേവിഹാരേ രുക്ഖം സാഖാഹി പരിവാരേത്വാ രക്ഖതി, തസ്സാപി ഏസേവ നയോ.

പോരാണവിഹാരം ഗതസ്സ സമ്ഭാവനീയഭിക്ഖുനോ "ഥേരോ ആഗതോ"തി ഫലാഫലം ആഹരന്തി, സചേ തത്ഥ മൂലേ സബ്ബപരിയത്തിധരോ ബഹുസ്സുതഭിക്ഖു വിഹാസി, "അദ്ധാ ഏത്ഥ ദീഘാ കതികാ കതാ ഭവിസ്സതീ"തി നിക്കുക്കുച്ചേന പരിഭുഞ്ജിതബ്ബം. വിഹാരേ ഫലാഫലം പിണ്ഡപാതികാനമ്പി വട്ടതി, ധുതങ്ഗം ന കോപേതി. സാമണേരാ അത്തനോ ആചരിയുപജ്ഝായാനം ബഹൂനി ഫലാനി ദേന്തി, അഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ അലഭന്താ ഖിയ്യന്തി, ഖിയ്യനമത്തമേവ ചേതം ഹോതി.

സചേ പന ദുബ്ഭിക്ഖം ഹോതി, ഏകം പനസരുക്ഖം നിസ്സായ സട്ഠിപി ജനാ ജീവന്തി, താദിസേ കാലേ സബ്ബേസം സങ്ഗഹകരണത്ഥായ ഭാജേത്വാ ഖാദിതബ്ബം, അയം സാമീചി. യാവ പന കതികവത്തം ന പടിപ്പസ്സമ്ഭതി, താവ തേഹി ഖായിതം സുഖായിതമേവ. കദാ പന കതികവത്തം പടിപ്പസ്സമ്ഭതി? യദാ സമഗ്ഗോ സങ്ഘോ സന്നിപതിത്വാ "ഇതോ പട്ഠായ ഭാജേത്വാ ഖാദന്തൂ"തി സാവേതി. ഏകഭിക്ഖുകേ പന വിഹാരേ ഏകേന സാവിതേപി പുരിമകതികാ പടിപ്പസ്സമ്ഭതിയേവ. സചേ പടിപ്പസ്സദ്ധായ കതികായ സാമണേരാ നേവ രുക്ഖതോ പാതേന്തി, ന ഭൂമിതോ ഗഹേത്വാ ഭിക്ഖൂനം ദേന്തി, പതിതഫലാനി

പാദേഹി പഹരന്താ വിചരന്തി, തേസം ദസഭാഗതോ പട്ഠായ യാവ ഉപഡ്ഢഫലഭാഗേന ഫാതികമ്മം കാതബ്ബം. അദ്ധാ ഫാതികമ്മലോഭേന ആഹരിത്വാ ദസ്സന്തി. പുന സുഭിക്ഖേ ജാതേ കപ്പിയകാരകേസു ആഗന്ത്വാ സാഖാപരിവാരാദീനി കത്വാ രുക്ഖേ രക്ഖന്തേസു സാമണേരാനം ഫാതികമ്മം ന ദാതബ്ബം, ഭാജേത്വാ പരിഭുഞ്ജിതബ്ബം.

“വിഹാരേ ഫലാഫലം അത്ഥീ”തി സാമന്തഗാമേഹി മനുസ്സാ ഗിലാനാനം വാ ഗബ്ഭിനീനം വാ അത്ഥായ ആഗന്ത്വാ “ഏകം നാളികേരം ദേഥ, അമ്ബം ദേഥ, ലബുജം ദേഥാ”തി യാചന്തി, ദാതബ്ബം ന ദാതബ്ബന്തി? ദാതബ്ബം. അദീയമാനേ ഹി തേ ദോമനസ്സികാ ഹോന്തി, ദേന്തേന പന സങ്ഘം സന്നിപാതേത്വാ യാവതതിയം സാവേത്വാ അപലോകനകമ്മം കത്വാവ ദാതബ്ബം, കതികവത്തം വാ കത്വാ ഠപേതബ്ബം, ഏവഞ്ച പന കാതബ്ബം, ബ്യത്തേന ഭിക്ഖുനാ സങ്ഘസ്സ അനുമതിയാ സാവേതബ്ബം -

> “സാമന്തഗാമേഹി മനുസ്സാ ആഗന്ത്വാ ഗിലാനാദീനം അത്ഥായ ഫലാഫലം യാചന്തി, ദ്വേ നാളികേരാനി, ദ്വേ താലഫലാനി, ദ്വേ പനസാനി, പഞ്ച അമ്ബാനി, പഞ്ച കദലിഫലാനി ഗണ്ഹന്താനം അനിവാരണം, അസുകരുക്ഖതോ ച അസുകരുക്ഖതോ ച ഫലം ഗണ്ഹന്താനം അനിവാരണം രുച്ചതി ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സാ”തി തിക്ഖത്തും വത്തബ്ബം.

തതോ പട്ഠായ ഗിലാനാദീനം നാമം ഗഹേത്വാ യാചന്താ “ഗണ്ഹഥാ”തി ന വത്തബ്ബാ, വത്തം പന ആചിക്ഖിതബ്ബം - “നാളികേരാദീനി ഇമിനാ നാമ പരിച്ഛേദേന ഗണ്ഹന്താനം അസുകരുക്ഖതോ ച അസുകരുക്ഖതോ ച ഫലം ഗണ്ഹന്താനം അനിവാരണം കത”ന്തി. അനുവിചരിത്വാ പന “അയം മധുരഫലോ അമ്ബോ, ഇതോ ഗണ്ഹഥാ”തിപി ന വത്തബ്ബോ. ഫലഭാജനകാലേ പന ആഗതാനം സമ്മതേന ഉപഡ്ഢഭാഗോ ദാതബ്ബോ, അസമ്മതേന അപലോകേത്വാ ദാതബ്ബം.

ഖീണപരിബ്ബയോ വാ മഗ്ഗഗമിയസത്ഥവാഹോ വാ അഞ്ഞോ വാ ഇസ്സരോ ആഗന്ത്വാ യാചതി, അപലോകേത്വാവ ദാതബ്ബം. ബലക്കാരേന ഗഹേത്വാ ഖാദന്തോ ന വാരേതബ്ബോ. കുദ്ധോ ഹി സോ രുക്ഖേപി ഛിന്ദേയ്യ, അഞ്ഞമ്പി അനത്ഥം കരേയ്യ. പുഗ്ഗലികപരിവേണം ആഗന്ത്വാ ഗിലാനസ്സ ഗാമേന യാചന്തോ “അമ്ഹേഹി ഛായാദീനം അത്ഥായ രോപിതം, സചേ അത്ഥി, തുമ്ഹേ ജാനാഥാ”തി വത്തബ്ബോ. യദി പന ഫലഭരിതാവ രുക്ഖാ ഹോന്തി, കണ്ടകേ ബന്ധിത്വാ ഫലവാരേന ഖാദന്തി, അപച്ചാസീസന്തേന ഹുത്വാ ദാതബ്ബം. ബലക്കാരേന ഗണ്ഹന്തോ ന വാരേതബ്ബോ, പുബ്ബേ വുത്തമേവേത്ഥ കാരണം.

സങ്ഘസ്സ ഫലാരാമോ ഹോതി, പടിജഗ്ഗനം ന ലഭതി, സചേ തം കോചി വത്തസീസേന ജഗ്ഗതി, സങ്ഘസ്സേവ ഹോതി. അഥാപി കസ്സചി പടിബലസ്സ ഭിക്ഖുനോ “ഇമം സപ്പുരിസ ജഗ്ഗിത്വാ ദേഹീ”തി സങ്ഘോ ഭാരം കരോതി, സോ ചേ വത്തസീസേന ജഗ്ഗതി, ഏവമ്പി സങ്ഘസ്സേവ ഹോതി. ഫാതികമ്മം പച്ചാസീസന്തസ്സ പന തതിയഭാഗേന വാ ഉപഡ്ഢഭാഗേന വാ ഫാതികമ്മം കാതബ്ബം. “ഭാരിയം കമ്മ”ന്തി വത്വാ ഏത്തകേന അനിച്ഛന്തോ പന സബ്ബം തവേവ സന്തകം കത്വാ “മൂലഭാഗം ദസഭാഗമത്തം ദത്വാ ജഗ്ഗാഹീ”തിപി വത്തബ്ബോ. ഗരുഭണ്ഡത്താ പന മൂലച്ഛേജ്ജവസേന ന ദാതബ്ബം. സോ മൂലഭാഗം ദത്വാ ഖാദന്തോ അകതാവാസം വാ കത്വാ കതാവാസം വാ ജഗ്ഗിത്വാ

നിസ്സിതകാനം ആരാമം നിയ്യാദേതി, തേഹിപി മൂലഭാഗോ ദാതബ്ബോവ. യദാ പന ഭിക്ഖൂ സയം ജഗ്ഗിതും പഹോന്തി, അഥ തേസം ജഗ്ഗിതുഞ്ച ന ദാതബ്ബം, ജഗ്ഗിതകാലേ ച ന വാരേതബ്ബാ, ജഗ്ഗനകാലേയേവ വാരേതബ്ബാ. “ബഹും തുമ്ഹേഹി ഖായിതം, ഇദാനി മാ ജഗ്ഗിത്ഥ, ഭിക്ഖുസങ്ഘോയേവ ജഗ്ഗിസ്സതീ”തി വത്തബ്ബം.

സചേ പന നേവ വത്ഥുസീസേന ജഗ്ഗന്തോ അത്ഥി, ന ഫാതികമ്മേന, ന സങ്ഘോ ജഗ്ഗിതും പഹോതി, ഏകോ അനാപുച്ഛിത്വാവ ജഗ്ഗിത്വാ ഫാതികമ്മം വഡ്ഢേത്വാ പച്ചാസീസതി, അപലോകനകമ്മേന ഫാതികമ്മം വഡ്ഢേത്വാ ദാതബ്ബം. ഇതി ഇമം സബ്ബമ്പി കമ്മലക്ഖണമേവ ഹോതി. അപലോകനകമ്മം ഇമാനി പഞ്ച ഠാനാനി ഗച്ഛതി.

ഞത്തികമ്മട്ഠാനഭേദേ പന “സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, ഇത്ഥന്നാമോ ഇത്ഥന്നാമസ്സ ആയസ്മതോ ഉപസമ്പദാപേക്ഖോ, അനുസിട്ഠോ സോ മയാ. യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, ഇത്ഥന്നാമോ ആഗച്ഛേയ്യാതി, ആഗച്ഛാഹീതി വത്തബ്ബോ”തി ഏവം ഉപസമ്പദാപേക്ഖസ്സ ഓസാരണാ ഓസാരണാ നാമ.

“സുണന്തു മേ ആയസ്മന്താ, അയം ഇത്ഥന്നാമോ ഭിക്ഖു ധമ്മകഥികോ ഇമസ്സ നേവ സുത്തം ആഗച്ഛതി, നോ സുത്തവിഭങ്ഗോ, സോ അത്ഥം അസല്ലക്ഖേത്വാ ബ്യഞ്ജനച്ഛായായ അത്ഥം പടിബാഹതി. യദായസ്മന്താനം പത്തകല്ലം, ഇത്ഥന്നാമം ഭിക്ഖും വുട്ഠാപേത്വാ അവസേസാ ഇമം അധികരണം വൂപസമേയ്യാമാ”തി ഏവം ഉബ്ബാഹികാവിനിച്ഛയേ ധമ്മകഥികസ്സ ഭിക്ഖുനോ നിസ്സാരണാ നിസ്സാരണാ നാമ.

“സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, അജ്ജുപോസഥോ പന്നരസോ. യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, സങ്ഘോ ഉപോസഥം കരേയ്യാ”തി ഏവം ഉപോസഥകമ്മവസേന ഠപിതാ ഞത്തി ഉപോസഥോ നാമ.

“സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, അജ്ജ പവാരണാ പന്നരസീ. യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, സങ്ഘോ പവാരേയ്യാ”തി ഏവം പവാരണാകമ്മവസേന ഠപിതാ ഞത്തി പവാരണാ നാമ.

“സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, ഇത്ഥന്നാമോ ഇത്ഥന്നാമസ്സ ആയസ്മതോ ഉപസമ്പദാപേക്ഖോ. യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, അഹം ഇത്ഥന്നാമം അനുസാസേയ്യ”ന്തി. “യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, ഇത്ഥന്നാമോ ഇത്ഥന്നാമം അനുസാസേയ്യാ”തി. “യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, അഹം ഇത്ഥന്നാമം അന്തരായികേ ധമ്മേ പുച്ഛേയ്യ”ന്തി. “യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, ഇത്ഥന്നാമോ ഇത്ഥന്നാമം അന്തരായികേ ധമ്മേ പുച്ഛേയ്യാ”തി. “യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, അഹം ഇത്ഥന്നാമം വിനയം പുച്ഛേയ്യ”ന്തി. “യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, ഇത്ഥന്നാമോ ഇത്ഥന്നാമം വിനയം പുച്ഛേയ്യാ”തി. “യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, അഹം ഇത്ഥന്നാമേന വിനയം പുട്ഠോ വിസ്സജ്ജേയ്യ”ന്തി. “യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, ഇത്ഥന്നാമോ ഇത്ഥന്നാമേന വിനയം പുട്ഠോ വിസ്സജ്ജേയ്യാ”തി ഏവം അത്താനം വാ പരം വാ സമ്മന്നിതും ഠപിതാ ഞത്തി സമ്മുതി നാമ.

“സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, ഇദം ചീവരം ഇത്ഥന്നാമസ്സ ഭിക്ഖുനോ നിസ്സഗ്ഗിയം സങ്ഘസ്സ നിസ്സട്ഠം. യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, സങ്ഘോ ഇമം

ചീവരം ഇത്ഥന്നാമസ്സ ഭിക്ഖുനോ ദദേയ്യാ"തി. "യദായസ്മന്താനം പത്തകല്ലം, ആയസ്മന്താ ഇമം ചീവരം ഇത്ഥന്നാമസ്സ ഭിക്ഖുനോ ദദേയ്യു"ന്തി ഏവം നിസ്സട്ഠചീവരപത്താദീനം ദാനം ദാനം നാമ.

"സുണാതു മേ ഭന്തേ സങ്ഘോ, അയം ഇത്ഥന്നാമോ ഭിക്ഖു ആപത്തിം സരതി, വിവരതി, ഉത്താനിം കരോതി, ദേസേതി. യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, അഹം ഇത്ഥന്നാമസ്സ ഭിക്ഖുനോ ആപത്തിം പടിഗ്ഗണ്ഹേയ്യന്തി. യദായസ്മന്താനം പത്തകല്ലം, അഹം ഇത്ഥന്നാമസ്സ ഭിക്ഖുനോ ആപത്തിം പടിഗ്ഗണ്ഹേയ്യ"ന്തി. തേന വത്തബ്ബോ "പസ്സസീ"തി. "ആമ പസ്സാമീ"തി. ആയതിം സംവരേയ്യാസീതി ഏവം ആപത്തിപടിഗ്ഗഹോ പടിഗ്ഗഹോ നാമ.

"സുണന്തു മേ, ആയസ്മന്താ ആവാസികാ. യദായസ്മന്താനം പത്തകല്ലം, ഇദാനി ഉപോസഥം കരേയ്യാമ, പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിസേയ്യാമ, ആഗമേ കാളേ പവാരേയ്യാമാ"തി. തേ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ഭണ്ഡനകാരകാ കലഹകാരകാ വിവാദകാരകാ ഭസ്സകാരകാ സങ്ഘേ അധികരണകാരകാ തം കാളം അനുവസേയ്യും, ആവാസികേന ഭിക്ഖുനാ ബ്യത്തേന പടിബലേന ആവാസികാ ഭിക്ഖൂ ഞാപേതബ്ബാ - "സുണന്തു മേ, ആയസ്മന്താ ആവാസികാ. യദായസ്മന്താനം പത്തകല്ലം, ഇദാനി ഉപോസഥം കരേയ്യാമ, പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിസേയ്യാമ, ആഗമേ ജുണ്ഹേ പവാരേയ്യാമാ"തി ഏവം കതാ പവാരണാപച്ചുക്കഡ്ഢനാ പച്ചുക്കഡ്ഢനാ നാമ.

സബ്ബേഹേവ ഏകജ്ഝം സന്നിപതിതബ്ബം, സന്നിപതിത്വാ ബ്യത്തേന ഭിക്ഖുനാ പടിബലേന സങ്ഘോ ഞാപേതബ്ബോ - "സുണാതു മേ, ഭന്തേ, സങ്ഘോ അമ്ഹാകം ഭണ്ഡനജാതാനം കലഹജാതാനം വിവാദാപന്നാനം വിഹരതം ബഹും അസ്സാമണകം അജ്ഝാചിണ്ണം ഭാസിതപരിക്കന്തം. സചേ മയം ഇമാഹി ആപത്തീഹി അഞ്ഞമഞ്ഞം കാരേസ്സാമ, സിയാപി തം അധികരണം കക്ഖളത്തായ വാളത്തായ ഭേദായ സംവത്തേയ്യ. യദി സങ്ഘസ്സ പത്തകല്ലം, സങ്ഘോ ഇമം അധികരണം തിണവത്ഥാരകേന വൂപസമേയ്യ ഠപേത്വാ ഥുല്ലവജ്ജം, ഠപേത്വാ ഗിഹിപടിസയുത്ത"ന്തി ഏവം തിണവത്ഥാരകസമഥേന കത്വാ സബ്ബപഠമാ സബ്ബസങ്ഗാഹികഞത്തി കമ്മലക്ഖണം നാമ.

തഥാ തതോ പരാ ഏകേകസ്മിം പക്ഖേ ഏകേകം കത്വാ ദ്വേ ഞത്തിയോ ഇതി യഥാവുത്തപ്പഭേദം ഓസാരണം നിസ്സാരണം...പേ॰... കമ്മലക്ഖണഞ്ഞേവ നവമന്തി ഞത്തികമ്മം ഇമാനി നവ ഠാനാനി ഗച്ഛതി.

ഞത്തിദുതിയകമ്മട്ഠാനഭേദേ പന വഡ്ഢസ്സ ലിച്ഛവിനോ പത്തനിക്കുജ്ജനവസേന ഖന്ധകേ വുത്താ നിസ്സാരണാ. തസ്സേവ പത്തുക്കുജ്ജനവസേന വുത്താ ഓസാരണാ ച വേദിതബ്ബാ.

സീമാസമ്മുതി തിചീവരേന അവിപ്പവാസസമ്മുതി, സന്ഥതസമ്മുതി, ഭത്തുദ്ദേസക-സേനാസനഗ്ഗാഹാപക-ഭണ്ഡാഗാരിക-ചീവരപടിഗ്ഗാഹക-ചീവരഭാജക-യാഗുഭാജകഫലഭാജക-ഖജ്ജഭാജക-അപ്പമത്തകവിസ്സജ്ജക-സാടിയഗ്ഗാഹാപക-പത്തഗ്ഗാഹാപക-ആരാമികപേസകസാമണേരപേസകസമ്മുതീതി ഏതാസം സമ്മുതീനം വസേന സമ്മുതി വേദിതബ്ബാ.
കഥിനചീവരദാനമതകചീവരദാനവസേന ദാനം വേദിതബ്ബം.

കഥിനുദ്ധാരവസേന ഉദ്ധാരോ വേദിതബ്ബോ. കുടിവത്ഥുവിഹാരവത്ഥുദേസനാവസേന ദേസനാ വേദിതബ്ബാ. യാ പന തിണവത്ഥാരകസമഥേ സബ്ബസങ്ഗാഹികഞത്തിഞ്ച ഏകേകസ്മിം പക്ഖേ ഏകേകം ഞത്തിഞ്ചാതി തിസ്സോ ഞത്തിയോ ഠപേത്വാ പുന ഏകസ്മിം പക്ഖേ ഏകാ, ഏകസ്മിം പക്ഖേ ഏകാതി ദ്വേ ഞത്തിദുതിയകമ്മവാചാ വുത്താ, താസം വസേന കമ്മലക്ഖണം വേദിതബ്ബം . ഇതി ഞത്തിദുതിയകമ്മം ഇമാനി സത്ത ഠാനാനി ഗച്ഛതി.

ഞത്തിചതുത്ഥകമ്മട്ഠാനഭേദേ പന തജ്ജനീയകമ്മാദീനം സത്തന്നം കമ്മാനം വസേന നിസ്സാരണാ, തേസംയേവ ച കമ്മാനം പടിപ്പസ്സമ്ഭനവസേന ഓസാരണാ വേദിതബ്ബാ. ഭിക്ഖുനോവാദകസമ്മുതിവസേന സമ്മുതി വേദിതബ്ബാ. പരിവാസദാനമാനത്തദാനവസേന ദാനം വേദിതബ്ബം. മൂലായപടികസ്സനകമ്മവസേന നിഗ്ഗഹോ വേദിതബ്ബോ. ''ഉക്ഖിത്താനുവത്തികാ അട്ഠ, യാവതതിയകാ അരിട്ഠോ ചണ്ഡകാളീ ച ഇമേ തേ യാവതതിയകാ''തി ഇമാസം ഏകാദസന്നം സമനുഭാസനാനം വസേന സമനുഭാസനാ വേദിതബ്ബാ. ഉപസമ്പദാകമ്മഅബ്ഭാനകമ്മവസേന പന കമ്മലക്ഖണം വേദിതബ്ബം. ഇതി ഞത്തിചതുത്ഥകമ്മം ഇമാനി സത്ത ഠാനാനി ഗച്ഛതി.

൪൮൭. ഇതി കമ്മാനി ച കമ്മവിപത്തിഞ്ച വിപത്തിവിരഹിതാനം കമ്മാനം ഠാനപഭേദഗമനഞ്ച ദസ്സേത്വാ ഇദാനി തേസം കമ്മാനം കാരകസ്സ സങ്ഘസ്സ പരിച്ഛേദം ദസ്സേന്തോ പുന **"ചതുവഗ്ഗകരണേ കമ്മേ"**തിആദിമാഹ. തസ്സത്ഥോ പരിസതോ കമ്മവിപത്തിവണ്ണനായം വുത്തനയേനേവ വേദിതബ്ബോതി.

കമ്മവഗ്ഗവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

അത്ഥവസവഗ്ഗാദിവണ്ണനാ

൪൯൮. ഇദാനി യാനി താനി തേസം കമ്മാനം വത്ഥുഭൂതാനി സിക്ഖാപദാനി, തേസം പഞ്ഞത്തിയം ആനിസംസം ദസ്സേതും **"ദ്വേ അത്ഥവസേ പടിച്ചാ"**തിആദി ആരദ്ധം. തത്ഥ **ദിട്ഠധമ്മികാനം വേരാനം സംവരായാ**തി പാണാതിപാതാദീനം പഞ്ചന്നം ദിട്ഠധമ്മികവേരാനം സംവരത്ഥായ പിദഹനത്ഥായ. **സമ്പരായികാനം വേരാനം പടിഘാതായാ**തി വിപാകദുക്ഖസങ്ഖാതാനം സമ്പരായികവേരാനം പടിഘാതത്ഥായ, സമുച്ഛേദനത്ഥായ അനുപ്പജ്ജനത്ഥായ. **ദിട്ഠധമ്മികാനം വജ്ജാനം സംവരായാ**തി തേസംയേവ പഞ്ചന്നം വേരാനം സംവരത്ഥായ. **സമ്പരായികാനം വജ്ജാനന്തി** തേസംയേവ വിപാകദുക്ഖാനം. വിപാകദുക്ഖാനേവ ഹി ഇധ വജ്ജനീയഭാവതോ വജ്ജാനീതി വുത്താനി. **ദിട്ഠധമ്മികാനം ഭയാനന്തി** ഗരഹാ ഉപവാദോ തജ്ജനീയാദീനി കമ്മാനി ഉപോസഥപവാരണാനം ഠപനം അകിത്തിപകാസനീയകമ്മന്തി ഏതാനി ദിട്ഠധമ്മികഭയാനി നാമ, ഏതേസം സംവരത്ഥായ. **സമ്പരായികഭയാനി** പന വിപാകദുക്ഖാനിയേവ , തേസം പടിഘാതത്ഥായ. **ദിട്ഠധമ്മികാനം അകുസലാനന്തി** പഞ്ചവേരദസഅകുസലകമ്മപഥപ്പഭേദാനം അകുസലാനം സംവരത്ഥായ. വിപാകദുക്ഖാനേവ പന അക്ഖമട്ഠേന **സമ്പരായികഅകുസലാനീ**തി വുച്ചന്തി, തേസം പടിഘാതത്ഥായ. **ഗിഹീനം അനുകമ്പായാ**തി അഗാരികാനം സദ്ധാരക്ഖണവസേന അനുകമ്പനത്ഥായ. **പാപിച്ഛാനം പക്ഖുപച്ഛേദായാ**തി പാപിച്ഛപുഗ്ഗലാനം ഗണബന്ധഭേദനത്ഥായ ഗണഭോജനസിക്ഖാപദം പഞ്ഞത്തം.

സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവ. യഞ്ഹേത്ഥ വത്തബ്ബം സിയാ, തം സബ്ബം പഠമപാരാജികവണ്ണനായമേവ വുത്തന്തി.

സിക്ഖാപദേസു അത്ഥവസേന വണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

ൻൻ. പാതിമോക്ഖാദീസു **പാതിമോക്ഖുദ്ദേസോ**തി ഭിക്ഖൂനം പഞ്ചവിധോ ഭിക്ഖുനീനം ചതുബ്ബിധോ. പരിവാസദാനാദീസു **ഓസാരണീയം പഞ്ഞത്ത**ന്തി അട്ഠാരസസു വാ തേചത്താലീസായ വാ വത്തേസു വത്തമാനസ്സ ഓസാരണീയം പഞ്ഞത്തം. യേന കമ്മേന ഓസാരീയതി, തം കമ്മം പഞ്ഞത്തന്തി അത്ഥോ. **നിസ്സാരണീയം പഞ്ഞത്ത**ന്തി ഭണ്ഡനകാരകാദയോ യേന കമ്മേന നിസ്സാരീയന്തി, തം കമ്മം പഞ്ഞത്തന്തി അത്ഥോ.

൯൦൦. അപഞ്ഞത്തേതിആദീസു **അപഞ്ഞത്തേ പഞ്ഞത്ത**ന്തി സത്താപത്തിക്ഖന്ധാ കകുസന്ധഞ്ച സമ്മാസമ്ബുദ്ധം കോണാഗമനഞ്ച കസ്സപഞ്ച സമ്മാസമ്ബുദ്ധം ഠപേത്വാ അന്തരാ കേനചി അപഞ്ഞത്തേ സിക്ഖാപദേ പഞ്ഞത്തം നാമ. മക്കടിവത്ഥുആദിവിനീതകഥാ സിക്ഖാപദേ പഞ്ഞത്തേ അനുപഞ്ഞത്തം നാമ. സേസം സബ്ബത്ഥ ഉത്താനമേവാതി.

ആനിസംസവഗ്ഗവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

൯൦൧. ഇദാനി സബ്ബസിക്ഖാപദാനം ഏകേകേന ആകാരേന നവധാ സങ്ഗഹം ദസ്സേതും **"നവ സങ്ഗഹാ"**തിആദിമാഹ. തത്ഥ **വത്ഥുസങ്ഗഹോ**തി വത്ഥുനാ സങ്ഗഹോ. ഏവം സേസേസുപി പദത്ഥോ വേദിതബ്ബോ. അയം പനേത്ഥ അത്ഥയോജനാ - യസ്മാ ഹി ഏകസിക്ഖാപദമ്പി അവത്ഥുസ്മിം പഞ്ഞത്തം നത്ഥി, തസ്മാ സബ്ബാനി വത്ഥുനാ സങ്ഗഹിതാനീതി ഏവം താവ വത്ഥുസങ്ഗഹോ വേദിതബ്ബോ.

യസ്മാ പന ദ്വേ ആപത്തിക്ഖന്ധാ സീലവിപത്തിയാ സങ്ഗഹിതാ, പഞ്ചാപത്തിക്ഖന്ധാ ആചാരവിപത്തിയാ, ഛ സിക്ഖാപദാനി ആജീവവിപത്തിയാ സങ്ഗഹിതാനി, തസ്മാ സബ്ബാനിപി വിപത്തിയാ സങ്ഗഹിതാനീതി ഏവം വിപത്തിസങ്ഗഹോ വേദിതബ്ബോ.

യസ്മാ പന സത്തഹാപത്തീഹി മുത്തം ഏകസിക്ഖാപദമ്പി നത്ഥി, തസ്മാ സബ്ബാനി ആപത്തിയാ സങ്ഗഹിതാനീതി ഏവം ആപത്തിസങ്ഗഹോ വേദിതബ്ബോ.

സബ്ബാനി ച സത്തസു നഗരേസു പഞ്ഞത്താനീതി നിദാനേന സങ്ഗഹിതാനീതി ഏവം നിദാനസങ്ഗഹോ വേദിതബ്ബോ.

യസ്മാ പന ഏകസിക്ഖാപദമ്പി അജ്ഝാചാരികപുഗ്ഗലേ അസതി പഞ്ഞത്തം നത്ഥി, തസ്മാ സബ്ബാനി പുഗ്ഗലേന സങ്ഗഹിതാനീതി ഏവം പുഗ്ഗലസങ്ഗഹോ വേദിതബ്ബോ.

സബ്ബാനി പന പഞ്ചഹി ചേവ സത്തഹി ച ആപത്തിക്ഖന്ധേഹി സങ്ഗഹിതാനി, സബ്ബാനി ന വിനാ ഛഹി സമുട്ഠാനേഹി സമുട്ഠന്തീതി സമുട്ഠാനേന സങ്ഗഹിതാനി. സബ്ബാനി ച ചതൂസു അധികരണേസു ആപത്താധികരണേന സങ്ഗഹിതാനി. സബ്ബാനി സത്തഹി സമഥേഹി സമഥം

ഗച്ഛന്തീതി സമഥേഹി സങ്ഗഹിതാനി. ഏവമേത്ഥ ഖന്ധസമുട്ഠാനഅധികരണസമഥസങ്ഗഹാപി വേദിതബ്ബാ. സേസം പുബ്ബേ വുത്തനയമേവാതി.

സമന്തപാസാദികായ വിനയസംവണ്ണനായ

നവസങ്ഗഹിതവഗ്ഗവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

നിട്ഠിതാ ച പരിവാരസ്സ അനുത്താനത്ഥപദവണ്ണനാതി.

നിഗമനകഥാ

ഏത്താവതാ ച -

ഉഭതോ വിഭങ്ഗഖന്ധക-പരിവാരവിഭത്തിദേസനം നാഥോ;
വിനയപിടകം വിനേന്തോ, വേനേയ്യം യം ജിനോ ആഹ.

സമധികസത്തവീസതി-സഹസ്സമത്തേന തസ്സ ഗന്ഥേന;
സംവണ്ണനാ സമത്താ, **സമന്തപാസാദികാ** നാമ.

തത്രിദം സമന്തപാസാദികായ സമന്തപാസാദികത്തസ്മിം -

ആചരിയപരമ്പരതോ, നിദാനവത്ഥുപ്പഭേദദീപനതോ;
പരസമയവിവജ്ജനതോ, സകസമയവിസുദ്ധിതോ ചേവ.

ബ്യഞ്ജനപരിസോധനതോ, പദത്ഥതോ പാളിയോജനക്കമതോ;
സിക്ഖാപദനിച്ഛയതോ, വിഭങ്ഗനയഭേദദസ്സനതോ.

സമ്പസ്സതം ന ദിസ്സതി, കിഞ്ചി അപാസാദികം യതോ ഏത്ഥ;
വിഞ്ഞൂനമയം തസ്മാ, സമന്തപാസാദികാത്വേവ.

സംവണ്ണനാ പവത്താ, വിനയസ്സ വിനേയ്യദമനകുസലേന;
വുത്തസ്സ ലോകനാഥേന, ലോകമനുകമ്പമാനേനാതി.

മഹാഅട്ഠകഥഞ്ചേവ , മഹാപച്ചരിമേവച;
കുരുന്ദിഞ്ചാതി തിസ്സോപി, സീഹളട്ഠകഥാ ഇമാ.

ബുദ്ധമിത്തോതി നാമേന, വിസ്സുതസ്സ യസസ്സിനോ;
വിനയഞ്ഞുസ്സ ധീരസ്സ, സുത്വാ ഥേരസ്സ സന്തികേ.

മഹാമേഘവനുയ്യാനേ, ഭൂമിഭാഗേ പതിട്ഠിതോ;
മഹാവിഹാരോ യോ സത്ഥു, മഹാബോധിവിഭൂസിതോ.

യം തസ്സ ദക്ഖിണേ ഭാഗേ, പധാനഘരമുത്തമം;
സുചിചാരിത്തസീലേന, ഭിക്ഖുസങ്ഘേന സേവിതം.

ഉളാരകുലസമ്ഭൂതോ , സങ്ഘുപട്ഠായകോ സദാ;
അനാകുലായ സദ്ധായ, പസന്നോ രതനത്തയേ.

മഹാനിഗമസാമീതി , വിസ്സുതോ തത്ഥ കാരയി;
ചാരുപാകാരസഞ്ചിതം, യം പാസാദം മനോരമം.

സീതച്ഛായതരൂപേതം, സമ്പന്നസലിലാസയം;
വസതാ തത്ര പാസാദേ, മഹാനിഗമസാമിനോ.

സുചിസീലസമാചാരം, ഥേരം **ബുദ്ധസിരി**വ്ഹയം;
യാ ഉദ്ദിസിത്വാ ആരദ്ധാ, ഇദ്ധാ വിനയവണ്ണനാ.

പാലയന്തസ്സ സകലം, ലങ്കാദീപം നിരബ്ബുദം;
രഞ്ഞോ സിരിനിവാസസ്സ, **സിരിപാല**യസസ്സിനോ.

സമവീസതിമേ ഖേമേ, ജയസംവച്ഛരേ അയം;
ആരദ്ധാ ഏകവീസമ്ഹി, സമ്പത്തേ പരിനിട്ഠിതാ.

ഉപദ്ദവാ കുലേ ലോകേ, നിരുപദ്ദവതോ അയം;
ഏകസംവച്ഛരേനേവ, യഥാ നിട്ഠം ഉപാഗതാ.

ഏവം സബ്ബസ്സ ലോകസ്സ, നിട്ഠം ധമ്മൂപസംഹിതാ;
സീഘം ഗച്ഛന്തു ആരമ്ഭാ, സബ്ബേപി നിരുപദ്ദവാ.

ചിരട്ഠിതത്ഥം ധമ്മസ്സ, കരോന്തേന മയാ ഇമം;
സദ്ധമ്മബഹുമാനേന, യഞ്ച പുഞ്ഞം സമാചിതം.

സബ്ബസ്സ ആനുഭാവേന, തസ്സ സബ്ബേപി പാണിനോ;
ഭവന്തു ധമ്മരാജസ്സ, സദ്ധമ്മരസസേവിനോ.

ചിരം തിട്ഠതു സദ്ധമ്മോ, കാലേ വസ്സം ചിരം പജം;
തപ്പേതു ദേവോ ധമ്മേന, രാജാ രക്ഖതു മേദിനിന്തി.

പരമവിസുദ്ധസദ്ധാബുദ്ധിവീരിയപടിമണ്ഡിതേന സീലാചാരജ്ജവമദ്ദവാദിഗുണസമുദയസമുദിതേന സകസമയസമയന്തരഗഹനജ്ഝോഗാഹണസമത്ഥേന പഞ്ഞാവേയ്യത്തിയസമന്നാഗതേന തിപിടകപരിയത്തിപ്പഭേദേ സാട്ഠകഥേ സത്ഥുസാസനേ അപ്പടിഹതഞ്ഞാണപ്പഭാവേന മഹാവേയ്യാകരണേന കരണസമ്പത്തിജനിതസുഖവിനിഗ്ഗതമധുരോദാരവചനലാവണ്ണയുത്തേന യുത്തമുത്തവാദിനാ വാദിവരേന മഹാകവിനാ പഭിന്നപഅസമ്ഭിദാപരിവാരേ ഛളഭിഞ്ഞാദിപഭേദഗുണപടിമണ്ഡിതേ ഉത്തരിമനുസ്സധമ്മേ സുപ്പതിട്ഠിതബുദ്ധീനം ഥേരവംസപ്പദീപാനം ഥേരാനം മഹാവിഹാരവാസീനം വംസാലങ്കാരഭൂതേന വിപുലവിസുദ്ധബുദ്ധിനാ **ബുദ്ധഘോസോ**തി ഗരൂഹി ഗഹിതനാമധേയ്യേന ഥേരേന കതാ അയം **സമന്തപാസാദികാ** നാമ വിനയസംവണ്ണനാ -

താവ തിട്ഠതു ലോകസ്മിം, ലോകനിത്ഥരണേസിനം;
ദസ്സേന്തീ കുലപുത്താനം, നയം സീലവിസുദ്ധിയാ.

യാവ ബുദ്ധോതി നാമമ്പി, സുദ്ധചിത്തസ്സ താദിനോ;
ലോകമ്ഹി ലോകജേട്ഠസ്സ, പവത്തതി മഹേസിനോതി.

സമന്തപാസാദികാ നാമ

വിനയ-അട്ഠകഥാ നിട്ഠിതാ.